

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ТА ПОРІВНЯЛЬНОГО ПРАВознавства

МАТЕРІАЛИ КРУГЛОГО СТОЛУ

з нагоди

ДНЯ СПРОТИВУ ОКУПАЦІЇ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ ТА МІСТА СЕВАСТОПОЛЯ

23 лютого 2023 року

Київ

Круглий стіл з нагоди Дня спротиву окупації Автономної Республіки Крим та міста Севастополя

*Рекомендовано до друку вченою радою Факультету міжнародних відносин
Національного авіаційного університету
(протокол № 2 від 15 березня 2023 р.)*

Редакційна колегія:

ВОЛОШИН Ю.О. – доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, декан ФМВ НАУ;
БОБАРЧУК О.А. – завідувач кафедри комп'ютерних та мультимедійних технологій, кандидат технічних наук, доцент;
ВАСИЛЬЧЕНКО В.М. – завідувач кафедри журналістики, кандидат філологічних наук, доцент;
ІВАЩУК А.А. – завідувачка кафедри реклами та зв'язків з громадськістю, кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент;
ЛЕСЬ І.О. – доцентка кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, кандидат юридичних наук, доцент, заступник декана ФМВ НАУ;
МАКСИМОВИЧ Р.О. – завідувач кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, кандидат юридичних наук, доцент;
ПОБОЧЕНКО Л.М. – завідувачка кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу, кандидат економічних наук, доцент;
РЖЕВСЬКА Н.Ф. – завідувачка кафедри міжнародних відносин, інформації та регіональних студій, доктор політологічних наук, професор.

Матеріали круглого столу з нагоди Дня спротиву окупації Автономної Республіки Крим та міста Севастополя: Тези доповідей. – К.: НАУ, 2023. – 181 с.

Збірник містить доповіді круглого столу з нагоди Дня спротиву окупації Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, який відбулася на кафедрі Факультету міжнародних відносин Національного авіаційного університету 23 лютого 2023 року.

Учасники висвітлювали питання, пов'язані з героїчним супротивом народу України під час окупації Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, що підтримує патріотичний дух населення, виховує любов до України та створює умови більш глибокого пізнання історико-політичних реалій російської агресії щодо України.

ЗМІСТ

Аляб'єва Наталія ПРАВО НА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНИХ ОСІБ, ЯКІ ОТРИМАЛИ ПОРАНЕННЯ ВНАСЛІДОК ВІЙНИ.....	10
Андрійчук Юлія ФЕНОМЕН «РАШИЗМУ» ЯК НОВА ФОРМА УЛЬТРАПРАВОЇ ІДЕОЛОГІЇ: АНАЛІЗ ТЕОРЕТИЧНИХ ПІДХОДІВ ТА ПРАКТИКИ.....	12
Басанець Лілія ЯДЕРНЕ СТРИМУВАННЯ В УМОВАХ НОВИХ АСИМЕТРИЧНИХ ВИКЛИКІВ.....	14
Безнісько Назар, Соломко Дмитро ПРОВОКАЦІЯ ЗЛОЧИНУ У ПРАКТИЦІ ЄСПЛ.....	16
Будник Валерія «СВОЮ УКРАЇНУ ЛЮБІТЬ. ЛЮБІТЬ ЇЇ... ВО ВРЕМ'Я ЛЮТЕ. В ОСТАННЮ ТЯЖКУЮ МИНУТУ ЗА НЕЇ ГОСПОДА МОЛІТЬ».....	17
Бялий Гліб САТИСФАКЦІЯ ЯК ФОРМА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ.....	18
Величко Аїда «СВОЮ УКРАЇНУ ЛЮБІТЬ. ЛЮБІТЬ ЇЇ... ВО ВРЕМ'Я ЛЮТЕ. В ОСТАННЮ ТЯЖКУЮ МИНУТУ ЗА НЕЇ ГОСПОДА МОЛІТЬ».....	20
Величко Анастасія ПРО ЛЮБОВ.....	21
Веліляєва Ніяра АНГЛО-АМЕРИКАНСЬКА СИСТЕМА КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ.....	23
Виграненко Діана, Сауляк Олеся ТАЄМНИЦЯ СПІЛКУВАННЯ.....	24
Волошин Андрій АГРЕСІЯ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ ОЧИМА ДИТИНИ.....	26
Головатенко Марина ПАНДЕМІЯ COVID-19 ТА ПРАВО НА ЗДОРОВ'Я.....	27
Гошій Марія-Ліза, Стасишин Анна СИСТЕМА ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ ТА ЇЇ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ СТАТУС У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ.....	29
Гундогдієв Гурбанмират МІЖНАРОДНІ ТРИБУНАЛИ AD NOS.....	33

Гура Олександра ІНСТИТУЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ДИТИНИ В УМОВАХ МІЖНАРОДНИХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ.....	36
Дерев'янку Ігор РФ ЯК ГОЛОВНА ЗАГРОЗА БЕЗПЕЦІ НАТО.....	38
Дідик Аліна МІЖНАРОДНА МОРСЬКА ТОРГІВЛЯ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ.....	40
Живцова Дарина ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІ ПРІОРИТЕТИ НОВОГО УРЯДУ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ.....	42
Журавель Аліна, Коров'янку Вікторія МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ЗАСОБИ ПРОТИДІЇ ІНФОРМАЦІЙНІЙ ВІЙНІ.....	43
Зайченко Марія ТРАНСФОРМАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ.....	45
Зародюк Нікіта ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ РИНКУ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ.....	47
Зацерковний Владислав, Широкова-Мурараш Ольга МІЖНАРОДНЕ ВИКРАДЕННЯ ДІТЕЙ ЯК ВИКЛИК СУЧАСНОМУ МІЖНАРОДНОМУ ПРАВУ.....	50
Ищенко Анастасія ЗАСТОСУВАННЯ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ У ВИГЛЯДІ ТРИМАННЯ ПІД ВАРТОЮ: ПРОБЛЕМА ЗАКОНОДАВЧОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ.....	51
Злотківська Тетяна РОЗВИТОК ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: ЧИ ЗАМІНЯТЬ НЕЙРОМЕРЕЖІ РОБОЧІ МІСЦЯ АВТОРАМ КОНТЕНТУ? ЧИ ЗМОЖУТЬ АВТОРИ КОНТЕНТУ ЕФЕКТИВНО ВИКОРИСТОВУВАТИ МОЖЛИВОСТІ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ?.....	53
Керекеша Ірина ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ПІДСУДНОСТІ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ.....	55
Кислуха Анна ВПЛИВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА ІНТЕРЕСИ ТА ПОЛІТИКУ.....	57
Кібець-Пашутіна Дар'я ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ РАДИ БЕЗПЕКИ ООН ЩОДО ПІДТРИМАННЯ МИРУ НА ПРИКЛАДІ ПЕРШИХ МИРОТВОРЧИХ ОПЕРАЦІЙ.....	59
Кіріченко Артем ОСОБЛИВІ ПРАВА ДИТИНИ: ПРАВО НА ІНДИВІДУАЛЬНИЙ РОЗГЛЯД ТА ПРАВО НА НЕДОТОРКАНИСТЬ ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ.....	61

Клименко Софія ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЯК СКЛАДОВОЇ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ.....	63
Ковалевич Софія МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	65
Коробейников Владислав МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ПІД ЧАС КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ.....	67
Кравченко Валерія, Поган Марія ПОТЕРПІЛИЙ І ЙОГО ПРЕДСТАВНИК В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	70
Кузьменко Вікторія ДЕРЖАВНІ ФОРМИ ПРОТИДІЇ ПОШИРЕННЮ РОСІЙСЬКОЇ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ ТА ПРОПАГАНДИ: ЯК УКРАЇНА ПЕРЕМАГАЄ НА ІНФОРМАЦІЙНОМУ ФРОНТІ.....	72
Кузьмінська Рут МЕРЕЖЕВЕ СУСПІЛЬСТВО І ПСИХОЛОГІЯ НАТОВПУ.....	74
Куталовська Вікторія АРЕШТ МАЙНА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ.....	75
Кушнір Ярослав АЛЬТЕРНАТИВНИЙ ШЛЯХ ВИРІШЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ СПОРІВ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ.....	77
Левченко Олександр «СВОЮ УКРАЇНУ ЛЮБІТЬ. ЛЮБІТЬ ЇЇ... ВО ВРЕМ'Я ЛЮТЕ. В ОСТАННЮ ТЯЖКУЮ МИНУТУ ЗА НЕЇ ГОСПОДА МОЛІТЬ».....	79
Лесь Ірина СУДОВИЙ ПРОЦЕС ЗА РУСЬКОЮ ПРАВДОЮ (ХІ СТ.).....	80
Луцькова Анастасія, Ракітянська Софія ПРОВАДЖЕННЯ В СУДІ КАСАЦІЙНОЇ ІНСТАНЦІЇ.....	82
Лютенко Павло ВИЗНАННЯ ТА ВИКОНАННЯ ВИРОКІВ СУДІВ ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ ТА ПЕРЕДАЧА ЗАСУДЖЕНИХ ОСІБ.....	84
Мазуренко Ірина ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ BIG DATA У ЛОГІСТИЦІ.....	86
Мануїлова Катерина, Діденко Олександра РОЛЬ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ РОЗШУКОВИХ ДІЙ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ.....	88
Матієва Яна ПРОЦЕС СТАНОВЛЕННЯ ТА ПРИЧИН РОЗВИТКУ НОВОГО ЕКОНОМІЧНОГО КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ.....	90

Мислік Андрій ПИТАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ НЕБЕЗПЕК У КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКОЇ ВІЙНИ В УКРАЇНІ.....	92
Мулявка Вікторія НЕГАТИВНИЙ ВПЛИВ ОДНОСТОРОННІХ САНКЦІЙ НА ПРАВА ЛЮДИНИ.....	93
Наконечна Юлія ГЛОБАЛЬНА ЗЕЛЕНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОНОМІ.....	95
Новіков Дмитро СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ У СФЕРІ БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ З ЄВРОПОЛОМ ТА ЄВРОЮСТОМ.....	96
Нуруллаєв Ількін ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ САНКЦІЙ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ.....	98
Пастушок Юлія КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ.....	100
Патюк Світлана ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ, ЯКІ ОТРИМАЛИ ТІЛЕСНІ УШКОДЖЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗБРОЙНИМ КОНФЛІКТОМ.....	102
Пахомова Ольга ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗАВДАНЬ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ У ВОЄННИЙ ЧАС.....	104
Петренко Юлія «СВОЮ УКРАЇНУ ЛЮБІТЬ. ЛЮБІТЬ ЇЇ... ВО ВРЕМ'Я ЛЮТЕ. В ОСТАННЮ ТЯЖКУЮ МИНУТУ ЗА НЕЇ ГОСПОДА МОЛІТЬ»	107
Петришина Каріна «СВОЮ УКРАЇНУ ЛЮБІТЬ, ЛЮБІТЬ ЇЇ... ВО ВРЕМЯ ЛЮТЕ, В ОСТАННЮ ТЯЖКУЮ МИНУТУ ЗА НЕЇ ГОСПОДА МОЛІТЬ»	108
Пех Вікторія ВПЛИВ ДІАСПОР НА МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ.....	109
Піддубняк Ольга ГЕОПОЛІТИЧНИЙ ВПЛИВ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ НА СУЧАСНІ МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ.....	110
Побоченко Леся, Єршов Антон ЕНЕРГЕТИЧНА ПРОБЛЕМА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ.....	112
Поливач Роман ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ТА НАСЛІДКИ САНКЦІЙ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	113

Постоєнко Вадим ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ СТАТУС АДВОКАТА.....	115
Прокоп'єва Аліна ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ РОСІЙСЬКОЇ ВІЙНИ В УКРАЇНІ.....	117
Путченко Юлія ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ПОЛІТИКИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ЩОДО УКРАЇНИ ЗА ПРЕМ'ЄРСТВА БОРИСА ДЖОНСОНА.....	119
Ратушняк Дарія РЕГІОНАЛЬНІ КОНФЛІКТИ ТА ЗАГРОЗА ПОШИРЕННЯ ЗБРОЇ МАСОВОГО ЗНИЩЕННЯ.....	121
Рємєскова Юлія ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ У СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ.....	122
Сапсай Артем МОЛОДІЖНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ НА АФРИКАНСЬКОМУ КОНТИНЕНТІ.....	125
Санжура Ігор ОСОБЛИВОСТІ НЮРНБЕРЗЬКОГО ПРОЦЕСУ.....	126
Сахнюк Вікторія ОСОБЛИВОСТІ ПОСЛУГ В СУЧАСНИХ УМОВАХ: МІЖНАРОДНІ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ТРЕНДИ.....	128
Семенюк Наталія ЗБІР ДОКАЗІВ.....	130
Серебрій Владислав АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ТА САМОСТІЙНОСТІ СЛІДЧОГО У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЯК ГАРАНТІЇ НЕУПЕРЕДЖЕНОГО ТА ВСЕБІЧНОГО РОЗСЛІДУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ВПРОВАДЖЕННІ.....	131
Ситнікова Валерія ВИПРАВДУВАЛЬНИЙ ВИРОК У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ.....	133
Скоробагатько Анна ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОПОМОГИ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМ ОСОБАМ.....	135
Смоляр Інна ОСОБЛИВОСТІ ПИТАННЯ РАТИФІКАЦІЇ ТА ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ РИМСЬКОГО СТАТУТУ УКРАЇНОЮ.....	137
Соколова Зоя АФРИКАНСЬКА СТРАТЕГІЯ ВТІЛЕННЯ БЛАКИТНОЇ ЕКОНОМІКИ ЯК ПАРАДИГМА ГАРМОНІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ЛЮДИНИ Й ДОВКІЛЛЯ.....	140

Сривкін Павло РЕАЛІЗАЦІЯ МОДЕЛЕЙ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇН ЄС.....	142
Торія Тетяна «ЛЮБІТЬ ЇІ... ВО ВРЕМ'Я ЛЮТЕ»	144
Турчин Артем СУД, СТОРОНИ ТА ІНШІ УЧАСНИКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ.....	144
Фадєєв Іван МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА.....	146
Фанта Юлія НОВІТНЯ ІСТОРІЯ АНГЛІЙСЬКОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА.....	147
Федун Дарія ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ТА ЄВРОАТЛАНТИЧНОГО ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ.....	150
Ханкішієв Раміль ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА.....	151
Чернишев Кирило БОРОТЬБА УКРАЇНИ КРІЗЬ ВІКИ.....	153
Чорба Анна-Олександра РОЗВИТОК РИНКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЕКОНОМІКАХ КРАЇН СВІТУ ТА УКРАЇНИ.....	155
Чорний Юрій МЕТОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КІБЕРБЕЗПЕКИ: ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ АСПЕКТ.....	157
Шарова Софія МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ТА КОНСТИТУЦІЙНІ АСПЕКТИ СТАТУСУ КРИМСЬКОТАТАРСЬКОГО НАРОДУ: СЬОГОДЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ.....	159
Швець Дар'я ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ЗАХИСТ.....	160
Шевчук Єлизавета ІНФОРМАЦІЙНА ГІГІЄНА ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПРОТИДІЇ ПРОПАГАНДИ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ.....	162
Шпітонцева Владислава «МОЯ ЗЕМЛЕ, Я БУДУ ТЕБЕ ЛЮБИТИ!»	164
Ярмоленко Валерія ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ.....	165
Borovska Katerina THE LANGUAGE OF MASS MEDIA AND ITS INFLUENCE IN THE SPHERE OF INTERNATIONAL POLICY AND INTERNATIONAL RELATIONS.....	167

Borotkanych Nataliia	
SPACEPOWER AT WAR: HOW SPACE IS BECOMING A NEW THEATER OF CONFLICT.....	169
Koshel Nataliia	
TRANSITIONAL JUSTICE OF INTERNATIONAL LAW IN CONDITIONS OF GLOBAL UNCERTAINTY.....	170
Kovbel Nazarii	
ROBOTS: FUTURE OF CIVILIZATION OR COMPLETE DISASTER.....	172
Kravtsov Danylo	
NAVIGATING THE COMPLEXITIES OF CIVILIAN DAMAGE IN INTERNATIONAL HUMANITARIAN LAW.....	174
Maksymovych Roman	
A MODERN WELFARE STATE: CHALLENGES AND SOLUTIONS.....	176
Myroniuk Ivan	
USAGE OF SAGE OF DEEPPFAKE TECHNOLOGY IN CREATION OF FAKE NEWS AND PROPAGANDA.....	177

ПРАВО НА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНИХ ОСІБ, ЯКІ ОТРИМАЛИ ПОРАНЕННЯ ВНАСЛІДОК ВІЙНИ

Аляб'єва Наталія, доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, к.ю.н.

Національний авіаційний університет, м. Київ

Актуальність даної теми дослідження зумовлено повномасштабною війною в Україні, соціально-економічним станом країни. За даними УВКБ ООН, з 24 лютого 2022 року, з моменту початку широкомасштабного збройного нападу Російської Федерації, до 15 лютого 2023 року Управління Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ ООН) зафіксувало 21 293 випадки загибелі або поранення цивільних осіб в 1141 населених пунктах України: 8006 загиблих і 13 287 поранених. Із числа випадків загибелі або поранення дорослих, чия стать була відома, чоловіки становили 61,1 відсотка, а жінки – 39,9 відсотка. Із числа випадків загибелі або поранення дітей, чия стать була відома, хлопчики становили 57 відсотків, а дівчатка – 43 відсотки* (таблиця: дата створення 16 лютого 2023 р.).

Джерело: УВКБ ООН. *Втрати серед цивільного населення період з 24 лютого 2022 року по 15 лютого 2023 року.* <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/press/hrmmu-civilian-casualties-24feb2022-15feb2023-ua.pdf>

Вслід за цим, багато людей отримують інвалідність внаслідок поранення. В умовах, які склалися на даний час в Україні, отримання інвалідності ускладнюється ситуацією внутрішнього переміщення таких осіб, проживання на тимчасово окупованих територіях, мешкання в зоні активних бойових дій, неможливістю своєчасно отримати необхідні документи для отримання статусу інваліда війни.

В Україні ускладнюється ситуація з введенням воєнного стану, зокрема, є труднощі з фінансуванням системи охорони здоров'я, відсутності програм з реабілітації осіб з інвалідністю, незабезпеченість житлом і відповідним обладнанням для переміщення і повноцінного функціонування життя осіб з інвалідністю. Метою даного дослідження є аналіз права на соціальний захист осіб з інвалідністю в контексті дотримання міжнародних стандартів.

Соціальний захист в Україні на сучасному етапі є пріоритетним для країни. Це пов'язано, насамперед, із вимушеним внутрішнім переміщенням осіб по Україні, яке є наймасштабнішим в Європі і першим масштабнішим переміщенням за всю історію України. У зв'язку з повномасштабною війною в Україні, процент осіб, які отримують

інвалідність внаслідок поранення збільшується. Більшість людей, які мешкають на прифронтових територіях або в зоні, де ведуться активні бойові дії, отримують поранення найчастіше.

За останні роки дослідженню теми правового захисту осіб з інвалідністю і міжнародним стандартам в цьому питанні присвячені роботи українських науковців: В.Л. Костюк [1], М.П. Кравченко [2], В.П. Мельник [3], С.М. Прилипка [4], Н.В. Пронюк [5] зарубіжних юристів-міжнародників Л. Керімова [6] та ін.

Тривалість військового конфлікту в країні, недосконалість внутрішнього законодавства, недостатність фінансових ресурсів визначає те, що необхідно привести національне законодавство у відповідність міжнародним стандартам з урахуванням міжнародного досвіду вирішення таких питань. Одним із важливих завдань є сформулювати ефективну модель адаптації осіб з інвалідністю в умовах нашого суспільства, особливо, на теперішній час, в умовах війни.

Питанню захисту прав осіб з інвалідністю приділено увагу в міжнародних актах, таких як Декларація про права осіб з інвалідністю від 9 грудня 1975 року, Стандартних правилах ООН забезпечення рівних можливостей людей з інвалідністю від 20 грудня 1993 року та інших актах. Кожна людина як член суспільства, зазначається у ст. 22 Загальної декларації прав людини, має право на соціальне забезпечення і на здійснення необхідних для її гідності і для вільного розвитку її особи прав у економічній, соціальній і культурній галузях за допомогою внутрішніх ресурсів країн і міжнародного співробітництва.

Одним з пріоритетних прав, є право на самостійний спосіб життя та залучення до місцевої спільноти у ст. 19 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю¹ (далі за текстом - Конвенції) ; заборона дискримінації за ознакою інвалідності ст. 5 Конвенції.

Можна констатувати, що держава зобов'язана вжити заходів для того, щоб надати особам з інвалідністю, зокрема, особам з інвалідністю, отриманою внаслідок війни можливість незалежності. Необхідно надати будь які можливості для соціального життя, професійного розвитку, перекваліфікації, у разі необхідності, і всі інші аспекти повноцінного життя без дискримінації.

Зазначена мета міститься у Преамбулі Конвенції, також у факультативному протоколі до Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права комітету з економічних, соціальних і культурних прав, Стандартних правилах забезпечення рівних можливостей для осіб з інвалідністю (прийняті на 48-й сесії Генеральної Асамблеї ООН 20 грудня 1993 р.).

Крім зазначених міжнародних документів, дана мета щодо уникнення дискримінації осіб з інвалідністю міститься в доповіді спеціальної доповідачки ООН з прав осіб з інвалідністю Каталіни Девандас-Агілар [7].

Каталіна звертає увагу на вплив Конвенції про права людей з інвалідністю. В доповіді йдеться про важливість прислухатися до людей, які живуть з інвалідністю, і про те, що можуть зробити агенції Організації Об'єднаних Націй для підтримки їхнього подальшого розширення прав і можливостей.

Відповідно до основних принципів Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю є зокрема й недискримінація, тому варто зосередитись на гарантіях прав і свобод осіб з інвалідністю без дискримінації. «Зміна ставлення до людей з обмеженими можливостями має бути пріоритетом» [7] – зазначила в доповіді Каталіна, спеціальна доповідачка ООН з прав осіб з інвалідністю.

У сучасному міжнародному праві розгорнуто регулюються питання прав осіб з інвалідністю. У моніторинговому дослідженні Гельсінського фонду з прав людини Польщі [6], автори посилаються на основні стандарти, що стосуються доступності та адекватності права на соціальний захист. Доступність і адекватність права на соціальний захист є основоположними елементами права на соціальний захист [6].

---

¹ Конвенція про права осіб з інвалідністю від 13 грудня 2006 р. [URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text) (дата звернення: 10.12.2021).

Як зазначають у своєму дослідженні Л. Керімов і Н.Аляб'єва², саме через призму цих двох зазначених елементів: доступності і адекватності оцінюється право на соціальний захист осіб з інвалідністю.

З вищезазначеного дослідження, слід зробити висновок, що визнання міжнародних стандартів у сфері прав людини сприяє підвищенню ефективності забезпечення прав і свобод людини, зокрема, прав осіб з інвалідністю.

Актуальною для соціального забезпечення осіб з інвалідністю є проблема побудови сучасної системи реабілітації таких осіб і фінансування всіма необхідними ресурсами для забезпечення повноцінного і якісного функціонування життя цих осіб. Потреба осіб з інвалідністю в адаптації на сьогодні є доволі гострою і потребує негайного вирішення цієї проблеми на законодавчому рівні.

Для вирішення вказаних питань слід звернутися до досвіду провідних європейських країн і реформувати національне законодавство відповідно до міжнародних стандартів.

Список використаних джерел:

1. Костюк В. Л. Міжнародні стандарти права осіб з інвалідністю в умовах правової та соціальної держави: теоретико-правовий аспект. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/12941/Mizhnarodni_standarty_prava_osi_b_z_invalidnistiu_v_umovakh_pravovoi_ta_sotsialnoi_derzhavy.pdf?sequence=1&isAllowed=y
2. Кравченко М.П. Актуальні проблеми соціального захисту інвалідів в Україні. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej12/txts/10kmvziu.pdf>
3. Мельник В. П. Міжнародно-правове регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю у сфері реабілітації та праці: теоретико-правовий підхід. URL: http://www.pjv.nuoua.od.ua/v1_2018/17.pdf
4. Прилипко С.М. Предмет права соціального забезпечення: Автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.05 / С.М. Прилипко; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. – Х., 2007. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81
5. Пронюк Н.В. Сучасне міжнародне право: навч. посіб. – К.: КНТ, 2010, – 280 с.
6. Л. Керімов, Н. Аляб'єва. Право на соціальний захист цивільних осіб з інвалідністю, отриманою в результаті військового конфлікту на Донбасі. Комплексне дослідження. 2020 р. URL: <https://mistosite.org.ua/uk/links>
7. Розширення можливостей людей з обмеженими можливостями. Доповідь спеціального доповідача з прав осіб з інвалідністю Каталіни Девандас-Агілар. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6307513/>

ФЕНОМЕН «РАШИЗМУ» ЯК НОВА ФОРМА УЛЬТРАПРАВОЇ ІДЕОЛОГІЇ: АНАЛІЗ ТЕОРЕТИЧНИХ ПІДХОДІВ ТА ПРАКТИКИ

Андрійчук Юлія, студентка

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Мороз А., доцент кафедри міжнародних відносин, інформації та регіональних студій, к. політ. н.

В умовах зростання соціальної нерівності та посилення проблем, пов'язаних із необхідністю налагодження культурного діалогу між представниками різних цивілізацій,

---

²Дослідження проведено за результатами моніторингу в рамках проєкту БДПЛ/ОБСЄ «Просування людського виміру безпеки в Україні».

особливої актуальності набуває нове осмислення таких соціально-політичних феноменів, як фашизм і нацизм – головних напрямів ультраправої ідеології та, водночас, винуватців найбільшої трагедії ХХ століття – Другої світової війни. Нацизм – це система людиноненависницьких поглядів та агресивних настроїв, а також заснована на них політична практика створення тоталітарної держави для так званої «обраної (вищої) раси» за рахунок завоювання життєвого простору, поневолення та знищення «неповноцінних» народів.

Нацизму притаманний вождизм, або культ лідера, який користується безумовним авторитетом та одноосібно приймає рішення щодо внутрішньо та зовнішньополітичного розвитку країни. Говорити про фашизм неможливо поза історичним контекстом. Усі фашистські режими були своєрідною «хворобою» ХХ ст. у суспільствах, які здійснювали перехід від тоталітаризму до демократії. Розділяють фашизм історичний і динамічний фашизм, сучасний - або, як назвав друге явище італійський філософ Умберто Еко, "вічний фашизм", "ур-фашизм". Він та його національні прояви існують у вигляді індивідуальної та групової свідомості та поведінки, ідеології, суспільно-політичного руху, політичного режиму вождистського типу, терористичної диктатури [3, с.73-74].

Одним із сучасних проявів ультра правової ідеології є рашизм, який має такі спільні риси із нацизмом та фашизмом, як внутрішній тоталітаризм та зовнішня агресія проти інших народів. Водночас рашизм відрізняється від нацизму та фашизму власною ідеологією, яка базується не на ідеї расової вищості нації або виведенні виняткової ролі держави як основи імперії, характерних для німецької та італійської націй початку ХХ ст., кожна з яких була носієм високорозвинутої культури, а на агресивній експансії щодо країн, вищих за культурним розвитком. На наш погляд, така ідеологія характерна для відсталої від рівня європейських держав Х- XVI ст. Росії. При цьому, є підстави вважати, що за часів путінської Росії така агресія поєднує в собі й елементи ідеології нацизму та фашизму.

При цьому в сучасному російському політичному дискурсі, політики та представники ЗМІ намагаються завуальовано заперечувати прояви рашизму в російській політиці. Для цього російська пропагандистська машина розповсюджує чи не найголовнішу тему сучасної російської пропаганди – начебто наявність «українського неонацизму». Формуючи медійне підґрунтя для цього російські ЗМІ впродовж попередніх років активно розповсюджували тези про звірства «свідомитів», «бандерівців та «укрофашистів». Так звана «денацифікація України» є офіційною основною метою «спеціальної воєнної операції на Донбасі» (використання слова «війна» щодо даної дії в РФ заборонене) – повномасштабної агресивної війни, розв'язаної Росією проти України. При цьому методи та засоби ведення «спецоперації» багато в чому є схожими на дії нацистів під час Другої світової війни.

Так, обґрунтування російської агресії необхідністю об'єднати усі землі, де проживає російськомовне населення (історично території Російської імперії), з метою його «спасіння», по суті є дублювання мотиву подолання приниження Німеччини після Першої світової війни, захисту співвітчизників – судетських німців та втілення історичних прав Німеччини на сусідні території [2, с.104-105]. Паралелі вбачаються у часі нападу (о 4 ранку німці напали на СРСР, о 3:40 ночі війська РФ вторглися в Україну), а також у використанні символів СРСР з метою «возз'єднання» «сім'ї братських народів». У той же час росіянами активно використовується нацистська символіка, якій надається новий зміст (плакати, розміщені по території Криму із зображенням російського військового, георгіївською стрічкою та буквою Z і написом «Слава воину-освободителю»).

Окуповані російськими військами території України у 2022 р. стали місцями воєнних злочинів. За їхніми темпами і брутальністю російські військові, можна сказати, «перевершили» нацистів. При створенні міфу ВВВ Кремлем свідомо замовчуються факти застосування Червоною Армією тактики «випаленої землі». Але дана тактика має місце у безглуздому знищенні об'єктів культурної спадщини, освітніх закладів, лікарень, об'єктів господарської інфраструктури тощо. Кількість та масштаб злочинів проти осіб (катування, вбивства, акти насилля тощо), вчинених російськими військами на окупованих українських

територіях за декілька тижнів, вже перевершують результати нацистської окупації України, що тривала декілька років.

Тому, відкрита війна проти України, з усім комплексом масштабних воєнних злочинів, які транслюють онлайн, засвідчила, що світ має справу з феноменом, який людство створило, відкрило та пізнало ще в ХХ столітті. Політика Росії вже розвалила всю архітектуру безпеки, яка наполегливо будувалась на континенті протягом багатьох десятиків років, включно з міжнародними зобов'язаннями, узгодженими за минулі 30 років. Тому ідеологія і практика московського рашизму мають бути засуджені світовою спільнотою.

Список використаних джерел:

1. Джердж С. Інформаційна війна Росії проти України. URL: <https://bintel.org.ua/analytics/informatsiyna-viyna-rosiyi-protu-ukrayiny/>.
2. Ткач В.Ф. Спецпропаганда як інформаційний складник гібридної війни Росії проти України. Стратегічні пріоритети. 2016. №1 (38). С. 99- 109
3. Томаєва А. О. Ідеологія націонал-соціалізму: її витоки, генеза, роль у суспільно-політичному житті Німеччини (до постановки питання). Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. О. Сковороди. Х, 2013. С. 72-75.

ЯДЕРНЕ СТРИМУВАННЯ В УМОВАХ НОВИХ АСИМЕТРИЧНИХ ВИКЛИКІВ

Басанець Лілія, студентка

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Боротканич Н., доцент кафедри міжнародних відносин, інформації та регіональних студій, к.і.н.

Після закінчення холодної війни питання ядерного стримування втратили свою актуальність. Для багатьох ядерне озброєння виглядало реліктом холодної війни, які вже втратили своє значення і йому не місце в мирній Європі. Проте Росія продовжує шантажувати світ ядерними погрозами, Китай вкладає величезні кошти в створення дедалі більш досконалих і різноманітних ядерних арсеналів, Північна Корея стрімко продовжує свою ядерну експансію, а Іран знову опиняється на перших шпальтах газет завдяки своїм ядерним розробкам. Ядерна зброя перебуває в основі колективної безпеки НАТО з моменту створення організації. Національні арсенали ядерних країн - членів НАТО - США, Великої Британії і Франції слугують інструментом стримування для Альянсу.

У доядерну добу географія, населення, природні ресурси та промисловий потенціал становили основні елементи національної могутності держави. Зараз, у ядерну епоху ядерні технології, ядерна енергія та ядерна зброя стали дуже важливими факторами національної могутності. Сьогодні навіть маленька держава, придбавши ядерні технології та зброю, може стати могутньою силою на міжнародній арені.

Оскільки застосування ядерної зброї є загрозою для існування світу загалом, то в руках певних гравців ядерна зброя може стати стримуючим чинником для країн-агресорів. Прихильники такого концептуального підходу розглядають ядерний мир як високий рівень воєнно-стратегічної рівноваги між двома системами. "Світ без ядерної зброї буде менш стабільним і більш небезпечним для усіх нас", - зауважувала прем'єр-міністр Великої Британії Маргарет Тетчер [3].

Зміст стримування полягає у переконанні іншої сторони у тому, що її агресивні дії призведуть до реакції у відповідь, за якої вона зазнає втрат, що набагато перевищать отримані вигоди.

У стримуванні слід розрізняти два аспекти:

1) утримання противника від міжнародної дестабілізації, тобто спроби змінити ситуацію на власну користь, що може здійснюватися загрозою застосування військової сили. При цьому зовсім не є обов'язковим застосування зброї масового знищення;

2) вплив на поведінку іншої сторони загрозою нанесення абсолютно неприйнятної для неї за масштабами втрат удару у відповідь на агресію. Як зазначає Р. Арон, ініціатива війни стане зовсім безглуздою, якщо агресор точно знатиме, що він також буде повністю знищений. За його словами, у ядерній війні арифметика дуже проста: хто вистрелить першим, той загине другим [1].

Ядерне стримування відноситься до другої категорії. Стимування можна було б вважати майже оптимальним варіантом підтримання безпеки у недосконалому світі, якби воно у роки холодної війни не супроводжувалося пошуком шляхів раціонального застосування ядерної зброї та кризами, що загрожували розв'язуванням світової ядерної війни.

Дослідники зазначають, що ядерне стримування має специфіку, навіть сформувалося свого роду табу на використання ядерної зброї, як стратегічної так і тактичної. Однак не всі країни визнали таке рішення. Росія неодноразово наголошувала, що цього табу для неї жодним чином не існує. Російська влада неодноразово заявляла, що їх країна не вагатиметься першою використати ядерну зброю «для припинення ескалації військових дій, які відбуватимуться із використанням конвенційної (звичайної) зброї» [4].

На сучасному етапі, право на володіння ядерною зброєю не стало запорукою «непорушення» миру, а навпаки, є причиною численних конфліктів. Держави «ядерного клубу» виступають проти розроблення ядерного потенціалу малих країн. Ті ж, в свою чергу, намагаються подолати власні проблеми як внутрішні, так і зовнішні за рахунок набуття ядерної зброї.

Наявність ядерної зброї в міжнародних відносинах, безсумнівно, надала нового значення концепції миру. Раніше мир розглядався як позитивна умова взаємної дружби та співробітництва. На противагу цьому, мир у ядерну епоху став «миром у тіні терору» [2, с. 24].

У підсумку слід відмітити, що винахід ядерної зброї обумовив необхідність вироблення певних положень, що регулювали б можливості її існування та ризики використання. Ядерне стримування з моменту свого зародження зазнало істотної еволюції: від активного стримування, заснованого на стратегії ведення війни, до класичного, що припускає забезпечення безпеки погрожуванню відплатою. Проте, згідно з пануючою серед військово-політичних експертів точкою зору, ядерна зброя - як стратегічна, так і тактична, не придатна для розв'язання більшості, якщо не всіх сучасних конфліктних ситуацій. Отже, врегулювання конфліктів та встановлення й підтримання міжнародної стабільності вимагають розвитку та використання конвенційної сучасної високотехнологічної та точної зброї, замість ядерної.

Список використаних джерел:

1. Горбач А. Зброя масового знищення- головна загроза XXI століття: виклики 2020-2030pp. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/40599/1/111.pdf>
2. Кудряченка А.І. Проблеми ядерної безпеки сучасного світу і Україна. Київ: Інститут всесвітньої історії НАН України, 2016. 140с.
3. Improving nuclear security. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://www.givingwhatwecan.org/cause-areas/longtermfuture/nuclear-security?gclid=CjwKCAiAvK2bBhB8EiwAZUbP1As3F5A5f2TKmtR>

ПРОВОКАЦІЯ ЗЛОЧИНУ У ПРАКТИЦІ ЄСПЛ

Безнісько Назар, Соломко Дмитро, студенти

Національний Авіаційний Університет, м. Київ

Науковий керівник: Лесь І., доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, к.ю.н.

У наш неспокійний час, як ніколи актуально слідкувати за проведенням слідства та судових справ, тому що існує дуже багато випадків пістав та/або неправомірних дій зі сторони правоохоронних органів. У практиці Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) присутня досить велика кількість справ, у яких суд визнав докази, предствалені обвинувачувальною стороною, не дійсними. Тому ЄСПЛ було вироблено концепція провокації, яка, у свою чергу, порушує пункт 1 статті 6 Конвенції з прав людини. Про розвиток практики, щодо застосування дій проти провокації злочину писали такі юристи, як: О.Гура, М.Мазур, В.Гутник, М.Буроменський, В.Ковальський. Україна, згідно Закону України "Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини" використовує у своїй судовій практиці рішення ЄСПЛ. Включаючи все сказане вище, настає необхідність цього дослідження.

Що ж таке провокація злочину та як його трактує ЄСПЛ? Перед тим, як привести дефініцію "провокації злочину", вважаємо доцільним написати про контроль за вчиненням злочину, що є легальним інструментом перевірки добросовісності суб'єкта.

Контроль за вчиненням злочину – це негласна слідча (розшукова) дія, що являє собою комплекс взаємопов'язаних дій, які полягають у перевірці уповноваженими суб'єктами відповідності наявності та достовірності підстав вважати, що вчиняється (вчинено) тяжкий або особливо тяжкий злочин, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню, за винятком випадків.

Тож як ЄСПЛ трактує провокацію злочину? Європейський суд з прав людини в п.55 справи "Раманаускас проти Литви" вперше дає визначення дефініції "провокація злочину". Згідно тексту, провокацією злочину є: поліцейське підбурювання (провокація), яке проявляється, коли задіяні офіцери чи особи, що діють за їх інструкціями, не обмежуються розслідуванням у переважно пасивній манері, а здійснюють такий вплив на суб'єкта, що підбурює його вчинити злочин, який би не був вчинений за інших обставин, з метою встановити порушення та забезпечити докази та розпочати кримінальне провадження.

До прикладу можна взяти справу "Таранекс проти Латвії" (Taraneks v. Latvia).

Справа "Таранекс проти Латвії" (Taraneks v. Latvia) №3082/06 є однією з важливих справ, розглянутих Європейським судом з прав людини (ЄСПЛ). У цій справі позивач, Ігор Таранекс, звинувачував Латвію у порушенні його прав на справедливий процес, які були гарантовані Європейською конвенцією з прав людини.

Ігор Таранекс був затриманий латвійською поліцією в 2004 році і звинувачений у звалтуванні. У підсумку Ігор Таранекс був засуджений до 12 років позбавлення волі на основі своїх власних зізнань, які були витягнуті за допомогою побоїв та погроз.

Пізніше, Ігор Таранекс звернувся до ЄСПЛ з скаргою на порушення його прав на справедливий процес в рамках кримінальної справи. Він заявив, що був підданий фізичному та психологічному тиску з боку поліції, і його зізнання були витягнуті примусовим шляхом.

У своєму рішенні від 2 грудня 2014 року, ЄСПЛ визнав порушення Ігорем Таранексом права на справедливий процес згідно зі статтею 6 Європейської конвенції з прав людини. Суд ствердив, що позивач був підданий незаконному та недопустимому тиску з боку поліції, який порушив його права на справедливий процес, і наказав Латвії виплатити компенсацію Ігорю Таранексу в розмірі 10 000 євро за моральну шкоду і 5 050 євро за покриття витрат на судові процедури.

«СВОЮ УКРАЇНУ ЛЮБІТЬ. ЛЮБІТЬ ЇЇ... ВО ВРЕМ'Я ЛЮТЕ. В ОСТАННЮ ТЯЖКУЮ МИНУТУ ЗА НЕЇ ГОСПОДА МОЛІТЬ»

Будник Валерія, студентка, призерка Конкурсу ораторського мистецтва з нагоди Дня народження Тараса Шевченка

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник – Вишнякова Ю., викладач кафедри реклами і зв'язків з громадськістю

Наші пращури пройшли через події, які увійшли в історію, як чергові спроби боротьби за свободу, спротив владі, відвойовування власних земель. Час іде, але ми досі проходимо через ті самі події, відчуваємо те, що колись відчували вони. Несправедливість, злість, пекло всередині тебе поглинає все твоє тіло з голови до п'ят.

У тебе є вибір: або змиритися та продовжувати жити в пригніченому стані, або боротися за власне життя, яким може керувати лише одна людина. Цією людиною є ти. Як показує історія українці обрали другий шлях. Одним з таких українців був той, хто народився у звичайному селі та жив у старій хаті з солом'яною стріхою. Той, хто будучи дитиною залишився без матері, а згодом і без батька. Той, хто після цих болючих для серця подій став кріпаком, але той хто писав вірші, був членом політичних організацій, став першим українським дисидентом, за що і був заарештований. Саме така доля була у Тараса Шевченка, який відіграв важливу роль у пробудженні національної свідомості українців. У всякого своя доля

І свій шлях широкий
Той мурує, той руйнує
Той неситим оком
За край світа зазирає,
Чи нема країни,
Щоб загарбать
І з собою
Взять у домовину

Так поет описував події, які відбувалися в той час: про росіян, котрі постійно намагалися загарбати українські землі, про те, що немає ніяких «добрих царів», у яких вірили кріпаки, а найголовніше, він закликав боротися з несправедливістю. Історія циклічна. Змінюються лише люди, час та місце подій. Циклічна вона тому що люди не вчаться на помилках минулого і намагаються наслідувати скажені ідеї своїх попередників. Це свідчить про те, що менталітет деяких країн не змінюється. Тарас Шевченко казав, якщо ти бачиш та відчуваєш несправедливість - не мовчи.

Він зіткнувся з тим, що не бачив рішучих дій від українців, які б намагалися виправити це становище. Що відчуває людина, яка бачить наскільки тяжко собі та рідному народові від кріпацтва та відсутності свободи? Намагаючись пробити шлях до кращого життя, ти помічаєш, що немає зворотного зв'язку. З'являється відчуття, ніби ідучи посеред натовпу, з

важким тягарем на спині,тримаючи на собі сотні поглядів з усіх сторін,лише деякі наважуються тобі допомогти. В такі моменти ти відчуваєш порожнечу всередині та питаєш себе чи правильно ти все робиш.

Тільки я, мов окаянный
І день і ніч плачу
На розпутьях велелюдних,
І ніхто не бачить,
І не бачить, і не знає —
Оглухли, не чують

Тарас Шевченко не дожив лише рік до скасування кріпацтва. Знову і знову відбувалися події,коли перемагала несправедливість і чим більше українці чинили опір, намагалися доводити свою ідентичність,тим більше влада намагалася придушити цей опір.

Минуло більше сторіччя зі смерті Шевченка і живучи в часи гуманізму,нових технологій,нових можливостей, ми все ще боремося за свою незалежність.

І на оновленій землі
Врага не буде, супостата,
А буде син, і буде мати,
І будуть люде на землі.

САТИСФАКЦІЯ ЯК ФОРМА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Бялий Гліб, аспірант

Національний авіаційний університет, м. Київ

*Науковий керівник: Мельник Р. професор кафедри міжнародного права та порівняльного
правознавства, д.ю.н.*

Поряд з реституцією та компенсацією «сатисфакція» є формою відшкодування, яку держава може надати для відшкодування шкоди, заподіяної міжнародно-протиправним діянням, за яке вона несе відповідальність [1].

Відповідно до статті 37(1) Статей Комісії міжнародного права ООН про відповідальність держав, держава зобов'язана виплатити компенсацію за таку шкоду «в тій мірі, якою вона не може бути відшкодована реституцією чи компенсацією». Таким чином, сатисфакція є винятковим засобом правового захисту, оскільки в більшості випадків повне відшкодування може бути досягнуто шляхом реституції та/або компенсації [2].

Задоволення може набувати різних форм. У статті 37(2) статей КМП наводиться орієнтовний перелік форм, включаючи «визнання порушення, вираження жалю, офіційне вибачення чи інші відповідні форми», але він не претендує на те, щоб бути вичерпним. Найбільш поширеними формами сатисфакції у міждержавному контексті є заява про неправомірність, винесену компетентним судом або трибуналом, або вибачення, винесене уповноваженою державною посадовою особою [3].

Стаття 37(3) Статей КМП вимагає, щоб «сатисфакція не була непропорційною шкоді і не могла набувати форми, принизливої для відповідальної держави».

Коментуючи ці положення ще в ході роботи над проектом статей про відповідальність держав, Комісія міжнародного права ООН вказала на «виключний характер сатисфакції», яка може знадобитися лише в тому випадку, коли збитки не відшкодовані повною мірою реституцією та компенсацією. Пов'язано це з тим, що, на думку Комісії, зазвичай будь-які

збитки, заподіяні міжнародним правопорушенням, можна відшкодувати фінансово, тобто за допомогою компенсації. Проте компенсація охоплює лише збитки, які «обчислюються у фінансовому вираженні». Сатисфакція ж матиме місце у тих випадках, коли заподіяна шкода не піддається фінансовій оцінці, коли потерпілому суб'єкту завдано публічної образи або коли порушені права неможливо відновити матеріально.

У практиці прикладів сатисфакції, наданої міжнародними організаціями, не так багато, порівняно з кількістю випадків надання сатисфакції державами-правопорушниками, проте вони є. Як правило, вони виражаються у формі вибачення чи вираження жалю. У п'ятій доповіді, підготовленій Спеціальним доповідачем Комісії Джорджія Гайа [4], як приклад зазначено заяву Генерального секретаря ООН щодо падіння Сребрениці, в якій йшлося про те, що «... за всю історію важко знайти важчий і болісний досвід, ніж той, що придбала ООН у Боснії. З почуттям найглибшого жалю та скорботи ми проаналізували свої дії та рішення у відповідь на захоплення Сребрениці».

Також у травні 2011 року НАТО принесла офіційні вибачення Афганістану за загибель мирних жителів внаслідок бомбардування в південній афганській провінції Гельменд: колона НАТО потрапила в засідку талібів, натовці викликали авіацію вогневої підтримки. В результаті загинули 16 мирних жителів, серед яких 12 дітей та 4 жінки, ще шестеро людей отримали поранення. У заяві командувача військ коаліції в південно-західному Афганістані генерала Джона Тулана пояснюється, що метою авіаудару НАТО був комплекс будівель, де сховалися п'ятеро бойовиків, проте, як з'ясувалося пізніше, крім них, у будинках перебували і мирні жителі.

Приклад сатисфакції в «іншій формі» можна знайти також у Конвенції про привілеї та імунітети спеціалізованих установ. У розділі 24 цього документа йдеться, що якщо якась держава знаходить, що мало місце зловживання будь-яким привілеєм або імунітетом, передбаченими Конвенцією, між даною державою та відповідною спеціалізованою установою проводяться консультації для того, щоб встановити, чи мало місце таке зловживання, і щоб спробувати знайти методи попередження повторення таких зловживань. Якщо результати таких консультацій виявляються незадовільними для цієї держави та відповідної спеціалізованої установи, питання про те, чи відбулося зловживання привілеями чи імунітетами, передається Міжнародному Суду [2]. І якщо він знаходить, що таке зловживання мала місце, держава, яка заявила про зазначене зловживання, має право, за повідомленням відповідної спеціалізованої установи, не надавати цій спеціалізованій установі привілеїв або імунітетів, які стали предметом зловживання.

Список використаних джерел:

1. Dumberry, P., Compensation for Moral Damages in Investor-State Arbitration Disputes, *Journal of International Arbitration*, 2010, pp. 247-276.
2. Ehle, B. and Dawidowicz, M., 'Moral Damages in Investment Arbitration, Commercial Arbitration and WTO Litigation', in Huerta-Goldman, J. A., Romanetti, A. and Stirnimann, F. X., *WTO Litigation, Investment Arbitration, and Commercial Arbitration, Global Trade Law Series*, 2013.
3. Wittich, S., Non-Material Damage and Monetary Reparation in International Law, *Finnish Yearbook of International Law*, 2004, pp. 321-368
4. ООН A/CN.4/583 [Електронний ресурс]// Офіційний сайт ООН. – Режим доступа: <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=4a716d292>

«СВОЮ УКРАЇНУ ЛЮБІТЬ. ЛЮБІТЬ ЇЇ... ВО ВРЕМ'Я ЛЮТЕ. В ОСТАННЮ ТЯЖКУЮ МИНУТУ ЗА НЕЇ ГОСПОДА МОЛІТЬ.»

Величко Аїда, студентка, учасниця Конкурсу ораторського мистецтва з нагоди Дня народження Тараса Шевченка

Національний авіаційний університет, м.Київ

Науковий керівник: Іващук А., завідувач кафедри реклами та зв'язків з громадськістю, к. н. із соц. ком., доцент

«Україна вітає вас» і затамовуєш подих. Майорить в небесах синьо-жовтий стяг, відтворюючи у собі незламність і єдність поколінь. Нескінчена війна за свободу українського народу, яка поглинає найкращих серед найкращих, тих, хто мав любов до рідної землі, яку слід нести навіть за крок до смерті, любов, яка дістається пролітою кров'ю, любов, що вирізьблена протягом століть цінною життя. Незлічена кількість спроб приховати правду, поставити на коліна волю, змусити зневіритися у власній ідентичності, розірвати ДНК нації, висмоктати джерела єдності, згасити насагу до боротьби, знищити будь-які сподівання на мирне майбутнє. Скільки коштує любов до рідної землі, чого варта наша незламність, скільки ще доведеться заплатити за вільний вдих у повні груди?

Упродовж століть любов до України втілює у собі наполегливу боротьбу за незалежність, попри брехливі переконання про штучно створену більшовицьким режимом державу, попри криваве знищення української мови, попри вбивств борців за їхнє відчайдушне відстоювання існування України, як суверенної та унітарної країни.

Любов до України простяглась тернистим шляхом, сповненим калиновим цвітом, українськими піснями та важко здобутими перемогами. Проходячи ним, ми бачимо сліди Симона Петлюри, що відтворюють його слова: «Зараз Україна переживає таку хвилю, котрій мусимо віддати всі сили, енергію та, як потрібно, то й життя!». Торкаючись слова «ВОЛЯ», ми чуємо, як гримить відлуння «Самостійної України» Міхновського, чітко усвідомлюючи його слова: «Усіх, хто на цій Україні не за нас, той проти нас». Продовжуючи йти цим тернистим шляхом, ми відчуваємо дух Донцова, що супроводжується словами: «Прив'язання до мови, віри, звичаїв, до ідеалів предків, їх моральних, релігійних, політичних, економічних і соціальних догм, вистражданих і викутих в огні змагань і переказаних прадідам внукам, - це прив'язання є фундаментом нації». Любов до України наповнена діяльністю української інтелігенції протягом століть, що супроводжувалися репресіями, серед них: Кирило-Мефодіївське товариство, «Руська Трійця», «розстріляне відродження, шістдесятники, дисиденти та інші. П'ять спроб творення незалежної України лише за ХХ ст., врешті-решт, увінчалися успіхом, бо Україна, попри все, відбулася.

І крок за кроком, прямуючи до таких, неймовірно бажаних, сповнених гіркотою ціни, слів «незалежна Україна», перед нами видніється локомотив історії за марксистським гаслом. Революції, що залишили пам'ятний відбиток на серці кожного українця та українки. Починаючи від студентського Майдану 1990 року, де повітря було сповнене ідеями, а свідомості – власною гідністю. Продовжуючи Помаранчевою революцією 2004-го року та Революцією Гідності 2013-го року, де любов до України увіковічилася зі Небесною Сотнею. Любов, що горіла у серцях полеглих і горить до сих пір, поки ми здатні вшанувати пам'ять загиблим за нашій вільний вибір, поки ми висловлюємо вдячність живим, що відстоюють 603 тисячі 700 квадратних метрів нашої країни, поки ми усвідомлюємо цінну наших мирних ночей та поки ми прагнемо до відновлення територіальної цілісності нашої держави.

Любов до України ховається у діяльності кожного громадянина України, бо любити – значить діяти. Згуртована праця волонтерів, що піклуються про забезпечення необхідними речами потребуючих у зонах постійних обстрілів, активне поширення української мови громадськими діячами, сміливість Збройних Сил України, що підкорюють своєю незламністю та готовністю, ризикуючи власним життям, ставати на захист правди, волі українського народу та незалежності країни, звичайні громадяни, які надають притулок для тих, хто втратив житло, які допомагають розгрібати уламки після ракетного обстрілу, бо розуміють важливість кожної секунди, які зносять ковдри, теплий одяг, домашню їжу, бо вони не лише глибоко стурбовані, а й мають всередині ту любов, що діє. Любов до України характерна для будь-якого віку, вона виявляється у маленьких дітках, що, віддаючи останнє, знають, що це допоможе героям їхньої країни швидше здобути перемогу над ворогами, ця любов діє у тремтливих руках літніх людей, що, не маючи нічого, шукають змогу допомогти, ця любов діє у серцях матерів, що несуть молитву за світле майбутнє нашої держави.

За що любити Україну? В чому полягає ця любов? За блакитно-жовтий стяг, що майорить, відображаючи мирне небо без вибухів, що чує молитви українського народу та жовте поле, яке не горить полум'ям безнадії, натомість втілює у собі життя, яке, наче вузьку стежку, потрібно віднайти у темну ніч. Любити за вишневі сади коло хати, де гудуть сичі, за лани широкополі, за Дніпро, що б'є об берег свої хвилі, за солов'їну мову, що бринить, відтворюючи волелюбність українського народу, за волошки, що вмиваються ранковою росою, за калину, що виглядає у віконце, за вишиті рушники, які втілюють духовний символ тепла материнських рук, за чорнобривці, що несуть батьківське тепло, за зелені луки й солов'їні гаї, за щебетання дїбров, за історію, яку ми пишемо кров'ю на своїй землі та за свободу, яка завжди при нас. Любити, гуляючи Шевченковими садами, зібравшись родиною за одним столом, дихаючи бузковим квітом весни, йдучи Чумацьким Шляхом, відвідавши «Майдан незалежності» та Труханів острів, несучи у свідомості те, що не вмирає та б'ючись за те, щоб бути свідомим громадянином своєї країни. Бо, Україно, нам не можна не любити, тобі не можна не цвісти, бо лиш доти варто в світі жити, поки живеш і квітнеш ти.

І плинне час, залишаючи відбитки у пам'яті, і триває жорстока боротьба за волю, за правду і долю нових поколінь, за тих, хто крилами лелеки колись повернеться живим, і еднаються серця українців задля щасливого майбутнього дітей, і горять свічки вічним вогнем, вшановуючи пам'ять Героям України, які на лінії вогню віддають любов свою, і здіймаються молитви батьків за серцебиття дітей, і хилиться гілля калини від пролитих сліз, і палають світанки, сповнені надією спокійного дня, а ви «любітеся, брати мої, Україну любіте, і за неї, безталанну, Господа моліть!».

Бо ще прийде весна і змовкне тривога, складе душа зброю і підійметься Україна з колін, заколишуться жовті коси і зникне вихор негаразд, зів'ють родинні гнізда лелеки та лунатимуть тремтливі колискові, злетять крила бажаної перемоги і блакитно-жовті кольори сміливості поширяться світом, бо все буде, Україно.

ПРО ЛЮБОВ

Величко Анастасія, студентка, учасниця Конкурсу ораторського мистецтва з нагоди Дня народження Тараса Шевченка

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Васьківська О., доцент кафедри журналістики, к.пед.н.

«Свою Україну любіть. Любіть її... Во врем'я люте. В останню тяжкую минуту за неї Господа моліть.»

Ці слова набули нового значення після початку повномасштабного вторгнення.

Саме любов до нашої Батьківщини допомагає нам всім вистояти та надає сили на спротив.

Для когось любов до України асоціюється з родиною, хтось відразу згадує про рідне село, можливо, для когось це те саме місце біля озера, де він завжди може побути один. Але кожного з нас об'єднує одне – любов до рідного краю та віра в те, що Україна завжди буде вільною, незалежною, для кожного своя – рідна.

Наразі багато людей знаходяться за кордоном, і я тому не виняток. Але в кожного на те свої причини: хтось покинув Батьківщину за власним бажанням, хтось був змушений це зробити...

Щодо мене, то я поїхала заради батьків, щоб як вони говорили : “Хоч одна дитина була в безпеці”. Але з моєї сторони, я зрозуміла, що я матиму здатність забезпечити себе, і якщо раптом потрібно і їх теж.

У всіх хто зараз не є вдома, хто є відчайдушним патріотом своєї країні, все ще залишається бажання, одне, найзаповітніше - повернутись додому. Бо як в народі говорили : “Всюди добре, але вдома краще”. Через стільки років Тарас Григорович Шевченко все ще має рацію: в якому б куточку світу ти не був, “на чужині не тії люди, тяжко з ними жити, ні з ким буде й поплакати, ні поговорити”.

Не всі, хто зараз приїздять з-за кордону - українці, але й не всі хто проживають тут теж. Хай би ти пів віку жив в Україні, мирній, сонячній Україні, але якщо в такі тяжкі часи для кожного з нас, ти залишаєшся осторонь, не згадуєш свою країну, не підтримуєш свій народ то, на мою думку це - вже не твоя земля.

Не можна любити людину тільки коли вона хороша чи погана, розлючена чи радісна, в тому то й особливість наша, ми буваємо різні. Так само й Україна, душа її - це народ, це ми, хоч і відрізняємось одне від одного, але всерівно завжди разом.

Бо тільки разом ми зможемо здобути перемогу у цій кривавій війні!

Цінують те, що маєте і бережіть одне одного. Зараз як ніколи, ми маємо набратися терпіння і зрозуміти, що ми не одні, нас, таких, багато, і тільки згуртувавшись ми перемаємо!

Фізично, морально, матеріально... будь-яка допомога на крок наближає нас до довгоочікуваної перемоги. Замість думки : «Та що я можу зробити», краще сказати «хто, як не я»!

Кожен з нас заслуговує на щастя, кожен з нас заслуговує на справедливість, і кожен з нас заслуговує жити у вільній країні!

Мільйонам українців зараз непросто, сотні тисяч людей залишились без житла, тисячі поранених знаходяться в лікарнях, понад 700 тисяч бійців ЗСУ зараз боронять нашу землю.

А у тилу, в Україні та за кордоном, мільйони людей об'єднались у волонтерський рух щоб підтримати українців, допомогти наблизити перемогу.

Ця війна відібрала в нас багато, занадто багато. Але в той час вона навчила нас де-чому : правильно розпоряджатись своїм часом, адже як виявилось, його може й не бути так багато, як ми думаємо; цінувати моменти проведені з родиною, і сподіватись, що це не остання зустріч; і любити свою Україну, якою вона б не була, під обстрілами, без світла, без зв'язку, з розбитими дорогами і уламками техніки на узбіччях, всупереч всьому, по - справжньому любити!

Я усвідомила на власному прикладі, відвідавши кілька країн, не будучи вдома більш як 9 місяців, ніщо не може замінити рідну землю, як би добре тобі не жилося на чужині. Кожен день я думками в Україні, кожен обстріл моєї землі болить мені. Та любов до свого краю зігриває мене, дає сили та віру в перемогу.

Щоб не сталося вдома, яку б жахливу трагедію не обговорювали в новинах, якби вам не намагались нав'язати, що шансів немає, і потрібно здаватися, завжди потрібно пам'ятати, що ми - це майбутнє нашої держави,

саме завдяки нашій любові та підтримці ми переможемо та відбудуємо ще кращу незалежну та процвітаючу країну!

Тож, давайте любити та цінувати свою Україну, і Бог збереже нас!

АНГЛО-АМЕРИКАНСЬКА СИСТЕМА КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Веліляєва Ніяра, студентка

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Лесь І., доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, к.ю.н.

Термін «процес» походить від латинського «processus» й означає рух, діяльність, просування вперед. У правозастосовчій діяльності ці слова набувають іншого, дещо відмінного від буквального змісту значення, а саме: кримінальне провадження (досудове і судове) щодо кримінальних правопорушень (кримінальних проступків і злочинів). У цьому аспекті як синонім вживається поняття «кримінальне судочинство».

В англійському кримінальному процесі, кримінальне судочинство характеризують як ряд стадій, під час яких приймаються кримінально-процесуальні рішення, починаючи від реєстрації інформації про злочин або арешту підозрюваного аж до умовно-дострокового звільнення засудженого. В Англії дотепер немає свого кримінально-процесуального кодексу, там діють правові інститути, які виникли ще декілька століть тому, а саме судочинство ґрунтується на більш ніж 300 законодавчих актах і численних судових прецедентах. Прецедентами вважаються справи, взяті за зразок при вирішенні відповідних правовідносин. Насамперед прецедентами виступають рішення Апеляційного суду і Палати лордів. Їх офіційне опублікування почалося з 1865 року. Англійський процес був суто приватно-змагальним до появи у XII ст. за Генріха II порядку розслідування через присяжних в особливо тяжких злочинах. Особливістю англійського приватно-змагального процесу у той час був поєдинок. До органів, що здійснюють кримінальне судочинство відносяться суди, Державна обвинувальна служба, поліція. Англійська судова система доволі складна. Вона включає в себе: «протокольні» суди, або суди письмового провадження, і «непротокольні» суди; вищі і нижчі суди, суди першої та апеляційної інстанцій.

Взагалі, англійська модель правосуддя полягає в наявності вибору тільки між двома традиційними варіантами реакції держави на вчинений злочин, виходячи з його небезпеки для суспільства. Перший варіант – це офіційне кримінальне переслідування особи, результатом цього варіанту має бути покарання як юридичний наслідок учинення злочину. А другий варіант – це відмова від кримінального переслідування особи, тобто фактично залишення порушення кримінально-правової норми без будь-якої реакції з боку держави.

Кримінальний процес США сформований на основі кримінального процесу Англії, тому вони схожі між собою. Характерною особливістю кримінального процесу США є його неповна кодифікація. У ряді штатів діють власні кримінально-процесуальні закони (як в штаті Каліфорнія). Федеральні суди при провадженні у кримінальних справах можуть керуватися не тільки федеральним законодавством, а й законами штату, на території якого діє цей суд. Судочинство по кримінальних справах у військових судах ведеться за правилами Єдиного кодексу військової юстиції США, який являє собою міжгалузевий комплексний нормативно-правовий акт.

Одним із джерел, що формує систему кримінального процесу США, є кримінальна процесуальна доктрина. Ця доктрина існує на концептуальному рівні і має широке

функціональне призначення. Дана доктрина здатна утримувати разом щонайменше 53 окремі системи кримінального законодавства США. Кримінальне право США складніше на відміну від кримінального права Англії. Це зумовлено тим, що у ній співіснують і федеральна правова система, і система штатів. Таке явище має назву правового дуалізму.

Судовий розгляд кримінальних справ у США побудовано з англійської зразком у формі змагання обвинувачення і захисту під керівництвом судді. Структурно судовий розгляд складається з наступних елементів: вступної частини, формування журі присяжних засідателів, судового слідства, дебатів сторін, винесення вердикту колегією присяжних і винесення вироку. За своєю формою кримінальний процес США є обвинувальним, або змагальним, як і в Англії, але, на відміну від неї, у США кримінально-процесуальне право частково кодифіковано, оскільки вироблені й ухвалені Конституція США і конституції штатів.

Система оскарження та перегляду вироків у кримінальному процесі США складна. Законодавство встановлює суттєві обмеження права на оскарження в апеляційному порядку як обвинувальних, так і виправдувальних вироків. Обвинувач в ряді випадків не має права на апеляцію виправдувального вироку. Водночас апеляційний суд може з власної ініціативи витребувати кримінальну справу, якщо до нього надійдуть відомості про допущені судом першої інстанції істотні порушення.

Загалом, англо-американський тип системи кримінального процесу характеризується певними особливостями. По-перше, в США існує суд коронера, а доказове право має ознаки окремої галузі, яка визначатиме специфіку доказування. По-друге, в цій системі існує інститут умовно-дострокового звільнення, воно надається в позасудовому порядку спеціально призначеною комісією.

Головне, що англо-американська система кримінального процесу побудована на принципі справедливості. Тут використовується суд присяжних, угода про визнання вини та концепція відновного правосуддя.

Список використаних джерел:

1. Кузьмічов В.С., Прокопенко Г.І. Криміналістика: Навч. посіб. / За заг. ред. В.Г. Гончаренка та Є.М. Моїсеєва. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 368 с.
2. Кримінальний процес Англії; [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://pravolib.pp.ua/ist-6--idz-ax232--nf-137.html>
3. Поняття, сутність та форми кримінального процесу; [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://arm.naiu.kiev.ua/books/public_html/lections/lection1_1.html
4. Кримінальний процес США; [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://pravolib.pp.ua/ist-6--idz-ax232--nf-138.html>

ТАЄМНИЦЯ СПІЛКУВАННЯ

Виграненко Діана, Сауляк Олеся, студентки

Національний авіаційний університет, м.Київ

Науковий керівник: Лесь І., доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, к.ю.н.

Сучасний світ неможливо уявити без таємниці спілкування, адже, таємниця спілкування має бути конфіденційною і ніхто не повинен втручатися в особисте життя людини. Але, інформація, яка отримана внаслідок втручання у спілкування може бути

використана лише для вирішення завдань кримінального провадження. На нашу думку, дана тема є актуальною та важливою.

Об'єктом дослідження нашої роботи є розгляд таємниці спілкування у кримінальному провадженні. Основним шляхом дослідження виступає теоретичний метод. Він використовується для висвітлення необхідності таємниці спілкування.

Проблема обмеження приватного життя громадян від будь-якого втручання влади виникла ще у добу Просвітництва. Згодом у 90-х рр. XIX ст. науковець США Луїз Брандес пояснює приватність як право особи мати спокій. Пізніше про приватність як повагу до автономії особи згадується і у преамбулі до австралійської Хартії приватності.

Таємниця спілкування - це правове положення, згідно з яким всім громадянам гарантується таємниця і недоторканність їхньої кореспонденції, телефонних розмов та інших форм спілкування.

Обмеженням таємниці спілкування (втручанням до неї) є такі дії, які забезпечують можливість одержати відомості, що були предметом спілкування, за умови, що його учасники можуть розраховувати на захист інформації від втручання інших осіб.

Під листуванням розуміється обмін листами, листівками, телеграмами, бандеролями, іншими поштовими відправленнями, в яких міститься певна інформація. Телефонні розмови - це обмін інформацією голосом у реальному часі за допомогою телекомунікаційних мереж (провідних чи електромагнітних систем тощо). Під телеграфною кореспонденцією розуміються будь-які повідомлення, що передаються за допомогою телеграфу.

У кримінальному провадженні втручання у таємницю спілкування здійснюється шляхом використання таких негласних слідчих (розшукових) дій, як: а) накладення арешту на кореспонденцію (ст. 261 КПК); б) зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (ст. 263 КПК); в) зняття інформації з електронних інформаційних систем (ст. 264 КПК).

Підводячи підсумки в силу ст. 31 Конституції України кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Винятки можуть бути встановлені тільки судом у випадках, передбачених законом.

Забезпечення захисту прав свобод людини означає здійснення процесуальної діяльності в такому порядку, формі і режимі, за яких втручання в гарантовані законом права і свободи людини зовсім не мало б місця, або здійснювалося б лише в передбачених законом випадках, в умовах крайньої необхідності, коли іншими засобами вирішити задачі правосуддя неможливо.

Основними формами спілкування є:

- Листування
- Телефонні розмови
- Телеграфна кореспонденція
- Інша кореспонденція

Санкціями же при порушенні таємного голосування:

1.Порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер, -караються штрафом від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або обмеженням волі до трьох років.

2.Ті самі дії, вчинені повторно або щодо державних чи громадських діячів, журналіста, або вчинені службовою особою, або з використанням спеціальних засобів, призначених для негласного зняття інформації, -караються позбавленням волі на строк від трьох до семи років.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року (із змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України від 23 липня 1996 року, № 30.- Ст.141.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
3. Кримінальний кодекс України: Чинне законодавство зі змінами та допов. / Україна. Закони. - К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. – 174 с.
4. Кримінальне процесуальне право України : [навчальний посібник] / За редакцією професорів В. Г. Гончаренка та В. А. Колесника. - К.: Юсти-ніан, 2019. - 576 с.
5. Кримінальний процес в питаннях і відповідях: Загальна і Особлива частини: навч. посіб. /Л.Д. Удалова, В.В. Рожнова, Д.О. Савицький, О.Ю. Хабло. - 3-тє вид., доповн. і переробл. - К.: Скіф, 2013. - 256 с.

АГРЕСІЯ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ ОЧИМА ДИТИНИ

Волошин Андрій, учень

Авіакосмічний ліцей імені Ігоря Сікорського НАУ м. Києва

Приблизно о пів на восьму ранку 24 лютого минулого року, мене розбудила мама зі словами: «Вставай синку, війна!». Я був наляканий і здивований одночасно, почав гортати стрічку новин, де всі панікували, ніхто не знав що відбувається. Поснідавши, займався своїми справами, грав у комп'ютерні ігри, щоб хоч якось відволіктися. Приблизно через годину в мою кімнату вбігла мама, через гучну музику в навушниках я не чув як почався обстріл. Мені стало лячно, адреналін прискорював серцебиття. Наш будинок був на околиці міста, мама вирішила, що для нас безпечніше поїхати до центру міста, тому ми швидко зібрали речі і вирушили, це був останній раз, коли я був вдома.

Протягом усього дня ми дивилися новини та думали що робити далі, я спілкувався зі своїми друзями, багато з яких були охоплені величезною панікою та нерозумінням. Ми намагалися у будь-який спосіб запастися їжею та водою. На вітринах магазинів майже нічого не було, через кілька днів люди стали грабувати їх, щоб хоч щось узяти.

Незабаром я втратив зв'язок з багатьма друзями, почали вімикати електроенергію, воду, газ, тому були вимушені готувати їжу на багатті. Так тривало три дні, аж поки в одну мить знову вимкнули електрику і більше її не вмикали, потім не стало води і газу, ми почали запасатися дровами, був сильний мороз, в будинку було дуже холодно, щоб хоч якось зігрітися - гріли воду на багатті, розливали по пляшкам, це служило в ролі простої батареї.

З кожним днем обстріли ставали все більшими та ближчими. Деякі люди набирали воду з брудних калюж, деякі намагалися грабувати магазини, ситуація погіршувалась з кожним днем. Стояло питання як вижити, бо кожен день міг стати останнім. Ось так ця війна почалася для мене та моєї родини.

На початку війни, обстріли були не інтенсивні і здавалося, що десь далеко, але з кожним днем бойові дії ставали активнішими та наближалися ближче до міста. Незабаром бої та обстріли перемістилися на околиці міста.

Після того, як почали падати перші снаряди у житлових районах Маріуполя, людей охопила величезна паніка, почалися масові пограбування великих торгових центрів та гіпермаркетів. Багато людей намагалися вкрати все, що траплялося їм на очі: їжу, воду, смартфони, побутову техніку, однак для багатьох з них той день став останнім, на ці об'єкти пустили «гради», того дня загинуло дуже багато.

Одне з Найстрашних були літаки, а саме бомби які вони скидали, вони літали майже завжди, але Ночі були жахливими... Пам'ятаю як моя мама, яка спала поруч зі мною, обіймала і накривала мене ковдрою, тихенько молилася, думаючи, що так вона зможе мене захистити. Одна авіабомба впала приблизно за 100 метрів від будинку, в якому ми знаходилися, масштаб був запаморочливим, одна бомба могла знищити цілу

багатоповерхівку. Коли почали «брати» наш район, бомби падали в 20 метрах від будинку, брата мого вітчима поранило, у нього була розірвана спина, тоді моя бабуся, яка надавала медичну допомогу, тому що лікарні не працювали, сказала що потрібно зашити рану. Під жакливі обстріли, вона зашивала його спину в кухні на підлозі звичайними нитками та побутовою голкою. Цей день я дуже добре пам'ятаю.

Після того як наш район «взяли» в окупацію, за 50 метрів від будинку стояв танк, який стріляв у житлові будинки, це було дуже страшно. Російські військові почали обходити будинки з переписом населення та оглядами, якщо вони знаходили щось підозріле могли забрати на допит. Вони займали найкращі будинки і робили з них склади арсеналу та казарми. Щоночі можна було спостерігати як небо освітлюється спалахами від снарядів і палаючими будинками, іноді я виходив у цей час на вулицю, дивився із сумом в далечінь і не розумів що з нами буде далі. Намагався зайняти свої руки, жодних способів комунікації не було. Стало теплішати, організм звик до такої обстановки, залишалося тільки терпляче чекати і думати як виїхати з міста.

З Маріуполя ми виїжджали 11 травня, це був надзвичайно складний та небезпечний процес, але нам вдалося, ми проходили, так звану, «фільтрацію», деякі люди чекали тижнями у загальних великих наметах. Виїхавши, ми попрямували до Грузії, де пробули півроку, проживаючи у гуртожитку. Мій батько протягом усього шляху дуже нам допоміг, крім того, влаштував мене до київської школи, де я мав змогу навчатися дистанційно.

Після всього пережитого було дуже важко, емоційний стан моєї сім'ї лишився жахливий, треба було думати що робити далі. Перші місяці мені було важко спати, снилися жахливі сни, майже кожен день ловив так звані «флешбеки», а якщо на секунду замислювався про «минуле життя» - охоплювала величезна туга.

Потихеньку моя родина ставала на ноги, настрої піднімався, бажання жити і йти до успіху було величезне, тато і мама дуже мотивували мене. З'явилися нові знайомства, друзі, це поліпшувало мій настрій.

Через деякий час, мама вирішила, що нам слід їхати до Шотландії, ми почали процес оформлення документів та вирушили у дорогу. Цей шлях був довгим та незабутнім, подорож допомогла ще далі відірватися від поганих думок.

Переїхавши в Шотландію, спочатку було важко, але потім всі почали звикати, я почав вчитися, з'явилися нові друзі, моя англійська стала значно покращуватися.

Рівно рік як я не був вдома, як почалася ця жахлива війна, і тільки зараз моя сім'я починає приходити до тями. Про «минуле життя» залишилися тільки спогади, про які ми стараємося не згадувати. Цей рік був дуже складний для мене та моєї родини, в принципі для всіх, хто живе в Україні, проте щоб не трапилося далі, я ніколи не забуду тих жахливих днів у Маріуполі, днів жахливої війни, смерті та окупації.

ПАНДЕМІЯ COVID-19 ТА ПРАВО НА ЗДОРОВ'Я

Головатенко Марина, аспірантка

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Волошин Ю., професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, д.ю.н., професор

Після Другої світової війни Конституція ВООЗ уже включала право людини на найвищий досяжний рівень здоров'я в 1946 році. Відтоді численні міжнародні документи посилювали право на здоров'я, але незабаром це право було визнано проблематичним або

принаймні таким, що не підлягає виконанню. Більше того, протягом останніх кількох десятиліть вважалося, що право на здоров'я є старомодною соціалістичною нормою, якій немає місця в сучасному каталозі прав людини. Незважаючи на це, Міжамериканський суд з прав людини визнав актуальність права на здоров'я: у його тлумаченні право на здоров'я не є ізольованим правом на соціальне забезпечення, але воно також має важливе значення для забезпечення права на життя. Звичайно, реалізація права на здоров'я залежить від наявності фінансових ресурсів, але ця пандемія також довела, що охорона здоров'я заслуговує на більше державних і громадських джерел. Здоров'я відіграє важливу роль у здійсненні майже всіх видів громадянських політичних прав, включаючи також інші права соціального забезпечення та право на життя[1].

ВООЗ звернулася до компонента права на здоров'я з точки зору якості медичної допомоги. Згідно з цим, охорона здоров'я має бути безпечною (уникати травмування людей, для яких призначена допомога), вона має бути ефективною (надавати медичні послуги тим, хто їх потребує). Крім того, охорона здоров'я має бути орієнтована на людей, що означає, що послуги відповідають індивідуальним перевагам, потребам і цінностям. Принцип справедливого догляду вимагає, щоб якість медичного обслуговування не змінювалася залежно від статі, етнічної приналежності, географічного розташування та соціально-економічного статусу. Інтегрований догляд передбачає необхідність надання повного спектра медичних послуг протягом усього життя. І, нарешті, ефективний догляд максимально збільшує вигоду від наявних ресурсів.

У статті 10 Сан-Сальвадорського протоколу право на здоров'я деталізовано таким чином, що навіть імунізація згадується, як специфічний елемент цього права [2]. Протокол гарантує, що первинна медична допомога доступна для всіх осіб і сімей у громаді. Крім того, він поширює переваги медичних послуг на всіх осіб, які підпадають під юрисдикцію держави, включаючи «загальну імунізацію проти основних інфекційних захворювань» і «профілактику та лікування ендемічних, професійних та інших захворювань». Іншим важливим елементом цього протоколу є те, що він підкреслює додаткові гарантії для вразливих. Встановлюючи зобов'язання держави задовольняти «потреби в охороні здоров'я груп найвищого ризику та тих, чия бідність робить їх найбільш уразливими» [2].

Витрати на охорону здоров'я становлять серйозну проблему для урядів, постачальників медичних послуг і пацієнтів. Вартість захворювань зростає, частково тому, що ми можемо ідентифікувати більше захворювань, ніж раніше, у нас є більш досконалі діагностичні інструменти, і люди живуть набагато довше, ніж раніше.

Якби Європейський Союз мав більше можливостей для втручання та допомоги, він був би краще підготовлений до такої пандемії. Готовність є дуже важливою концепцією етики катастроф, і її значення не було належним чином визнано. Економіка охорони здоров'я зосереджена головним чином на фінансуванні фактичних випадків, про які повідомляють постачальники медичних послуг.

Пандемія Covid-19 – це криза громадського здоров'я, яка ускладнила повагу до права людини на здоров'я. Відповіді на пандемію також поставили серйозні проблеми для широкого кола прав людини, які є основою фізичного та психічного здоров'я, соціального благополуччя людини [2].

Комітет з економічних, соціальних і культурних прав видав Зауваження загального порядку № 14 (2000), в якому детально викладено нормативний зміст права на здоров'я. Право на здоров'я не слід розуміти, як право бути здоровим. Право на здоров'я містить як свободи, так і права. До свобод відноситься право розпоряджатися своїм здоров'ям і тілом, включаючи сексуальну та репродуктивну свободу, а також право бути вільним від втручання, наприклад право бути вільним від тортур, не консенсуального лікування та експериментів. Права включають право на систему охорони здоров'я, яка забезпечує людям рівні можливості користуватися найвищим досяжним рівнем здоров'я.

Від самого початку пандемії лікарям і пацієнтам довелося стикатися з дивним, досі невідомим заходом, і це повністю змінило наш образ охорони здоров'я. Раніше профілактика

була одним із ключових елементів будь-якої просвітницької кампанії щодо здоров'я: «Кожна людина повинна вчасно звертатися до лікаря, регулярно проходити обстеження, а якщо помітить будь-яку патологію, негайно звернутися до лікаря». Цей укорінений меседж одним махом підхопив зовсім інший лозунг: «Всі залишайтеся вдома і лише в разі гострої потреби звертайтеся до системи охорони здоров'я через телефон». Більшість лікарів загальної практики, спеціалізованих клінік і лікарень раптово стали недоступними для великої кількості пацієнтів. Це радикально нове повідомлення буде стерто лише завдяки масштабній інформаційній кампанії та відновленню безпеки лікарень.

Інфекційні захворювання часто були основою для обмеження самостійних рішень у сфері охорони здоров'я. Але в умовах нинішньої пандемії Covid-19 обмеження прав включають обов'язкові заходи, такі як ізоляція, карантин і навіть обов'язкова вакцинація. Боротьба з інфекційними захворюваннями передбачає багато різних форм обмежувальних заходів. Це обмежує свободу. У ліберальних демократіях такі заходи можуть бути виправдані лише важливими індивідуальними та суспільними інтересами [3].

Ще один обов'язковий захід, який заважає свободі, – це карантин. Це також здавалося давно забутим заходом до пандемії Covid-19. Перший закон про карантин датується 1374 роком, коли у Венеції було видано проголошення про те, що всі кораблі та пасажери повинні залишатися на острові Сан-Лазаро, доки спеціальна рада охорони здоров'я не дасть їм дозвіл увійти до міста. З часів іспанки Європа не була свідком таких жорстких заходів, але у 2020 році багато країн були змушені запровадити локдаун, комендантську годину, карантин. Повернення з чужої країни, незалежно від стану здоров'я, було піддано обов'язковому карантину до 14 днів у багатьох країнах.

Список використаних джерел:

1. Bueno, J., Moving Towards Global Solidarity for Global Health through Multilateral Governance in the Covid-19 Response, in: Ferstman, C., Fagan, A. (eds.), Covid-19, Law, and Human Rights: Essex Dialogues, July 1, Colchester, University of Essex, 2020, p. 31.
2. Additional Protocol to the American Convention on Human Rights in the Area of Economic, Social and Cultural Rights (Protocol of San Salvador, 1988) [Електронний ресурс]// Офіційний сайт ООН. – Режим доступа: <https://extranet.who.int/mindbank/item/1255>
3. Lemke T., Biopolitics: An Advanced Introduction: New York University Press, 2011, P.125-136

СИСТЕМА ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ ТА ЇЇ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ СТАТУС У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Гошій Марія-Ліза, Стасишин Анна, студентки

Національний Авіаційний Університет, м.Київ

Науковий керівник: Лесь І., доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, к.ю.н.

Прокуратура України становить єдину систему, яка в порядку, передбаченому Законом України від 14 жовтня 2014 р. “Про прокуратуру”, здійснює встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави. Організація та діяльність прокуратури України, статус прокурорів визначаються Законом України “Про прокуратуру” та іншими законами України, чинними міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Щодо юридичної науки України, у ній немає єдності у питанні, до якого виду влади належить прокуратура - чи до виконавчої, судової чи законодавчої. Чинне законодавство України також немає конкретної відповіді на дане питання. По досвіду зарубіжних країн можна зрозуміти, що існують різні варіанти вирішення питання про місце прокуратури у системі державної влади. Тобто в одних країнах прокуратура перебуває у складі Міністерства Юстиції, а в інших - при судах або в інших взагалі виділена в окрему систему.

Проаналізувавши функції прокуратури, які є визначені Законом України “Про прокуратуру” інформує, що одні функції прокуратури України похиляються до виконавчої влади, а інші тяжіють до судової. Говорячи про це, а також враховуючи, що принцип поділу влади на законодавчу, судову і виконавчу немає умовності, досить логічним буде висновок, що в сучасному вигляді прокуратуру України ні до однієї гілки влади не можна віднести, вона за своїм державно-правовим походженням є самостійним інститутом у механізмі державної влади, покликаним здійснювати визначені законодавством функції.

Таким чином - Прокуратура України - є самостійний централізований орган державної влади, який діє в системі правоохоронних органів держави та забезпечує захист від неправомірних посягань на суспільні та державні права, лад та свободу людини, а також основи демократичного устрою засобами та методами, передбаченими законом.

Функції, які виконує прокуратура, розуміються, як прокурорська діяльність. В Україні практики та теоретики говорять про те, що функції прокуратури - це вид діяльності її органів, який визначається соціальним призначенням прокуратури і характеризується обумовленим предметом провадження та напрямком на вирішення відповідних завдань.

Конституційні функції прокуратури є наступні -

1. Підтримання публічного обвинувачення в суді.
2. Організація та процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону другорядних питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку.
3. Представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом.

Окрім того варто зазначити, що у Законі України “Про прокуратуру” дещо інакше зазначені основні функції прокуратури.

І тут на прокуратуру покладаються такі функції -

1. Підтримання державного обвинувачення в суді.
2. Представництво інтересів громадянина чи держави в суді у випадках визначених законом.
3. Нагляд за виконанням законів органами, що проводять оперативно-розшукову діяльність, досудове слідство.
4. Нагляд за дотриманням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

На прокуратуру не можуть бути покладені функції, які є непередбачені Конституцією України.

Організація діяльності прокуратури України ґрунтується на засадах визначених Законом України “Про прокуратуру”.

Засади діяльності прокуратури - це є керівні положення, які визначають найбільш значимі риси та ознаки діяльності органів прокуратури і основні вимоги, які ставляться до неї.(Основні засади закріплені в ст. 3 Закону “Про прокуратуру”).

Прокуратура України становить єдину цілісну, централізовану систему органів, пов'язаних спільними функціями та завданнями.

Прокурорська діяльність, може бути визначена як централізована в масштабах України сукупність прокурорських органів, пов'язаних

структурною єдністю та загальною функцією здійснення нагляду за дотриманням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність чи досудове слідство, нагляду при виконанні судових рішень у кримінальних справах та при застосуванні інших заходів примусового характеру, що пов'язані з обмеженням особистої свободи громадян, підтримують державне обвинувачення в суді, також здійснюють представництво інтересів громадянина або держави в суді, у випадках визначених законом.

Ця система органів прокуратури складається згідно з державним устроєм України, а також за функціональними ознаками, визначається статтею 7 Закону України.

До даного складу входять :

- Генеральна прокуратура України.
- Регіональні прокуратури.
- Місцеві прокуратури.
- Військові прокуратури.
- Спеціалізована антикорупційна прокуратура.

Генеральна прокуратура України є органом прокуратури вищого рівня - це щодо регіональних та місцевих прокуратур, а регіональна прокуратура є органом прокуратури вищого рівня щодо місцевих прокуратур, розміщених у межах адміністративно-територіальної одиниці, що підпадає під територіальну юрисдикцію відповідної регіональної прокуратури. Генеральна прокуратура України організовує та координує діяльність усіх органів прокуратури з метою забезпечення ефективного виконання функції прокуратури.

Генеральний прокурор очолює Генеральну прокуратуру України. Він має першого заступника та чотирьох заступників, а також заступника Генерального прокурора - Головного військового прокурора. У структурі Генеральної прокуратури України утворюються департамент, управління та відділи, окрім того Генеральна інспекція. Саме управління або його відділи можуть бути самостійними, чи входити до складу департаменту управління. Положення про самостійні структурні підрозділи Генеральної прокуратури України затверджуються Генеральним прокурором.

На правах самостійного структурного підрозділу у Генеральній прокуратурі України утворюється - Головна військова прокуратура, яку очолює заступник Генерального прокурора - Головний військовий прокурор, також на нього може покладатися виконання інших службових обов'язків.

На правах структурного підрозділу в Генеральній прокуратурі України утворюється - Спеціалізована Антикорупційна прокуратура, на яку покладаються визначенні законом функції.

До таких функцій відносять -

- Здійснення нагляду за дотриманням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування Національним Антикорупційним бюро України.
- Підтримання державного обвинувачення у відповідних провадженнях.
- Представництво інтересів держави чи громадянина в суді у випадках, передбачених цим законом та пов'язаних із корупційними або пов'язаними з корупцією правопорушеннями.

У цих межах своїх функцій Спеціалізована антикорупційна прокуратура здійснює міжнародне співробітництво. Особливості щодо організації та діяльності Спеціалізованої Антикорупційної прокуратури визначені ст. 8 Закону України.

Регіональні прокуратури. У системі прокуратури України діють регіональні прокуратури, до яких належать прокуратури областей - Автономної Республіки Крим, міста Києва та Севастополя. Очолює Регіональну прокуратуру керівник регіональної прокуратури - прокурор області, Автономної Республіки Крим, міста Києва та Севастополя. Він має першого заступника та не більше трьох заступників. У структурі регіональної прокуратури

утворюються підрозділи - управління та відділи. Повноваження керівника регіональної прокуратури визначено в Законі України “Про прокуратуру” ст. 11.

Місцеві прокуратури. У системі прокуратури України діють місцеві прокуратури, перелік та територіальна юрисдикція яких визначається в Додатку до Закону України “Про прокуратуру”. Очолює - керівник місцевої прокуратури, який має першого заступника та не більше двох заступників.

Статус Прокурора, у ст. 15 Закону України “Про прокуратуру” визначено статус прокурора. У ст. 18 Закону України передбачені вимоги щодо несумісності, тобто перебувати на посаді прокурора несумісне з обійманням посади в будь-якому органі державної влади, іншому державному органі, органі місцевого самоврядування та з представницьким мандатом на державних виборних посадах. Ці вимоги не поширюються на участь прокурорів у діяльності виборних органів релігійних та громадських організацій.

Також на прокурора поширюються обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності, визначені Законом України “Про засади запобігання і протидії корупції”.

Разом з цим, прокурор не може належати до політичної партії, брати участь у політичних мітингах, акціях, страйках.

За своєю заявою, прокурор може бути відряджений для роботи у Кваліфікаційно-дисциплінарній комісії прокурорів, Національній академії прокуратури України чи в інших органах у визначених законом випадках.

Загальні права та обов'язки прокурора ст. 19 Закону - Прокурор має право брати участь у прокурорському самоврядуванні для вирішення питань внутрішньої діяльності прокуратури у порядку, встановленому законом. Також, прокурори мають право бути членами професійних спілок, утворювати громадські організації та приймати участь в них з метою захисту своїх прав та інтересів, підвищення свого професійного рівня.

Людина, яка очолює посаду прокурора, зобов'язана вдосконалювати свій професійний рівень та з цією метою підвищувати кваліфікацію. Періодично проходить підготовку у Національній академії прокуратури України, що має включати вивчення правил прокурорської етики. Прокурор мусить неухильно дотримуватися присяги прокурора. Якщо присяга порушена, то прокурор несе відповідальність передбачену законом.

Форми та методи здійснення процесуальних функцій залежать від стадії кримінального процесу, в якій здійснюється діяльність прокурора. В досудовому кримінальному провадженні прокурор діє передусім, як організатор розслідування кримінальних правопорушень, відповідає за строк та якість їх розслідування і передачу матеріалів кримінальних проваджень до суду. Тобто він процесуально керує досудовим розслідуванням.

У судовому провадженні прокурор, як рівноправна сторона процесу підтримує державне обвинувачення, а у разі прийняття судом незаконного рішення може його оскаржувати та відстоювати свою думку у вищестоящому суді. Прокурор не має права давати вказівки суду. Процесуальні повноваження прокурора є значно більші ніж у начальника слідчого відділу, при тому керівник органу досудового розслідування зобов'язаний виконувати доручення та вказівки прокурора, але в письмовій формі.

Чинне кримінальне процесуальне законодавство та Закон України “Про прокуратуру” дають можливість стверджувати, що прокурор є стороною обвинувачення у кримінальному провадженні. Одночасно він зобов'язаний сприяти суду в постановленні законного і обґрунтованого рішення способом внеску передбачених законом заходів до усунення будь-яких порушень закону, від кого б вони не надходили.

Функція підтримання прокурором державного обвинувачення закінчується з моменту винесення судом вироку.

Отож, КПК України серед прокурорів визначає - Керівників прокуратури Службових осіб прокуратури

Прокурорів, які здійснюють прокурорський нагляд за дотриманням законів органами досудового розслідування
Прокурорів, які здійснюють процесуальне керівництво та підтримують державне обвинувачення у суді.

Сенс їх процесуальних повноважень дозволяє виокремити такі процесуальні функції прокурора у кримінальному провадженні:

- Прокурорського нагляду за додержанням законів органами досудового розслідування;
- Процесуального керівництва досудовим розслідуванням;
- Організації проведення досудового кримінального провадження;
- Підтримання обвинувачення;
- Доведення суду позиції щодо підтримання перед судом чи заперечення положень судового рішення.

Список використаних джерел:

- 1.Кримінальний процесуальний кодекс України : чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 1 верес. 2018 р. : (офіц. текст). – К.: ПАЛИВОДА А.В., 2018. – 408 с. Давиденко Л. М. Прокурорська влада: Міф чи реальність? Чи відповідає вона принципам правової держави? // Прокуратура. Людина. Держава. — 2004. — No 7. Зеленецький В. С. 2.Функціональна структура прокурорської діяльності : посібник. — Харків, 1978. Стефанчук М. Форми та способи реалізації прокуратурою функцію представництва інтересів громадян або держави в суді / М. Стефанчук // Вісник прокуратури. – 2016 – No 3. – С. 34-48.
- 3.Спусканюк Ю. Повноваження прокурора в стадії досудового розслідування у зв'язку з реформуванням кримінально-процесуального законодавства України / Ю. Спусканюк // Вісник прокуратури. – 2012. – No 7. – С. 89-92.
4. Колесник О. Процесуальний статус прокуратури міста з районним поділом/ О.Колесник // Вісник прокуратури. – 2012. – No 8. – С. 48-51. Білокінь Р. Прокурорський нагляд за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність / Р. Білокінь // Підприємництво, господарство і право. – 2012. – No1. – С.164-167.
5. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 р.// Відомості Верховної Ради України. – 1992. – No 22. – Ст. 303.

МІЖНАРОДНІ ТРИБУНАЛИ AD HOC

Гундогдієв Гурбанмират, студент

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Лесь І., доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, к.ю.н.

Рівність держав, їх незалежність у здійсненні внутрішньої і зовнішньої політики зумовили ту обставину, що вони, хоча і є творцями міжнародно-правових норм, виступають також основними суб'єктами їх імплементації. Більшість міжнародно-правових норм, що містяться у Женевських конвенціях 1949 р. і Додаткових протоколах до них 1977 р., реалізуються через внутрішньодержавний механізм імплементації. Однак у міжнародному гуманітарному праві існує багато правових засобів забезпечення імплементації на міжнародному рівні, які становлять основу міжнародного механізму імплементації норм

міжнародного гуманітарного права. Це сукупність правових засобів, що існують у певних правових і організаційних формах, які використовуються як індивідуально державою, так і спільно кількома державами для всебічної, своєчасної і повної реалізації прийнятих відповідно до міжнародного гуманітарного права зобов'язань.

До міжнародних інституціональних правових засобів реалізації міжнародного гуманітарного права зараховують: встановлення фактів згідно зі ст. 90 Додаткового протоколу I; призначення Держави-покровительки; призначення субституту Держави-покровительки; організація міжнародного контролю відповідно до Виконавчого регламенту до Гаазької конвенції про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту 1954 р.; інституціональний механізм, зумовлений главою 6 Протоколу II до Гаазької конвенції 1954 р.; міжнародні трибунали ad hoc; Міжнародний кримінальний суд; діяльність Міжнародного комітету Червоного Хреста. Такі засоби потребують особливого наукового дослідження.

Проблемами міжнародного гуманітарного права займалися такі дослідники: І. П. Блищенко, В. Г. Буткевич, М. В. Буроменский, В. М. Лисик, В. М. Репецький, О. Святун, М. Сірант та ін. На науковому та практичному рівні немає комплексного підходу до проблем щодо засобів реалізації норм міжнародного гуманітарного права, серед яких є і міжнародні трибунали ad hoc.

Аналіз збройних конфліктів, що відбулися за останні 50 років, свідчить про те, що для поведінки сторін збройних конфліктів, насамперед внутрішніх, характерна тенденція до руйнування і насильства, а національні судові системи не завжди забезпечують ефективне припинення військових злочинів, у найкращому випадку обмежуючись залученням до кримінальної відповідальності осіб, винних у здійсненні порушень міжнародного гуманітарного права, сторони, що прогнала. Саме тому з початку 90-х років ХХ ст. стала можливою постановка питання про необхідність перегляду відносин до ідеї створення міжнародної судової установи, яка забезпечує залучення до відповідальності осіб, що вчинили злочини проти миру, людяності і військові злочини.

Новаторством у справі впровадження міжнародного правосуддя було створення у 1993 р. Міжнародного трибуналу для судового переслідування осіб, відповідальних за серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, вчинених на території колишньої Югославії, з 1991 р. по 11 лютого 1994 р. Трибунал прийняв Правила процедури і доведення, а 5 травня 1994 р. – Правила утримання під вартою.

У ст. ст. 1, 6, 8 і 9 Статуту Трибуналу закріплені норми, що визначають юрисдикцію Трибуналу щодо колишньої Югославії. Так, відповідно до ст. 6, вона поширюється тільки на фізичних осіб; відповідно до ст. ст. 1 і 8 територіальна юрисдикція цього судового органу поширюється на територію колишньої Соціалістичної Федеративної Республіки Югославії, включаючи її сухопутну територію, повітряний простір і територіальні води.

Тимчасова юрисдикція поширюється на період починаючи з 1 січня 1991 р. Примітно, що тимчасова юрисдикція не обмежена будь-яким періодом. Відповідно конфлікти, що виникають знову на території колишньої Югославії, наприклад, конфлікт у Косово, також входять до юрисдикції Трибуналу.

У тому випадку, якщо прокурор встановлює, що злочин, який входить до компетенції Трибуналу, є предметом розслідування або судового розгляду в національних судах будь-якої держави, він може просити державу направити йому усю інформацію, що стосується справи. Якщо прокурор встановлює, що у будь-якому розслідуванні або судовому розгляді діяння, що є об'єктом розслідування або судового розгляду, розглядалися як звичайний злочин: порушені неупередженість або незалежність; розслідування або розгляд, призначений для того, щоб відгородити обвинувачуваного від міжнародної кримінальної відповідальності; або справа не була розглянута в належний спосіб; або питання, що розглядаються по цій справі, тісно пов'язані тим чи іншим способом або зачіпають важливі фактичні або правові питання, які можуть мати наслідки для розслідування або розгляду у Трибуналі, – то він може запропонувати Судовій камері направити офіційне прохання про

передачу національним судом справи Трибуналу. Наступний розгляд справи проходитиме вже в іншій Судовій камері.

Отже, Статут визначає доволі чітку систему реалізації індивідуальної відповідальності за порушення міжнародного гуманітарного права на території колишньої Югославії, а діяльність Трибуналу свідчить про те, що він є достатньо ефективним правовим засобом реалізації міжнародного гуманітарного права в частині припинення його порушень. 16 травня 2012 року Верховна Рада України ратифікувала Угоду між Україною та Організацією Об'єднаних Націй про виконання вироків, винесених Міжнародним кримінальним трибуналом для колишньої Югославії від 7 серпня 2007 року. Вона визначає правові засади співпраці України з Міжнародним кримінальним трибуналом для колишньої Югославії щодо постановлених останнім вироків. Ґрунтовно вивчивши це питання, К. Задоя стверджує, що положення Угоди між Україною та Організацією Об'єднаних Націй про виконання вироків, винесених Міжнародним кримінальним трибуналом для колишньої Югославії від 7 серпня 2007 року, не узгоджуються з нормами багатьох вітчизняних нормативно-правових актів, а саме – з нормами КПК, законодавства про статус іноземців, ЗУ „Про застосування амністії в Україні” та Положення про порядок здійснення помилування. При цьому такі неузгодженості здебільшого мають характер “правового вакууму” та можуть бути вирішені лише за допомогою удосконалення національного законодавства України.

Найважливіше те, що положення Угоди суперечать Конституції України, що фактично унеможливує її реалізацію в правовій системі України [2, с. 104–105].

Трибунал щодо Сьєра-Леоне розпочав свою роботу у червні 2001 р. Трибунал має склад, подібний до складу попередніх двох трибуналів. Фінансування Трибуналу відбувається за підтримки США. У 2005 р. Спеціальний суд отримав приблизно 54,9 млн доларів США – як добровільні внески від 33 держав у межах чотирирічного бюджету у розмірі 104 млн доларів США. У 2005 р. проводились судові процеси щодо усіх дев'яти обвинувачених, які перебувають під вартою у Фритауні. 17 січня 2005 р. до другої Судової камери були призначені три судді, а згодом 7 березня був розпочатий судовий процес у справі Революційної ради збройних сил. Тим часом у першій Судовій камері все ще почергово ведуться судові процеси у справах Сил громадянської оборони та Об'єднаного революційного фронту, які розпочалися 3 червня та 5 липня 2004 р., відповідно. Спеціальний суд також розглядав дві інші справи. У жовтні 2004 р. Спеціальний суд схвалив стратегію завершення своєї роботи, яка була представлена Головою Суду РБ ООН 24 травня 2005 р. Секретар Суду підписав згоду на виконання вироків. Після завершення роботи Суд продовжить здійснення багатьох “остаточних заходів”, а потім припинить своє існування в його нинішній формі та з його статусом.

Аналіз усіх позитивних і негативних моментів діяльності Трибуналів ad hoc показує, що їх установа не може розглядати як адекватне вирішення проблеми припинення міжнародних злочинів. Створення на міжнародному рівні правових засобів для покарання осіб, винних у вчиненні діянь, пов'язаних з порушенням міжнародного гуманітарного права в одних країнах, за неприйняття подібних заходів щодо інших, не може не викликати почуття вибіркового підходу до гуманітарних і правових наслідків різних збройних конфліктів. Такий підхід можна усунути тільки за допомогою функціонування постійного кримінального суду. Зауважимо, що на підставі резолюції Ради Безпеки ООН 1966 (2010) від 22 грудня 2010 року діяльність Міжнародних кримінальних трибуналів у справах Руанди та колишньої Югославії припиняється відповідно з 1 липня 2012 та 1 липня 2013 року, а натомість їх правонаступником стає Міжнародний залишковий механізм для Кримінальних трибуналів. Усі міжнародні договори, укладені ООН щодо вказаних міжнародних трибуналів, залишаються чинними й щодо цього механізму [3].

Список використаних джерел:

1. Гутник В. Принцип презумпції невинуватості у практиці діяльності Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії та Міжнародного кримінального суду / В. Гутник // Юридична Україна. – 2010. – No 2. – С. 133–138.
2. Задоя К. П. Проблеми реалізації у правовій системі України угоди між Україною та Організацією Об'єднаних Націй про виконання вироків, винесених міжнародним кримінальним трибуналом для колишньої Югославії / К. П. Задоя // Європейські перспективи. – 2013. – No 6. – С. 99–105.
3. Малишев Б. В. Застосування норм права (теорія і практика): навч. посіб. / Б. В. Малишев, О. В. Москалюк. – К.: Реферат, 2010. – 260 с.
4. Жаровська І. М. Міжнародне гуманітарне право: навч. посіб. / І. М. Жаровська. – К.: Атіка, 2010. – 280 с.

ІНСТИТУЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ДИТИНИ В УМОВАХ МІЖНАРОДНИХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Гура Олександра, учениця, призерка міського туру учнівських наукових робіт
МАН в секції «Правознавство»

Авіакосмічний ліцей імені Ігоря Сікорського НАУ м. Києва

Науковий керівник - Головатенко М., викладач кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства

У світі проблема захисту жертв війни не втрачає своєї актуальності. Збройні конфлікти стають все частіше приводом для використання нових видів озброєнь, завдаючи все більших втрат і руйнувань. Жертвами збройних конфліктів дедалі частіше й більшою мірою стають мирні жителі. Очевидно, що найуразливішу категорію мирного населення становлять діти.

Проблема правового статусу дитини під час збройних конфліктів носить комплексний характер і включає цілу низку окремих аспектів: загальних та пов'язаних з окремими категоріями дітей, які стали учасниками конфлікту. Це, залучені до збройного конфлікту як його безпосередніх учасників, тобто діти-солдати, діти, розлучені зі своїми сім'ями, діти-біженці, діти-ув'язнені. Враховуючи, що в Україні триває війна, а статус дитини під час збройного конфлікту залишається не визначеним, обрана тема дослідження є надзвичайно актуальною.

Слід відзначити, що питання правового статусу дитини, у тому числі за під час надзвичайних умов воєнної обстановки досліджувався достатньо значною кількістю учених, серед яким варто виділити доробок В.П. Базова, В.Ю. Калугіна, М.І. Карпенка, Т.Р. Короткого, І.І. Котлярова, І.І. Лукашука та інших.

Метою роботи є аналіз інституційних механізмів захисту прав дитини в умовах міжнародних збройних конфліктів.

Серед основних міжнародних інституцій захисту прав дитини, виділяють: Генеральну Асамблею ООН, Раду Безпеки, ЮНІСЕФ, Спеціальний представник Генерального секретаря ООН з питання про становище дітей та збройних конфліктів та неурядові організації, як Міжнародний Комітет Червоного Хреста, Human Rights Watch, Amnesty International, а також уповноважених з прав дитини у різних країнах. Пропонуємо більш детально розглянути діяльність кожної організації щодо захисту прав дитини в умовах міжнародних збройних конфліктів.

Захист прав дитини у системі ООН починається з одного з її головних органів – Генеральної Асамблеї. Генеральна Асамблея (далі ГА), будучи організатором досліджень та автором рекомендацій з метою «...сприяння здійснення прав людини та основних свобод для всіх, без різниці раси, статі, мови та релігії» (п. 1 «в» ст. 11 Статуту ООН), позначає теми у сфері захисту прав людини.

Безпосередньо у сфері захисту прав дитини ГА ухвалила низку декларацій: це Всесвітня декларація про забезпечення виживання, захисту та розвитку дітей (1990 р.) [1], Декларація та план дій «Світ, придатний для життя дітей» (2002 р.) [2].

ГА проводить спеціальні сесії, присвячені становищу дітей у всьому світі. Так, на спеціальній сесії ГА ООН у 2002 р. вперше самим дітям було надано право виступати на захист своїх прав, і у 2007 р. також було вжито наступних заходів щодо виконання рішень спеціальної сесії Генеральної Асамблеї щодо стану дітей, у яких уточнювалися характер та стан становища дітей у збройних конфліктах. ГА ООН у своїх резолюціях рішуче засуджує будь-яке вербування дітей або їх використання у збройних конфліктах, а також інші порушення та зловживання, що скоюються щодо дітей, які торкаються збройних конфліктів, і настійно закликає всі держави та інші сторони у збройних конфліктах, які займаються такою практикою, припинити її.

У питанні захисту прав дітей ніяк не можна оминати діяльність Дитячого фонду ООН. Основними завданнями ЮНІСЕФ є незалежні дослідження становища дітей у різних країнах та сприяння поширенню знань, а також подання висновків експертів та доповідей щодо здійснення Конвенції про права дитини 1989 р. Дитячий фонд ООН працює у співпраці з урядами, різними установами ООН та міжнародними організаціями, обстоюючи виконання повною мірою Конвенції 1989 р., а також інших міжнародних документів, спрямованих на захист дітей.

Особливо виділяється співпраця ЮНІСЕФ з МОП у питаннях розшуку та звільнення дітей зі складів збройних сил урядових та неурядових формувань. Дані питання також висвітлюються у діяльності Комітету з прав дитини, про що свідчать приклади розгляду зазначених питань на останніх сесіях.

Також наголошується на діяльності Спеціального представника Генерального секретаря ООН з питання про становище дітей та збройних конфліктів, основними напрямками роботи якого є: захист прав дітей, порушених збройними конфліктами; взаємодія з міжурядовими та неурядовими організаціями з пропозиціями підходів, спрямованих на посилення захисту дітей, порушених збройними конфліктами; проведення інформаційно-пропагандистської діяльності з метою поширення інформації та звернення уваги до прав та захисту дітей.

Серед неурядових міжнародних організацій у сфері захисту прав дітей у період збройних конфліктів, слід виділити: Міжнародний Комітет Червоного Хреста [3], Human Rights Watch [4], Amnesty International [5], а також уповноважених з прав дитини у різних країнах.

Питання залучення дітей до військової служби завжди викликало серйозне занепокоєння Міжнародного Комітету Червоного Хреста. Найважливішим пріоритетом для цієї організації є запобігання таким випадкам. Це робиться двома способами - у вигляді вироблення чітких правових стандартів та здійснення діяльності на місцях. Торкаючись діяльності на місцях та пошуку дітей, пропонується створення в рамках Центрального агентства з розшуку Міжнародного Комітету Червоного Хреста спеціального підрозділу, який би займався виключно питаннями завербованих (викрадених, зниклих) дітей [6].

Підбиваючи підсумки, можна зробити висновок, що проблема правового статусу дитини під час збройних конфліктів носить комплексний характер і включає цілу низку окремих аспектів: загальних та пов'язаних з окремими категоріями дітей, які стали учасниками конфлікту. Це, залучені до збройного конфлікту як його безпосередніх учасників, тобто діти-солдати, діти, розлучені зі своїми сім'ями, діти-біженці, діти-ув'язнені [7].

Існуючі міжнародно-правові акти, які регулюють становище дитини в період збройного конфлікту, відображають комплексність проблеми. Це Загальна декларація прав людини 1948 року, Женевські конвенції 1949 року, особливо IV, Додаткові протоколи до них 1977 року, міжнародні угоди про заборону певних видів зброї, Конвенція про правові статус біженців 1951 року та Протокол до неї 1967 та негайних заходах щодо викорінення найгірших форм дитячої праці 1999 року, а також Конвенція про права дитини 1989 року, Римський статут Міжнародного кримінального суду 1998 року, Конвенція проти тортур та інших жорстоких, нелюдських або принижують гідність видів поводження та покарання 1984 року.

Враховуючи вище викладене, слід зауважити, що у забезпеченні прав дитини в період збройних конфліктів, провідну роль відіграє значна кількість спеціальних міжнародних інституційних механізмів, однак питання забезпечення захисту прав дитини в умовах міжнародних збройних конфліктів залишається не вирішеним, що вимагає подальших наукових розвідок у цьому напрямі.

Список використаних джерел:

1. Всесвітня декларація про забезпечення виживання, захисту та розвитку дітей від 1990 року : Закон України від 30.09.1990 N 995_075 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_075#Text (дата звернення: 28.02.2023).
2. Декларація та план дій «Світ, придатний для життя дітей» від 10.05.2002 № S-27/2// База даних «Ліга Закону» URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU02101> (дата звернення: 28.02.2023).
- 3.Доповідь Human Rights Watch «Діти-солдати» // Офіційний сайт Human Rights Watch. URL: <https://www.hrw.org/topic/childrens-rights/child-soldiers> (дата звернення: 28.02.2023).
4. Захист прав дітей в Україні з урахуванням міжнародних договорів з питань сімейного права // Офіційний сайт Міністерства юстиції України. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_19188 (дата звернення: 28.02.2023).
- 5.Доповідь Міжнародного Комітету Червоного Хреста «Участь дітей у збройних конфліктах» // Офіційний сайт Міжнародного Комітету Червоного Хреста. URL: <https://www.icrc.org/en/doc/resources/documents/article/other/57jp4t>. (дата звернення: 28.02.2023).
- 6.Женевська конвенція: Закон України від 08.09.2006 N 995_153// База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text (дата звернення: 28.02.2023).
- 7.Загальна декларація прав людини: Закон України від 10.12.1948 N 995_015 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (дата звернення: 28.02.2023).

РФ ЯК ГОЛОВНА ЗАГРОЗА БЕЗПЕЦІ НАТО

Дерев'янюк Ігор, доцент кафедри міжнародних відносин, інформації та регіональних студій, к.і.н.

Національний авіаційний університет, м. Київ

Виклики і загрози, з якими сьогодні стикається Північноатлантичний альянс, існували протягом всієї його карколомної і непередбачуваної історії. Лідери держав-союзниць чітко зазначили, що підписали цей договір, щоб зберегти мир. Перший Генеральний секретар

НАТО Г. Ісмей стверджував, що «першочергова, незмінна, усеохопна справа альянсу – не допускати війни» [1, с. 9].

В НАТО від часів створення й до початку 90-х років була поширена думка, що реальною загрозою Європі було не вторгнення СРСР, а політична дезінтеграція союзників. Прихильник Атлантичного договору в Державному департаменті Т. Ахіллес говорив: «Не думаю, що колись існувала серйозна небезпека радянського збройного нападу з кордону між Західною та Східною Німеччиною. Небезпекою було й залишається те, що росіяни можуть удатися до підривної діяльності та політичного шантажу, підкріпленого загрозою застосування сили».

Найбільше лідерів НАТО під час холодної війни і в постконфронтаційний період хвилювало питання не вторгнення СРСР чи Росії в Європу, а погрози Москви. Небезпека розв'язання війни могла викликати панічні настрої у європейських громадян, які за будь-яку ціну прагнули б уникнути військового протистояння. Вони вважали за краще піти на поступки Кремлю, ніж ризикувати спалахом великої війни на континенті. Лідери НАТО з тривогою сприймали, те що європейці не сприймають саме поняття політики сили, яке слугувало опорою концепції альянсу [1, с. 10].

Протягом тривалого часу НАТО намагалось знайти з Росією спільні точки дотику для розвитку конструктивного діалогу і ефективного співробітництва у галузях, що становлять обопільний інтерес. Але РФ протягом останнього десятиліття систематично порушувала основоположні загальновизнанні норми.

Загарбницька війна, розв'язана Росією проти України, стала прямою загрозою європейській безпеці та серйозним викликом і випробуванням для союзників по НАТО. У відповідь на повномасштабну агресію Росії проти України альянс суттєво зміцнив свою позицію у галузі стримування і оборони. Північноатлантичний альянс вирішив модернізувати свою стратегічну концепцію, що мала бути відповіддю на питання протистояння потенційним загрозам. На Мадридському саміті НАТО, який відбувся 29 – 30 червня 2022 р. було обговорено сучасні безпекові виклики і загрози для НАТО, визначено стратегічний напрям союзників на майбутнє десятиліття із «забезпеченням наступної адаптації Альянсу до змін у світі і його здатності гарантувати захист мільярда своїх громадян».

Під час роботи саміту було прийнято рішення про надання Україні комплексного пакету допомоги і про підтримку її в довгостроковій перспективі. У концепції, зокрема, йдеться про те, що сильна та незалежна Україна «життєво важлива для стабільності євроатлантичного регіону».

Стратегічна концепція також чітко ідентифікувала загрози й виклики. РФ було визначено «найбільш значущою та прямою загрозою безпеці держав-членів НАТО, а також миру та стабільності у Євроатлантичному регіоні. Вона намагається встановлювати сфери впливу та прямого контролю за допомогою примусу, підривної діяльності, агресії та анексії». Утім у концепції зазначається, що держави-члени НАТО готові і надалі «тримати відкритими канали зв'язку з Москвою, з метою управління ризиками і їх зменшення, запобігання ескалації і підвищення прозорості» [2].

На червневому саміті, який став історичною подією, була дана адекватна оцінка дій Росії. Але довгострокової стратегії протидії Росії вироблено не було. Згадка про те, що НАТО більше не вважає Москву своїм партнером, не є вагомим підставою для повноцінної стратегії.

Прийняття концепції, в якій висвітлюються стандартні формулювання принципів, типів загроз і трансатлантичних зв'язків, стало знаковою подією, але все ж не варто переоцінювати її значення, в яку альянс вирішив не вносити кардинальних змін.

Російська демонстрація сили, несприйняття європейцями війни, силової політики, обмеження оборонних витрат створюють серйозне підґрунтя для занепокоєння країн-учасниць НАТО, для якого врегулювання криз є одним із фундаментальних завдань у сфері безпеки.

Антагонізм у відносинах між Північноатлантичним альянсом і Москвою після вторгнення останньої на територію України зазнав кардинальної трансформації. Серед керівництва НАТО небезпідставні побоювання викликають заяви європейців про небажання використовувати свою обмежену військову силу для захисту союзників, можливо, навіть і для захисту самих себе [1].

Розбіжність між декларативною стратегією та реальною можливістю може мати для альянсу непередбачувані наслідки. Лідери країн-членів НАТО переконані в тому, що поки будуть існувати держави з імперськими амбіціями та достатньо великою військовою силою, завжди буде існувати загроза миру та стабільності. Для того, щоб протистояти такій силі необхідно мати не лише потужну систему захисту, а й політичну волю для прийняття безкомпромісних рішень щодо агресора. Військові втручання альянсу за межами території договору вже мали місце в його історії. Проте варварська війна РФ проти України поставила під сумнів здатність НАТО врегульовувати кризові ситуації, протистояти порушнику міжнародного порядку та бути гарантом загального миру та безпеки.

Список використаних джерел:

1. Ендрю С.Т. Міцний альянс: Історія НАТО й глобального післявоєнного порядку / пер. з англ. М. Хандога. Харків, ВД «Фабула», 2023. 368 с.
2. NATO 2022 Strategic Concept. URL: <https://www.nato.int/assets/pdf/2022/pdf>

МІЖНАРОДНА МОРСЬКА ТОРГІВЛЯ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ

Дідик Аліна, студентка

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник - Набок І., доцент кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу, к.е.н

На сьогоднішній день частка міжнародних морських перевезень у світовій торгівлі становить понад 80 % за фізичним обсягом та більше 70% за вартістю. Пандемія COVID-19 порушила роботу морського транспорту, хоча загалом наслідки виявилися менш згубними, ніж спершу прогнозували.

Динаміка морських перевезень виявилася стійкішою, ніж очікувалося, частково через те, що пандемія COVID-19 розгорталася поетапно і з різною швидкістю, обираючи різні шляхи у різних регіонах і різних ринках. Відновлення торгових потоків відбувалося також завдяки великим пакетам заходів стимулювання економіки та збільшеним витратами на придбання товарів при одночасному розширенні електронної торгівлі, особливо у Сполучених Штатах. Пізніше в розвинених регіонах став відчуватися загальніший оптимістичний настрій у зв'язку з розробкою вакцин. Але роль при цьому зіграв і фактор реалізації відкладеного попиту на автомобілі, наприклад, у частині поповнення та накопичення товарних запасів. Процес відновлення йшов досить швидко, оскільки на відміну від світової фінансової кризи 2009 року спад не відбувався синхронно в усьому світі.

На початку 2022 року судноплавні компанії мали різке збільшення нових замовлень, особливо на контейнеровози, замовлення на які досягли найвищого за останні два десятиліття рівня. Більше замовлень розміщувалось і на будівництво танкерів-газовозів.

Важливою проблемою у морській торгівлі є старіння флоту, оскільки старі судна, як правило, менш ефективні та виділяють більше викидів. На початку 2022 року близько 30% вантажопідйомності світового флоту перебувало на суднах віком від 5 до 9 років. З 2017 року ця вікова когорта представляла найвищу частку спроможності, але її частка та частка

для молодших суден падає, тоді як для суден віком від 10 до 14 років неухильно зростає. Однак розподіл за віком різниться між різними країнами. Найстаріші морські судна, як правило, знаходяться в найменш розвинутих країнах, де близько 30 % мають вік понад 20 років. Порівняно з групою країн, що розвиваються, або розвинутими країнами, найменш розвинені країни також мають більшу частку кораблів віком від 15 до 19 років [2].

Зростання міжнародних морських перевезень визначається такими ключовими факторами, як швидке зростання електронної торгівлі, будівництво другого русла Суецького каналу (2015), відкриття нових шлюзів Панамського каналу (2016), а також поява нових мега-альянсів у секторі контейнерних перевезень – «United Arab Shipping Company» (Кувейт), Maersk-Sealand» (Бельгія).

Проте в останні роки, підвищена торгова напруженість між Китаєм і США, обмеження на імпорт окремих товарів, призвели до зниження морських перевезень та збільшення кількості порожніх контейнерів. Це згодом може призвести до збільшення диспропорцій у торгових потоках та зростання тарифів на транстихоокеанських маршрутах [2].

Відновлення міжнародної торгівлі завдяки морським перевезенням в 2021 році відображало послаблення економічних наслідків і розблокування відкладеного попиту, а також поповнення і створення запасів.

Також відбувся зсув у моделях споживання від послуг до товарів, зокрема товарів для здоров'я та фармацевтичних препаратів, домашнього офісного обладнання, а також зміни в моделях покупок та розширення електронної комерції. Сплеск торгівлі був позитивним, але такого масштабу, що судноплавні служби та портові операції часто були не в змозі їх реалізувати, що призвело до логістичних вузьких місць. До кінця 2020 року і до першої половини 2021 року вся галузь, включаючи судноплавство, порти, вантажовідправників і внутрішніх перевізників, боролася з нестачею контейнерів, обладнання та транспортних потужностей. Це відобразилось у перевантаженості портів і зниження рівня обслуговування та надійності, а також підвищення вантажних ставок і надбавок.

Криза контейнерних перевезень у 2021 році виявила багато логістичних проблем, неефективності та вразливості, які загрожують стабільності відновлення та конкурентоспроможності ланцюгів поставок. У травні 2020 року надійність глобального розкладу становила 75 %, але в травні 2021 року вона була лише 39 %, і в цьому місяці середня затримка для запізнених суден становила шість днів – нижче від лютевого піку сім днів, але все ще вище, ніж протягом більшої частини 2020 року. У той же час, зросли тарифи на фрахт і надбавки, а також збори, включаючи плату за пошкодження і затримання, хоча останні ставки були непостійними в портах і перевізниках [1].

Розвиток міжнародних морських перевезень напряму пов'язаний з ростом світової економіки. Як і раніше, значна частина міжнародних морських перевезень припадає на країни Азії. Четверту частину морської торгівлі в усьому світі складає імпорт з Китаю, тому економічний стан цієї країни суттєво впливає на динаміку морських вантажних перевезень. Очікується подальший розвиток контейнерних перевезень з Китаю, що, своєю чергою, може спричинити скорочення обсягів та вантажопотоків на транстихоокеанському маршруті.

Список використаних джерел:

- 1.Global Marine Trends 2030. [Electronic resource]. – Access: <http://www.futurenautics.com/wp-content/uploads/2013/10/GlobalMarineTrends2030Report.pdf>
- 2.Seafarerer Workforce Report 2021. [Electronic resource]. – Access: <https://www.ics-shipping.org/publication/seafarerer-workforce-report-2021-edition/>.

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІ ПРІОРИТЕТИ НОВОГО УРЯДУ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

Живцова Дарина, студентка

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Боротканич Н., доцент кафедри міжнародних відносин, інформації та регіональних студій, к.і.н.

Минулий рік позначився кількома політичними кризами у Великій Британії. На початку липня 2022 року 63 зі 179 представників уряду Великої Британії пішли у відставку зі своїх посад у другому уряді прем'єр-міністра Бориса Джонсона, що призвело до відставки самого Джонсона 7 липня. Його наступниця, Ліз Трас, пробула на посаді прем'єр-міністра лише 45 днів. У жовтні офіс на Даунінг-стріт 10 очолив Ріші Сунак, який став наймолодшим прем'єр-міністром в історії Великої Британії та першим індусом на цій посаді.

Урядова криза стала великим викликом для країни, яка відчуває економічний та політичний тиск після голосування за вихід з ЄС у червні 2016 року. Перед урядом Сунака сьогодні стоїть непроста задача відновлення стабільності в середині країни та налагодження відносин з Європою.

Перші тижні Ріші Сунака на посаді прем'єр-міністра продемонстрували бажаний ступінь прагматизму та важливість визначення пріоритетів. У промові нового прем'єр-міністра від 4 січня стало ясно, що він хоче зробити більше, ніж подолати низьку планку ефективного уряду, встановлену в 2022 році. Важливим моментом стане необхідність збалансувати зовнішньополітичний порядок денний та розв'язати низку нагальних внутрішньополітичних питань, пов'язаних з економічною та енергетичною кризою та їхніми соціальними наслідками.

Одним із ключових пунктів Ріші Сунака на міжнародній арені є підтримка України та протистояння Росії, де прем'єр-міністр уже має

загальноновизнаний успіх. Тож очевидним є продовження такої політики, зважаючи на наявний суспільний і політичний консенсус із цього питання. У лютому 2023 року президент України Володимир Зеленський відвідав Лондон і це була його друга закордонна поїздка з початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну. За результатами візиту досягнуто домовленостей щодо розширення військової допомоги Україні.

Велика Британія докладатиме значних зусиль для впливу на результати війни, здійснюючи тиск на європейські держави, які все ще коливаються в протидії Російській Федерації. Проте варто пам'ятати, про значний російський вплив всередині Британії. Це означає, що Ріші Сунаку треба докладати зусилля не лише на зовнішній арені, а й всередині країни, щоб зменшити загрози з боку Росії. Важливим є розроблення дієвої та послідовної стратегії щодо Росії, яка зможе послабити економічні та інформаційні важелі країни-агресорки.

У зовнішньополітичних перспективах найбільшого значення набуватиме «партнерство». Місце недієздатних міжнародних інституцій посядуть невеликі коаліції держав – успішним досвідом є взаємодія Британії з державами Північної Європи, Балтії, Центральної та Східної Європи у справі підтримки й допомоги Україні.

Основою партнерства Великої Британії та США сьогодні є підтримка України, зміцнення НАТО та співробітництво в галузі оборони та розвідки. Британія планує розширити власні міжнародні зобов'язання через механізми НАТО, а також побудувати потужні механізми для співпраці з Європою у сфері безпеки.

Для активної зовнішньої політики важливим є поступ всередині країни. Ріші Сунак проголосив «п'ять основ», що можуть побудувати краще, безпечніше та процвітаюче майбутнє, на яке заслуговує Британія [3]. Цього року прем'єр-міністр прагне зменшити інфляцію вдвічі з метою зменшення вартості життя та забезпечення людям фінансової

безпеки. Також розвиток економіки, створюючи краще оплачувані робочі місця та можливості по всій країні. Прем'єр-міністр обіцяє подбати про те, щоб державний борг зменшувався, забезпечуючи майбутнє державних послуг. Списки очікування NHS скоротяться, і люди швидше отримуватимуть необхідну допомогу. Також прийняття нових законів, що містять в собі припинення нелегального перетину кордону Великої Британії, зокрема через протидію незаконним перевезенням на малих суднах через Ла-Манш. Прем'єр-міністр ВБ заявив, що його уряд або повністю відновить довіру громадян, або ж не зможе зробити цього взагалі: «Ніяких хитрощів. Жодної двозначності. .. Ми відновимо довіру до політики незалежно від того, діємо чи ні. Тож я прошу вас оцінювати нас за зусиллями, які ми докладаємо, і за результатами, яких досягаємо». Провідним моментом в діяльності уряду Ріші Сунака у короткостроковій перспективі стане необхідність балансування на межі зовнішньополітичного порядку денного та нагальних внутрішньополітичних питань [1].

Список використаних джерел:

1. Пріоритети уряду Великої Британії у 2023 році [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhнародni-vidnosyny/priorytety-uryadu-velykoj-brytaniyi-u-2023-rotsi>.
2. Keir Starmer New Year's speech [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://labour.org.uk/press/keir-starmer-new-years-speech/>.
3. PM speech on building a better future: 4 January 2023 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.gov.uk/government/speeches/pm-speech-on-making-2023-the-first-year-of-a-new-and-better-future-4-january-2023>.
4. WHITE H. Government in 2023: what challenges does Rishi Sunak face? [Електронний ресурс] / HANNAH WHITE – Режим доступу до ресурсу: <https://www.instituteforgovernment.org.uk/publication/government-2023>.

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ЗАСОБИ ПРОТИДІЇ ІНФОРМАЦІЙНІЙ ВІЙНИ

Журавель Аліна, Коров'янка Вікторія, студентки

Національний авіаційний університет, м.Київ

Науковий керівник: Лесь І., доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, к.ю.н.

Впровадження інформаційних технологій, які проникли фактично в усі сфери суспільного життя суттєво підвищило залежність суспільства, достовірності отриманої інформації та захищеності від протиправного доступу до неї. Інформаційні технології поширилися на військову зброю, засоби зв'язку, системи контролю, а також в системи, які підтримують індустріальну економіку та військову силу, тому міжнародна інформаційна безпека – однією з головних елементів системи міжнародної безпеки. Оскільки всесвітній розвиток інформаційних технологій, телемунікацій, змінює те, як ми ведемо освіту та управління, підтримка міжнародної інформаційної безпеки – необхідна умова для розвитку міжнародних відносин в сфері обміну інформацією та використання кіберпростору, а також забезпечення прав людини та національної безпеки держав в інформаційній сфері.

Інформаційні технології як реальний ресурс стали активно використовуватися для маніпулювання свідомістю, створюючи в суспільстві своєрідну «суб'єктивну реальність», що робить відкритою не тільки інформацію, але й людину беззахисною перед маніпулювальними технологіями. Тому виникають деякі нові способи ведення бойових дій, які отримали назву «інформаційна війна», що в широкому сенсі визначається як будь-яка дія щодо експлуатації, спотворення або знищення інформації противника.

Отже, інформаційна війна – це сукупність методів, які використовують інформацію для досягнення стратегічної або конкурентної переваги над противником. Виходячи з вищезазначеного, метою дослідження є аналіз засобів протидії інформаційним війнам. Інформаційна війна останнім часом стає предметом дослідження як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Серед них С. Гриняєв, Є. Денисюк, О. Калиновський, А. Федоров та І. Шаравов. Таким чином, інформаційна війна включає в себе нові методи, такі як комп'ютерне вторгнення, підміна телекомунікацій та дезорієнтація. Деякі науковці припустили, що інформаційна війна відкриє нову еру в основному безкровного конфлікту, де битва відбуватиметься в «кіберпросторі». Інші ж спрогнозували, що майбутнє без кровопролиття неможливе, яке посилиться за рахунок розширення та поліпшення комунікацій.

Слід зазначити, що проблемам міжнародної інформаційної безпеки приділяється багато уваги з боку багатьох міжнародних організацій, включаючи ООН, Організація Договору про колективну безпеку та НАТО, Шанхайську організацію співробітництва. Насправді правові проблеми інформаційної війни та регулювання застосування інформаційної зброї довгий час виступало лише предметом наукових дискусій.

Тому міжнародне право в регулюванні війн має багато проблем, зокрема у регулюванні інформаційної війни, яка завдає невідчутної шкоди. При спробі регулювати широке та складне поле інформаційної війни міжнародне право стає паралізованим. Виходячи з цього, міжнародний досвід певною мірою впливає на формування національного законодавства та процеси створення дієвого механізму безпеки проти інформаційних війн. Правові проблеми, пов'язані з регулюванням інформаційної війни, повинні бути розглянуті та оцінені міжнародним співтовариством, щоб контролювати загрозливе зростання інформаційних операцій держав та недержавних суб'єктів, які ведуть інформаційну війну проти своїх супротивників.

Що стосується міжнародно-правового регулювання інформаційної війни, то варто зауважити, що юридично обов'язковими документами у сфері кібербезпеки є Конвенція про кіберзлочинність (Будапештська конвенція) 2001 року, розроблена Радою Європи та Додатковий протокол до неї 2003 року, який стосується криміналізації дій расистського та ксенофобного характеру, вчинених через комп'ютерні системи. Україна ратифікувала Конвенцію у 2005 році. Зазначений документ є фактично першою вдалою спробою врегулювати питання інформаційної безпеки, проте основним його призначенням є встановлення правових засад боротьби з кримінальною злочинністю у, але не вирішення проблеми запровадження міжнародних правил і вимог при веденні інформаційних воєн.

Щодо національного рівня – варто розглянути кібердоктрину США. Позиція Пентагону полягає в тому, що США, у разі скоординованої кібернетичної атаки на урядову чи воєнну інформаційну системи, банківський та фінансовий сектори, електронні системи управління повітряним сполученням, гідроелектростанціями, комунальними службами або на інші подібні цілі, має право на самозахист. США може вживати будь-яких необхідних дій у відповідь на ворожу атаку, включаючи аналогічні кібератаки на закордонні об'єкти. При цьому застосування таких заходів проте потребує схвалення Президента США.

На сьогоднішній день держави ні на універсальному, ні на регіональному рівні не дійшли згоди про створення спеціальних юридично обов'язкових механізмів протидії інформаційним війнам. Не зважаючи на нагальні потреби сучасності, не узгоджені навіть загальні підходи до забезпечення інформаційної безпеки держав.

Виходячи з вищенаведеного, можна зробити висновок, що протидія інформаційній війні є одним із напрямків забезпечення інформаційної безпеки не тільки на національному, але й на міжнародному рівні. У сучасну епоху технологічного прогресу, інформаційна війна тягне за собою поширення підробленої інформації або доступ до інформації, яку потім використовувати цю інформацію для отримання конкурентної переваги над супротивником. Деякі випадки інформаційної війни включає поширення пропаганди або дезінформації шляхом використання засобів масової інформації. Для протидії інформаційним війнам були

докладені спеціальні зусилля для розробки окремих аспектів та конвенцій, спеціальних правил, які б могли зменшити зловживання інформацією у сучасному світі.

Крім того, вищезазначені загрози міжнародного миру та безпеки, розроблених механізмів, політики та правил розроблених на міжнародному рівні, які б могли регулювати арену інформаційної війни недостатньою. По-перше, потрібно не декларувати, а намагатися створити власну систему кібербезпеки за для нейтралізації інформаційних загроз, що можуть призвести до інформаційних війн. По-друге, активізувати на міжнародному рівні дискусію в рамках ООН, НАТО та інших міжнародних організацій з визначенні та попередженні інформаційної агресії та зброї. Згадані заходи є невичерпними, проте створення системи та активізація дискусій є найефективнішими.

Список використаних джерел:

1. Широкова-Мурараш О. Г. Кіберзлочинність та кібертероризм як загроза інформаційній безпеці: міжнародно-правовий аспект / О. Г. Широкова-Мурараш, Ю. Р. Акчурін // Інформація і право. — 2011. — № 1(1). — С. 76-81.
2. Конвенція про кіберзлочинність [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_575
3. Додатковий протокол до Конвенції про кіберзлочинність, який стосується криміналізації дій расистського та ксенофобного характеру, вчинених через комп'ютерні системи [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_687
4. Про ратифікацію Конвенції про кіберзлочинність: закон від 07.09.2005 № 2824-IV. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2824-15>
5. Dr. Waseem Ahmad Qureshi, Information Warfare, International Law, and the Changing Battlefield, 43 Fordham Int'l L.J. 901 (2020). — С. 905-907, 926.

ТРАНСФОРМАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

Зайченко Марія, студентка

Національний авіаційний університет

Науковий керівник: Прокоп'єва А., доцент кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу, к.е.н., доцент

Збройні конфлікти були частиною життя кожного покоління з початку ХХ століття. Від першої та другої світових воєн до колоніальних війн в Африці до холодної війни та воєн-проксі, які велися від її імені, до територіальних і релігійних воєн, війни відбувалися в усьому світі з різних причин протягом багатьох років. Великі міждержавні та громадянські війни різко зменшилися за останнє десятиліття, але для країн, які беруть участь у збройних конфліктах, руйнування життя, інфраструктури та економіки все ще є значними, хоча вони не однакові чи навіть всередині країн. Ця різниця в тяжкості безпосередньо пов'язана з інтенсивністю бойових дій у зоні, що складається з бою «person to person» та, з потенційно більшою зоною ураження, бомбардувань.

Збройні конфлікти руйнують фізичну інфраструктуру та людський капітал, що може мати руйнівний вплив як на окремих осіб, так і на компанії. На продуктивність підприємства впливають технології, капітал, організаційна структура, методи управління і кількість працівників, а також їхні навички. На все це може вплинути збройний конфлікт. Це, у свою чергу, може вплинути на сукупну продуктивність і зростання, а також на динаміку фірми.

Однак лише кілька досліджень аналізували вплив збройних конфліктів на діяльність фірм. Збройний конфлікт може вплинути на продажі, експорт, прибутковість та інвестиційні рішення з діючих фірм, впливаючи на розподіл ресурсів і випусків між існуючими компаніями, а також на вихід і вихід фірм.

Щоб переглянути результати, виявлено, що збройні конфлікти скорочують експорт у середньому більш ніж на 15 відсотків. Величина цього впливу є особливо великою для малих і середніх підприємств і молодих фірм у порівнянні з їхнім середнім експортом до збройного конфлікту. Через збройний конфлікт у старих фірмах в середньому майже на 6 відсотків менше постійних працівників, зайнятих повний робочий день, тоді як загальний і національний обсяг продажів для великих компаній зменшується більш ніж на 10 відсотків. Оцінки не є значущими для інших показників діяльності фірми, але більшість із них є негативними.

Збройний конфлікт також впливає на сприйняття серйозності кількох перешкод у бізнес-середовищі, але не обов'язково в негативному напрямку. Часто малі або молоді фірми були менш схильні сприймати перешкоду як серйозну або дуже серйозну перешкоду після конфлікту: прикладами є доступ до фінансування та практика неформальних конкурентів. З іншого боку, ставки податків, швидше за все, сприймалися як серйозна або дуже серйозна перешкода після збройного конфлікту, загалом і для середніх підприємств.

Після російського вторгнення в Україну в лютому 2022 року Захід об'єднався навколо цілісної стратегії санкцій, спрямованої на калічення Росії. Було введено кілька траншів санкцій. Лідери G7 нещодавно оголосили про низку санкцій, які включають скасування статусу найбільшого сприяння Росії (РНС), а Сполучені Штати заборонили імпорту російської нафти та газу. (Джерард ДіПіппо та Метью Рейнольдс із CSIS мають більш вичерпний огляд санкцій тут .) За лічені тижні Росія обігнала Північну Корею та Іран і стала країною, яка зазнала найбільших санкцій.

До результатів в «Gradus Research» опитування, війна внесла суттєві зміни в роботу українського бізнесу: до 85% компаній вийшли з часткової роботи або навіть до припинення роботи, з них 1% припинили свою діяльність і не планують відновлювати, а 35% призупинили діяльність, чекаючи закінчення війни.

Серед найбільших проблем, які виникли в роботі під час війни, 29% респондентів назвали матеріально-технічне забезпечення, 50% - відсутність замовлень, 21% - брак сировини, ще 20% респондентів скаржилися на неоплату виконаних замовлень, 17% - нестача працівників, 14% респондентів мають пошкоджені або зруйновані виробничі потужності.

За рік повномасштабної війни український бізнес залишається активним учасником боротьби за незалежність України! 93% підприємств залучені у допомогу країні під час війни, в тому числі 67,1% долучилися до волонтерської активності. Крім того, українські підприємці демонструють позитивні сигнали відновлення. 70% підприємств працюють повністю або частково, а 15,6% не змінили обсяги робіт або навіть збільшили їх.

Український малий та середній бізнес продовжує відновлюватися. Зростає Ukrainian Business Index (33.9), що свідчить про те, що бізнес почав відновлювати робочі місця, створювати товарні запаси та розширювати клієнтську базу. 28% співробітників скорочено МСБ з кінця лютого 2022 року. Очікування бізнесу від результатів діяльності в 2022 році залишаються на рівні половини (54%) від доходів попереднього року. На це впливає також непрогнозованість розвитку подій і дій держави, фактична відсутність доступу до фінансового ресурсу для поповнення обігових коштів і реалізації проектів з розвитку. Серед пріоритетних реформ бізнес виділяє податкову реформу, дерегуляцію, впровадження електронних контрактів.

Щодо стану ділового середовища, Індекс активності бізнесу UBI (Ukrainian Business Index) становить 33.9 (зі 100 можливих). Індекс незначно виріс з червня 2022 року, але залишається на низькому рівні, що свідчить про невпевненість бізнесу у швидкому покращенні економічної ситуації, але зростання показника за останні місяці показує, що

негативні очікування бізнесу зменшуються.

Відносно роботи підприємств, можна зазначити, що 33,8% підприємств повністю або майже повністю припинили роботу з 24 лютого. Це нижче показника червня, коли 46,8% підприємств залишалися повністю або майже не працюючими. Така ж ситуація спостерігалася в травні. Разом з тим вже 8% підприємств вказують на те, що їхні обсяги робіт зросли порівняно з довоєнним періодом.

Середній очікуваний показник обсягів реалізованої продукції у 2022 по відношенню до 2021 року: 54%, що на 4 в.п. вище за показник серпня 2022 року. Не зросла порівняно з серпнем частка тих підприємців, що сподіваються на зростання бізнесу (8,8%). Стабільною залишається частка підприємців, що не бачать можливості для перезапуску бізнесу, який зупинився (11,5%) або вважають що оборот у 2022 році буде не більше за 20% від минулорічного (20,6%). Найбільше заважає бізнесу у відновленні нестача фінансових ресурсів в країні – а саме неплатоспроможність клієнтів, недоступність кредитних коштів і власного капіталу бізнесу тощо. 38% вказують на непрогнозованість розвитку подій, а 35% – на непередбачуваність дій держави, які можуть погіршити ситуацію для бізнесу.

Навіть у короткостроковій перспективі і навіть коли збройний конфлікт не триває довго, збройний конфлікт впливає на показники діяльності фірм. Це може вплинути на динаміку, змусивши деякі підприємства закритися раніше, ніж це було б інакше. Важливо прийняти заходи, які допоможуть компаніям пом'якшити наслідки збройного конфлікту. Збройний конфлікт має значний вплив принаймні на деякі аспекти бізнес-середовища – які саме, ймовірно, залежать від країни. Вплив не обов'язково завжди є негативним – залежно від якості бізнес-середовища до конфлікту та заходів, вжитих урядом і міжнародним співтовариством у відповідь на конфлікт, він може бути позитивним.

Список використаних джерел

1. <https://www.unian.ua/economics/finance/stalo-vidomo-yak-ukrajinskiy-biznes-ogovtuyetsya-vid-pershogo-shoku-viyini-novini-ukrajina-11874339.html>.
2. <https://www.dw.com/uk/ak-vijna-vplinula-na-ekonomiku-ukraini/a-63093916>.
3. <https://ces.org.ua/ukraine-economy-in-war-times-october/>.
4. <https://ird.gov.ua/irdp/p20220033.pdf>.

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ РИНКУ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Зародюк Нікіта, студент

Національний авіаційний університет

Науковий керівник: Прокоп'єва А., доцент кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу, к.е.н., доцент

Ринок послуг є одним з ключових секторів економіки країни, що має великий вплив на розвиток національної економіки. Україна, як країна з розвинутою економікою, не стала винятком із загального правила. За останні десятиріччя ринок послуг в Україні проходив складний шлях становлення та розвитку, що вимагає глибокого аналізу.

Ринок послуг в Україні став формуватися після незалежності країни в 1991 році. З того часу ринок послуг в Україні проходив крок за кроком через різні етапи розвитку. Починаючи з ранніх 1990-х років, в Україні було створено нові галузі послуг, такі як транспортні послуги, банківські послуги, туристичні послуги тощо.

Проте, у перші роки незалежності, ринок послуг в Україні відчув суттєві труднощі через відсутність розвинутої економіки. Необхідність створення власних засобів підтримки розвитку ринку послуг, таких як державні пільги та ліцензії, стала головною метою урядової політики.

За останні десятиріччя, ринок послуг в Україні пройшов значний шлях розвитку. Згідно з даними Державної служби статистики України, у 2021 році обсяг ринку послуг в Україні склав 3,6 трлн гривень, що є на 6,4% більше, ніж у 2020 році. Найбільшими галузями, які стали основними драйверами росту, є інформаційні технології, фінансові та страхові послуги, оптова та роздрібна торгівля.

Особливо важливим аспектом розвитку ринку послуг в Україні є його диверсифікація. Наприклад, відбувається активний розвиток сфери інформаційних технологій, яка забезпечує багато галузей економіки України, таких як банківські послуги, логістика, медичні послуги тощо.

Також важливою особливістю розвитку ринку послуг в Україні є зростання рівня конкуренції. На ринку послуг з'явилися нові гравці, які пропонують нові та інноваційні послуги, що допомагає підвищити якість та ефективність надання послуг для клієнтів.

Графік 1
Обсяг ринку послуг в Україні

Можемо зробити висновок, що обсяг ринку послуг зріс з 11,8 мільярдів гривень в 1991 році до 3,6 трильйонів гривень у 2021 році. Найбільший приріст обсягу ринку був зафіксований в період з 2011 по 2016 роки, коли обсяг ринку збільшився в п'ять разів. З 2017 року ринок послуг продовжує зростати, хоча темп його зростання знизився порівняно з попередніми роками.

Щодо України, важливим є розвиток та збільшення експорту різних видів послуг, таких як туристичні, фінансові, ділові, науково-дослідні та будівельні послуги. Ця галузь зовнішньоекономічної діяльності може значно збільшити експорт України, тому потребує пріоритетної уваги. Щоб ефективно збільшити участь України у світовій торгівлі послугами, потрібна відповідна стратегія, яка враховуватиме міжнародний поділ праці. Реалізація такої стратегії, що передбачатиме перехід до інноваційно-інвестиційної моделі розвитку сфери послуг, може стати ключовим чинником активізації економічної діяльності виробництва та реалізації послуг, а також збільшення економічної безпеки країни.

На сучасному вітчизняному внутрішньому ринку сформований наступний асортиментний ряд послуг за видами економічної діяльності:

- транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність;
- тимчасове розміщування й організація харчування;
- інформація та телекомунікації;
- операції з нерухомим майном;
- професійна, наукова та технічна діяльність;
- діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування;
- освіта;
- охорона здоров'я та надання соціальної допомоги;

- мистецтво, спорт, розваги та відпочинок.

Україна в даний час експортує переважно сировину і напівфабрикати. Багато країн світу мають потребу у проведенні інтеграційних процесів. Україна має географічне положення в центрі Європи та на перехресті багатьох транспортних маршрутів, а також має кваліфіковані кадри з високим рівнем освіти і професійної підготовки, а також достатній обсяг корисних копалин.

Проте, на тлі переваг, існують численні проблеми, такі як: застаріла структура економічної системи, недостатня якість управління державою, низький рівень ВВП, проблеми у функціонуванні всіх гілок влади, корупція та бюрократія, зовнішня заборгованість та інші.

Торгівля послугами відіграє важливу роль у національному та світовому господарстві. Вона впливає на розвиток людського капіталу, функціонування та розвиток матеріального виробництва, збільшує вільний час, створює можливості для задоволення потреб людей і суспільства, та є важливим елементом формування якості життя. Також вона допомагає підвищувати конкурентоспроможність країни та забезпечує якість економічного зростання.

Тенденціям розвитку сфери послуг притаманна значна різноманітність: розвиток виробництва, швидке впровадження інновацій сприяли не тільки появі нових страхових, фінансових, інформаційних, транспортних послуг, а й дали поштовх активному розвитку послуг, які надаються компаніями під час та після реалізації товарів послуг. У 2021 році більшість розвинутих країн демонструють піднесення після спаду, викликаного заходами протидії пандемії. Їхнє головне завдання пов'язане з визначенням спрямованості та характеру економічного зростання в середньостроковій та довгостроковій перспективі, як у плані запобігання розворотам політики, що затьмарили десятиліття після глобальної фінансової кризи, так і в плані остаточного переходу до енергосистеми з нульовими викидами вуглецю відповідно до цілей.

Для подальшого розвитку сфери послуг необхідним є вирішення комплексу взаємоузгоджених завдань: формування сприятливих умов для підприємницької діяльності у секторі послуг; створення економічного та правового середовища; вдосконалення дії механізму місцевого самоврядування; залучення громади до активної участі у визначенні пріоритетних напрямів зростання ринку послуг; створення реальних можливостей кожному підприємству доступу до виробничих, матеріально-технічних та фінансових ресурсів та ін.

Список використаних джерел

- 1.Бойко В. О., Бойко Л. О. Сучасний стан міжнародної торгівлі України як основної форми міжнародного бізнесу. Фінансовий простір. 2022. № 1 (45). С. 49-57.
- 2.Карандюк О. Г., Пеценко М. В. Сучасний стан та тенденції розвитку міжнародного ринку послуг. Розвиток економіки та бізнес-адміністрування: наукові течії та рішення: Матеріали II Міжнар. науково-практ. конф., м. Київ, 21 жовтня 2021 р. Т. 2. Київ: Національний авіаційний університет, 2021. С.203-205.
- 3.Ковтун Т. Д., Матвієнко А. П. Актуальні тренди міжнародної торгівлі товарами та особливості зовнішньої торгівлі України. Бізнес Інформ. 2019. № 9. С. 28–35.
- 4.Тупота І. Сучасний стан зовнішньої торгівлі України. Секція 1. Економіка України: глобальні виклики та національні можливості. Проблеми та перспективи розвитку економіки України: погляд молоді. Матеріали XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції. 20 квітня 2022 р. м. Черкаси. Черкаси: ЧДБК, 2022. С. 35-37.
- 5.Титаренко Л. М. Міжнародна економічна політика України: сучасні виклики та перспективи. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. Випуск 22. С. 114-118.

МІЖНАРОДНЕ ВИКРАДЕННЯ ДІТЕЙ ЯК ВИКЛИК СУЧАСНОМУ МІЖНАРОДНОМУ ПРАВУ

**Зацерковний Владислав, студент
Широкова-Мурараш Ольга, доцент кафедри міжнародного права та
порівняльного правознавства, к.і.н.**

Національний авіаційний університет, м. Київ

Міжнародне викрадення дітей завжди було і є актуальною темою, але з початком російської агресії після 24.02.22 ця проблема набула масштабного характеру та нових реалій вирішення міжнародних спорів з цього питання. І стала особливо актуальною для України. Це складна юридична, практична та емоційна проблема, яка за даними Світової організації охорони здоров'я, щорічно зачіпає приблизно 1 мільйон дітей. Ця проблема не має національних кордонів, оскільки викрадення може статися будь-де, а діти можуть бути переміщені в іншу країну. Також варто зазначити, що за статистикою, майже 80% всіх випадків міжнародного викрадення дітей стаються за участю одного з батьків.

Відповідно, міжнародне викрадення дітей є серйозним викликом для міжнародного права, оскільки воно стосується низки проблем, включаючи порушення прав дитини та її сім'ї, вивезення дитини через кордон, порушення суверенітету держави та недотримання міжнародних договорів. Крім того, процес повернення викраденої дитини може бути складним та тривалим, особливо коли він стосується різних культурних, правових та мовних контекстів. А в зв'язку з повномасштабною агресією Росії проти України з'явилися нові ускладнюючі обставини та форми викрадення дітей. З початку повномасштабного вторгнення з території України в Росію примусово були вивезені тисячі українських дітей. За офіційними даними, йдеться про депортацію понад 16 тисяч маленьких українців.

Міжнародне викрадення дітей слід розуміти як незаконне переміщення або утримання дитини в іншій країні без згоди одного з батьків або обох батьків [1]. Це складна юридична ситуація, яка містить цивільно-правовий та кримінально-правовий аспекти міжнародного викрадення дітей [2].

Цивільно-правовий аспект міжнародного викрадення дітей виникає, коли один з батьків забирає дитину за межі своєї країни без дозволу іншого батька або згоди суду. Це може статися у ситуації, коли батьки розлучені, або коли один з них вирішив переїхати до іншої країни з дітьми, інколи з метою ухилення від виконання судових рішень щодо опіки.

Проблема полягає в тому, що законодавство різних країн неоднакове, і злочинці можуть зловживати цим, використовуючи прогалини в законодавстві для переміщення дітей. Наприклад, якщо в одній країні опікуни мають усі права переміщувати дітей без згоди іншого батька або суду, то в іншій країні це може бути протизаконним. Це створює проблеми при пошуку та поверненні викрадених дітей в їхні батьківські країни [3, с. 3-4].

Щоб вирішити цю проблему, було прийнято кілька міжнародних договорів. Один з них - Гаазька конвенція про цивільне викрадення дітей 1980 року. Цей документ містить правила для повернення викрадених дітей в їхні батьківські країни та встановлює процедуру для співпраці між країнами у таких випадках [1].

Однак, міжнародні договори не завжди ефективні у боротьбі з міжнародним викраденням дітей. Злочинці можуть зловживати законодавчими прогалинами, а також використовувати різноманітні хитрощі, щоб ускладнити процес повернення дітей в їхні батьківські країни. Крім того, існують проблеми з дотриманням прав дітей, які можуть зазнавати страждань під час процесу повернення в їхні батьківські країни.

Незважаючи на те, що багато держав здійснюють дії щодо зменшення кількості випадків викрадення дітей, багато залишається ще не зроблено. Необхідно підвищити увагу до цієї проблеми та створити більш ефективні міжнародні механізми для запобігання викрадення дітей та повернення викрадених дітей їхнім родичам.

Якщо говорити про нові реалії, що виникли після 24.03.22, то з кожним днем викрадених маленьких українців стає все більше. Росіяни незаконно вивозять українських дітей в РФ, де їм швидко змінюють громадянство, щоб віддати на усиновлення, декого навіть при живих батьках чи родичах в Україні, крадучи у такий спосіб українське майбутнє та ідентичність. Такі дії Росії підпадають під визначення воєнного злочину, геноциду та злочину проти людяності. Тому ситуація набуває кримінально-правового аспекту. До відповідальності за це винні можуть бути притягнуті судом ООН у рамках міждержавного позову на підставі конвенції про заборону геноциду та потенційно перед Міжнародним кримінальним судом (МКС), а також можливе притягнення до відповідальності за воєнні злочини в українських судових інстанціях. Однак прикладів справ щодо примусового вивезення дітей немає. В історії ще не було подібних прецедентів [4].

Проблема міжнародного викрадення дітей повинна вирішуватися з міжнародної точки зору, з урахуванням особливостей законодавства різних країн, а також з урахуванням прав та інтересів дітей. Це можливо за допомогою міжнародних угод та міжнародних механізмів, що забезпечують взаємодію між країнами у цій сфері. Необхідно також забезпечити ефективність роботи національних механізмів у рамках вирішення цієї проблеми, зокрема покращення координації між правоохоронними органами та соціальними службами.

Висновки. Міжнародне викрадення дітей - це серйозна проблема, яка вимагає міжнародної уваги та співпраці. Хоча прийняті міжнародні договори стали кроком у правильному напрямку, їх ефективність все ще обмежена законодавчими прогалинами та хитрощами злочинців. Повернення дітей в їхні батьківські країни повинно бути здійснене з урахуванням прав та інтересів дітей. Тому, міжнародна співпраця у боротьбі з міжнародним викраденням дітей має бути посилена. Крім того, дослідження щодо цієї проблеми мають продовжуватися, зокрема в контексті нових технологій та засобів комунікації, які можуть бути використані злочинцями.

Для більш ефективного боротьби з міжнародним викраденням дітей, міжнародні договори мають бути узгоджені та стандартизовані. Додатково, міжнародні організації повинні забезпечити підтримку та ресурси для країн, щоб допомогти їм ефективно вирішувати цю проблему. Нарешті, важливо пам'ятати, що права та інтереси дітей повинні бути у центрі всіх зусиль, спрямованих на боротьбу з міжнародним викраденням дітей.

Список використаної літератури:

1. Конвенція про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей (1980). URL: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=24>
2. Відбувся Круглий стіл на тему: «Міжнародне викрадення дітей. Способи вирішення спорів». URL: <https://www.uaa.org.ua/zakhody/vidbuvsya-kruglii-stil-na-temu-mizhnarodne-vikradennya-ditei-sposobi-virishennya-sporiv-26-10-2015/?month=2&year=2015&>
3. Гюндюз, Н. (2017). Міжнародне викрадення дітей як виклик сучасному міжнародному праву. Журнал правових досліджень, 4(2), 1-20.
4. Ірина Драбок. Діти війни: викрадення росією маленьких українців як злочин геноциду / Укрінформ, 07.02.2023. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3666673-diti-vijni-vikradenna-rosieu-malenkih-ukrainciv-ak-zlocin-genocidu.html>

ЗАСТОСУВАННЯ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ У ВИГЛЯДІ ТРИМАННЯ ПІД ВАРТОЮ: ПРОБЛЕМА ЗАКОНОДАВЧОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Іщенко Анастасія, студентка

Національний авіаційний університет, м. Київ

Чинним Кримінальним процесуальним кодексом (далі – КПК) встановлений перелік запобіжних заходів – заходів забезпечення кримінального провадження, що полягають у обмеженні гарантованих законом основних прав і свобод людини на певний проміжок часу, метою яких є припинення та запобігання вчинення нових кримінальних правопорушень з боку даної особи.

Найсуворішим, таким що полягає у найбільш суттєвому обмеженні прав і свобод людини, включаючи фактичне позбавлення свободи пересування виступає тримання під вартою – примусова ізоляція особи-підозрюваного, обвинуваченого шляхом поміщення до установи слідчого ізолятора.

Згідно з положеннями КПК (ст. 183), застосування даного запобіжного заходу можливе виключно у випадках, коли прокурором буде доведено, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів не зможе запобігти таким ризикам як: переховування особи від правоохоронних органів, знищення документів або будь-яких речей, що мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення, незаконний вплив на свідка/потерпілого або інша перешкода здійсненню кримінального провадження. Даною статтею (ч.2) також надано вичерпний перелік підстав для застосування до особи, яка скоїла кримінальне правопорушення даного запобіжного заходу. Так, даний запобіжний захід застосовується по відношенню до таких осіб:

1) які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні злочину, за який законом передбачено основне покарання у виді штрафу в розмірі понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, - виключно у разі, якщо прокурором, крім наявності підстав, передбачених статтею 177 цього Кодексу, буде доведено, що підозрюваний, обвинувачений не виконав обов'язки, покладені на нього при застосуванні іншого, раніше обраного запобіжного заходу, або не виконав у встановленому порядку вимог щодо внесення коштів як застави та надання документа, що це підтверджує;

2) до раніше судимої особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину, за який законом передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк до трьох років, виключно у разі, якщо прокурором, крім наявності підстав, передбачених статтею 177 цього Кодексу, буде доведено, що, перебуваючи на волі, ця особа переховувалася від органу досудового розслідування чи суду, перешкоджала кримінальному провадженню або їй повідомлено про підозру у вчиненні іншого злочину;

3) до раніше не судимої особи, яка підозрюється чи обвинувачується у вчиненні злочину, за який законом передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк до п'яти років, - виключно у разі, якщо прокурором, крім наявності підстав, передбачених статтею 177 цього Кодексу, буде доведено, що перебуваючи на волі, ця особа переховувалася від органу досудового розслідування чи суду, перешкоджала кримінальному провадженню або їй повідомлено про підозру у вчиненні іншого злочину;

4) до раніше не судимої особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину, за який законом передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк понад п'ять років;

5) до раніше судимої особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину, за який законом передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк понад три роки;

6) до особи, яку розшукують компетентні органи іноземної держави за кримінальне правопорушення, у зв'язку з яким може бути вирішено питання про видачу особи (екстрадицію) такій державі для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку, в порядку і на підставах, передбачених розділом IX цього Кодексу або міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України;

7) до особи, стосовно якої надійшло прохання Міжнародного кримінального суду про тимчасовий арешт або про арешт і передачу, у порядку і на підставах, передбачених розділом IX² цього Кодексу.

Проблемним питанням виступає положення, передбачене п.4 ч.1 ст. 177 – Метою застосування запобіжного заходу є забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього процесуальних обов'язків, а також запобігання спробам перешкоджання кримінальному провадженню іншим чином, що виступає прогалиною у законодавстві - відсутність або неповнота норм права, необхідних для ефективного регулювання суспільних відносин, що створює певні ризики дискреційного характеру – можливість прокурора на власний розсуд вирішувати питання щодо доцільності застосування даного запобіжного заходу, користуючись «свободою» законодавчого регулювання його обмежень у прийнятті рішення по даному питанню.

Так, як поняття «іншим чином» може охоплювати велику кількість суспільно-небезпечних дій, які можуть відповідати даному пункту і являться підставою для застосування даного запобіжного заходу, дану прогалину законодавства можна вважати такою, що суперечить основоположним засадам Кримінального процесу кодексу - забезпечення права на свободу та особисту недоторканність (незаконне позбавлення волі особи), презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини.

Тому, виходячи з вищевикладеного дана норма закону являється вагомою законодавчою прогалиною, яка потребує конкретизації шляхом внесення змін до Кримінального процесуального кодексу або прийняття відповідних деталізуючих нормативно-правових актів (законів або підзаконних актів), спрямованих на максимальне уточнення даної умови.

РОЗВИТОК ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: ЧИ ЗАМІНЯТЬ НЕЙРОМЕРЕЖІ РОБОЧІ МІСЦЯ АВТОРАМ КОНТЕНТУ? ЧИ ЗМОЖУТЬ АВТОРИ КОНТЕНТУ ЕФЕКТИВНО ВИКОРИСТОВУВАТИ МОЖЛИВОСТІ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ?

Злотківська Тетяна, студентка

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник - Бобарчук О., доцент кафедри комп'ютерних мультимедійних технологій, к.техн.н.

У сучасному світі вже не достатньо знати, що штучний інтелект – це здатність машин і програм аналізувати отриману інформацію, робити висновки, приймати рішення. Штучний інтелект зараз – це засіб, який полегшує майже кожну людську дію, він не оминув жодну сферу, тому важливо слідкувати за новими тенденціями, сервісами та користуватись ними. Це технологія, яка прогресує шаленими темпами і яка є в нашому сьогодні.

Машинне навчання – один з методів функціонування штучного інтелекту, шляхом створення алгоритмів для виявлення закономірностей під час аналізу великих даних, та їх подальше використання для самонавчання. Пріоритетне завдання: не вирішити одну задачу напряму, а навчитися в процесі застосування рішень виконувати інші подібні завдання [1]. Як приклад, можна назвати наївний баєсів класифікатор, що застосовується у текстовій

класифікації. Нейронна мережа – це математична, програмна та апаратна модель, побудована за принципом функціонування біологічних нейронних мереж клітин. Тобто, це математична модель для вирішення прикладних задач. Нейромережі тісно пов'язані з машинним навчанням. Розвиток нейромереж стає загальносвітовою тенденцією для компаній та трендом для людей [2].

Усі три вищеописані поняття є основоположними у розвитку технологій штучного інтелекту, оскільки це основа з якою працюють програмісти та інженери. Під час такого стрімкого розвитку постає питання «Чи змінить штучний інтелект робочі місця графічним дизайнерам, авторам контенту та пов'язаним з цими спеціальностями? Та чи зможуть автори контенту ефективно використовувати можливості сучасних технологій?».

Для формування чіткого уявлення про розвиток сучасних технологій варто зазначити, що сервіси пропонують генерацію зображень, створення логотипів, презентацій, відеоконтенту, монтажу, зміни якості звуку та контенту для соціальних мереж. З метою окреслення більш чіткої перспективи варто розглянути сервіси для роботи, генерації зображень.

Однією з найпопулярніших компаній, яка проводить дослідження у сфері застосування ШІ є Open AI. Місія компанії полягає в тому, щоб штучний загальний інтелект приносив користь всьому людству [3]. DALL-E та DALL-E 2 — це генератори зображень на основі штучного інтелекту, розроблені OpenAI. Обидві моделі здатні генерувати унікальні зображення високої роздільної здатності на основі введеного тексту. DALL-E та DALL-E 2 є частиною досліджень OpenAI у галузі генеративних моделей та їх застосування в таких областях як комп'ютерна графіка, веб-дизайн. NightCafe Creator — це програма штучного інтелекту, яка дозволяє створювати та ділитися мистецтвом за допомогою нових методів обробки зображень штучного інтелекту [4]. Ця програма застосовує DALL-E 2. Також, чітко визначено, що авторські права на згенероване зображення належать автору самої ідеї на дане зображення, а не власнику сервісу чи його автору. Midjourney — це незалежна дослідницька лабораторія, яка досліджує нові способи мислення та розширює можливості уяви людського роду, яка зосереджена на дизайні, людській інфраструктурі та ШІ [5]. Особливість програми – вона доступна будь-якому користувачу. Craiyon – це більш молодіжний та креативний сервіс, під варіантами зображень запропоновано надрукувати їх на футболках. Також, отримані фото можна використати для натхнення, якщо потрібні незвичайні форми та рішення.

Розглянувши запропоновані сервіси можна зробити висновок, що технології розвиваються з динамічною швидкістю та певні функції, які були покладені на графічних дизайнерів вже виконує ШІ. Використання цієї технології набагато дешевше, швидше, проте постає питання актуальності згенерованого результату, чіткості у формулюванні, зрозумілості для користувача та схожості у розумінні з людським світоглядом. Було проведено дослідження: кожний сервіс згенерував зображення за однаковими параметрами. Було порівняно результати та зроблено висновок, що кожний сервіс реалізовує задане завдання у своєму стилі.

З огляду на вищеописаний матеріал, можна зробити висновок, що зараз людину з процесу виробництва контенту виключати не можливо. Проте варто враховувати, що вже зараз ця професія суттєво змінюється, аби бути конкурентоспроможним фахівцем, потрібно досліджувати нові технології, запроваджувати їх у процес створення контенту. У майбутньому методи створення контенту кожного автора суттєво зміняться, суттєво зміняться і процеси виконання замовлень. Величезна кількість сервісів для генерації логотипів, фото, тексту, презентацій, відеоконтенту, редагування зображень, відео, звуку створена з метою полегшення функцій, які займали проміжок часу та матеріальні ресурси. Виконання цих завдань за допомогою ШІ займає 5-10 секунд. В результаті чого постане певний симбіоз, перерозподіл функцій: виконання завдань за допомогою ШІ та взаємопов'язаних технологій під керівництвом людини, яка зможе ефективно

використовувати надані їй функції, що надасть можливість для нових креативних звершень та буде проривом у процесі створення контенту.

Список використаних джерел:

- 1.«Як працює machine learning та його застосування на практиці» Онлайн видання літератури, [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://nachasi.com/tech/2019/01/31/yak-pratsyuye-machine-learning/>
- 2.«Нейронні мережі» Avada media, [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://avada-media.ua/ua/services/neyronnyye-seti/>
- 3.Офіційний сайт лабораторії OpenAI, розділ про діяльність, [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://openai.com/about/>
- 4.Сервіс NightCafe, розділ «How Does NightCafe AI Work?», [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://nightcafe.studio/blogs/info/how-does-nightcafe-ai-work#:~:text=NightCafe%20Creator%20is%20an%20AI,nothing%20but%20a%20text%20prompt.>
- 5.Сервіс Midjourney, розділ про діяльність, [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://midjourney.com/home/?callbackUrl=%2Fapp%2F>

ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ПІДСУДНОСТІ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Керекеша Ірина, студентка

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Лесь І., доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, к.ю.н.

Підсудність – це сукупність встановлених ознак кримінальних справ, відповідно до яких встановлюється конкретний судовий орган, компетентний проваджувати як суд першої інстанції судовий розгляд кримінальної справи по суті пред’явленого обвинувачення і винести вирок. Визначити підсудність означає з’ясувати, який саме суд має розглянути конкретну справу. Дотримання правил підсудності сприяє реалізації принципу доступу до правосуддя, права обвинуваченого предстати перед судом без зайвої затримки, на швидкий і всебічний розгляд справи кваліфікованим компетентним судом.

Підсудність є розмежуванням компетенції між окремими ланками судової системи і між судами однієї ланки щодо розгляду і вирішення підвідомчих їм кримінальних справ. Усі вони становлять судову систему загальних судів України, реалізують судову владу, здійснюють правосуддя в кримінальних справах, але мають різну, встановлену законом компетенцію у розгляді і вирішенні справ.

Термін „підсудність” не завжди вживають для позначення одного й того ж самого поняття. Говорячи про підсудність, мають на увазі повноваження (компетенцію) конкретного суду або суді певного рівня щодо розгляду як суду першої інстанції якоїсь групи (категорії) кримінальних справ. Таке значення вкладають, наприклад, у словосполученні „підсудність місцевого суду” „підсудність апеляційного суду”. Частіше йдеться про підсудність справи, під якою розуміють такі якості (ознаки, особливості) справи, за якими вирішують питання про те, в якому саме суді і в якому складі цього суду має розглядатися справа. Отже, визначити підсудність означає з’ясувати: 1) той суд, який має розглядати справу; 2) склад суду. питання щодо колегіального чи одноособового розгляду кримінальних справ регламентовано у ст. 17 КПК та ст. 13 Закону України „про судоустрій України” з урахуванням інстанційності судового провадження.

Згідно з цими статтями провадження здійснюється: а) у місцевому (районному, районному в місті, міському, міськрайонному) суді (по першій інстанції): - суддею одноособово, якщо санкція статті кримінального закону, за якою обвинувачують підсудного, передбачає покарання до 10 років позбавлення волі або більш м'яке покарання; - колегією у складі трьох суддів, якщо санкція передбачає покарання більше 10 років позбавлення волі, за умови, що підсудний заявив клопотання про колегіальний розгляд справи (право на це йому роз'яснюють під час ознайомлення з матеріалами досудового слідства); б) в апеляційному суді (суді обласного рівня або військовому суді регіону): - по першій інстанції в складі двох професійних суддів і трьох народних засідателів; - в апеляційному порядку (по другій інстанції) – трьох професійних суддів; - у виключному порядку – не менше трьох професійних суддів; в) у касаційному суді (Судова палата в кримінальних справах Верховного Суду України; Військова судова колегія Верховного Суду України): - у касаційному порядку (по другій чи по третій інстанції) - трьох професійних суддів; - у виключному порядку – не менше трьох професійних суддів або на спільному засіданні Судової палати в кримінальних справах та Військова судова колегія Верховного Суду України (не менше 2/3 складу кожної з палат); 7 Трирівнева система кримінальних судів узгоджується із адміністративно-територіальним поділом держави і забезпечує доступність правосуддя для кожного громадянина. Правосуддя в Україні здійснюється виключно судами. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускається. Особи, які незаконно взяли на себе виконання функцій суду, несуть передбачену законом відповідальність. Народ безпосередньо бере участь у здійсненні правосуддя через народних засідателів і присяжних, участь яких у здійсненні правосуддя є їхнім громадянським обов'язком. Але який конкретно суд повинен розглядати ту чи іншу кримінальну справу, залежить від інституту підсудності. Тому виникає необхідність розмежувати повноваження різних ланок судової системи, а також окремих судів кожної ланки щодо здійснення правосуддя в конкретних кримінальних справах. Таке розмежування проводиться за допомогою правил про підсудність.

У науці та практиці кримінального процесу під підсудністю розуміють сукупність юридичних ознак (властивостей) кримінальної справи, на основі яких кримінальнопроцесуальний закон визначає суд, що має право і зобов'язаний розглянути її і вирішити по суті пред'явленого обвинувачення. Визначити підсудність означає встановити суд, який згідно із законом повинен здійснювати правосуддя при попередньому розгляді кримінальної справи суддею, а також провадження в суді першої інстанції і в подальших стадіях, якщо виникає така необхідність.

Згідно із Законом України «Про судоустрій України» від 7 лютого 2002 р. всім суб'єктам правовідносин гарантується захист їхніх прав, свобод і законних інтересів незалежним і неупередженим судом, утвореним відповідно до закону. Ніхто не може бути позбавлений права на розгляд його справи у суді, до підсудності якого вона віднесена процесуальним законом. Угоди про відмову в зверненні за захистом до суду є недійсними. Ніхто не може бути позбавлений права на участь у розгляді своєї справи у визначеному процесуальним законом 8 порядку в суді будь-якого рівня. Іноземці, особи без громадянства та іноземні юридичні особи користуються в Україні правом на судовий захист нарівні з громадянами та юридичними особами України.

Види підсудності в юридичній літературі є різні думки щодо видів підсудності. М.М. Маршунов розрізняє три види підсудності: 1) предметну (родову); 2) спеціальну (персональну); 3) територіальну (місцеву). Є й інші погляди, зокрема, такий поділ: а) родова, або предметна; б) територіальна, або місцева; в) предметна; г) персональна; г) альтернативна; д) за зв'язком справ, залежно від ознак самого злочину (роду, характеру), суб'єкта злочину, місця його вчинення та зв'язку кримінальних справ між собою, якщо їх кілька, встановлює такі види підсудності: 1) родову (предметну); 2) спеціальну (персональну); 3) територіальну (місцеву); 4) за зв'язком справ.

Родова (предметна) підсудність визначається характером вчиненого злочину й обумовлюється його кваліфікацією. За цією ознакою розмежовуються повноваження кожної ланки судової системи як суду першої інстанції. Родова підсудність визначається прямою вказівкою закону про віднесення певних категорій кримінальних справ до розгляду і вирішення їх судом окремої ланки.

Наприклад, згідно зі ст. 33 КПК районному (міському) суду — основній ланці в системі судів загальної юрисдикції — підсудні всі кримінальні справи, за винятком справ, що підсудні судам вищого рівня і військовим судам. Кримінальні справи про злочини, вчинені суддями Конституційного Суду України, будь-якого місцевого чи Вищого спеціалізованого суду (Вищого господарського суду України) розглядаються по суті відповідно апеляційним судом. Територіальна (місцева) підсудність визначається місцем вчинення злочину. Це найбільш поширений різновид підсудності, за допомогою якої визначають, якому конкретно із 10 вищеназваних судів підсудна справа.

За загальним правилом, кримінальна справа розглядається в тому суді, в районі діяльності якого вчинено злочин. Якщо місце вчинення злочину встановити неможливо, то справа повинна розглядатись судом, в районі діяльності якого закінчено дізнання чи досудове слідство. Підсудність за зв'язком справ визначається можливістю об'єднання в одному провадженні кримінальних справ про обвинувачення однієї особи або групи осіб у вчиненні одного або кількох злочинів, які (справи) підсудні за територіальною, родовою чи персональною ознакою різним судам. Цей вид підсудності визначається за такими правилами: 1) у разі об'єднання в одному провадженні кримінальних справ про обвинувачення двох і більше осіб у вчиненні кількох злочинів, якщо ці справи підсудні двом чи кільком однойменним судам, справу розглядає той суд, в районі діяльності якого порушено кримінальну справу або закінчено досудове слідство (ст. 39 КПК).

При визначенні підсудності у цій ситуації повинні враховуватися такі обставини: місце проживання більшості обвинувачених, потерпілих чи свідків; забезпечення найбільшої повноти та об'єктивності дослідження обставин справи; забезпечення максимального виховного впливу від розгляду і вирішення справи; 2) якщо одна особа або група осіб обвинувачуються у вчиненні кількох злочинів, справи про які підсудні різним судам, то справа розглядається судом вищого рівня (ч. 1 ст. 40 КПК); 3) якщо одна особа або група осіб обвинувачуються у вчиненні кількох злочинів і справа хоча б про одну з них або про один із злочинів підсудна військовому суду, то справу розглядає військовий суд (ч. 2 ст. 40 КПК); 4) при обвинуваченні групи осіб у вчиненні одного або кількох злочинів, що не є військовими злочинами, якщо щодо хоча б одного з обвинувачених справа підсудна загальному суду, справа щодо всіх обвинувачених розглядається загальним судом. З метою забезпечення найбільш об'єктивного і повного розгляду справи, а також найкращого забезпечення виховної ролі судового розгляду, в окремих випадках справу 11 може бути передано на розгляд суду за місцем проживання чи роботи обвинуваченого або за місцем перебування більшості свідків.

Передача в цих випадках справи з одного суду до іншого допускається лише до початку її розгляду в судовому засіданні. Отже, види підсудності є такі: а) родова (предметна) підсудність; б) спеціальна (персональна) підсудність; в) територіальна (місцева) підсудність; г) підсудність за зв'язком справ; д) альтернативна підсудність.

ВПЛИВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА ІНТЕРЕСИ ТА ПОЛІТИКУ ТУРЕЧЧИНИ

Кислуха Анна, студентка

Науковий керівник: Боротканич Н., доцент кафедри міжнародних відносин, інформації та регіональних студій, к.і.н

З перших днів повномасштабного вторгнення Росії в Україну Турецька Республіка демонструє незмінну підтримку територіальної цілісності України. Проте у відносинах з Росією Туреччина керується регіональними інтересами та оцінкою вигоди двосторонніх відносин зі сторонами конфлікту, що безпосередньо впливає на її зовнішню політику.

Увесь минулий рік Туреччині вдавалося і постачати зброю в Україну, і розвивати економічні контакти з Росією. Однак президенту Ердогану буде складно втримати цей баланс у 2023 році. Адже на Туреччину чекають президентські та парламентські вибори, які обіцяють бути найскладнішими для Ердогана за увесь майже 20-літній термін його перебування на посаді президента. На зовнішньополітичній арені Туреччина приєдналася до партнерів по євроатлантичній спільноті й засудила агресію РФ. Анкара надсилає в Україну гуманітарну допомогу та системи озброєння. Важливим кроком Туреччини було перекриття Босфору для кораблів російського флоту, які не базуються в Чорному морі. Цей крок завадив Росії наростити чисельність флоту в чорноморській акваторії [1].

Протягом чотирьох перших місяців турецький Ваукаг відправив в Україну близько 50 своїх безпілотних установок ТВ2. Також Україна та Туреччина досягли домовленостей щодо створення спільного підприємства з виробництва "Байрактарів" в Україні. Крім того, президент Туреччини зіграв ключову роль в обміні полонених, включно з наданням прихистку для звільнених з російського полону командирів полку «Азов». Ще одним важливим досягненням Ердогана стало те, що він разом з ООН зміг розблокувати українські чорноморські порти для експорту зерна на світові ринки.

Попри те, що Туреччина підтримує Україну, вона не долучилася до західних санкцій проти Росії. А під час візиту Ердогана в Сочі президенти Туреччини й Росії домовилися нарощувати торгівлю та активізувати економічну та енергетичну співпрацю. Туреччина зайняла таку позицію оскільки економічно сильно залежить від РФ. Туреччина отримує близько 35% природного газу з Росії. Росія також відповідає за будівництво першої в Туреччині атомної електростанції, яка має почати роботу в 2023 році. Росія займає перше місце по відправці туристів до Туреччини [2].

У той же час, якщо економічно країни переплетені, то в політичному плані мають багато розбіжностей. Наприклад, Туреччина не визнала анексію Криму та продовжує визнавати територіальну цілісність Грузії. У Сирії Туреччина підтримувала зміну режиму, а Росія підтримувала уряд Асада. Росія ближча до Вірменії, Туреччина ближча до Азербайджану. Зрештою, Туреччина - це країна НАТО.

Від початку повномасштабного вторгнення Туреччина неодноразово наголошувала, що готова стати посередником у мирних перемовинах між Україною та Росією. Президент країни Реджеп Таїп Ердоган кілька разів зустрічався то з Володимиром Зеленським, то з Володимиром Путіним. Туреччина зацікавлена у якнайшвидшому припиненні російсько-української війни, оскільки цей конфлікт створює загрозу інтересам Анкари. Війна в Україні дестабілізує Чорноморський регіон, що негативно впливає на морську торгівлю, де Туреччина має економічний інтерес. Питання безпеки роблять неможливим розробку родовищ газу в акваторії Чорного моря, на які Туреччина покладає великі надії.

Це одна із причин, чому Туреччина активно просуває себе у ролі медіатора між Україною та Росією. Інша причина - іміджева складова. Участь Туреччини в українсько-російських переговорах стає елементом турецького внутрішньополітичного порядку денного і використовується для демонстрації виняткової ролі держави як посередника між сторонами конфлікту, а також як заслуга президента Реджепа Ердогана в організації переговорів на турецькій території [3].

Не варто забувати, що у травні президент Туреччини ймовірно зіткнеться з найважчим переобранням у його політичній кар'єрі, а зовнішня політика стала ефективним способом відволікти виборців від численних криз усередині країни. Політика Туреччини щодо України вже отримала назву “стриманого нейтралітету”, а це означає, що нашій країні та Заходу треба докласти чимало зусиль, щоб країна, з якою Україна має історично тісні зв'язки, ще більше не зблизилася із ворогом.

Список використаних джерел:

- 1.Sine Ozkarasahin. Walking on Thin Ice: Will Turkey's 'Compartmentalization' Work in Ukraine? Eurasia Daily Monitor. Volume: 19 Issue: 154. October 18, 2022.URL:<https://jamestown.org/program/walking-on-thin-ice-will-turkeys-compartmentalization-work-in-ukraine/>
- 2.Jared Malsin. The Ukraine War Is Pushing Turkey Closer to Russia. The Wall Street Journal. December 24, 2022. URL: https://www.wsj.com/articles/the-ukraine-war-is-pushing-turkey-closer-to-russia-11671720774?mod=world_lead_pos1
- 3.Henri Barkey. Turkey's Turning Point. What Will Erdogan Do to Stay in Power?Foreign Affairs. February 3, 2023. URL: <https://www.foreignaffairs.com/turkey/turkeys-turning-point-erdogan>

ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ РАДИ БЕЗПЕКИ ООН ЩОДО ПІДТРИМАННЯ МИРУ НА ПРИКЛАДІ ПЕРШИХ МИРОТВОРЧИХ ОПЕРАЦІЙ

**Кібець-Пашутіна Дар'я, доцент кафедри міжнародного права та порівняльного
правознавства, к.ю.н.**

Національний авіаційний університет, м. Київ

За словами провідного органу ООН з підтримання миру «миротворча технологія є характерною інновацією ООН». За історію існування Ради Безпеки ООН відомо кілька проблемних ситуацій, коли миротворча діяльність складалася лише з місії спостерігачів і легкоозброєних сил, які спостерігали за припиненням вогню, діючи в основному в статичному режимі за згодою залучених сторін. Одна з таких ситуацій виникла, коли Об'єднана Арабська Республіка наказала Надзвичайним силам ООН (НС ООН) залишити територію Єгипту напередодні Шестиденної війни в 1967 році [1].

Зокрема, юридичні проблеми справді виникали щодо оцінки Генеральною Асамблеєю витрат НС ООН та Операції ООН у Конго (ONUC), які Франція, Радянський Союз і деякі інші держави відмовилися платити. UNEF було схвалено Генеральною Асамблеєю в 1956 році після того, як Сполучене Королівство та Франція наклали вето на спроби Ради Безпеки закликати до припинення вогню та виведення військ під час військових дій, які спалахнули після націоналізації Єгиптом Суецького каналу. ONUC було організовано в 1960 році, коли в Конго спалахнуло насильство, щойно воно стало незалежним. Бельгійські війська втрутилися, і Рада Безпеки уповноважила Генерального секретаря Дага Хаммаршельда надати військову допомогу уряду Конго. Але ONUC не зміг підтримувати порядок. Рада, за наполяганням Хаммаршельда, прийняла низку резолюцій, які занурили ONUC у конфлікт у Конго, включаючи внутрішній конфлікт навколо сепаратистської провінції Катанга. Радянський Союз розчарувався тим, як Хаммаршельд впорався з ситуацією, і наклав вето на запропоновану резолюцію, яка зміцнила б повноваження ONUC. Тоді Генеральна Асамблея вступила в боротьбу за резолюцію «Єдність заради миру». Рада Безпеки повернулася до

цього акту в 1961 році, оскільки ситуація в Конго продовжувалася погіршуватися. Війська ONUC були остаточно виведені з цього району в 1964 році [2].

Радянський Союз і Франція стверджували, що тільки Рада Безпеки може санкціонувати або контролювати миротворчу діяльність і що фінансування миротворчої діяльності може бути організовано лише шляхом угод відповідно до статті 43. У справі про витрати Міжнародний суд відхилив ці аргументи. Суд зазначив, що відповідальність Ради Безпеки за підтримання міжнародного миру та безпеки є основною, а не виключною. За його словами, Генеральна Асамблея також займається такими речами. Асамблея не зобов'язана передавати рішення Раді Безпеки згідно зі статтею 11(2) Хартії, якщо не потрібні примусові заходи. Оскільки ні UNEF, ні ONUC не були уповноважені вживати військових дій, Рада діяла відповідно до розділу VII у випадку Конго [2].

Миротворча операція в Конго разюче нагадує деякі суперечливі миротворчі операції 1990-х років. Те, що почалося як досить скромна операція на прохання уряду Конго, переросло в найбільшу військову діяльність ООН за перші сорок п'ять років існування Організації. У хаотичній внутрішній обстановці, пов'язаній із спробою відділення провінції Катанга за допомогою іноземних найманців, ООН пройшла плутанину. Вона почала зі спроби обмежити застосування сили самообороною, але зрештою їй довелося стати на бік проти катангських повстанців, включаючи застосування сили поза межами самооборони. Тим часом між ООН і центральним урядом стався розрив. Розкол закінчився лише після того, як Генеральний секретар нагадав своїм господарям, що Рада Безпеки діяла обов'язково.

Через три десятиліття в таких місцях, як Сомалі та колишня Югославія, насіння, посіяне в Конго, зійшло. В обох цих місцях елементи миротворчої та примусової дій були поєднані. У кожному випадку Рада Безпеки прийняла обов'язкові для виконання заходи згідно з розділом VII, спрямовані проти однієї зі сторін збройного конфлікту. Ні в одному місці заходи не дали бажаного ефекту.

Операції з підтримання миру в Сомалі та колишній Югославії включали гуманітарні зусилля з постачання та захисту цивільного населення, а також зусилля з миру та безпеки, описані вище. Інші миротворчі операції також мали значний гуманітарний компонент, який проводився безпосередньо Організацією Об'єднаних Націй або приватними та державними установами під захистом ООН. Багато з них були в межах окремих держав, де точилися громадянські війни. Не всі вони були за згодою уряду, якщо уряд справді був [3].

Статут Ради Безпеки вживає заходів такого роду, але міжнародне співтовариство не заперечує проти них на правових підставах.

Натомість заперечення проти цих операцій базувалися на міркуваннях успіху/невдача або співвідношення витрат/вигод. В ООН визнавали великий ризик невдачі, з яким стикаються об'єднані гуманітарні та миротворчі місії, якщо вони діють без згоди сторін, або поводяться таким чином, що, здається, надають перевагу одній стороні над іншою, або застосовують силу не тільки для самооборони захист.

Наприкінці 1980-х років з'явився новий вид миротворчих операцій. Його було створено після успішного завершення переговорів із завданням допомогти сторонам реалізувати всеосяжне врегулювання, про яке вони домовилися. Такі операції були розгорнуті в Намібії, Анголі, Сальвадорі, Камбоджі та Мозамбіку. У більшості випадків вони були помітно успішними. Новий вид операцій передбачав: нагляд за припиненням вогню, перегрупуванням і демобілізацією сил, їх реінтеграцією в цивільне життя та знищенням їх зброї; розробка та впровадження програм розмінування; повернення біженців і переміщених осіб; надання гуманітарної допомоги тощо [3].

Ці функції виконувалися за згодою сторін. Вони спрямовані на підтримку або відновлення миру та безпеки, іноді в межах однієї держави, але зазвичай мають наслідки для стабільності відповідного регіону.

Отже, вони, як правило, зручно вписуються в відповідальність Ради Безпеки за статтею 24 щодо підтримки міжнародного миру та безпеки. Мабуть, через те, що Рада Безпеки

досягла більшого успіху в цій якості, ніж у своїх зусиллях підтримувати мир або захистити гуманітарну діяльність військовими засобами, уряди в принципі підтримували її [3].

Досвід миротворчої діяльності показує, що в деяких випадках миротворчі заходи можна і потрібно вживати до початку будь-якого конфлікту. Такі заходи включали превентивну дипломатію: заходи зміцнення довіри, встановлення фактів, раннє попередження, превентивне розгортання та демілітаризоване зони в конфліктних районах. Деякі з них не були новими. Тим не менш, на них було поставлено новий акцент. Однак з практики діяльності Ради Безпеки можемо зробити висновок, що превентивні зусилля часто блокувалися окремими державами, які не бажають прийняти допомогу ООН.

Список використаних джерел:

1. Thomas M Franck. Nation Against Nation : Oxford University Press 1985, P. 89-91
2. Резолюція Ради Безпеки S/4523 від 16 вересня 1960 р. [Електронний ресурс]//Офіційний сайт РБ ООН.- Режим доступу: <https://digitallibrary.un.org/record/539685?ln=en>
3. David D. Caron. The Legitimacy of the Collective Authority of the Security Council. The American journal of international law. 1993, Vol.87(4), p.552-588.

ОСОБЛИВІ ПРАВА ДИТИНИ: ПРАВО НА ІНДИВІДУАЛЬНИЙ РОЗГЛЯД ТА ПРАВО НА НЕДОТОРКАНИСТЬ ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Кіріченко Артем, студент

Національний авіаційний університет, м.Київ

Науковий керівник: Лесь І., доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, к.ю.н.

Кожна дитина має право на захист, навіть якщо її звинувачують або підозрюють у скоєнні злочину. Основні принципи правосуддя застосовуються як до дорослих і дітей однаково. Але захист прав дитини у системі правосуддя є далеко не простим завданням. Досить часто діти, які є підозрюваними або обвинуваченими у кримінальних провадженнях стикаються зі специфічними перешкодами. З ними погано поводяться, вони не мають доступу до зрозумілої інформації та отримують лише обмежену правову підтримку. Це суперечить нормам європейського та міжнародного права, які чітко визначають права дітей, які захищають їхні інтереси. Хартія Європейського Союзу про основні права гарантує права дитини (стаття 24), а також повагу до права на справедливий судовий розгляд, презумпцію невинуватості та пов'язані з нею права на захист (статті 47 і 48).

Матеріали і методи. Об'єктом дослідження є розгляд таких аспектів прав дітей в кримінальному провадженні як: право на індивідуальний розгляд та право на недоторканість приватного життя на прикладі деяких країн. Основний шлях дослідження – теоретичний.

Результати. Діти, які є підозрюваними або обвинуваченими у скоєнні злочину, повинні проходити індивідуальну оцінку. Це гарантує, що будуть враховані особливі потреби дітей у захисті, освіті, навчанні та соціальній інтеграції. Тільки кваліфіковані фахівці можуть проводити такі оцінки. Вони використовують мультидисциплінарний підхід і тісно залучають дитину та її батьків або інших осіб, які є опікунами. Індивідуальна оцінка повинна бути завершена якомога раніше і до передачі справи до суду. Вона може бути проведена пізніше, але має бути доступною під час судового слухання

Національне законодавство Австрії, Бельгії, Естонії, Німеччини, Італії, Мальти, Португалії та Естонії закріплює право неповнолітніх обвинувачених на індивідуальну оцінку, яка є обов'язковою. У Болгарії індивідуальна оцінка обмежується "соціальним звітом (оцінкою)". У Польщі право на індивідуальну оцінку як таке не регулюється, але певні ситуації вимагають проведення психологічної оцінки незалежно від віку підозрюваного. Згідно з Кримінально-процесуальним кодексом, це стосується випадків, коли є обґрунтовані сумніви щодо психічного стану підозрюваного, його особистих характеристик і станів або минулого і теперішнього способу життя.

Органи влади стикаються з кількома проблемами при проведенні ефективної оцінки особливих потреб та обставин дітей. Наприклад, мовні бар'єри можуть поставити під загрозу проведення та точність індивідуальних оцінок, за словами фахівців, опитаних в Австрії, Бельгії, Болгарії, Німеччині та на Мальті. Діти з родин біженців або мігрантів є особливо вразливими і часто потребують перекладача. Перекладач може бути корисним, якщо діти вільно володіють мовою, якою ведеться провадження, але це не їхня рідна мова, зазначає неюридичний експерт з Бельгії. Нестача кадрів для проведення індивідуальних оцінок також є також є проблемою. Це може поставити під загрозу якість або спричинити затримки в проведенні оцінки. У Бельгії, Італії та Польщі брак людських і фінансових ресурсів часто часто означає надмірне робоче навантаження і відсутність спеціальних знань, повідомляють респонденти. У Польщі індивідуальну оцінку іноді проводять не фахівці.

Тепер розглянемо друге питання дослідження. Недоторканність приватного життя дітей має бути захищена шляхом проведення всіх судових слухань в закритих приміщеннях або наданням судам відповідного дозволу. Записи цих слухань не повинні оприлюднюватися. Захист приватного життя дітей забезпечує їхню подальшу реінтеграцію в суспільство, хоча не виключає публічного виголошення судових рішень. Доступ до даних про дітей, отриманих під час провадження, має бути обмеженим і надаватися лише за необхідності. Жодна інформація або персональні дані дітей не повинні бути доступними або опублікованими, особливо в засобах масової інформації, рекомендують керівні настанови. Держави повинні захищати недоторканність приватного життя дітей за допомогою законодавчих заходів.

Картина щодо національних законів про право на недоторканність приватного життя обвинувачених дітей під час кримінальних процесів є неоднозначною. Німеччина, Італія та Мальта мають суворі закони, що передбачають проведення закритих слухань у судових процесах проти дітей, за деякими винятками. У Німеччині та на Мальті можуть бути присутніми лише жертва, її батьки, адвокат, соціальні працівники та співробітники служби пробачії. Судді в Німеччині можуть допускати інших осіб за виняткових обставин, таких як навчання. Слухання можуть бути публічними, якщо на лаві підсудних є повнолітні підсудні. Однак, знову ж таки, суди можуть не допускати публіку, щоб захистити дітей-відповідачів.

В Італії єдиним винятком є те, що дитина старше 16 років може вимагати публічного слухання. Всі інші обвинувачені повинні погодитися, і не повинно бути жодної обвинуваченої дитини молодше 16 років.

Ситуація відрізняється в Австрії, Естонії та Польщі. У цих країнах слухання можуть бути відкритими або закритими для громадськості, залежно від справи.

В Австрії, на думку багатьох опитаних прокурорів, суддів і психологів, публічні судові процеси є важливими для верховенства права. З цієї причини суди іноді неохоче забороняють присутність публіки лише тому, що в судовому процесі бере участь дитина-відповідач. На практиці громадськість не допускають на слухання справ неповнолітніх обвинувачених, які стосуються злочинів сексуального характеру або інших делікатних справ, на що звертають увагу більшість спеціалістів

В Естонії слухання за участю неповнолітніх обвинувачених, як правило, є закритими. Однак обмеження доступу громадськості залежить, наприклад, від віку обвинуваченої дитини. На практиці обмеження не завжди відбувається.

У Польщі адвокатам доводиться просити суд заборонити доступ громадськості у справах, де йдеться про обвинувачених дітей, підтверджують багато опитаних адвокатів з Польщі. Це також залежить від стратегії захисту.

Існує чимало проблем у проведенні належного кримінального провадження у справах дітей. Держави повинні вжити спеціальних заходів для забезпечення того, щоб підозрювані та обвинувачені діти могли ефективно брати участь у кримінальному провадженні та користуватися правом на справедливий судовий розгляд, до яких належить право на індивідуальний розгляд та право на недоторканість приватного життя. Виконання цих заходів повинно ретельно контролюватися. Будь-які недоліки у виконанні гарантій можуть суттєво обмежити можливість дітей реінтегруватися в суспільство, незалежно від того, чи буде доведено їхню провину, чи ні.

Список використаних джерел:

1. Directive (EU) 2016/800 of the European Parliament and of the Council of 11 May 2016 on procedural safeguards for children who are suspects or accused persons in criminal proceedings, OJ 2016 L 132, Art. 20 (1–4) and recital 54
2. UN, Committee on the Rights of the Child (2019), General Comment No. 24 (2019) on children's rights in the child justice system
3. Children as suspects or accused persons in criminal proceedings — Procedural safeguards

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЯК СКЛАДОВОЇ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Клименко Софія, студентка

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Троян С., професор кафедри міжнародних відносин, інформації та регіональних студій, д.і.н.

Енергетична безпека є важливою складовою зовнішньої політики України, оскільки забезпечення стабільного доступу до енергоресурсів має стратегічне значення для економіки та національної безпеки країни. Енергетична безпека стала ключовим питанням для України в умовах російсько-української війни, оскільки Росія вдається до маніпуляцій та політичного тиску, використовуючи енергетичні ресурси як засіб впливу на міжнародній арені. Жертвами енергетичного терору наразі стали всі країни, які були залежні від видобутку сировини в РФ. Як наслідок, після початку повномасштабного вторгнення Росії до України з'явилася гостра потреба зміцнити безпекове становище енергетичної галузі України, використовуючи зовнішню політику України.

Основним документом реалізації енергетичної безпеки є «Стратегія енергетичної безпеки України на період до 2035 року», яка була прийнята 4 серпня 2021 року [3]. У документі наголошується на необхідності зміцнення міжнародної співпраці у сфері енергетики та розвитку партнерських відносин з країнами, які постачають енергоресурси, а також з країнами, які споживають енергію. Через війну в Україні виникла гостра потреба модернізувати завдання зовнішньої політики, які були прописані у Стратегії, зокрема посилення ролі інвестицій від зарубіжних партнерів шляхом переговорів для модернізації українського енергетичного сектору.

Україна має значні енергетичні ресурси, але для їх використання потрібна технологічна модернізація та перейняття досвіду інших країн та компаній. Україна повинна почати

використовувати нові джерела енергії та диверсифікувати свої джерела постачання, зокрема зосередитися на розвитку відновлюваної енергетики та розширенні співпраці з іншими країнами. Станом на лютий 2022 року українська енергетична галузь була однією з найпотужніших в Європі. Зокрема, Україна входить до топ-10 країн Європи за встановленою потужністю електрогенерації; до топ-3 видобутку газу; має найбільші підземні газові сховища в Європі [1]. Більше того, 70% українського енергетичного міксу виробляються потужностями атомної генерації та ВДЕ [2]. Саме тому збільшення потенціалу власного видобутку газу та розвиток національного газового ринку можуть стати важливими факторами для забезпечення енергетичної безпеки України та відкриття можливостей для експорту власної енергетики в ЄС. Також розвиток альтернативних джерел енергії є важливим кроком у зменшенні залежності України від російських енергоносіїв.

Зовнішня політика України повинна сприяти залученню іноземних інвесторів та партнерів у енергетичному секторі. Необхідно направити свою діяльність на здійснення співпраці з такими міжнародними організаціями, як Міжнародне агентство з відновлюваної енергетики (IRENA) [4], використовуючи їх наробітки для ефективної енергетичної трансформації, та Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), для залучення фінансування та технологій у сфері відновлюваної енергетики.

Залучення іноземних інвесторів та країн для спільного розвитку та впровадження проектів в галузі відновлюваної енергетики, зокрема шляхом проведення конкурсів та аукціонів на отримання прав на будівництво та експлуатацію відновлюваних джерел енергії, є першочерговим питанням в зовнішній політиці України. Партнерство України з міжнародними компаніями у сфері енергетики є вкрай необхідною кооперацією для вирішення української енергетичної кризи. Наприклад, міжнародна програма грантів USAID для розвитку української енергетики та співпраця зі швейцарською компанією SGS у сфері моніторингу транзиту газу через територію України.

Європейський Союз і Сполучені Штати ввели санкції проти Росії, спрямовані на обмеження можливості країни експортувати енергетичні ресурси та розвивати нові проекти. Серед них - заборона на експорт до Росії товарів та технологій, що пов'язані з нафтою, газом та нафтопереробкою, обмеження на фінансування енергетики та заборона на експорт обладнання для буріння, переробки та зберігання нафти. Головна мета таких санкцій, яка можлива лише за кооперацією з іноземними партнерами, - надати тиск на Росію, щоб вона вивела свої війська з України та припинила агресивні дії стосовно сусідньої країни. Ізоляція РФ в енергетичному секторі є вагомим кроком для забезпечення енергетичної безпеки не тільки України, а й більш широкої міжнародної спільноти. Не дивлячись на це, Україні все одно необхідно накопичувати дефіцит енергетичних ресурсів та встановлювати джерела для їх отримання та видобування.

Отже, зовнішня політика України є важливим інструментом для досягнення енергетичної безпеки. Головні напрямки зовнішньої політики України досягаються шляхом співпраці з міжнародними партнерами, розробкою стратегії встановлення власної енергетичної інфраструктури та впровадження енергоефективних технологій. Зовнішня політика України є головним інструментом у вирішенні української енергетичної кризи. Україні потрібно активно співпрацювати з міжнародними енергетичними організаціями та партнерами, щоб забезпечити енергетичну безпеку країни та зменшити залежність від ресурсів Росії.

Список використаних джерел:

1. Кабінет Міністрів України. (2022). Проект Плану відновлення України [PDF файл]. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/energy-security.pdf>
2. Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України. (2022). Публічний звіт Голови Держенергоефективності про підсумки діяльності у 2022 році [Електронний ресурс]. Київ: Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України. Режим доступу: https://saee.gov.ua/sites/default/files/Valerii_Bezus_SAEЕ_zvit_2022.pdf

3.Розпорядження кабінету міністрів України про схвалення «Стратегії Енергетичної Безпеки» від 4 серпня 2021 року. [Електронний ресурс] // Сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/907-2021-p#n10>

4.Україна має використати всі можливості співпраці з міжнародним агентством з відновлюваних джерел ІРЕНА та її інструменти для ефективної енергетичної трансформації [Електронний ресурс]. (2022). Сайт Кабінету Міністрів України. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukraina-maie-vykorystaty-vsi-mozhlyvosti-spivpratsi-iz-mizhnarodnym-ahentstvom-z-vidnovliuvanykh-dzherel-irena-ta-ii-instrumenty-dlia-efektyvnoi-enerhetychnoi-transformatsii>

МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Ковалевич Софія, студентка

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Прокон'єва А., доцент кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу, к.е.н.

На фоні збройної агресії, зниження рівня життя населення, падіння економіки, скасування візового режиму – все більше українців виїжджають, чи планують виїхати, закордон. Відтік людей, а особливо, кваліфікованих спеціалістів, призводить до негативних наслідків у країні. Також, мігранти невігідні для місцевого населення, бо вони пропонують себе як «дешеву робочу силу», як наслідок – роботодавцю вигідніше не наймати своїхспівгромадян.

За різними даними трудовими мігрантами є приблизно 5 мільйона українців, одночасно закордоном перебувають 7 мільйонів. Зараз ця цифра тільки зростає, інші країни пропонують дуже вигідні умови, наприклад, Німеччина, яка приваблює українців з Польщі. Україні також потрібно більше зайнятися питаннями міграційної політики та вдосконалювати цю систему. Тому, тема є дуже актуальною і потребує детального вивчення та аналізу.

Існує безліч соціально-економічних наслідних міжнародних міграційних процесів. Як і будь-який процес він має як позитивні, так і негативні наслідки. Розглянемо позитивні(табл.1):

Таблиця 1

Позитивні наслідки міжнародних міграційних процесів

1. зниження рівня бідності населення
2. зростання рівня освіченості населення
3. поліпшення здоров'я
4. підвищення трудових навичок мігрантів
5. надходження грошей у країни, з яких виїхали мігранти
6. покращення рівня життя сімей мігрантів
7. зниження податкового навантаження державного бюджету
8. при імпорті кваліфікованої робочої сили країна, що приймає, економить на витратах на освіту та професійну підготовку

Примітка: складено на основі джерела.[1]

Втім, 40% опитаних впевнені, що емігрувати краще в молодому віці, коли ще немає сім'ї. Ще 15% вважають, що варто використовувати навчання за кордоном як “трамплін” для побудови кар’єри. 9% відповіли, що їхати за кордон краще у молодому віці, але вже із сім’єю. Втім, істотна частина опитаних (36%) упевнена, що вік і сімейний стан у цій ситуації не мають значення. 43% респондентів вже перебувають у шлюбі, 24% – мають неофіційні відносини, а 33% – зовсім не мають відносин;

Негативних наслідків також чимало, перерахуємо такі(табл. 2):

Таблиця 2

Негативні наслідки міжнародних міграційних процесів

1. зниження народжуваності у країн, з яких виїхали мігранти
2. зростання нелегальної імміграції, особливо з допомогою працівників, у яких закінчився термін дії трудових договорів.
3. зростання нелегальної імміграції веде до посилення соціальної напруги
4. збільшення кількості безпритульних
5. для країни-донора це відтік найбільш кваліфікованих спеціалістів
6. збільшення кількості розлучень
7. знецінення праці місцевого населення
втрата генофонду нації. Згідно з даними соціологічного дослідження, проведеного в Польщі, 46,4% українців, які поїхали на заробітки, мають намір залишитися там назавжди. Також, дуже зросло прагнення українських заробітчани відкрити власний бізнес у Польщі

Примітка: складено автором на основі джерела.[1]

Слід зауважити, що проблема міграції, це не нова проблема для України враховуючи нинішню агресію РФ . У 2017 році Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України та багато експертів били на сполох і катастрофічну тенденцію, відносно даних, які показували – щомісяця 100 тисяч українців виїждять за кордон. Зауважувалося, якщо ситуація залишиться незмінною, то вже до 2050 року, за припущеннями ООН, населення України скоротиться на 18%. Слід зазначити, що трудові мігранти щороку перераховували до України мільярди гривень. Так тільки з 2018 по 2021 рік включно ними було перераховано \$54 млрд (за даними НБУ), що склало кожного року в середньому 8,3% від ВВП України, що є надзвичайно суттєвим показником. Водночас, як зазначають багато вчених, які займаються питаннями трудової міграції українців - проблема міграції, особливо трудової міграції громадян України, набула масового характеру, що призвело до дестабілізації політичних та економічних процесів в країні, а також трудові мігранти, вкладаючи в економіку країни великі суми грошей позбавлені рівноправної участі у процесах прийняття суспільно-політичних рішень, що є неприйнятним для країни, яка вірить у європейські цінності.

Війна в Україні, яка почалася в лютому 2022 року, породила безпрецедентну гуманітарну та міграційну кризу. За даними ООН, після вторгнення Росії в Україну свої домівки покинули понад 14 мільйонів людей. Близько семи мільйонів людей покинули країну до сусідніх країн, а вісім мільйонів переїхали в безпечніші місця в Україні. Водночас з червня 2022 року велика кількість українців поступово повертається на батьківщину. За даними ООН, 6 червня Україну покинули понад 6,9 мільйона біженців, повернулися 2,1 мільйона. Розглянемо основні країни, куди переселилися українці після російського вторгнення: до Польщі виїхало 3 690 096 осіб (з них 1 512 192), до Румунії – 587 219 осіб (з них повернулося 283 475), Росія прийняла 945 007 осіб, до Польщі, Німеччини, Угорщини – 780 тис. українців. Виїхало 654 664 особи, до Молдови переїхало 483 306 осіб (з них повернулося 110 313 осіб), до Словаччини – 466 264 особи (повернулося 196 067 осіб), до Білорусі – 16 648 осіб, до Чехії – 361 560 осіб . Водночас у середині 2020 року в Україні проживало 5 мільйонів мігрантів (у тому числі 76 548 іноземних студентів зі 155 країн). За

оцінками, понад 252 тис. іноземних громадян покинули Україну з початку російського військового вторгнення в Україну в лютому.

Загалом, розглядаючи міграційні процеси в Україні, можна говорити про негативні наслідки демографії та неоднозначність їх наслідків для економіки держави. Тенденції зростання еміграції є здебільшого негативними для нашої країни, оскільки міграція працездатної молоді породжує демографічну кризу (старіння нації, зменшення народжуваності, збільшення смертності, відсутність природний приріст) і, отже, має негативний вплив. ринок праці (міграція зайнятого та кваліфікованого населення).

Отже, міграція впливає на всі сфери життя суспільства, але найсильніше міграція впливає на демографічну та соціальну ситуацію, економічну сферу, ринок праці та фінансовий ринок. Через низький економічний розвиток України, відкритість кордонів та військову агресію Україна має високий рівень міграції населення як всередині країни (еміграція), так і за її межі. Міграційні процеси, що тривають в Україні, потребують ефективного державного регулювання для подолання демографічної кризи. припинити неконтрольовану міграцію висококваліфікованої робочої сили, боротися з нелегальною міграцією та створити умови для повернення українців на батьківщину. Усе це створює підґрунтя для подальших досліджень у цьому напрямку.

Список використаних джерел:

- 1.Майданік І. Інтелектуальна міграція в Україні у контексті міжнародної наукової співпраці. Україна: аспекти праці. 2009. № 5. С. 34–38.
- 2.Сімахова А. О., & Церковний, І. О. (2022). Міграційні процеси в Україні в умовах війни: соціальний аспект. *Економіка, управління та адміністрування*, (4(102)), 61–64. [https://doi.org/10.26642/ema-2022-4\(102\)-61-64](https://doi.org/10.26642/ema-2022-4(102)-61-64).
- 3.<https://www.pravda.com.ua/columns/2022/08/2/7361562/>
- 4.<https://cedos.org.ua/researches/vymushena-migracziya-i-vijna-v-ukrayini-24-lyutogo-24-berezhnya-2022/>
- 5.<https://www.epravda.com.ua/columns/2022/12/15/695056/>

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ПІД ЧАС КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Коробейников Владислав, студент

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник – Лесь І., доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, к.ю.н.

У сучасних умовах посилення транснаціонального характеру злочинності все більша кількість осіб, які обвинувачуються у вчиненні злочинів на території окремої держави, намагаються уникнути відповідальності, переховуючись у іншій країні. Відтак, зусиль однієї

чи навіть декількох держав виявляється недостатньо для забезпечення належної протидії злочинним проявам. Одним із пріоритетних шляхів вирішення цієї проблеми є ефективне міжнародне співробітництво з питань боротьби зі злочинністю.

Міжнародне співробітництво відіграє важливу роль у зміцненні і розвитку міжнародного співробітництва між державами. Значним також є вплив можливостей такої допомоги на охорону законних інтересів, прав і свобод особи, суспільства і держави, на зміцнення міжнародного правопорядку та боротьбу зі злочинністю.

Важливою формою міжнародної взаємодії між державами по боротьбі зі злочинністю є співробітництво в сфері судочинства по кримінальним правопорушенням різних видів. Така форма співпраці має назву міжнародної правової допомоги.

Міжнародна правова допомога є офіційною діяльністю державних органів, яка здійснюється на підставі міжнародних договорів. Договори про правову допомогу забезпечують найбільш повне здійснення національної юрисдикції й уникнення конфлікту юрисдикцій – саме з цією метою держави їх укладають. З появою міжнародних судових органів міжнародні договори можуть передбачати можливість надання правової допомоги для здійснення міжнародної кримінальної юрисдикції.

З метою підтримки органів юстиції може використовуватися допомога національних центральних бюро (НЦБ) Інтерполу. Зазначені бюро Інтерполу є такими, що пов'язують Інтерпол з поліціями держав – членів Інтерполу. Вони є базовими пунктами для підтримки міжнародної поліцейської співпраці.

Діяльність же Інтерполу заснована в 1923 році з метою реалізації потреб держав під час узгодження та координації сумісних зусиль для боротьби з міжнародною та національною злочинністю. Серед членів цієї потужної організації більше 200 держав. СРСР було прийнято до Інтерполу у 1990 році. Україна є членом даної організації як правонаступник СРСР.

Базовими міжнародними правовими актами є:

- Устав ООН,
- Загальна декларація прав людини, що була прийнята Генеральною Асамблеєю ООН (1948 р.),
- Європейська конвенція про захист прав і основних свобод 1950 р.,
- Віденська конвенція 1969 р. про право міжнародних договорів, що вступила в дію в 1980 р.

Типові договори про взаємодопомогу в галузі кримінального правосуддя, про перейняття кримінального провадження та видачу, що були прийняті Генеральною Асамблеєю ООН (1990р.), Конвенція ООН 2000р. проти транснаціональної злочинності, а також інші міжнародні акти ООН та інших міжнародних організацій.

Договори про правову допомогу в основному регулюють такі питання, як екстрадиція, виконання іноземного судового рішення, виконання окремого процесуального доручення, а також питання колізійного права. Інколи це можуть бути інші питання, наприклад обмін інформацією відповідно до Європейська Конвенція про інформацію відносно іноземного законодавства 1968 р.

Перелік напрямів правової допомоги, які включено до конкретного договору, залежить від домовленості між державами: це може бути екстрадиція, причому окремої групи осіб, правова допомога у кримінальних справах. Питання правової допомоги можуть бути включені до міжнародних договорів про уніфікацію кримінального законодавства. Прохання про надання правової допомоги може бути відхилено, якщо надання такої допомоги може зашкодити суверенітету чи безпеці або суперечить законодавству держави, що робить запит.

В міжнародних договорах про правову допомогу запит про правову допомогу називається дорученням, вимогою чи проханням.

Алгоритм дій щодо оформлення запиту про міжнародно-правову допомогу:

1. Оформлення запиту про міжнародно-правову допомогу судом, прокурором або слідчим із погодженням із прокурором на направлення його до уповноваженого (центрального) органу України.

2. Розгляд запиту уповноваженим (центральним) органом України на предмет обґрунтованості і відповідності вимогам законів та міжнародних договорів України.

3. Уповноважений (центральний) орган України протягом десяти днів надсилає:

1) запит уповноваженому (центральному) органу запитуваної сторони безпосередньо або дипломатичним шляхом або

2) всі матеріали повертаються відповідному органу України (автору запиту) з викладом недоліків (для їх усунення).

За відсутності міжнародного договору з відповідною державою уповноважений (центральний) орган України надсилає запит про надання міжнародної правової допомоги до Міністерства закордонних справ України для подальшого передання його компетентному органу запитуваної сторони дипломатичним шляхом.

Міжнародними договорами та ст. 552 КПК України докладно передбачено зміст та правову форму запиту про правову допомогу, що складається в письмовому вигляді.

Запит містить:

1) назву органу, який звертається за допомогою, та компетентного органу запитуваної сторони;

2) посилання на відповідний міжнародний договір або на дотримання засади взаємності;

3) найменування кримінального провадження, щодо якого запитується міжнародна правова допомога;

4) стислий опис кримінального правопорушення, що є предметом кримінального провадження, та його правову кваліфікацію;

5) відомості про повідомлену підозру, обвинувачення з викладенням повного тексту відповідних статей Кримінального кодексу України;

6) відомості про відповідну особу, зокрема її ім'я та прізвище, процесуальний статус, місце проживання або перебування, громадянство, інші відомості, які можуть сприяти виконанню запиту, а також зв'язок цієї особи із предметом кримінального провадження;

7) чіткий перелік запитуваних процесуальних дій та обґрунтування їхнього зв'язку із предметом кримінального провадження;

8) відомості про осіб, присутність яких вважається необхідною під час виконання процесуальних дій, і обґрунтування цієї необхідності;

9) інші відомості, які можуть сприяти виконанню запиту або передбачені міжнародним договором чи вимогою компетентного органу запитуваної сторони.

Міжнародні договори із правової допомоги в переважній більшості є двосторонніми. В окремих випадках, за умови наявності певних інтеграційних відносин, питання правової допомоги вирішують на підставі багатосторонніх угод. Україна, наприклад, бере участь у двох таких системах міжнародної правової допомоги – СНД і Раді Європи. У рамках СНД це один багатосторонній договір – Конвенція про правову допомогу у правових відносинах із цивільних, сімейних та кримінальних справ 1993 р. У рамках Ради Європи укладено низку договорів:

- Конвенцію про взаємну допомогу в кримінальних справах 1959 р.,
- Конвенцію про видачу правопорушників 1957 р.,
- Конвенцію про репатріацію неповнолітніх 1970 р.,
- Конвенцію про передачу заяв про правову допомогу 1977 р.,
- Конвенцію про передачу провадження у кримінальних справах 1972 р.,
- Конвенцію про передачу засуджених 1983 р.

Отже, міжнародне співробітництво під час кримінального провадження полягає у вжитті необхідних заходів з метою надання міжнародної правової допомоги шляхом вручення документів, виконання окремих процесуальних дій, видачі осіб, які вчинили

кримінальне правопорушення, тимчасової передачі осіб, перейняття кримінального переслідування, передачі засуджених осіб та виконання вироків.

Список використаних джерел:

1. Грошевий Ю.М., Тацій В.Я., Тумаянц А.Р. Кримінальний процес: підручник / за заг. ред В.Я. Тація, О.В. Капліної, О.Г. Шило, Х.: Право, 2014. 824 с.
2. Черноус Ю.М. Міжнародне співробітництво у боротьбі зі злочинністю. Право та державне управління. 2013. №4. С. 106-111.
3. Декларація про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин та співробітництва між державами згідно зі Статутом ООН від 24 жовтня 1970р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_569.
4. Європейська конвенція про міжнародну дійсність кримінальних вироків від 28 травня 1970р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_341.

ПОТЕРПІЛИЙ І ЙОГО ПРЕДСТАВНИК В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Кравченко Валерія, Поган Марія, студентки

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Лесь І., доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, к.ю.н.

Правове визнання потерпілого та його ефективне представництво в кримінальному процесі є необхідною передумовою забезпечення рівних можливостей захисту прав та інтересів сторін процесу, а також забезпечення справедливості та дотримання гуманних принципів правосуддя."

Потерпілий, як особа, яка стала жертвою злочину, має певні права на захист та представництво своїх інтересів у кримінальному процесі. Ці права є важливими гарантіями забезпечення справедливості та захисту прав людини в судових процесах.

Одним з найважливіших прав потерпілого в кримінальному процесі є право на участь у судовому засіданні та висловлення свого погляду на обставини справи. При цьому, він має право на ефективне представництво своїх інтересів, зокрема, за допомогою адвоката або іншої особи, яка має право на захист у відповідності з законом.

Потерпілий має право на захист своїх інтересів у попередньому слідстві, що передуює судовому процесу. Його права та інтереси повинні бути представлені адвокатом чи представником іншої професійної асоціації, яка займається правозахистом потерпілих.

Ефективне представництво інтересів потерпілого в кримінальному процесі є важливою передумовою забезпечення рівних можливостей захисту прав та інтересів сторін процесу, а також забезпечення справедливості та дотримання гуманних принципів правосуддя. Ці гарантії є важливими для забезпечення довіри громадян до суду.

Потерпілий в кримінальному процесі виступає як особа, яка стала жертвою злочину та має право на захист своїх інтересів та прав. Його участь у кримінальному процесі має на меті забезпечення справедливості та покладення відповідальності на винних осіб.

Представник потерпілого є особою, яка допомагає потерпілому у захисті його прав та інтересів у кримінальному процесі. Його роль полягає у представленні інтересів потерпілого у суді, участі у дослідженні обставин справи, допомозі у зборі доказів та інших питаннях.

Важливість участі потерпілого та його представника у кримінальному процесі полягає у тому, що вони забезпечують справедливість, захищаючи права та інтереси потерпілого та

ставлять перед відповідальністю винних осіб. Крім того, участь потерпілого та його представника у кримінальному процесі є важливим елементом демократичного правового державотворення та охорони прав людини в правовій державі.

Таким чином, участь потерпілого та його представника в кримінальному процесі має велике значення для забезпечення справедливості та охорони прав людини в правовій державі. Вони забезпечують захист прав та інтересів потерпілого, а також покладають відповідальність на винних осіб, що є важливим елементом правової держави.

Потерпілий в кримінальному процесі має важливе становище, оскільки його права та інтереси повинні бути захищені в процесі розгляду справи. У багатьох країнах світу потерпілі мають право на представника, який буде захищати їх інтереси у суді та в інших етапах кримінального процесу.

Представник потерпілого може бути юристом, адвокатом, або іншим фахівцем, який надасть потерпілому допомогу у справі. Це може бути особливо корисно в тих випадках, коли потерпілий не має досвіду у цій галузі або не здатен захищати свої інтереси самостійно.

Представник потерпілого має на меті захистити інтереси свого клієнта в кримінальному процесі. Це може включати забезпечення того, щоб потерпілий отримав належну компенсацію за завдану йому шкоду, захист його прав та інтересів, і забезпечення його безпеки в процесі судового розгляду.

У багатьох країнах світу представник потерпілого є необхідним компонентом кримінального процесу. Він може бути наданий безкоштовно, якщо потерпілий не може собі дозволити оплату за юридичну допомогу. Це дає можливість кожному потерпілому мати захист в суді та дати свідчення у відповідному форматі.

Отже, відповідальність за захист прав та інтересів потерпілого у кримінальному процесі лежить на представнику потерпілого, який має за мету забезпечити справедливість та захист інтересів потерпілого.

Потерпілий в кримінальному процесі є однією зі сторін, яка позивається до суду і має право на представника, який захищатиме його інтереси. Представник потерпілого може бути обраний самим потерпілим або призначений судом у разі відсутності власного представника.

Однією з важливих функцій представника потерпілого є забезпечення правової допомоги і захисту прав та інтересів свого клієнта в кримінальному процесі. Представник має право відстоювати позицію потерпілого, брати участь у дослідженні доказів та інших процесуальних діях, представляти інтереси свого клієнта на всіх етапах кримінального процесу.

Однак, важливо пам'ятати, що представник потерпілого не є незалежним учасником кримінального процесу, а діє в інтересах свого клієнта, що може відрізнитися від інтересів інших сторін процесу, таких як підозрюваний, обвинувачений та інші.

Крім того, слід зазначити, що у разі відсутності представника потерпілого, потерпілий має право на безкоштовну допомогу адвоката з боку держави, який забезпечує захист його прав та інтересів у кримінальному процесі.

Таким чином, відносини між потерпілим та його представником в кримінальному процесі є важливим аспектом забезпечення прав потерпілих та ефективної роботи кримінальної юстиції.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI, с. 53-57.
2. Тертишник В. М. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України. Київ: Алерта, 2014. с.768.
3. Кримінальний процес: підручник / за заг. ред. В. В. Коваленка, Л. Д. Удалової, Д. П. Письменного. Київ: Центр учб. літ., 2013. 544 с.

ДЕРЖАВНІ ФОРМИ ПРОТИДІЇ ПОШИРЕННЮ РОСІЙСЬКОЇ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ ТА ПРОПАГАНДИ: ЯК УКРАЇНА ПЕРЕМАГАЄ НА ІНФОРМАЦІЙНОМУ ФРОНТІ

Кузьменко Вікторія, студентка

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Ржевська Н., завідувача кафедри міжнародних відносин, інформації та регіональних студій, д.політ.н.

В умовах тривалого геополітичного протистояння інформаційна політика рф набула агресивних ознак і стала однією з найефективніших невоєнних способів у реалізації зовнішньополітичних цілей. Для рф експансія інформаційного простору України є ключовою і найнебезпечнішою складовою «гібридної» війни, розпочату 9 років тому.

Відтак, збереження інформаційного суверенітету держави, формування системи безпеки в інформаційній сфері та забезпечення ефективної діяльності в боротьбі з дезінформацією та іншими інформаційними загрозами є актуальною проблемою і, водночас, завданням для України. Ключова роль у вирішенні цих питань відводиться державі, основній формі організації суспільства, через діяльність відповідних органів влади по використанню форм протидії, що є основою механізму забезпечення інформаційної безпеки України.

Ми визначаємо форму протидії поширенню дезінформації та пропаганди як комплекс встановлених правил та дій, якими керуються суб'єкти державного управління та громадяни, з метою виявлення, запобігання та перешкоджання поширенню ворожої дезінформації та пропаганди, в умовах інформаційного протиборства двох держав.

Прийнято виділяти дві державні форми протидії поширенню російської дезінформації та пропаганди: *форма правового та* форма оперативного реагування.

Форма правового реагування - це масив правових норм, що регулюють відносини в сфері інформаційної безпеки держави та протидії поширенню інформаційних загроз. До цієї бази включено норми міжнародних договорів України, закони України, акти Президента України, постанови уряду, нормативні акти органів державної влади тощо.

Серед ключових документів варто відзначити Стратегію інформаційної безпеки України від 28.12.2021 року [3], що є концептуальною основою забезпечення інформаційної безпеки в Україні та визначає основні методи боротьби з інформаційними загрозами та викликами.

Для практичного виконання всіх поставлених цілей та завдань у боротьбі з дезінформацією та іншими існуючими інформаційними загрозами є форма оперативного реагування, це- діяльність органів державної влади в сфері інформаційного захисту держави та суспільства. Серед них- Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України та інші центральні органи виконавчої влади та органи сектору безпеки і оборони України, місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування тощо.

Державні заходи протидії прийнято поділяти на 3 основні групи: оперативні, організаційні та інформаційні.

1. Оперативні заходи:

- заборона наповнення українського медіапростору російським контентом;
- заборона діяльності в Україні проросійських партій(відповідно до Закону № 2243-ІХ про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо заборони (розпуску, примусової ліквідації) політичних партій, який набув чинності 18 травня 2022 року [1];
- контррозвідувальна, оперативно-розшукова та процесуальна робота органів сектору безпеки і оборони України, яка спрямована на фіксацію та руйнування системи поширення

різноманітних закликів (незаконне захоплення влади, дії, направлені на зміну територіальної цілісності, міжнаціональна ворожнеча тощо).

2. Організаційні заходи:

- створення Центру протидії дезінформації при РНБО, та Центру стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки при Міністерстві культури та інформаційної політики, увага яких зосереджена на протидії поширенню неправдивої інформації в Інтернеті та фейків в ЗМІ;

- створення та запуск органами влади, подекуди в кооперації з громадськими(волонтерськими) організаціями чат-ботів в соціальній мережі Telegram для боротьби з дезінформацією. Серед таких «StopRussia | MRIYA», який запустила кіберполіція України спільно з волонтерами та небайдужими громадянами країни для виявлення та блокування російських фейкових та проросійських ресурсів;

3. Інформаційні заходи:

- офіційні відповіді(заяви) Президента України на поширення дезінформації, в тому числі «дипфейків» з його участю або щодо заяв російської влади з метою дестабілізації ситуації в Україні(ядерна зброя, мобілізації, захоплення територій тощо);

- щоденна комунікація МЗС та МІП із зарубіжною аудиторією [5], в тому числі медіа для пояснення перебігу подій в Україні, які насамперед стосуються збройної агресії росії;

- активна робота українських дипломатичних місій в близькосхідних, африканських та латиноамериканських регіонах, які протягом багатьох років були та є об'єктом путінської пропаганди та інформаційно-психологічних операцій російських спецслужб; посилена кооперація з європейськими аналітичними центрами щодо протидії російській пропаганді в Україні тощо.

Висновки.

Інформаційна безпека є особливою складовою протистояння гібридним загрозам з боку росії, оскільки прояви інформаційно-психологічного впливу не завжди мають відкритий характер, що не дозволяє відразу локалізувати загрози та зменшити рівень негативного впливу. РФ здійснює інформаційний вплив диференційовано на різні цільові групи в Україні.

У боротьбі з дезінформацією та іншими інформаційними загрозами Україна досягає значних успіхів, незважаючи на те, що в умовах повномасштабної війни рівень цих загроз значно підвищився, і росія постійно адаптує нові інструменти і технології підривної діяльності. Органи державної влади постійно запроваджують відповідні заходи протидії. Втім, цього не досить, адже досягнуті позитивні трансформації не можуть гарантувати надійну захищеність національних інтересів України від майбутніх проявів російської інформаційної агресії.

Список використаних джерел:

1. Закон про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо заборони (розпуску, примусової ліквідації) політичних партій від 03.05.2022 року № 2243-IX [Електронний ресурс]//Сайт Верховної Ради України.- Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2243-20#Text> ;
2. Мартинюк В. Гібридні загрози Україні і Суспільна безпека: досвід ЄС і Східного партнерства. [Електронний ресурс]. -Режим доступу: https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/blok_XXI-end_0202.pdf ;
3. Стратегія інформаційної безпеки України від 15.10.2021 року № 685 [Електронний ресурс]// Сайт Верховної Ради України.- Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685/2021#Text> ;
4. Ткач В. Спецпропаганда як інформаційний складник гібридної війни Росії проти України. Стратегічні пріоритети. Серія: «Політика». 2016 .№ 1 (38). С. 99-109;
5. Euronews. Ukraine war: How Russian propaganda has found a way of 'avoiding detection' online, 2022[Електронний ресурс]. -Режим доступу:

<https://www.euronews.com/2022/10/07/ukraine-war-how-russian-propaganda-has-found-a-way-of-avoiding-detection-online>; Research Centre for East European Studies. Russian analytical digest. Berlin, 2022. No 82. P.2-5. [Електронний ресурс]. -Режим доступу: <https://css.ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/gess/cis/center-for-securities-studies/pdfs/RAD282.pdf>

МЕРЕЖЕВЕ СУСПІЛЬСТВО І ПСИХОЛОГІЯ НАТОВПУ

Кузьмінська Рут, студентка

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Дерев'янка І., доцент кафедри міжнародних відносин, інформації та регіональних студій, к.і.н.

Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій вніс зміни у всі сфери людської діяльності, до того ж телекомунікаційні технології стали невід'ємною частиною людського існування. Суб'єктами та об'єктами її розвитку є люди та суспільство в цілому, які переслідують власні цілі та керуються бажанням їх досягти. Мережеве суспільство формує середовище, в якому більшість інформаційних послуг надається локальними, регіональними, національними та міжнародними мережами.

Залежність від технологій може принести ризики, як для окремих сфер людської діяльності, так для соціуму. Одним із таких ризиків є вплив на маси через комунікаційні технології. Інформації у світі дедалі більше, та доступ до неї мають всі. Важливим умінням сучасного суспільства має бути медіаграмотність, але володіють ним одиниці. Психологія натовпів - це те, як люди перестають бути особистостями в серед собі подібних. У натовпі інформація передається через емоції, які мотивують людей. Потім, коли з'являється лідер, все це перетворюється в дію.

Людина втрачає відчуття особистої ідентичності коли стає частиною галасливого натовпу. Серед соціологів, які вивчали феномен натовпу, можна назвати наступних, чий праці я використовував у своєму дослідженні: Карл Густав Юнг ("Нерозкрита самість"), Гюстав Ле Бон ("Психологія народів і мас") та Серж Московічі ("The Age Of The Crowd"). З їхніх робіт я виділила наратив, що "Успішне поширення доктрин та ідей вимагає подолання або тимчасового придушення індивідуальних думок і почуттів, мотивованих людськими цінностями в повсякденному житті".

Основна ідея психології натовпу полягає в тому, що поведінка людини, як на самоті, так і у звичайних ситуаціях, дуже відрізняється від її поведінки в групах і натовпі, де діють сили гіпнозу і навіювання. Процеси мислення та моделі поведінки індивіда часто відрізняються від моделей більшої групи, хоча ці самі люди часто пристосовуються до очікувань навколишнього середовища та змінюють індивідуальні риси, щоб ідентифікувати себе з натовпом.

Таким чином, проаналізувавши основні постулати психології натовпу, стають зрозумілими пропагандистські та маніпуляційні дії "лідера" з використанням підпорядкованих йому засобів масової комунікації. Належне виключно народові право, змусило політика (лідера) розробити стратегію підбурювання та схилення мас. Урбанізація сприяла поширенню масових думок, створюючи фізичні умови, сприятливі для стадної поведінки. Засоби масової комунікації надали лідерам ефективні інструменти для маніпулювання натовпом за допомогою вербального символізму.

Стурбованість викликає використання натовпу та інформаційно-комунікаційних технологій, групою осіб чи індивіда, як знаряддя у маніпулюванні масами в їх особистих інтересах. Експлуатація стадної поведінки становить серйозну загрозу для цивілізації. Цивілізоване життя залежить від мудрості особистості, яка проявляється у вдумливій поведінці. Поведінка натовпу імпульсивна, бездумна, сильно емоційна та примітивна. Якщо ми зацікавлені в тому, щоб використати свій інтелект якнайкраще, ми повинні протистояти тиску натовпу, виявляючи незалежне судження та відмовляючись піддаватися хвилі емоцій, яка є сліпучою за своєю інтенсивністю.

В умовах мережевого суспільства методи впливу на масову свідомість спрощуються сучасними засобами масової комунікації. Основними з них є телебачення, радіо, друковані видання, інтернет-ЗМІ та соціальні мережі. У більшості випадків саме синергетичний вплив цих засобів комунікації є рушійною силою, яка спонукає до конкретної поведінки та масових дій.

Список використаних джерел:

1. Konsbruck R. L. Impacts of Information Technology on Society in the new Century: Route de Chavannes; Published 2001; Economics. URL: <https://www.zurich.ibm.com/pdf/news/Konsbruck.pdf>
2. Mritunjay K. Networked Information Society: A Window To Library Profession in 21st Century. URL: <https://ir.inflibnet.ac.in/bitstream/1944/1334/1/455-464.pdf>
3. Панченко А. С. Наукова спадщина Гюстава Лебона і його вплив на розвиток психологічних теорій в соціології. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/10018/Panchenko_Naukova_spadshchyna_Nyustava.pdf?sequence=1&isAllowed=y
4. Чукут С. А. Сучасна війна, мережеве суспільство і психологія натовпу. URL: https://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2016/02/Tezi_Vijna-i-merezheve-suspilstvo.pdf
5. Ahmad El Haji. The Impact of Telecommunications on Our Society. URL: <https://insidetelecom.com/the-impact-of-telecommunications-on-our-society>.

АРЕШТ МАЙНА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Куталовська Вікторія, студентка

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Лесь І., доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, к.ю.н.

Арешт майна є одним із заходів забезпечення кримінального провадження. При його застосуванні фізичні та юридичні особи, визначені у ч. 1 ст. 170 Кримінально процесуального кодексу України, тимчасово, до скасування у встановленому цим Кодексом порядку, позбавляються за ухвалою слідчого судді або суду гарантованого ч. 1 ст. 41 Конституції України права на відчуження, розпорядження та/або користування майном.

Суперечливим є порядок вирішення питань щодо подальшої долі майна, яке вилучено під час проведення слідчих (розшукових) дій у кримінальних провадженнях (тимчасово вилученого майна) та не належить підозрюваному або особам, які в силу закону несуть цивільну відповідальність за шкоду, завдану підозрюваним або неосудною особою, яка вчинила суспільно небезпечне діяння. Виникає питання щодо процесуального порядку подальшого утримання у слідчого майна, яке не належить переліченим у ч. 1 ст. 170 КПК України учасникам провадження, а належить, наприклад, свідку, потерпілому, юридичній

особі та утримання такого майна необхідне для проведення певних процесуальних дій експертиз, тощо.

Під час вирішення питання про наявність підстав для застосування арешту майна як заходу забезпечення кримінального провадження необхідно враховувати практику Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ), яка визначає, що ст. 1 Першого протоколу до Європейської конвенції з прав людини спрямована не тільки на захист особи (юридичної особи) від будь-якого посягання держави на право володіти своїм майном, але також зобов'язує державу вживати необхідних заходів, спрямованих на захист права власності. Зазначена правова позиція сформульована ЄСПЛ у справі «Броньовський проти Польщі» від 22 червня 2004 року.

Арешт майна має тимчасовий характер, оскільки остаточне рішення про те, що належить вчинити з майном, яке арештоване, буде вирішено судом при ухваленні вироку. Правовою підставою накладення арешту є ухвала слідчого судді, суду. Якщо є всі підстави для накладення арешту на майно, то з клопотанням про арешт майна до слідчого судді, суду звертається прокурор або слідчий за погодженням з прокурором, а з метою забезпечення цивільного позову – також цивільний позивач. Клопотання про застосування арешту майна на підставі ухвали слідчого судді подається до місцевого суду, у межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування. У клопотанні слідчого, прокурора про арешт майна повинно бути зазначено (ч. 2 ст. 171 КПК України):

1) підстави і мету арешту майна та відповідне обґрунтування необхідності арешту майна;

2) перелік і види майна, що належить арештувати;

3) документи, які підтверджують право власності на майно, що належить арештувати, або конкретні факти і докази, що свідчать про володіння, користування чи розпорядження підозрюваним, обвинуваченим, засудженим, третіми особами таким майном;

4) розмір шкоди, неправомірної вигоди, яка отримана юридичною особою, у разі подання клопотання відповідно до ч. 4 ст. 170 КПК України.

До клопотання також мають бути додані оригінали або копії документів та інших матеріалів, якими слідчий, прокурор обґрунтовує доводи клопотання. У клопотанні цивільного позивача у кримінальному провадженні про арешт майна підозрюваного, обвинуваченого, юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, третіх осіб для відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, повинно бути зазначено (ч. 3 ст. 171 КПК України): 1) розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, а також розмір позовних вимог 2) докази факту завдання шкоди і розміру цієї шкоди.

У випадку, якщо відповідно до п. 3 ч. 2 ст. 171 КПК України слідчий (прокурор) у своєму клопотанні про арешт майна не може назвати документи, які підтверджують право власності на майно, що підлягає арешту щодо майна, право власності на яке неможливо підтвердити документально, то відповідну неможливість має бути обґрунтовано у клопотанні, про неї має бути зазначено і в ухвалі.

А тому, якщо встановити документи, які б підтверджували власність майна, на яке потрібно накласти арешт, не є можливим, або їх не існує в природі, то про це має бути вказано в клопотанні слідчого. В такому разі слідчий суддя не повинен відмовити в задоволенні клопотання з підстав недотримання вимог п. 3 ч. 2 ст. 171 КПК України.

Під час судового розгляду третя особа, щодо майна якої вирішується питання про арешт, має право в частині, що стосується арешту майна: 1) брати участь під час судового розгляду у допиті свідків обвинувачення або вимагати їхнього допиту, а також вимагати виклику і допиту свідків захисту на тих самих умовах, що й свідків обвинувачення; 2) збирати і подавати суду докази; 3) висловлювати в судовому засіданні свою думку щодо клопотань інших учасників судового провадження; 4) виступати в судових дебатах; 5) ознайомлюватися з журналом судового засідання та технічним записом судового процесу,

які йому зобов'язані надати уповноважені працівники суду, і подавати щодо них свої зауваження;

б) оскаржувати в установленому КПК порядку судові рішення та ініціювати їх перегляд, знати про подані на них апеляційні та касаційні скарги, заяви про їх перегляд, подавати на них заперечення.

Забезпечення реалізації однієї з найважливіших засад кримінального провадження – засади недоторканності права власності – у контексті арешту майна потребує внесення змін та доповнень до КПК України. Проблеми виникають і в разі арешту цінних паперів, що передбачає створення дієвого механізму контролю за їх обігом. З метою оптимізації процесу забезпечення кримінального провадження через накладення арешту на майно потребує удосконалення кримінальне процесуальне законодавство в частині уточнення підстав накладення арешту на майно, його критеріїв, а також закріплення повноважень прокурора щодо накладення попереднього арешту на майно.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України // Чинне законодавство зі змінами та доповненням станом на 2 січня 2023р.
2. Мета арешту майна у кримінальному процесі Лепей М.В // М.В. Лепей // Науковий вісник публічного та приватного права. – 2016. – № 4
3. Арешт майна як захід забезпечення кримінального провадження Гловюк І.В // Інформаційне забезпечення розслідування злочинів: матеріали Міжнародного круглого столу. 29.05.2013.
4. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі Броньовський проти Польщі // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/SO1119>
5. Вилучення й арешту майна Мирошниченко Ю. М // Порівняльно-аналітичне право. – 2013.

АЛЬТЕРНАТИВНИЙ ШЛЯХ ВИРІШЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ СПОРІВ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Кушнір Ярослав, аспірант

Національний авіаційний університет, м. Київ

Територіальні суперечки є важливим фактором у міжнародних відносинах протягом століть. Оренда територій та встановлення сервітутних відносин між державами є альтернативним підходом до вирішення таких суперечок, що передбачає перерозподіл територіального контролю без зміни суверенітету. Ці домовленості часто розглядаються як *lex specialis* [1, с. 408] через їхню особливу природу порівняно з традиційними публічними міжнародними відносинами між державами [2, с. 300]. Ця стаття має на меті дослідити поняття оренди та сервітутних відносин у міжнародному праві, їхні наслідки для суверенітету та ефективність у вирішенні територіальних спорів.

Відносини оренди та сервітуту в міжнародному праві передбачають, що одна держава демонструє елементи своєї суверенної влади на певній території, де інша держава зберігає суверенітет де-юре. Ці домовленості часто нагадують приватно-правову оренду і створюють відносини, подібні до відносин між орендодавцем і орендарем. Права, що передаються за договором територіальної оренди, можна визначити як сервітут, що обмежує активну

реалізацію суверенітету держави-орендодавця і розширює суверенні повноваження держави-орендаря.

Ці відносини концептуально схожі, але мають численні варіації в деталях, часто по-різному описуються і позначаються міжнародними юристами. Відсутність уніфікованої термінології ускладнює ідентифікацію кейсів, оцінку масштабів практики та визначення її ролі в міжнародних відносинах і міжнародному праві. Однак "оренда" та "сервітут" є найбільш прийнятними термінами для обговорення через їх широке використання та включення до текстів багатьох угод [3, с.18].

Відносини оренди та сервітуту слід розрізняти, але в сучасному контексті вони є взаємодоповнюючими. Точне значення цих категорій варіюється в різних національних системах приватного права, тому одне й те саме визначення не може бути застосоване в міжнародному публічному праві без певної толерантності. Ці терміни слід розглядати як символічні правові поняття в рамках національних систем приватного права, з постійною потребою досліджувати сутність конкретних орендних відносин для встановлення їхнього справжнього змісту [4, с. 10-11].

Територіальна оренда як механізм вирішення складних територіальних питань. Територіальна оренда пропонує прагматичний підхід до вирішення територіальних суперечок, виступаючи менш екстремальною альтернативою формальній передачі суверенітету. Ці домовленості можуть запобігти ескалації збройного конфлікту або пом'якшити поточні суперечки, забезпечуючи стабільне вирішення того, що колись вважалося нерозв'язною проблемою.

Коли держави розглядають оренду територій як варіант вирішення суперечок, вони змінюють формулювання питання суверенітету від пропозиції "все або нічого" до набуття певних атрибутів гібридного суверенітету. Такий підхід відкриває нові канали для переговорного вирішення спорів, дозволяючи сторонам публічно заявити про контроль над спірною територією, уникаючи при цьому повної передачі суверенітету.

Сервітути, створені територіальною орендою, можуть деполітизувати питання, роблячи угоду схожою на договір приватного права. Такий підхід дозволяє сторонам вирішувати питання тлумачення або імплементації у політично прийнятний спосіб, потенційно уникаючи необхідності дипломатичного втручання. Таким чином, територіальна оренда може слугувати політичним цілям, дозволяючи кожній стороні зберігати певний контроль над спірними територіями [5, с. 78].

Однак важливо визнати, що угоди про оренду територій можуть також створювати нові правові та політичні проблеми для держав-учасниць. Для того, щоб такі угоди були життєздатними і стійкими в довгостроковій перспективі, необхідні ретельний розгляд і переговори.

Висновок: Відносини оренди та сервітуту в міжнародному праві є альтернативним засобом вирішення територіальних суперечок шляхом перерозподілу територіального контролю без зміни суверенітету. Ці домовленості пропонують прагматичне вирішення складних територіальних питань, дозволяючи державам зберігати певний рівень контролю та уникаючи ескалації конфліктів. Хоча територіальна оренда може створювати нові правові або політичні проблеми, накопичений міжнародний досвід участі в таких угодах демонструє їхню потенційну ефективність у мирному вирішенні територіальних суперечок. Визнаючи і використовуючи ці гібридні механізми суверенітету, держави можуть вирішувати складні територіальні питання у спосіб, що відповідає принципам міжнародного права і сприяє мирному співіснуванню.

Список використаних джерел:

- 1.Report of the International Law Commission, 58th Session, U.N. General Assembly Doc. A/61/10, 2006, 540 с.
- 2.Alina Kaczorowska, Public International Law, 4th ed. (Abingdon: Routledge, 2010), с. 944.

3. Michael J. Strauss. Territorial Leasing in Diplomacy and International Law. Leiden | Boston 2015. с. 256.
4. Ian Brownlie, Principles of Public International Law, 7th ed. (Oxford: Oxford University Press, 2008), с. 29.
5. Carol G.S. Tan, British Rule in China: Law and Justice in Weihaiwei, 1898–1930 (London: Wildy, Simmonds & Hill, 2008), с. 348.

«СВОЮ УКРАЇНУ ЛЮБИТЬ. ЛЮБИТЬ ЇЇ... ВО ВРЕМ'Я ЛЮТЕ. В ОСТАННЮ ТЯЖКУЮ МИНУТУ ЗА НЕЇ ГОСПОДА МОЛІТЬ»

Левченко Олександр, студент, учасник Конкурсу ораторського мистецтва з нагоди Дня народження Тараса Шевченка

Національний авіаційний університет, Київ

Науковий керівник – Васьківська О., доцент кафедри журналістики, к. пед.н.

Любов в уяві більшості людей, це щось абстрактне, незрозуміле. Адже ми любимо своїх друзів, ми любимо ранкову чашку кави або ж хороший фільм у кінотеатрі. Проте чи можна це почуття прирівняти до любові до власної держави? Адже це має бути чимось глибшим, чимось істотнішим та сягати самих надр душі. Тож справжня любов до України у такий складний час як зараз полягає у боротьбі за нашу національність та ідентичність. У прагненні зберегти нашу державу-неньку та всю її культурну спадщину. А оскільки наразі нашим головним ворогом є росія і не лише як держава-агресор, проте як і культурна загроза, оскільки протягом вже багатьох століть росія пригнічує самоідентифікацію українців, що не припинилося навіть після настання незалежності завдяки російським культурним діячам, які, на перший погляд, не є загрозою, проте це варто розглянути з іншої сторони. Саме тому наразі для мене любов до України це захист її в тому числі і культурних кордонів.

Що ж, я готовий переконати кожного, що російське підлягає суворій забороні. Мене можуть називати фанатиком або радикалістом, проте, на мою думку, блокування російських ресурсів є закономірним та правильним. Я можу виділити такі прості для розуміння причини необхідності цього рішення: морально-етичні та ідеологічні. Розглянемо кожен з цих пунктів окремо.

Для початку варто розглянути цю ситуацію з морально-етичної сторони. Заборона будь-яких російських джерел інформації є природною для українців. Від початку широкомасштабного вторгнення лівобічна частина громадян нашої держави прокинулася від, так би мовити, «летаргічного» сну. Раніше, навіть після подій 2014 року, для більшості з нас було нормальним споживати російський контент, музику або ж інші культурні здобутки. Насправді, мало хто серйозно задумувався, що усе російське – є ворожим для нашої культурної спадщини. Усе, створене росією, було побудоване на кістках, на залишках культурностей та на знищенні цілих історій інших народів. Вона перемолола народності Кавказу, вона пригнічувала Грузію (яка насправді навіть не Грузія, як її назвала спочатку російська імперія, а потім ту ініціативу підхопив радянський союз, - а Сакартвелло), вона майже стерла з лиця Землі білоруську мову. Єдиною країною, що стояла поперек горла кривавої диктатури, була Україна. Наші землі, наша культура, наше національне прагнення відчувати себе європейцями занадто яскраво контрастувало з уявленнями росіян та їх влади щодо майбутнього східноєвропейського регіону. Тепер кожен українець зрозумів ці прості істини. Будь-яка інформація, що пливе зі сторони рф, так чи інакше стає всупереч з нашими

новими морально-етичними переконаннями. Як ми можемо приймати культуру вбивць? Як ми можемо слухати солодкі слова людей, що за кадром розповідають анекдоти про «хохлів», «дурних американців» або ж «чукч та ескімосів», а також не мають ні найменшої краплі поваги до будь-якого іншого народу, який ділить із ними не тільки планету, а й території власної держави?

Далі варто розглянути це питання з ідеологічної сторони. Опозиційні джерела інформації теж не безгрішні та з легкістю можуть маніпулювати свідомістю людей завдяки своїй «позиції, яка відрізняється». Варто зрозуміти, що насправді російська опозиція не є союзником України, а є противником чинного диктаторського режиму рф. При цьому приказка «Ворог мого ворога – мій друг» тут не працює, оскільки в кінці-кінців будь-які опозиційні сили росії прагнуть не допомогти українському народу, а отримати владу у свої руки. Ми можемо лише здогадуватись як саме цією владою вони скористаються, але ми точно знаємо, що в основі російської «імперії» лежить поневолення та знищення інших народів. Бути проти чинної влади в росії наразі просто нова модна тенденція, що дає славу, визнання та гроші, проте вже з інших джерел. Як би то не було, але російські опозиціонери є патріотами росії, а не України, тому завжди будуть діяти лише в інтересах своєї держави. А інтереси, як ми можемо побачити з історії, у російській федерації завжди були однакові. Більше крові, більше територій, більше страху.

Тому підсумовуючи варто зазначити, що усе російське не просто зайве, а й шкідливе для життя українця. Тож давайте ми всі ще раз подумаємо та нарешті виженемо все російське з нашого культурного простору! Адже саме у цьому і виявляється істинна любов до України. У її захисті від всього того, що може зашкодити, так само, як матір захищає свою дитину від небезпеки на вулиці. Тож варто виявляти свої почуття не лише пустими словами, а й конкретними діями. Слава Україні!

СУДОВИЙ ПРОЦЕС ЗА РУСЬКОЮ ПРАВДОЮ (ХІ СТ.)

**Лесь Ірина, доцент кафедри міжнародного права та
порівняльного правознавства, к.ю.н.**

Національний авіаційний університет, м. Київ

Руська Правда - пам'ятка правової думки України-Русі доби Середньовіччя. Завдяки своїй унікальності та синкретичності, робота має численних дослідників і велику наукову літературу. Руська Правда привернула увагу не лише дослідників історії права, а й українських і слов'янських соціологів, видатних лінгвістів. І всі вони мають до неї законний інтерес.

Тривалий час єдиним науковим виданням «Правди Руської» була публікація текстів пам'ятки ученим Н. Калачовим «Попередні юридичні відомості для повного пояснення Руської Правди» (1846).

Після 1846 р. науково підготовлене видання текстів «Правди Руської» було здійснено в Україні професором С. Юшковим: «Правда Руська». Тексти на основі 7 списків та 5 редакцій» (1935). Це видання залишається найавторитетнішим і сьогодні.

Оригінал збірки втрачено, а копію знайшов і вперше ідентифікував радянський історик Татищев В.М. у XVIII ст. На сьогодні відомо більше ста копій «Правди», так званих списків.

Починається Руська правда преамбулою із застереженням до суддівського апарату, де згадуються такі принципи судочинства, як підтримання державного обвинувачення у суді («убогого не можна помилувати, тому що зло має бути відплачене злом, а тому суддям належить вникати в суть справи, оскільки мають право осудити без слідства і без тортур»);

презумпції невинуватості («будь-який справедливий вирок людина не скоро сприйме, хай не осудять неповинного, не убивають»); законності («а тому судить із страхом Божим і скоро зрозумієте обмовника ближнього свого»); забезпечення доведеності вини («Наклепи-бо також проливають кров людську: наклеп учинить наклепнику, бо лукавив на ближнього свого. Адже написано: проливаючи кров людську за кров винуватця, хай проллється кров обмовника. Вивідайте у винуватця все достовірно, але спершу довідайтеся про життя наклепника. І коли благопорадник і благовірник віднайдуться, то також не йміть їм віри, бо беззаконними є такі свідчення, а тому знайдіть і інших свідків посоромленого, і єдина мораль: хай перед двома чи трьома свідками правдивим стане кожне слово») та ін.

Своєрідно трактує «Правда» загальне поняття злочину: злочинне лише те, що завдає безпосередніх збитків конкретній людині, її особистості чи майну. Звідси й термін позначення злочину - «кривда».

У документі відображено лише два види злочинів: проти особистості (вбивство, тілесні ушкодження, образи, побої) та проти власності (розбій, крадіжка, порушення земельних кордонів, незаконне користування чужим майном). Закон захищав інтереси індивіда, який, виділившись з общинної системи, потребував охорони як своєї особистості, так і свого господарства. Державні злочини у Руській Правді не згадуються, дуже нечітко змальовані дії проти княжої адміністрації (наприклад, вбивство конюха). На даному етапі ще не існувало абстрактного розуміння держави та її інтересів, шкода державі ототожнювалася зі шкодою князю, і посягання проти князів розглядалися як тяжкі діяння. До учасників повстань застосовувалася страта на місці злочину, часто - масова. Князі в боротьбі за владу часом вдавалися до вельми негідних прийомів, але питання про відповідальність вирішувалося в їхньому середовищі. Зрада князю також розглядалася у княжому оточенні, відповідальність багато в чому залежала від розстановки політичних сил.

У Руській Правді домінують штрафи, хоча практично арсенал кримінальних покарань був досить значним. Затверджений невдовзі після ухвалення християнства кодекс, будучи державним законодавством, поривав із морально-етичними установками язичництва, але нові християнські цінності засвоювалися поступово. У таких умовах єдиним критерієм інтересів індивіда міг бути лише грошовий еквівалент завданих збитків, що й закріплювала система штрафів. Відіграло роль і те, що жорстокі види покарань суперечили християнській доктрині гуманності, вони не ввійшли до кодексу. З цієї причини Руська Правда була суто світською, кримінальні покарання проти інтересів церкви встановлювалися у церковних статутах.

На практиці застосовувалися такі види покарань: кровна помста (її лише умовно можна зарахувати до покарань), «потік і пограбування», страта, кримінальні штрафи, ув'язнення, «тілошкідливі» кари. Кримінальні штрафи за посягання особи носили виражений становий характер, при посяганні на майно це проявляється менш різко.

Текст Руської Правди не знає такого виду покарання як страта, але на практиці вона застосовувалася за антидержавницьку діяльність, участь у повстаннях, розбійницьких нападах.

Найдавнішою формою судового процесу був суд громади, члени якої в рівній мірі мали права та обов'язки в судових засіданнях. Змагальність сторін зберігалася довгий час, тому процес у Стародавній Русі називають змагальним (рідше - обвинувальним). Йому притаманні такі відмінні риси, як відносна рівність сторін та їх активність при розгляді справи, доведенні своєї правоти та зборі доказів. Одночасно у X-XI ст. зміцнюється процес, де провідну роль грали князь та його адміністрація: вони самі порушували процес, самі збирали відомості та виносили вирок, часто пов'язані зі смертною карою.

Слід зазначити, що за часів існування Руської правди, судовий процес не ділився на цивільний і кримінальний. Такий поділ з'являється набагато пізніше. Отже, як у цивільних, так і у кримінальних провадженнях існував єдиний процесуальний порядок розгляду справ.

Взагалі приводами до порушення процесу служили скарги позивачів, захоплення злочинця на місці злочину, факт скоєння злочину. Однією з форм початку процесу був так

званий «заклич». Давався триденний термін для повернення викраденого, після якого особа, у якої виявлялися розшукувані речі, вважалася винною і мала повернути майно та доводити законність його придбання. Можна припустити, що використовувалися різні види доказів: усні, письмові, свідчення, докази. Очевидці події називалися видоками. Існували «послухи», яких одні дослідники вважають очевидцями зі «слуху», інші - свідками «доброї слави» обвинуваченого, якими могли бути тільки вільні люди: «на холопа слухняності не складають, оскільки він не вільний», - говорить Руська Правда. Рівність, сторін у процесі створювало умови для залучення до свідчення не тільки вільних і не лише у «малому позові», за потреби можна було «посилатися на закупи». Якщо не було вільних, то посилалися на туїна боярського, а на «інших не складати».

Особлива форма виявлення втраченого майна передбачена зводом стародавнього права - склепіння. Якщо після «закличу» зникла річ виявлялася в особі, яка заявила себе сумлінним набувачем, починалося склепіння. Вказувалась людина, у якої купувалась річ, та, у свою чергу, вказувала на іншого, тощо. Хто не міг вказати джерело придбання, вважався злодієм, мав повернути річ (вартість) та заплатити штраф.

Норми Руської Правди продовжували використовувати впродовж XII-XV ст. Внаслідок укріплення принципу змагальності у судовому процесі, почала зростати і роль державної адміністрації. Ордалії йшли у минуле, оскільки суперечили християнському розумінню з'ясування істини, судні клятви позбавлялися язичницької атрибутики, одночасно зростає роль письмових документів, особливо у земельних суперечках та позовах.

Цікавими є звернення авторів «Правди Руської» до принципів доброчесності та недопущення корупції чи хабарництва суддями під час розгляду проваджень («Сказано-бо: не приймай свідчень брехні, і не сідай з іншими, щоб усунути правду. Належить підсудного перевірити, яке його життя і яка життєва мораль, засвідчена слідством... Бо каже Соломон: послухайте і переконайте всі землі, де судять, що від Бога дано вам владу, і сила ваша від Всевишнього. І ще: горе тому, хто оправдує нечестивого ради мзди і від правдивого правду віднімає, бо Бог, який дає нам владу, піддає суду ваші діла і помисли ваші перевірить, оскільки ви є слугами царства його. Бійтеся, хто не судив справедливо, не охороняв Закону Божого, не був під його повелінням; бійтеся, бо скоро настане вам випробовування і суд суворий буде над владуючими, бо менші заслуговують милості, сильні ж випробувані будуть»).

Враховуючи вище викладене, слід констатувати прогресивно-демократичний характер норм Руської правди, датованої (XI ст.).

Список використаних джерел:

1. Юшков С.В. Руська Правда. Тексти на основі 7 списків та 5 редакцій. - К., 1935.- 193 с.

ПРОВАДЖЕННЯ В СУДІ КАСАЦІЙНОЇ ІНСТАНЦІЇ

Луцькова Анастасія, Ракітянська Софія, студентки

Процедура касаційного оскарження є важливою стадією кримінального провадження, яка передбачає, що особа має право оскаржити в апеляційному порядку рішення суду першої інстанції після того, як вирок або ухвала суду апеляційної інстанції щодо цих рішень були переглянуті та оскаржені в апеляційному порядку.

Важливість процедури касаційного оскарження полягає в тому, що вона забезпечує законність рішень і ухвал суду першої та апеляційної інстанцій, захист прав, свобод та охоронюваних законом інтересів осіб, які беруть участь у справі, та держави, а також захист суспільних інтересів, однакове застосування судами України законодавства та правових норм, що регулюють відносини між ними.

Підставами для оскарження є неправильне застосування судом норм матеріального права або порушення норм процесуального права. Іншими словами, оскаржити можна не всі рішення чи ухвали, а лише ті, законність яких викликає сумніви.

Скарга подається безпосередньо до Касаційного суду. Апеляційна скарга на вирок може бути подана протягом трьох місяців з дня ухвалення рішення апеляційним судом, а засудженим - протягом такого ж строку з дня вручення йому копії вироку.

Рішення суду першої інстанції можуть бути оскаржені в касаційному порядку, якщо вони були переглянуті судом апеляційної інстанції і якщо рішення суду апеляційної інстанції перешкоджає продовженню кримінального провадження, крім випадків, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом. У справах, що стосуються судових рішень, ухвалених після перегляду, апеляційна скарга може містити також заперечення проти інших рішень.

Заява до касаційної інстанції може бути поданою:

1. засудженим, його захисником чи законним представником, лише з таких підстав: суд призначив більш суворе покарання, ніж те, яке було узгоджене сторонами; покарання призначено без згоди засудженого на призначення покарання; суд не дотримався вимог частин четвертої - сьомої статті 474 Кримінального процесуального кодексу, зокрема не роз'яснив засудженому наслідки укладення угоди;
2. позивачем, його представником або законним представником виключно на підставі того, що суд призначив більш м'яке покарання, ніж те, про яке домовлялися сторони, ухвалив вирок без згоди позивача на призначення покарання, що суд не дотримався вимог частин 6 або 7 статті 474 КПК та не роз'яснив позивачеві наслідки укладення угоди;
3. прокурором лише з таких підстав: суд призначив більш м'яке покарання, ніж те, про яке домовлялися сторони; суд прийняв угоду у справі, де угода не може бути укладена відповідно до ч. 4 ст. 469 Кримінального процесуального кодексу.

Відповідно до Кримінального процесуального кодексу України, ухвали слідчого судді або ухвали апеляційного суду на ухвали слідчого судді не можуть бути оскаржені до Касаційного суду.

Скарги до Касаційного суду подаються в письмовій формі. Підстави для відмови у відкритті провадження:

1. Касаційна скарга подана на рішення, яке не може бути предметом касаційного оскарження;
2. Якщо з заяви про передачу справи, судового рішення та інших документів, доданих до неї, вбачається відсутність підстав для задоволення касаційної скарги.

Суд, який передає справу, може відмовити у відкритті провадження з підстав, зазначених у пункті 1, без перевірки відповідності заяви про передачу справи вимогам статті 427 Цивільного процесуального кодексу України.

Касаційний перегляд здійснюється за правилами апеляційного суду з урахуванням особливостей, передбачених главою 32 Цивільного процесуального кодексу України.

Якщо учасник кримінального провадження, присутність якого є обов'язковою згідно з вимогами КПК України або ухвалою суду, що здійснює передачу, не з'явився в судові засідання, судові засідання з передачі відкладається.

За результатами розгляду апеляційної скарги про передачу основного провадження суд, що здійснює передачу, повинен прийняти рішення у формі ухвали, яка оскарженню не підлягає (ст. 442 КПК України). Початок і завершення касаційного провадження повністю залежать від того, чи скористаються сторони своїм правом подати апеляційну скаргу та відкликати її.

В касаційному порядку можуть бути переглянуті як рішення районного суду, так і рішення апеляційного суду.

Результатами діяльності суду касаційної інстанції з перегляду є відмова у задоволенні заяви про перегляд або залишення заяви про перегляд без зміни судового рішення, початок нового судового розгляду в суді першої або апеляційної інстанції, зміна судового рішення або закриття кримінального провадження.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процес України: у питаннях і відповідях
2. Провадження у суді касаційної інстанції | Коментар
3. Перегляд судових рішень Верховним Судом у кримінальних справах — WikiLegalAid
4. Строки касаційного провадження у кримінальному процесі | LIGA:ZAKON

ВИЗНАННЯ ТА ВИКОНАННЯ ВИРОКІВ СУДІВ ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ ТА ПЕРЕДАЧА ЗАСУДЖЕНИХ ОСІБ

Лютенко Павло. Студент

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Лесь І., доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, к.ю.н.

Засади визнання та виконання вироків іноземних судів та передача засуджених осіб визначені Європейською конвенцією про міжнародну дійсність кримінальних вироків від 28 травня 1970 р., яка була ратифікована із заявами та застереженнями 26 вересня 2002 р., Конвенцією про передачу осіб, засуджених до позбавлення волі, для відбування покарання у державі, громадянами якої вони є від 19 травня 1978 р., Конвенцією про передачу засуджених до позбавлення волі для подальшого відбування покарання від 6 березня 1998 р. та двосторонніми договорами, що регулюють інститут передачі засуджених. Процедура виконання вироків іноземних держав та передачі засуджених осіб передбачені главою 46 КПК.

Підставою для виконання вироку іноземної держави є відповідний запит компетентного органу іноземної держави. Так, даний запит розглядається протягом тридцяти днів Міністерством юстиції України.

Строк може бути продовжений на три місяці лише у випадку, якщо запит надійшов іноземною мовою.

У випадках відмови у виконанні запиту Міністерство юстиції України повідомляє про це іноземний орган. Виконанню таких запитів не підлягають вирок іноземних судів, що ухвалені заочно (*in absentia*), тобто без участі особи під час кримінального провадження - крім випадків, коли засудженій особі було вручено копію вироку і надано можливість його оскаржити.

Відповідно до ст. 606 КПК засуджену судом України особу може бути передано для відбування покарання в іншу державу, а засудженого іноземним судом громадянина України прийнято для відбування покарання в Україні тільки за умов:

- 1) якщо ця особа є громадянином держави виконання вироку;
- 2) якщо вирок набрав законної сили;

3) якщо на час отримання запиту про передачу засудженої має відбуватися покарання упродовж якнайменш шести місяців або якщо йому ухвалено вирок до ув'язнення на невизначений строк;

Якщо запит відповідає міжнародному договору України, то Міністерство юстиції України направляє суду першої інстанції клопотання про визнання і виконання запиту.

Клопотання Міністерства юстиції України про виконання вироку суду іноземної держави розглядається судом першої інстанції в строк протягом одного місяця з дня його подачі. Підсудність визначається ч. 1 ст. 603 КПК :

- місцем проживання
- останнім відомим місцем проживання
- місцем перебування майна особи

- місцем знаходження Міністерства юстиції України (в разі неможливості встановити одне із вищезазначених місць).

Про дату судового засідання обов'язково повідомляють особі, щодо якої ухвалено вирок, якщо вона перебуває на території України.

За результатами судового розгляду суд постановляє ухвалу:

- 1) про виконання вироку суду іноземної держави повністю або частково;
- 2) про відмову у виконанні вироку суду іноземної держави.

Під час ухвалення рішення про виконання вироку суду іноземної держави суд може одночасно ухвалити рішення про обрання запобіжного заходу стосовно особи.

При вирішенні питання про передачу особи необхідно враховувати наступне правило - *для передачі засудженого для відбування покарання необхідна його згода, яка повинна бути висловлена у письмовій формі.*

Питання про передачу осіб, засуджених судами України, для відбування покарання в іноземних державах, вирішується Міністерством юстиції України.

Після вивчення та перевірки матеріалів Міністерство юстиції України приймає рішення щодо передачі особи, засудженої судом України до позбавлення волі, для подальшого відбування покарання у державі, громадянином якої вона є, про що надсилає інформацію компетентному органу іноземної держави та особі, за ініціативою якої розглядалося питання передачі засудженої особи.

У разі надходження згоди на прийняття засудженого для відбування покарання, Міністерство юстиції України надсилає Міністерству внутрішніх справ України доручення про узгодження місця, часу і порядку передачі та організацію передачі цієї особи з установи системи виконання покарань України в іноземну державу.

Міністерство юстиції України інформує державу виконання вироку про всі прийняті процесуальні рішення.

Порядок розгляду пропозицій про передачу громадян України, засуджених судами іноземних держав для відбування покарання в Україні визначений ст. 609 КПК .

Міністерство юстиції України запитує необхідні документи для вирішення питання по суті.

Після надходження усіх документів Міністерство юстиції України протягом місяця звертається до суду першої інстанції з клопотанням про приведення вироку іноземного суду

у відповідність до законодавства України (термін може бути подовжено до 3-х місяців у разі, якщо матеріали надійшли іноземною мовою).

Розгляд судом питання про приведення іноземного вироку у відповідність із законодавством України регламентовано ст. 610 КПК. В ч. 4 даної статті зауважено на тому, що суд може змінити тривалість при відбуванні покарання, що підлягає відбуванню на підставі вироку суду іноземної держави.

Список використаних джерел:

1. Вказівка Генеральної прокуратури України “Про порядок застосування окремих положень міжнародних договорів України з питань правової допомоги у кримінальних справах у відносинах з державами-учасницями Конвенцій Ради Європи в галузі кримінального права” від 10.08.2000 року за № 14-3-98-00. - Київ, 2000.
2. Європейська конвенція про видачу правопорушників : Париж, 13 груд. 1957 року // Офіційний вісник України. — 1998. — № 13. — Ст. 324.
3. Європейська конвенція про видачу правопорушників // Офіц. вісн. України. - 2004. - №26. - С.223. - Ст. 1734.
4. Збірник міжнародних договорів України про правову допомогу у кримінальних справах. Багатосторонні договори. - К. - : Фенікс, 2006 -. 800с.
5. Інструкція про порядок виконання європейських конвенцій з питань кримінального судочинства.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ BIG DATA У ЛОГІСТИЦІ

Мазуренко Ірина, студентка

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник - Прокоп'єва А., доцент кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу, к.е.н.

Ланцюги поставок у всьому світі відчули на собі вплив Big Data (великі дані), оскільки індустрія 4.0 уможливорює нові бізнес-рішення. Сучасна технологія є більш можливою для підключення та потужною, ніж будь-коли раніше, з бездротовими мережами 5G та дешевшим і швидшим сховищем.

Для бізнесу перетворення логістики на високоефективний процес є кроком у напрямку підвищення прибутковості, зростання та гнучкості підприємства. Це допомагає бізнесу вийти на новий рівень ефективності та продуктивності. Саме з цієї причини була створена цифрова екосистема для логістичних процесів. Такі рішення роблять зв'язки між залученими організаціями більш інтегрованими, а також покращують такі фактори, як охоплення, масштаб, передбачуваність і послідовність операцій.

Big Data мають справу з кількома наборами даних, які можуть бути зібрані з різних джерел, включаючи структуровані дані, неструктуровані дані та найінноваційніші необроблені дані [2].

Всі учасники ланцюжка постачання можуть використовувати аналітику великих даних для вирішення багатьох завдань. Ось кілька способів, якими логістичні компанії користуються для підвищення ефективності бізнесу:

- Перевезення вантажів з особливими умовами зберігання. Багато компаній використовують датчики та технології геолокації у своїх вантажних автомобілях, щоб

отримувати більш точні дані про час, відстань та продуктивність автопарку. Перевезення фармацевтичних препаратів, заморожених продуктів та небезпечних вантажів є великим бізнесом для логістичної галузі. Перевізники повинні звертати увагу на цілісність упаковки, температурний режим та відсутність ризику. Крім того, перевізник повинен довести, що вантаж зберігався належним чином.

У 2018 році німецький транспортний гігант DHL запустив - SmartTrucking, інноваційне рішення для вантажоперевезень [4]. Розумні фургони оснащені датчиками із підтримкою IoT (Internet of Things), які контролюються через диспетчерську вежу. В результаті операційні групи, так і клієнти можуть контролювати вантаж і його температуру в режимі реального часу. Оновлення статусу також надсилаються через клієнтський портал та мобільний додаток, а накопичені дані про транспортні засоби та їх стан використовуються для оптимізації маршрутів та проведення профілактичних робіт.

- Управління складом. Оперативна діяльність логістики залежить від складів. Затримки можуть призвести до мільйонних збитків. Завдяки аналітиці Big Data компанії позбавляють складських працівників від необхідності виконувати рутинні завдання, такі як заповнення документів, комплектування та пакування.

Для безперебійного керування складськими операціями дані аналізуються за допомогою Big Data, які використовують трильйони датчиків. Alibaba, Flipkart і Amazon є одними з перших, хто застосував ці технології для ефективного обслуговування товарів на складах [1].

- Прозорість ланцюжка постачання. Наочність відіграє ключову роль у складніших ланцюжках поставок, таких як великомасштабне виробництво. Наприклад, на складах Audi за кожною деталлю закріплено певний автоблок [4]. Так, компанія ретельно планує складання моделі та використовує дрони для доставки деталей у потрібне місце.

- Безпека водія. Дорожньо-транспортні пригоди також є проблемою у логістиці. Аналіз великих даних - найкращий спосіб запобігти нещасним випадкам. Компанія Omnitracs розробила програмне забезпечення, яке збирає дані про час у дорозі, швидкість руху, пункти призначення та багато іншого [5]. Найбільш важливою функцією є аналіз поведінки водія з використанням даних.

Звичайно, використання Big Data має свої переваги, але цифровізація має свої недоліки [3]:

- Невід'ємна складність через величезну кількість даних, які необхідно зібрати або обробити.

- Підвищений ризик шахрайства у середовищі, де кібербезпека може не застосовуватись.

- Зниження конфіденційності та юридичних проблем. Існує ризик витоку певних даних, що може призвести до серйозних наслідків, таких як втрата довіри до бренду та юридичні наслідки для компанії.

Підводячи підсумок, Big Data — це технологія, яка ідеально підходить для потреб логістичного бізнесу.

Список використаних джерел:

- 1.10 Use Cases of Big Data in Logistics [Електронний ресурс]. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://addepto.com/blog/10-use-cases-of-big-data-in-logistics/>
- 2.4 RELEVANT BIG DATA CASE STUDIES IN LOGISTICS [Електронний ресурс]. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://blog.datumize.com/4-relevant-big-data-case-studies-in-logistics>
- 3.BIG DATA AND ITS IMPACT ON THE LOGISTICS SECTOR [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: [_https://www.stocklogistic.com/en/big-data-and-its-impact-on-the-logistics-sector/](https://www.stocklogistic.com/en/big-data-and-its-impact-on-the-logistics-sector/)
- 4.Big Data use cases in logistics: 7 examples of how to improve operations [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://coreteka.com/blog/big-data-use-cases-in-logistics-7->

РОЛЬ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ РОЗШУКОВИХ ДІЙ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Мануїлова Катерина, Діденко Олександра, студентки

Національно авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Лесь І., доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, к.ю.н.

Тема проведення негласних слідчих (розшукових) дій є досить складна, проте на сьогоднішній день в зв'язку із оголошеною в державі боротьбою з корупцією, є надзвичайно актуальною. Але негласні слідчі (розшукові) дії проводяться не лише в корупційних справах. Вони застосовуються і при розслідуванні інших видів кримінальних правопорушень. Проведення негласних слідчих (розшукових) дій в першу чергу застосовується під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, передбачених статтями 307, 368, 369 КК України.

Єдиним критерієм для прийняття рішення у конкретних умовах про першочергове проведення саме негласної дії може бути лише її переважна результативність щодо отримання доказів, які мають значення для з'ясування обставин злочину та встановлення осіб, які його вчинили, більш ефективно через це виконання завдань кримінального провадження порівняно з іншими процесуальними діями.

Вказані та деякі інші відомості повинні зазначатись у постанові слідчого, прокурора про проведення негласних слідчих (розшукових) дій (ст. 251 КПК України), у разі прийняття ними рішення про їх проведення, а також у клопотанні прокурора (клопотанні слідчого, погодженого з прокурором) про надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій (ч. 2 ст. 248 КПК України), з яким слідчий, прокурор звертається до слідчого судді відповідного апеляційного суду, у випадках, якщо рішення про їх проведення приймає слідчий суддя.

Відомості та обставини, що стали підставами для проведення НС(Р)Д, встановлюються під час досудового розслідування у порядку, передбаченому КПК України, та повинні підтверджуватись наявними матеріалами відповідного кримінального провадження.

Слідчий суддя постановляє ухвалу про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії, якщо прокурор, слідчий доведе наявність достатніх підстав вважати, що:
-вчинено злочин відповідної тяжкості (чи були підстави вважати, що мало місце чи буде мати місце злочин тяжкий чи особливо тяжкий);
-під час проведення НС(Р)Д можуть бути отримані докази, які самостійно або в сукупності з іншими доказами можуть мати суттєве значення для з'ясування обставин злочину або встановлення осіб, які вчинили злочин (ч.3 ст. 248 КПК України).

Постановлення слідчим суддею ухвали про відмову в наданні дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії не перешкоджає повторному зверненню з новим клопотанням про надання такого дозволу (ч.5 ст. 248 КПК України).

Зокрема, зміна кваліфікації щодо ступеня тяжкості злочину не завжди може «автоматично», у будь-якому випадку, призвести до неможливості у подальшому використовувати результати проведених негласних дій для доказування у кримінальному

провадженні, що підтверджено Постановою Верховного Суду від 01.04.2020 року у справі № 607/15414/17).

I. Негласні слідчі (розшукові) дії класифікуються залежно від суб'єктів, що приймають рішення про їх проведення на наступні види:

I. Негласні слідчі (розшукові) дії, рішення про проведення яких може самостійно прийматись слідчим, керівником органу досудового розслідування (що не потребують дозволу слідчого судді або рішення прокурора):

-спостереження за річчю у публічно доступних місцях (не потрібна згода власника на перебування) (ст. 269 КПК України);

-спостереження за місцем у публічно доступних місцях (ст. 269 КПК України);

-виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (ст. 272 КПК України), яке здійснюється на підставі постанови слідчого, погодженої з керівником органу досудового розслідування, або постанови прокурора;

-зняття інформації з електронних інформаційних систем або її частини, доступ до яких не обмежується її власником, володільцем або утримувачем чи не пов'язаний з подоланням системи логічного захисту (ч. 2 ст. 264 КПК України).

Зазначені негласні слідчі (розшукові) дії можуть також проводитись і на підставі рішення прокурора відповідно до його процесуальних повноважень, передбачених ст. ст. 36, 246 КПК України

II. Виключно прокурор має право прийняти рішення про проведення такої негласної слідчої (розшукової) дії як контроль за вчиненням злочину (ч. 4 ст. 246 КПК України).

Контроль за вчиненням злочину може здійснюватися у випадках наявності достатніх підстав вважати, що готується вчинення або вчиняється тяжкий чи особливо тяжкий злочин. На підставі постанови прокурора проводяться всі форми контролю за вчиненням злочину, передбачені ст. 271 КПК України:

-контрольована поставка;

-контрольована закупка;

-оперативна закупка;

-спеціальний слідчий експеримент (здебільшого використовується при фіксуванні вимагання, прохання неправомірної вигоди).

III. Негласні слідчі (розшукові) дії, що тимчасово обмежують конституційні права особи, дозвіл на проведення яких надається ухвалою слідчого судді апеляційного суду за результатами розгляду відповідного клопотання прокурора, або клопотання слідчого, погодженого з прокурором:

-Аудіо-, відео контроль особи (ст. 260 КПК України);

-Накладення арешту на кореспонденцію (ст. 261 КПК України), яке у подальшому надає право слідчому здійснювати її огляд і виїмку (ст. 262 КПК України);

-Зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (ст. 263 КПК України);

-Зняття інформації з електронних інформаційних систем без відома її власника, володільця або утримувача (ст. 264 КПК України);

-Обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи (ст. 267 КПК України)

-Установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268 КПК України);

-Спостереження за особою в публічно доступних місцях (ч.3 ст. 269 КПК України);

-Моніторинг банківських рахунків (ст. 269-1 КПК України);

-Аудіо-, відео контроль місця (ст. 270 КПК України) (всередині публічно доступного місця)

Негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження (ст. 274 КПК України).

Про факт проведення будь-якої з негласних слідчих дій особою, права якої було обмежено повинно бути повідомлено протягом 12 місяців з дня її припинення, але не пізніше звернення з обвинувальним актом до суду.

Список використаних джерел:

- 1.Кримінальний кодекс України.
- 2.Кримінальний процесуальний кодекс України.
- 3.Дирдін М.Є. Елементи повторності у слідчій діяльності / М.Є. Дирдін // Міжнародний юридичний вісник : збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. -2014. - Вип. 1.- С. 96-101.
- 4.Коваленко Є. Г. Теорія доказів у кримінальному процесі України (підручник] / Є. Г. Коваленко. - К. : Юрінком Інтер, 2006. - 632 с.
- 5.Кримінальний процес : (підручник] / за заг, ред. В.В. Коваленка, Л.Д. Удалової, Д. П. Письменного. - К.: ЦУЛ, 2013.- 544 с.
- 6.Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. - Режим доступу <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/43515722>.
- 7.Кримінальний процес України: навчальний посібник: монографія/ Т.Г. Фоміної. – Харків, 2021. – 300 с.

ПРОЦЕС СТАНОВЛЕННЯ ТА ПРИЧИН РОЗВИТКУ НОВОГО ЕКОНОМІЧНОГО КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ

Матієва Яна, аспірантка

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Волошин Ю., професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, д.ю.н.

Невирішеним фундаментальним питанням лишається те, чи відбувся перехід від ери економічного конституціоналізму, який варто кваліфікувати як новий етап у відносинах між конституцією та економікою і, якщо так, то як він був ефективно запущеним. Фінансова криза є, без сумніву, великим конституційним моментом у цьому відношенні. І люди, і система зіткнулися з подіями, близькими до катастрофи, на противагу досвіду її випадковості як такої [1]. Конвергенція до єдиної економічної конституційної ідентичності відбувається паралельно з процесом еволюції в національних державах і міжнародних утвореннях.

З точки зору Європейських співтовариств (і, за аналогією, Світової організації торгівлі), історично відправною точкою була економічна ідентичність ордолібералізму. Незважаючи на своє внутрішньонімецьке походження, ордолібералізм отримав широке визнання через економічну глобалізацію, і був створений як модель для регулювання економіки.

Таким чином, він був експортований до всієї Європи і став домінуючою чинником управління економікою. Отже він розровсюдився на держав-членів не як питання їх власного суверенного вибору, а здебільшого як нав'язування наднаціональним утворенням. Коли вибухнула фінансова криза, економічна модель ордолібералізму не лише вижила, але й фактично утвердилася через суворе дотримання економічної конституційної ідентичності фінансизму. Відповідно, однобічна економічна модель вторглася в конституційне ядро штатів.

З іншого боку, міжнародні економічні суб'єкти, завдяки своїм постійно зростаючим повноваженням і політичній владі, що впливає з глобальної економіки, поступово розвинули наднаціональну якість як автономні правові структури з конституційними специфікаціями. У цьому сенсі наднаціональні утворення експортували свою економічну ідентичність та імпортували конституціоналізм, у такий спосіб формуючи економічну конституційну ідентичність. У світлі вищезазначеного, держави та наднаціональні суб'єкти, хоч і з різних точок зору та різними шляхами, зближуються до економічної конституційної ідентичності фінансизму саме через домінування ордоліберальної теорії.

Економічна криза стала початком нового економічного конституціоналізму, що змінило конституційну парадигму та внесло нові економічні питання, а також значні наслідки для політики.

Стосовно причин економічної кризи в Європі можна було б надати різні пояснення, які були викладені у відповідній літературі; найпопулярнішими поясненнями є неінституційне, тобто економічне, політичне, психологічне та соціологічне пояснення. Політичне пояснення звинувачує неолібералізм у Європі. З цієї точки зору, економічна теологія, яка припускає, що економіку слід залишити наодинці з непотрібним втручанням держави, складається з хибного припущення, що економіка використовує потужні механізми самокоригування, які дозволяють їй знаходити оптимальні засоби для вирішення будь-яких криз. Фактично, через постійне прагнення до накопичення багатства, капіталізм не може діяти самокоригуючим способом. Незалежно від обґрунтованості економічної основи, питання, яке викликало тривалу теоретичну дискусію, очевидним фактичним контраргументом є те, що соціалістичні та ліберальні партії в Європі не спромоглися сформулювати альтернативу, окрім претензій на більш рівномірний розподіл багатства в соціальній Європі та на передачу грошей із багатших країн тим, які найбільше постраждали від кризи [2].

Таким чином, фінансову кризу можна пояснити відповідними індивідуальними установками, які руйнують будь-який раціональний вибір щодо самозбереження. У цьому відношенні приватні суб'єкти економіки, такі як банкіри, підприємці, фонди, біржовики, страхові брокери та кредитно-рейтингові компанії, не можуть контролюватися, оскільки вони не в змозі усвідомити макроруйнування, яке було спричинене економіці. Або вони відмовляються підтримувати це твердження, оскільки це суперечило б фундаментальній передумові максимізації отримання прибутку. Сума таких індивідуальних установок призводить до феноменів колективної залежності, які пояснюють останню фінансову кризу, тобто до саморуйнівного зростання інформаційних потоків [2].

Насправді фінансова криза виявила цікавий парадокс. Після початку фінансової кризи інституції були звинувачені в тому, що вони не були проактивними і оперативно не реагували на ризики, пов'язані з крахом економіки. Насправді, це дуже поширене ставлення в історії криз. У часи та процвітання люди, як правило, покладаються на підсистеми, що розвиваються, особливо на економіку. Але якщо в підсистемі відбувається збій, наприклад, як у випадку з договірними матчами в спорті чи фінансовими збоями, люди прагнуть нормативного відновлення. Довіра до когнітивних процесів у рутинні часи поступається місцем підвищеним очікуванням від права і політики в часи кризи. Зрештою, криза виявила цінність інституцій, оскільки когнітивних процесів недостатньо.

Список використаних джерел:

1. Teubner G. «A Constitution Moment?». 2011. P. 10-12.
2. Poulatzas N. Clashes in Contemporary Capitalism. London, New Left Books. 1975. P. 178

ПИТАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ НЕБЕЗПЕК У КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКОЇ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Мислік Андрій, асистент кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу

Національний авіаційний університет, м. Київ

Екологічні ризики та небезпеки не мають кордонів і носять загальноцивілізаційний характер. Російське вторгнення в Україну за рік створило значний і небезпечний обсяг екологічних ризиків і реальних соціально-гуманітарних проблем. Зафіксовані на сьогодні чисельні факти і позиція українського суспільства актуалізує питання забезпечення компенсацій екологічної шкоди внаслідок війни РФ в Україні. Втім у цьому питанні у перспективі можуть виникнути певні ускладнення, адже саме визначення «екологічної шкоди» досі має дискусійний характер не лише у середовищі українських вчених, але й відсутня на рівні національного законодавства. З огляду на складну і мало ефективну практику застосування норм міжнародного гуманітарного права, зокрема стосовно охорони довкілля, стає важливим питанням визначення механізму визначення шкоди заподіяної екології, механізми притягнення до відповідальності та відшкодування збитків країноутерористом.

Нині Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України передусім звертає виділяє такі види екологічних збитків і небезпек:

- 1) пошкодження ядерних установок, загрози ядерній та радіаційній безпеці;
- 2) атаки загарбницької армії росії на інфраструктурні та промислові об'єкти (нафтобази, промислові підприємства, транспортні інфраструктурні вузли) і внаслідок цього токсичне забруднення довкілля;
- 3) забруднення довкілля під час безпосередніх бойових дій (розливи палива, забруднення від знищеної військової техніки та озброєння, (не)розірвані ракети та авіабомби);
- 4) руйнація українських екосистем (зокрема заповідних) під час бойових дій;
- 5) завдання шкоди системам водопостачання, водовідведення та комунікаціям, а також руйнація морських екосистем [2].

Станом на листопад 2022 року підрахувати суму збитків довкіллю Україні вдалося завдяки розробленій спеціальній методології. За оцінками Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України завдано збитків на загальну суму 1 трлн грн, що становить 36 млрд євро, з яких 11,4 млрд – це збитки, завдані ґрунтам, а 24,6 млрд – збитки внаслідок забруднення повітря. **Задокументовано більше 2 тисячі випадків заподіяння шкоди довкіллю внаслідок війни.**

Крім того, лише за сім місяців війни внаслідок лісових пожеж, бомбардувань нафтопереробних заводів та промислових об'єктів обсяг викидів вуглецю в атмосферу становить не менше 31 млн тонн. При цьому потенційно 79 млн тонн парникових газів буде вироблено під час повоєнного відновлення України, зокрема інфраструктури.

Внаслідок бойових дій в Україні знищено чи суттєво пошкоджено близько третини лісових насаджень країни, 450 тисяч гектарів лісів перебувають під російською окупацією. Звільнено 2,45 млн гектарів лісових насаджень, але вони «випалені та перекопані траншеями», на їхнє відновлення потрібні десятиліття.

Приблизно 20% природоохоронних територій України опинилося у зоні бойових дій та злочинів.

Екологічні загрози та виклики, які стояли перед Україною до 24 лютого 2022 року, самостійно не вирішились, а стали тільки глибшими.

Війна глобально вплинула на стан довкілля України. Як наслідок – зменшення та погіршення стану природних екосистем, хімічне та промислове забруднення, замінування територій, нищівна шкода для біорізноманіття.

Надзвичайну небезпеку чинять викиди від вибухів та пожег на нафтобазах. Наприклад, обсяг викидів забруднюючих речовин під час війни з усіх джерел, сягає 46 мільйонів тонн. У 2019 році загальні викиди по Україні становили близько 2,4 млн. тонн, у 2021 – 2,25 млн.

Україна сьогодні швидкими темпами стає партнерами багатьох міжнародних проєктів і отримує доступ до міжнародних фінансових ресурсів, щоб робити практичні кроки по запобіганню екологічної катастрофи, яка неминуче може стати наслідком війни – численні відходи руйнації та загибелі людей і тварин, затоплення територій, забруднення ґрунтових вод, замінування лісосмуг, небезпечні викиди в атмосферне повітря після кожного взриву тощо.

Україна стала партнером програми LIFE, що є безпрецедентною подією для європейської спільноти подія. Ця програма – грантовий проєкт, який до 2027 року має 5,43 млрд євро на фінансування заходів для відновлення живої природи. Учасником LIFE може бути тільки країна-член Європейського союзу, а Україна підключилася до програми навіть не будучи кандидатом у ЄС.

Післявоєнне відновлення України має відбуватись на засадах Європейського зеленого курсу та використання передових екологічних інструментів.

Під час відбудови перед нами стоять багато екологічних завдань: відновлення довкілля, впровадження євроінтеграційних реформ та реалізація політики щодо зміни клімату.

Список використаних джерел:

- 1.«Соціально –економічні та гуманітарні наслідки російської агресії для українського суспільства» //Центр Разумкова, 2022; [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2022_Gum.pdf.
- 2.<https://www.slovoidilo.ua/2022/10/04/novyna/suspilstvo/strilecz-nazvav-sumu-ekolohichnyx-zbytkiv-ukrayiny-vijny>.
- 3.<https://www.epravda.com.ua/columns/2022/08/10/690226/>.
- 4.<https://www.ecoleague.net/diialnist/vydannia-vel/ekolohichni-karty/ekolohichna-sytuatsiia-ta-stan-pytnykh-vod-ukrainy>.

НЕГАТИВНИЙ ВПЛИВ ОДНОСТОРОННІХ САНКЦІЙ НА ПРАВА ЛЮДИНИ

Мулявка Вікторія, аспірантка

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Мельник Р., професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, д.ю.н.

Оскільки уряди все частіше використовують односторонні санкції для досягнення зовнішньополітичних цілей, банки та інші постачальники фінансових послуг часто надмірно дотримувалися їх, щоб знизити юридичні, нормативні або ділові ризики, пов'язані з ненавмисними порушеннями. Однак надмірне дотримання таких санкцій надає згубний вплив на весь спектр прав людини.

Надмірне дотримання є формою надмірного уникнення ризику. Це може включати блокування всіх фінансових транзакцій з країною, юридичною або фізичною особою, яка

перебуває під санкціями, навіть якщо деякі транзакції санкціоновані гуманітарними винятками або виходять за межі санкцій. Це також може приймати форму стримування санкціонованих транзакцій, вимагаючи громіздкої, обтяжливої документації або сертифікації, стягуючи вищі ставки або додаткові збори або забороняючи тривалі затримки. Надмірне дотримання вимог також має місце, коли банки вирішують заморозити активи, на які не поширюються санкції, або відмовити фізичним особам у можливості відкривати чи підтримувати банківські рахунки або брати участь у транзакціях лише тому, що вони є громадянами країни, на яку поширюються санкції, навіть якщо ці особи є біженцями із тієї країни [1].

Складність багатьох режимів односторонніх санкцій, обтяжливі адміністративні процеси, екстериторіальне правозастосування та масштаби фінансових чи ділових санкцій за порушення санкцій є одними з причин, через які фінансові, ділові та багато інших суб'єктів (такі як судноплавні компанії, страхові компанії, а також видавці наукові та академічні журнали) вважають за краще вдаватися до надмірного дотримання вимог, а не наражати себе на ризик бути підданими санкціям. Зобов'язання щодо дотримання нормативних вимог фінансового сектора, спрямованих на мінімізацію ризику, також є ключовим фактором.

Деякі політики надмірної відповідності з боку банків не дозволяють державам, міжнародним організаціям, дипломатам та приватним особам у цільових країнах брати участь у міжнародному співробітництві. Вони також часто призводять до скасування чи припинення членства чи права голосу у міжнародних організаціях. Вони перешкоджають нормальному функціонуванню дипломатичних представництв, місії міжнародних організацій, реалізації гуманітарних та девелоперських проектів. Вони також не дозволяють іноземним дипломатам, які проживають у цих країнах, отримати доступ до власних особистих ресурсів, таких як їхні банківські рахунки вдома, включаючи заробітну плату, ввозити свої власні автомобілі або оплачувати шкільне харчування для своїх дітей, які навчаються за кордоном.

Деріскінг (уникнення ризику) та наддотримання банками вимоги про односторонні санкції змушують компанії та фізичних осіб шукати альтернативні способи переказу грошей, роблячи непрозорими механізми фінансових операцій, збільшуючи витрати та час на переказ грошей та товарів, створення процвітаючої тіньової економіки, що породжує контрабанду, заохочення корупції та злочинної діяльності в межах кордонів цільових країн, але також часто та за їх межами у сусідніх країнах [2].

Рада Безпеки ООН у резолюції 2615 (2021), що стосується його санкцій проти окремих осіб, груп та організацій, пов'язаних з «Талібаном» в Афганістані, ухвалила, що «гуманітарна допомога та інші види діяльності, спрямовані на задоволення основних потреб людини в країні, не є порушенням «заморожування їх активів», і що обробка та виплата коштів, інших фінансових активів чи економічних ресурсів, а також надання товарів та послуг, необхідних для забезпечення своєчасного надання такої допомоги або підтримки такої діяльності, дозволені (...)» доти, доки робляться «розумні зусилля» для мінімізації будь-яких вигод для фізичних та юридичних осіб, які підпадають під санкції.

Спеціальний доповідач щодо негативного впливу односторонніх примусових заходів на здійснення прав людини рекомендує банкам та іншим фінансовим установам та постачальникам послуг діяти в дусі цієї резолюції та уникати надмірного дотримання санкцій, коли це стосується прав людини. Вона рекомендує їм узгодити своє дотримання політики в галузі прав людини та виконувати свої обов'язки відповідно до Керівних принципів бізнесу та прав людини ООН та Зауваження загального порядку № 24 Комітету з економічних, соціальних та культурних прав. Вона також рекомендує державам діяти відповідно до своїх зобов'язань відповідно до ратифікованих ними міжнародних правових договорів для захисту прав людини, не допускаючи надмірного дотримання санкцій фінансовими та іншими приватними компаніями, що знаходяться під їх юрисдикцією, та коригувати нормативні вимоги для фінансового сектора, де потрібно [3].

Список використаних джерел:

- 1.Guidance Note on Overcompliance with Unilateral Sanctions and its Harmful Effects on Human Rights [Електронний ресурс]. – Режим доступа:<https://www.ohchr.org/en/special-procedures/sr-unilateral-coercive-measures/resources-unilateral-coercive-measures/guidance-note-overcompliance-unilateral-sanctions-and-its-harmful-effects-human-rights>
- 2.Guiding Principles on Business and Human Rights [Електронний ресурс]. – Режим доступа:https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/publications/guidingprinciplesbusinesshr_en.pdf
- 3.General comment No. 24 (2017) on State obligations under the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights in the context of business activities [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <https://www.refworld.org/docid/5beaecba4.html>

ГЛОБАЛЬНА ЗЕЛЕНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОНОМІКИ

Наконечна Юлія, студентка

Національний авіаційний університет, м. Київ

З кожним роком надзвичайна кліматична ситуація, з якою стикається планета, стає все більш тривожною. Але ця траєкторія все частіше зустрічається завдяки швидкій появі нових технологій і досвіду, які зосереджені на її розв'язанні. У результаті бачимо появу майбутнього всієї планети – зеленої економіки; тієї, яка використовує людську винахідливість для захисту майбутнього планети.

Згідно з новим звітом Agur і Oxford Economics, до 2050 року нові «зелені» галузі можуть приносити світовій економіці 10,3 трлн дол. США, що еквівалентно 5,2 % світового ВВП того року[1].

Існує багато визначень і тлумачень «зеленої» економіки, кожне з яких містить ретельно розроблену таксономію діяльності, що лежить в їх основі. Але ці таксономії були розроблені історично з погляду фінансового дотримання або іншим чином часто надмірно зосереджені на конкретних контекстах, таких як декарбонізація.

Основним поштовхом до розвитку «зеленої економіки» стала культурна революція 60-х років ХХ ст., ідеологічним базисом якої стала книга Р. Карсон «Мовчазна весна» (1962 р.) В той час як вперше поняття «зелена економіка» було використано у звіті Уряду Великої Британії «Концепція зеленої економіки» (1989 р.) в рамках вирішення питань сталого розвитку [3].

«Зелена» економіка, відповідно до більшості визначень, є економічною моделлю, яка створює доброзесний зв'язок між економічним процвітанням та екологічним і соціальним добробутом, що призведе у свою чергу до зростання, яке не пов'язане з зовнішніми факторами навколишнього середовища або фактично позитивно пов'язане з навколишнім середовищем.

Останні сім років були «найспекотнішими» в історії планети. Минулого року (2022 р.) спостерігалися нові кліматичні екстремуми – включно з найсильнішою спекою за всю історію та рекордно високими температурами для 8% населення світу. Всього за кілька тижнів, зміни клімату призвели до руйнівних повеней в Пакистані, які вразили 33 мільйони з 230 мільйонів населення країни [2].

Ми стали свідками безпрецедентних втрат біорізноманіття та деградації екосистем. Арктичний морський лід зникає швидше, ніж вважалося раніше. Ці кліматичні явища завдають шкоди навколишньому середовищу та суспільству, але й дуже дорого коштують.

Вартість перерв у економічній діяльності, пов'язаних із погодними умовами, у 2021 році сягнула 233 млрд. дол. США. Це 0,24% світового ВВП, і це вже четвертий рік поспіль, коли світова економіка потерпає від витрат, пов'язаних із погодними умовами, на суму понад 150 млрд. дол. США [2].

Ще ніколи не було кращого часу, ніж сьогодні, для впровадження зеленої економіки. Деякі причини пов'язані з уникненням суттєвих недоліків, таких як, наприклад: глобальні угоди будуть карати традиційні та «брудніші» галузі промисловості: прикладом є механізм регулювання кордонів викидів вуглецю в ЄС, який має на меті зупинити підприємства чи країни, які виводять свої викиди в офшори. Тіньовий борг «брудних» галузей неминуче зашкодить конкурентоспроможності галузей з високим рівнем викидів у середньостроковій перспективі. Питання вже не в тому, «чи?», а в тому, «коли?» інвестиції перемістяться в більш екологічні сектори.

Споживачі все більше усвідомлюють вплив свого вибору на клімат і мають більшу готовність платити за екологічні продукти. Споживачі вимагають більшого доступу до інформації про вуглецевий слід продуктів, які вони купують, а також більшої доступності екологічних варіантів. У відповідь глобальні компанії вже взяли на себе зобов'язання щодо зміни клімату, і вони також впливають на ланцюги поставок, вимагаючи стійкої сировини та компонентів. Ця зміна попиту вимагає від підприємств і секторів швидкої адаптації, щоб зберегти частку ринку та підтримувати економічне процвітання.

Оскільки попит на зелені товари та послуги постійно зростає, слідом за ним з'явиться попит на працівників. Наприклад, висококваліфіковані інженери, які працюють над абсолютно новими мембранами для уловлювання вуглецю, будуть потрібні зростаючому корпусу технологічних фірм, які розробляють екологічно чисте обладнання.

Отже, перехід до зеленої економіки є неминучим фіналом для всіх країн, і багато хто вже розпочав свою подорож. Для тих, хто цього не зробив, критично важливо розпочати процес трансформації вже зараз. Уникнення ризиків, відповідність вимогам і витрати залишаються ключовими факторами екологічних інвестицій. Однак мало уваги приділено перевагам діяльності з озеленення таким, як потенційній доданій вартості для економіки, робочим місцям, створеним у нових екологічних видах діяльності, силі сталих дій для стимулювання інновацій, новому досвіду та посиленню конкурентоспроможності.

Список використаних джерел:

- 1.The Global Green Economy: capturing the opportunity [Electronic resource] – Access: <https://www.arup.com/perspectives/publications/research/section/the-global-green-economy-capturing-the-opportunity>
- 2.The Global Green Economy. Oxford Economics [Electronic resource] – Access: <https://www.arup.com/-/media/arup/files/publications/g/the-global-green-economy-report.pdf>
- 3.Зелена економіка [Electronic resource] – Access: <https://uk.economy-pedia.com/11030077-green-economy>

СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ У СФЕРІ БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ З ЄВРОПОЛОМ ТА ЄВРОЮСТОМ

Новіков Дмитро, студент

Національний авіаційний університет, Київ

Науковий керівник: Лесь І., доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, к.ю.н

Сучасний етап розвитку нашої держави характеризується зміцненням співробітництва між державами та міжнародними організаціями у різних сферах. В першу чергу, особливої уваги потребує співробітництво в правоохоронній сфері, яке обумовлене розвитком транснаціональної злочинності, яка зачіпає інтереси двох і більше держав.

На сьогоднішній день Україна активно співпрацює з різними країнами на підставі міжнародних договорів та на засадах взаємності. Крім того, правоохоронна діяльність нашої країни пов'язана з діяльністю європейських інституцій, таких як Європол (Європейський поліцейський офіс) та Євроюст (Європейська організація з питань юстиції).

Як відомо, Європол виступає спеціальною інституцією Європейського Союзу, установою правопорядку, метою якої є підвищення якості взаємодії компетентних органів країн у сфері протидії транснаціональній злочинності. Європол поширює свою діяльність на територію 28 держав-членів ЄС. Крім того, Європол компетентний встановлювати співробітництво з третіми державами, які не входять до складу ЄС [1, с. 150], шляхом укладання угод про оперативне та стратегічне співробітництво з метою попередження та протидії транснаціональній злочинності шляхом обміну оперативними даними та технічною інформацією.

Євроюст виступає установою Європейського Союзу з функціями прокуратури і наділений компетенцією щодо здійснення координації слідчих заходів прокуратур та інших правоохоронних органів держав-членів [2, с. 190]. Ця інституція покликана стимулювати і покращувати координацію між національними органами слідства та обвинувачення і покращувати співробітництво між ними [3, с. 4]. Слід звернути увагу і на те, що до розгляду Євроюсту належать всі види тяжких злочинів та правопорушень, що входять до компетенції Європолу, а також злочини у сфері високих інформаційних технологій, шахрайства, корупції; будь-які злочини, що зазіхають на фінансові інтереси Європейського Союзу; екологічна злочинність [4, с. 92].

Варто зауважити, що Євроюст, як і Європол, також укладає угоди про співробітництво з третіми державами, не членами ЄС. На підставі вищевикладеного, можна зробити висновок, що співробітництво України з цими організаціями здійснюється в рамках угод про співпрацю.

Так, 14 грудня 2016 р. між Україною та Європолом була підписана Угода про оперативне та стратегічне співробітництво, яка набрала чинності 12 липня 2017 року та припинила дію попередньої Угоди між Україною та Європолом про стратегічне співробітництво 2009 року, метою якої було посилення співробітництва держав-членів ЄС, які діють через Європол, з Україною в запобіганні серйозним формам міжнародної злочинності, їхньому виявленні, припиненні та розслідуванні, шляхом обміну стратегічною й технічною інформацією [5, ст. 1].

Відповідно до ст. 4 чинної Угоди про оперативне та стратегічне співробітництво крім обміну інформацією, співробітництво може включати: обмін спеціальними знаннями, загальними зведеннями, результатами стратегічного аналізу, інформацією щодо процедур кримінальних розслідувань, інформацією про методи запобігання злочинності, участь у навчальних заходах, а також надання консультацій та підтримки в окремих кримінальних розслідуваннях [6, ст. 4].

Таким чином, завдяки укладеній угоді українським правоохоронцям надана можливість брати участь у спільних поліцейських заходах разом з іноземними колегами, здійснювати обмін і аналіз оперативної та стратегічної інформації, встановлювати місцезнаходження злочинців, які перебувають у розшуку, створювати міжнародні спільні слідчі групи тощо.

Самостійним структурним підрозділом апарату Національної поліції України, який забезпечує представництво України в Європейському поліцейському офісі є Департамент міжнародного поліцейського співробітництва, який є центром координації та забезпечення взаємодії правоохоронних органів України з компетентними органами зарубіжних держав з питань, що належать до сфери діяльності Європолу.

Також важливим кроком співпраці України з Європейським Союзом у правоохоронній сфері стало підписання 27 червня 2016 р. Угоди про співробітництво між Україною та Європейською організацією з питань юстиції та співробітництва між Україною і Євроюстом у боротьбі з тяжкими злочинами, зокрема організованою злочинністю і тероризмом [8, ст. 2]. Відповідно до цього документу, сторони можуть обмінюватися інформацією, яка є необхідною та відповідною, для досягнення мети цієї Угоди. Угодою також визначаються канали передачі інформації. Сторони визнають, що належне та адекватне опрацювання і обробка персональних даних, які вони отримують одна від одної, є критично важливим для збереження довіри щодо застосування цієї Угоди.

Доцільно відмітити, що Україна несе відповідальність за будь-яку шкоду, заподіяну в результаті юридичних чи фактичних помилок у даних, обмін якими був здійснений з Євроюстом, відповідно до свого чинного законодавства

Компетентним органом в Україні для виконання Угоди між Україною та Євроюстом є Генеральна прокуратура України [8, ст.4].

Таким чином, чинні Угоди про співробітництво між Україною та Європолем і Євроюстом створюють правову базу для використання Україною можливостей цих організацій, а саме: компетентні органи України і ЄС зможуть ефективно співпрацювати у розслідуванні тяжких злочинів транснаціонального характеру, обговоренні питань що стосуються співробітництва в цілому, боротьби з організованими злочинними угрупованнями в сферах кіберзлочинності, тероризму, торгівлі людьми тощо.

Крім того, на наш погляд, до основних напрямів співробітництва України з інституціями Європейського Союзу у правоохоронній сфері, є: обмін стратегічною і оперативною інформацією, збір доказів, переслідування та видача злочинців, створення спільних слідчих груп, посилення співпраці та організація робочих візитів представників правоохоронних органів іноземних держав, надання інших видів допомоги з метою протидії міжнародній злочинності тощо.

На підставі вищевикладеного, можна дійти висновку, що Україна доклала чимало зусиль для того, щоб співпрацювати з державами-членами Європейського Союзу та його правоохоронними органами (Європолем та Євроюстом) з метою подолання масштабної проблеми сучасності – транснаціональної організованої злочинності, а також підвищення рівня законності, безпеки та правопорядку в Україні.

Список використаних джерел:

1. Чорноус Ю.М. Завдання міжнародних організацій у боротьбі зі злочинністю / Ю.М. Чорноус // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2011. - № 25. – С. 144-152.
2. Стрельцова О.В. Організаційний механізм Європейського Союзу в сфері спільної кримінальної політики. Юридична наука. 2011. № 4-5. С. 185- 191.
3. Кропнов В.О. Інституції Європейського Союзу у сфері охорони права та здійснення правосуддя // Теорія та практика державного управління. 2013. № 3(42). С. 1-6. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2013-3/doc/5/05.pdf>
4. Грицаєнко Л. Органи Європейського Союзу з боротьби зі злочинністю та правові засади їх співробітництва з Україною. Вісник Національної академії прокуратури України. 2012. № 1. С. 91-95.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ САНКЦІЙ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

**Нуруллаєв Ількін, професор кафедри міжнародного права та порівняльного
правознавства, д.ю.н., доцент**

В останні десятиліття міжнародні санкції стали одним із ключових елементів сучасних міжнародних відносин. Визначаючи особливості інституту міжнародно-правових санкцій, слід передусім зауважити, що у науці міжнародного права відсутні єдині підходи до визначення поняття «санкції». Одночасно, коли мова йде про міжнародно-правові санкції та їх застосування, частіше за все їх розглядають у зв'язку реалізацією норм інституту міжнародно-правової відповідальності [1, с. 320]. Проте і це питання, також неодноразово ставало предметом дискусій.

Так, В.А Василенко зауважував, що «міжнародно-правові санкції не є формами відповідальності за міжнародні правопорушення, так само як форми міжнародно-правової відповідальності не виступають як санкції» [2, с. 12]. У свою чергу Лукашук І.І вважав, що санкції є примусовими заходами виконання зобов'язань, що випливають з правовідносин відповідальності. Д. Анцилотті вказував, що єдиною можливою санкцією щодо держави-правопорушниці є відшкодування спричинених збитків або задоволення вимог, які одночасно є і покаранням за протиправне діяння.

Санкції нерідко ототожнюють з формами відповідальності, причому останнім часом у науковій сфері на перший план виходить теорія про самостійність інституту санкцій³. Норми цього інституту забезпечують порядок примусового відновлення первинних (тобто таких, що функціонували до правопорушення) правових відносин, а якщо це неможливо, то заміни їх на адекватні. Вони забезпечують відшкодування збитків, які стали наслідком правопорушення і відмови добровільно виконати зобов'язання щодо відшкодування.

Як вже вказувалося, у доктрині й сучасній практиці міжнародного права не існує єдиного підходу щодо змісту поняття «міжнародно-правові санкції». Вагомою причиною виникнення ускладнень у трактуванні цього поняття є те, що жодний міжнародно-правовий документ не містить визначення терміна «санкції». Залишаються недостатньо розробленими й інші важливі складові теорії застосування невійськових примусових заходів. Зокрема, не з'ясовані питання змісту санкцій; співвідношення поняття «санкції» з іншими суміжними правовими категоріями, такими як міжнародно-правова відповідальність, примусові заходи, контрзаходи тощо. Проте розв'язання теоретичних проблем визначення суті та особливостей застосування санкцій має велике практичне значення задля забезпечення міжнародного правопорядку.

У найзагальнішому вигляді, санкції у міжнародному праві визначаються як правомірні примусові заходи⁴, які застосовують суб'єкти міжнародного права для припинення міжнародного правопорушення, відновлення прав потерпілих суб'єктів і виконання правопорушником зобов'язань внаслідок відповідальності, яка виникла у відповідь на правопорушення. Міжнародно правові санкції не є лише формою міжнародно-правової відповідальності, адже міжнародно-правова відповідальність – це обов'язок відновлення порушених прав та відшкодування, а міжнародноправові санкції - це засіб, з допомогою якого відновлюють порушені права та домагаються відшкодування. Санкції у міжнародному праві є формою дозволеного примусу в міждержавних відносинах.

У свою чергу заходи примусу мають різну правову природу. За відсутності централізованого апарату примусу, вони можуть застосовуватися індивідуально – державами з використанням механізму контрзаходів, і колективно – за допомогою інституційного механізму міжнародних організацій, за допомогою міжнародно-правових санкцій. Тому формально, санкціями є ті примусові заходи, які застосовуються міжнародними організаціями у відповідності з їх статутними документами, наприклад ООН

³ Згода держави-правопорушника добровільно виконати всі обов'язки, що випливають з правовідносин відповідальності, дозволяє такій державі звільнитися від введення санкційного режиму в майбутньому, а ось відмова від виконання обов'язків або небажання припинити правопорушення, що триває, створюють правові підстави для продовження або повторного застосування (посиллення) санкцій.

⁴ Право на примусові заходи належить кожному суб'єкту міжнародного права. Держави реалізують це право індивідуально, колективно і за допомогою міжнародних організацій.

або Європейський Союз, а примусові заходи, що вживаються в односторонньому порядку державами - контрзаходами.

Санкції застосовують лише у відповідь на міжнародні правопорушення. І в цьому полягає їх принципова різниця від неправомірного застосування сили в міжнародних відносинах і від правомірних превентивних примусових заходів.

Слід нагадати, що підставою для застосування санкцій є не стільки факт міжнародного правопорушення, скільки відмова виконати міжнародні зобов'язання по ліквідації наслідків такого правопорушення. Тобто міжнародно-правові санкції запроваджуються тоді, коли держава здійснила правопорушення і не відшкодувала завдані матеріальні збитки і моральну шкоду. Таким чином, на відміну від форм міжнародно-правової відповідальності (нематеріальної і матеріальної), санкції - це відповідні примусові заходи, які застосовують тоді, коли держава-правопорушниця добровільно і сумлінно не виконала своїх юридичних обов'язків. При цьому інколи підкреслюється, що санкції є крайні заходами примусового порядку застосування норм міжнародного права. Такі примусові заходи можуть застосовуватися проти держав, недержавних організацій або осіб, які становлять загрозу міжнародному миру та безпеці.

Крім цілі відновлення порушеного права та відшкодування збитків, завданих у результаті неправомірної поведінки суб'єкта міжнародного права (які є загалом цілями міжнародно-правової відповідальності), метою санкцій є вплив на поведінку порушника, зменшення його здатності до маневру або послаблення його позиції та публічне засудження тих порушників, які становлять загрозу міжнародному миру та безпеці. Санкції мають принципово превентивний характер і мають бути пропорційними. Вони використовуються як альтернатива застосуванню збройної сили.

Щоб уникнути несприятливих наслідків для третіх сторін, санкції, наскільки це можливо, спрямовані на конкретних осіб або організації та завжди повинні відповідати міжнародному праву та правам людини. Приклади можуть включати економічно-комерційні заходи (ембарго на постачання зброї), фінансові заходи або індивідуальні санкції, такі як заборона в'їзду в державу або заморожування активів.

Наразі санкції вводять три основні органи: ООН, Європейський Союз та Організація з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ).

Питання про ефективність застосування примусових заходів є спірним. У процесі їх застосування не завжди вдається досягти заявлених цілей, зокрема таких як припинення міжнародного правопорушення або забезпечення реалізації відповідальності суб'єкта-правопорушника.

Аналіз поняття та практики застосування міжнародних санкцій показує, що найчастіше вони використовуються як засіб переконання, а не покарання. Також практика показує, що час їх дії може затягтися навіть на десятиліття, так і не досягнувши результату. У більшості випадків від них часто-густо страждає населення, а не керівництво країни. З урахуванням цього адресне застосування санкцій може вирішити цю проблему їх ефективності.

Список використаних джерел:

1. Малишева Ю. В. Відмежування поняття «санкції» від суміжних понять «примусові заходи» та «контрзаходи» в міжнародному праві / Ю. В. Малишева // Часопис Київського університету права. – 2014. – № 1. – С. 320–324.
2. Василенко В. А. Міжнародно-правові санкції. Київ: «Вища школа», 1982. 229 с.

КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ

Пастушок Юлія, студентка

Важливий факт у кримінальному процесі, що потерпілий, а також суспільство повинні знати про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, а також зацікавленість у тому, щоб злочинець не залишився безкарним, є необхідним кроком для притягнення злочинця до відповідальності, незалежно від того, хто він.

Розгляд кримінальних справ за участі неповнолітніх, безумовно, представляє значні труднощі для системи безпеки, юстиції та інших владних органів. Такі ситуації є складними і важко підданами.

Судовий процес проти неповнолітніх характеризується діями та процесуальним прогресом, відмінними від дій дорослих, і я, у свою чергу, підкреслю деякі з них:

- 1) Кримінальне провадження щодо неповнолітніх поширюється на тих осіб, які вчинили кримінальне правопорушення як неповнолітні, які не досягли 21 року на момент відкриття провадження або судового розгляду;
- 2) Неповнолітнього не можна судити заочно;
- 3) Захист у справах неповнолітніх є обов'язковим;
- 4) Присутність одного з батьків, усиновлювача чи піклувальника у справі неповнолітніх є їх правом;
- 5) Що стосується принципу гласності, то у процесі щодо неповнолітніх немає публічності, тому публікація узагальнень і фотографій підсудних і неповнолітніх свідків, обвинувачених або постраждалих у кримінальному правопорушенні, заборонена.

Процедура щодо неповнолітніх завжди має проводитися терміново і органи, які беруть участь у процедурі щодо неповнолітніх та інші органи, від яких вимагається повідомлення, звіти чи думки, зобов'язані діяти швидко і без зволікань.

Обвинувачення у справі неповнолітніх обов'язково здійснюється офіційно та провадження починається лише на підставі клопотання державного прокурора та розпочинається через підготовчу процедуру.

Три заходи забезпечення присутності неповнолітнього: тимчасовий арешт, поліцейське затримання та тримання під вартою.

Тимчасовий арешт або тримання під вартою неповнолітнього не може перевищувати 24 годин. Неповнолітній може триматися під вартою за рішенням судді у справах неповнолітніх не більше ніж тридцять днів з дня його затримання.

Стосовно свідка, враховуючи важливість віку, суд може розпорядитися, щоб свідок був допитаний поза залогою судового засідання по закритому телебаченню, у себе вдома чи в будь-якому іншому місці, де знаходиться він або центр соціальної роботи.

Затримання неповнолітніх слід використовувати як крайній засіб і на якомога коротший термін.

Дослідження та практика показують, що значна частина неповнолітніх вважає, що допит поліцією, прокуратурою чи судом є серйозною справою, і, отже, розглядаючи таке явище над неправильним уявленням, звичайно, було б прийнятно, щоб неповнолітні, які будуть давати свідчення перед кримінальним судом, спочатку повинні бути психологічно підготовлені, щоб їх свідчення мали бажаний ефект.

За наявності обґрунтованої підозри у вчиненні неповнолітнім кримінального правопорушення державний прокурор починає підготовче провадження щодо неповнолітнього на підставі відомостей, отриманих із кримінального провадження міліції або з інших джерел.

Державний обвинувач ухвалою відкриває підготовче провадження. Державний обвинувач може зупинити кримінальне переслідування неповнолітнього за злочин, за який

передбачено покарання у вигляді штрафу або позбавлення волі на строк до трьох років, або за злочин, вчинений з необережності, за який передбачено покарання у вигляді позбавлення волі на строк до п'яти років, за винятком тих, які спричинили смерть. як наслідок, і дати йому міру різноманітності.

Після завершення підготовчого провадження державний обвинувач може внести до суду у справах неповнолітніх мотивоване подання про обрання виховного заходу чи покарання. Рішення у справах неповнолітніх постановляються у формі вироку та ухвали. Захід виховного характеру, призначений у вигляді виконання, виконується після набрання рішенням суду законної сили, а за відсутності законних перешкод для його виконання остаточне рішення надсилається судом установі або особі для виконання протягом трьох днів з дня набрання рішенням законної сили. Служба пробації перевіряє виконання виховних заходів.

Служба пробації відіграє ключову роль у виконанні виховних заходів. Служба пробації відіграє важливу роль у підготовці соціального дослідження під час кримінального провадження щодо неповнолітнього, як до початку підготовчого провадження, так і під час його проведення.

Служба пробації бере участь у судових засіданнях, висловлює свої погляди щодо ресоціалізації неповнолітніх, які вчинили кримінальні правопорушення. У поводженні з неповнолітніми-правопорушниками Служба пробації співпрацює з органами опіки та громадськими організаціями.

Виховно-виправна установа є виправною установою напіввідкритого і відкритого типу, в якій неповнолітнім забезпечуються захист, допомога і нагляд, з метою їх виховання і навчання. Під час перебування неповнолітніх у виховно-виправній установі повинні бути забезпечені основні умови для здобуття початкової освіти та професійної підготовки.

Під час перебування в закладі неповнолітні мають право відвідувати сім'ю без обмежень, мають право зберігати листування з членами сім'ї та іншими особами, мають право отримувати необмежену кількість посилок, під час перебування в закладі вони зобов'язані працювати, щоб сформувати трудові звички та мати можливість жити самостійно після виходу з закладу.

Список використаних джерел:

1. Кодекс ювенальної юстиції.
2. Конвенція про захист дитини, схвалена Генеральною Асамблеєю
3. Закон про виконання кримінальних санкцій, № 03/L-191
4. Закон про захист свідків, № 04/L-015
5. Кримінальний кодекс Косово, код № 04/L-082

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ, ЯКІ ОТРИМАЛИ ТІЛЕСНІ УШКОДЖЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗБРОЙНИМ КОНФЛІКТОМ

**Патюк Світлана, доцент кафедри міжнародного права та порівняльного
правознавства, к.ю.н**

Національний авіаційний університет. м.Київ

Верховна Рада України, діючи як представницький орган Українського народу, який є єдиним джерелом влади в Україні прийняла цілий ряд нормативно-правових актів, в яких визнала агресію Російської Федерації проти України та тимчасову окупацію територій

Донецької та Луганської областей та АРК, визначивши дату початку такої окупації 19 та 20 лютого 2014 року відповідно.

27.04.2014 року набрав чинності Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», який визначив цілями державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованій території забезпечення захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб у передбаченому законом обсязі.

Однак слід зазначити, що з моменту виникнення конфлікту в Україні утворились нові категорії громадян, які потребують, але не мають належного соціального захисту, який Україна має забезпечити ратифікувавши міжнародні договори, які покликані забезпечити захист цивільного населення від впливу збройного конфлікту.

До таких соціальних груп слід віднести: цивільних осіб, які перебували в полоні й отримали інвалідність; цивільних осіб, які отримали тілесні ушкодження, пов'язані із збройним конфліктом і отримали інвалідність внаслідок таких тілесних ушкоджень та окрему категорією жертв війни, якими є непрацездатні члени сім'ї цивільних осіб, які загинули в полоні або через бойові дії та їх діти. Будь-які окремі заходи соціального захисту для таких дітей законодавством не передбачені і вчиняються в окремих областях за ініціативи місцевих органів влади. Саме такі висновки зроблені у звіті Stabilization Support Services.

Дослідивши напрацювання та аналітику в сфері соціального захисту цивільного населення України, що залишилось на окупованій території, слід в цілому констатувати факт, що дії держави в цьому сенсі є дискримінаційними, адже така соціальна категорія, як «жертва війни», «діти війни, внаслідок збройної агресії Російської Федерації» та інше, щодо цивільного населення окупованих територій на сьогодні в законодавчому полі взагалі не фігурує.

Міжнародне гуманітарне право передбачає захист цивільного населення в зоні конфлікту чи в окупації. Проте воно не містить норм, які б регламентували саме соціальний захист цивільних жертв війни. Тобто забезпечення соціального захисту жертв війни має регламентуватися національним законодавством із врахуванням правових норм, що передбачені міжнародним гуманітарним правом.

Загострення такого питання соціального захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни мало би вирішитися після прийняття змін до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», але законодавець виключив осіб, що набули порушень здоров'я через поранення чи інше ушкодження здоров'я на непідконтрольній уряду території після 1 грудня 2014 року, відповідно до абзацу третього пункту 4 частини другої статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту».

В провадженні адміністративних судів перебуває адміністративна справа, щодо визнання протиправною та не чинною частини речення абз. 1 п. 1 Порядку встановлення зв'язку інвалідності з пораненнями чи іншими ушкодженнями здоров'я, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.04.2018 №306 "Деякі питання встановлення зв'язку інвалідності з пораненнями чи іншими ушкодженнями здоров'я", а саме "до 1 грудня 2014 р., а з 1 грудня 2014 р. - на території проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, де органи державної влади здійснюють свої повноваження"(Справа № 640/3542/20). В задоволенні зазначеного позову було повністю відмовлено з огляду на те, що положення Порядку №306 в оскаржуваній частині є ідентичними відповідним положенням Закону № 3551-ХІІ

У справі «Ілашку та інші проти Молдови та Росії» ЄСПЛ зауважив, що «Суд вважає, що коли держава не може забезпечити дію своєї влади на частині своєї території відповідно фактичній ситуації (наприклад, сепаратистський режим, військова окупація), держава не перестає нести відповідальність та здійснювати юрисдикцію. Воно повинно усіма доступними дипломатичними та правовими засобами із залученням іноземних держав

та міжнародних організацій продовжувати гарантувати права та свободи, передбачені Конвенцією».

На нашу думку, у цих правових позицій є й більш широке тлумачення, й воно не повинно стосуватися виключно пенсій, адже пенсія це тільки один з видів соціального забезпечення.

Зазначене обумовлює необхідність комплексного державного управління реформами в системі соціального забезпечення та удосконалення відповідних організаційно-економічних механізмів у цих сферах, шляхом прийняття відповідних законодавчих актів, із врахуванням змін, що включають соціальний захист цивільного населення України, що перебуває на окупованій території.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text> . (Дата звернення: 19.02.2023 року).
2. Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text> 7 (дата звернення: 19.02.2023 року).

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗАВДАНЬ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ У ВОЄННИЙ ЧАС

Пахомова Ольга, студентка

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Татаренко Н, професор кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу, к.е.н.

Однією з важливих складових сучасних міжнародних економічних відносин є економічна дипломатія, яка є своєрідним виразником стратегій розвитку, національної економічної політики і економіки. Вона значною мірою визначає динаміку міжнародних відносин і відображає їхні потреби і тренди. Усі основні здобутки зовнішньої політики спираються на міцний економічний фундамент [1]. Це пояснюється тим, що протягом усієї історії економічні чинники грали одну з ключових ролей у визначенні національних інтересів країн, формуванні зовнішньополітичних і зовнішньоекономічних завдань та пріоритетів [2].

Специфіка економічної дипломатії України визначалась кількома потужними чинниками: відсутністю політико-економічної суб'єктності і тривалою ізоляцією України від прямої взаємодії зі світовими економічними центрами і центрами сили, відтак, завдання реалізації економічних інтересів, як це було притаманно іншим, суверенним і самодостатнім державам, не стояло. Зі здобуттям незалежності Україна сама стає автором і виконавцем стратегії національного економічного розвитку, а суб'єкти економічної дипломатії – рівноправними учасниками дипломатичного процесу.

Тісний взаємозв'язок економічних інтересів із зовнішньополітичними програмами України стають аксіомою для економічної дипломатії, при цьому економічна дипломатія – використання економічних важелів та професіональних навичок дипломатів-економістів задля досягнення зовнішньополітичних і зовнішньоекономічних цілей – становить

особливий інтерес у тому розумінні, що реалізація її завдань ніколи не пов'язувалась з військовим тиском, а швидше базувалась на принципі «м'якої сили», і це не вимагало значних витрат, як, наприклад, у разі відкритого військового втручання, дипломатичні інституції підпорядковувались тезі, що "економічний вплив є більш стійким і надійним, ніж політичний і тим більше військовий, а ефективність вища і носить неконфронтаційний характер".

Міжнародні економічні відносини України, які вибудовувались у контексті завдання паритетного долучення до функціонування міжнародних ринків, отримання міжнародної економічної підтримки та допомоги, вимагали активності, спонукали до розширення економічних зв'язків у пошуку вигідних умов торгівлі, залучення інвестицій і новітніх технологій задля реструктуризації національної економіки.

У цьому розумінні, економічна дипломатія України виконувала практичну та адаптивну функції [3]:

- виконувала завдання Національної економічної стратегії розвитку;
- намагалась запобігати економічним конфліктам;
- робила спроби тиснути на зарубіжних сусідів – економічних інтервентів;
- намагалась підтримувати стабільність міжнародних економічних відносин;
- включалась у процеси вирішення глобальних економічних і екологічних проблем.

Її використовували для стабілізації міжнародного економічного становища країни та зміцнення довіри між країнами [3].

На даний час економічна дипломатія України повністю сформувалась як цілісна система, що включає діяльність державних інститутів, які залучають різноманітні громадські організації і суб'єктів підприємництва, із застосуванням знань сучасних економічних, політичних, правових наук та інструментів, методів та форм сучасної дипломатії, з використанням двосторонніх та багатосторонніх інститутів з метою реалізації національних економічних інтересів в міжнародному середовищі. Економічна дипломатія сьогодні – це діяльність з реалізації національних економічних інтересів в глобальному економічному середовищі та захист економічної безпеки країни дипломатичними методами.

Ця діяльність спрямована на забезпечення стійкого та стабільного розвитку соціально-орієнтованої ринкової економіки України [3].

Проте останніми роками економічне позиціонування України за визначенням не могло бути стабільним, враховуючи вплив зовнішніх факторів – розв'язаної Росією проти України економічної війни [4], агресивних дій Росії на Сході країни, хвилі коронавірусу, що стала причиною спаду економіку по всьому світу. Проте, завдання, які ставились перед вітчизняною дипломатією, слугували досягненню основної мети – розбудови національної економіки, її оновленню, і зводились до пошуку і задіяння ресурсів такого розвитку.

Але після повномасштабного вторгнення Росії на територію України, окупації її продуктивних територій, завдання економічної дипломатії критично змінюються. Виникає нагальна потреба залучення міжнародного співтовариства до вирішення непритаманних мирному часу економічних завдань:

- пошук ресурсів для ведення опору воєнній агресії;
- акумуляція ресурсів для відновлення економіки;
- забезпечення населення і армії продуктами харчування;
- забезпечення населення і армії товарами першої необхідності;
- забезпечення зброєю і технікою;
- залучення економічної допомоги для виконання зобов'язань держави;
- сприяння інноваційному оновленню оборонних галузей;
- ініціювання запровадження економічних санкційних режимів;
- залучення засобів для ремонтів ушкоджених об'єктів критичної інфраструктури;
- відновлення розірваних війною економічних зв'язків;

–пошук підтримки (розмінування і розблокування портів, доріг) для виконання взятих на себе зобов'язань глобального і міжнародного порядку, виконання міжнародних економічних договорів;

–здіяння економічних важелів впливу на нейтральні і вороже налаштовані країни [4].

Таким чином, економічна дипломатія набуває воєнного забарвлення і зосереджується довкола вирішення специфічних проблем, пов'язаних не лише з рухом товарів, рівнем цін та інфляцією.

Завдяки зусиллям економічної дипломатії після введення воєнного стану більшість суб'єктів малого та середнього бізнесу не змогли продовжити працювати за власними програмами, переорієнтували свою роботу на військові потреби, при тому, що постійні перебої з електропостачанням, водою обмежують стабільну роботу підприємств та бізнесу завдяки налагодженим поставкам відповідного обладнання, змогли налагодити роботу і змогли отримувати військово-економічну допомогу (у формі засобів виробництва, технологій, новітніх запасних частин, засобів зв'язку, тощо).

Важливим завданням дипломатії у цьому контексті стало донесення достовірної інформації про військові події та запобігати дезінформацію з ворожої сторони. Достовірність інформації про економічні проблеми, що виникли в Україні, сприяла формуванню економічної допомоги і мобілізації економічного потенціалу вирішення цих проблем.

Світова дипломатія зосередилася на впровадженні санкційних заходів, ініційованих українською дипломатією, що хоча і виключає втручання у військові дії, але напряду впливає на економічний стан країни-агресора. Таким чином, захист країни здійснюється не лише на фронті, але й на міжнародному рівні.

Міжнародні відносини регулюють конкуренцію держав та здійснює управління потенційними загрозами та їх оптимальним вирішенням. Економічна дипломатія важлива не лише під час конфлікту, але і після нього. При відновленні інфраструктури країни, вона відіграє важливу роль, допоможе реструктуризувати економіку, запровадити міжнародні стандарти та посилити економічні відносини між країнами, для чого у нинішній час економічна дипломатія вже створила міцне підґрунтя.

Для України дипломатія є інструментом відстоювання автентичності та підтримки її прагнень до миру і економічного добробуту. Українська дипломатія також є фронтом захисту України, допомагає її боронити на міжнародній арені та розширювати і підтримувати міжнародні відносини з іншими країнами.

Список використаних джерел:

1. Палагусинець, Р. В. (2020). Роль дипломатичної служби в формуванні ефективного державного управління зовнішньою політикою держави. Ефективна економіка, 2. – Електронний ресурс: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/2_2020/40.pdf
2. Федорова Г. (2022) Роль дипломатії під час воєнного стану. – ГРАНІ. Том 25., № 5. – 2022.
3. Tatarenko, Nataliia. Economic Diplomacy: Current Challenges and Trends //Public diplomacy: Handbook. /General Editorship of Iryna Matiash. – The project has been carried out with support from the Hanns Seidel Foundation, 2022. – 123-143/21. – <https://sshdir.org.ua/publicna-dyplomatiya-navch-posibnyk-za-zagal-red-iryny-matyash-natsionalnyj-universytet-ostrozka-akademiya-naukove-tovarystvo-istoriyi-dyplomatiyi-ta-mizhnarodnyh-vidnosyn-kyyiv-gorobets-2021-22/>
4. Татаренко Н.О. Автаркія і економічні санкції в економічних війнах //XIII Міжнародна науково-практична конференція «Національні економічні стратегії розвитку в глобальному середовищі», Київ, 26 травня 2022: Збірник тез – К.: НАУ, 2022.- С.33-35.

«СВОЮ УКРАЇНУ ЛЮБІТЬ. ЛЮБІТЬ ЇЇ... ВО ВРЕМ'Я ЛЮТЕ. В ОСТАННЮ ТЯЖКУЮ МИНУТУ ЗА НЕЇ ГОСПОДА МОЛІТЬ»

Петренко Юлія, студентка, учасниця Конкурсу ораторського мистецтва з нагоди Дня народження Тараса Шевченка

Національний авіаційний університет, м.Київ

Науковий керівник – Вишнякова Ю., викладач кафедри реклами та зв'язків з громадськістю

Тривожність, страх, лють, невідомість. “Що буде завтра?”– бринить повсякчас у думках. В один момент хочеться сісти, скласти руки і просто чекати відповідь. Що буде завтра? Як довго це триватиме? За що нам це? Але ці швидкоплинні секунди одразу зникають, коли згадуєш, ким насправді ти є. Я тут і зараз! Якщо моя доля буде лягти за Україну – це місія, заради майбутнього нашої незламної нації.

Після 24 лютого ми згадали про свій історичний код нації, котрий створювався століттями, котрий хотіли очорнити, але попри всі їхні намагання – ми вистояли і стоятимемо стільки, скільки потрібно. «Свою Україну любіть. Любіть її... Во время люте. В останню тяжкую минуту за неї Господа моліть.» Тарас Шевченко мав рацію. У важкі часи, коли Російська Імперія загарбала українські землі і пихато прозвала їх Малоросією, Шевченко своїм норомом, нестрахом, чіткою позицією і гострим письменницьким пером прагнув знищити репутацію зажертої імперії. Він любив Україну во время люте, хоч було йому не солодко: арешти, що сягали років, заборона творчості, вічний нагляд, щоб не мав можливості висловити зайвої думки. Людина прагнула свободи слова, але у 19 столітті Російська Імперія забороняла її. Особливе занепокоєння виникло в імперській владі, коли у світ почала виходити художня література, написана українською. За наказом Олександра II був створений Емський указ 1876 року, що додав до Валуєвського циркуляру низку заборон української мови. Вам не здається, що тут є паралель з сучасністю? Сьогодні на окупованих територіях сучасної України рашисти намагаються будь-якими способами заборонити нашу солов'їну мову і багату культуру. Орки палять українські видання, а натомість змушують наших дітей читати Пушкіна. Історія повторюється.

Четверта година дня, повідомлення «Повітряна тривога». Неподалік вже чути гул ворожого літака, який летить на твоє місто. Мама на роботі у шпиталі, поряд бабуся в очах якої промовисте: «Біжимо». Через дві хвилини ви вже сидите у похмурому сховищі з сусідами. Всі налякані. Чути вибухи. Ти не знаєш, чи витримав твій будинок, чи встигла мама сховатися у підвалі, тримаєш пальці схрестивши за тих, хто залишився у квартирах. Віриш, що молитви, які ти ніколи не знав зараз дивним чином складаються в думках, які тебе врятовують і заспокоють. Відбій повітряної тривоги, люди не поспішають розходитися по домівкам, вони знають, що ночувати будуть у сховищі, так спокійніше. «Ну... Зеленський молодець, що не покинув країну, залишився с народом!» «Да, клоун самый настоящий ваш оцей Зеленский. Куди б він поїхав, если запад диктует!» «Не-не, знаете, в Советском Союзе было лучше: квартиры раздавали, был порядок!» «Мне всё равно, где жить, главное, чтобы войны не было. Мы же братский народ». У мене почався істеричний сміх від почутого. Всі звернули на мене увагу. На думку спало одне: людина реально невільник Кремля або вирішила організувати стендап, щоб розрядити обстановку? Тут ти намагаєшся їй пояснити, що ненормально вважати русню «братами», коли вони в інтернет викладають відео з написом: «У нас газ, а у вас?» Дякувати Богу, що в нашому районі був газ. Тоді, постає питання щодо інших районів міста. Напевно, мешканцям було цікаво відчутти атмосферу 1 травня на початку березня, щоб приготувати собі поїсти на багатті. І це був далеко не шашлик. Ну а що? Тільки «старший брат», як себе називає Росія сидить у теплі, а молодший, тобто Україна за їхніми словами, підігріває харчі як може. Це дійсно «братский поступок» одразу видно, що «брат за брата».

Або згадати Голокост, коли радянська влада залишила українців без хліба і ввела закон про 5 колосків. Відчуваю, у той час Сталіну захотілося перепробувати всі хлібні вироби виключно з українського борошна, залишивши людей голодувати, божеволіти від нестачі їжі, помирати.

Зараз кожен з нас намагається підтримати Україну. Дядько Ігор, який був на варті охорони нашого сховища добровільно пішов у ТРО, подруга Катя, яка постійно спускалась під час повітряної тривоги зі своїм котиком Мурчиком регулярно донатить на ЗСУ, кав'ярня під будинком почала пригощати військових безкоштовною чашкою кави, щоб смаком і посмішкою зробити день кращим. Моя матуся Алла, котра пережила зі мною блокаду Чернігова перейшла на українську, назавжди поховавши для себе російську.

Наша нація незламна, вона знає заради чого бореться. Українці не покинуть свою державу во время люте, до останнього будуть Господа молити за неї. Пройшла та доба, коли українці мовчали, зараз про них знає весь світ. Як казав Василь Симоненко: «Я — Українець! Ось і вся моя автобіографія!»

«СВОЮ УКРАЇНУ ЛЮБИТЬ, ЛЮБИТЬ ЇЇ... ВО ВРЕМЯ ЛЮТЕ, В ОСТАННЮ ТЯЖКУЮ МИНУТУ ЗА НЕЇ ГОСПОДА МОЛІТЬ»

**Петришина Каріна, студентка, учасниця Конкурсу ораторського мистецтва з нагоди
Дня народження Тараса Шевченка**

Національний авіаційний університет, Київ

*Науковий керівник – Лесь І., доцент кафедри міжнародного права та
порівняльного правознавства, к.ю.н.,*

Любити Україну і молитися за неї – два ключових слова, які викликають і гордість, і біль одночасно. Вони написані за тюремними ґратами. Але і там Шевченко в думках закликав своїх побратимів, друзів, земляків не згинатися перед поневолювачами, не сподіватися царської милості, а думати та дбати про долю поневоленого рідного люду. Все, про що писало перо Шевченка, наразі є дуже актуальним і було актуальним завжди. Не одне «...время люте» пережили українці. Але, на жаль, все те, від чого застерігав у своїх творах Кобзар, ми відчуваємо і сьогодні. У своїй творчості він попереджав, що Україну чекає тяжка війна з російським агресором. Він показував, що ідея «руського міру» не нова, вона існувала і в його час. Адже кажуть, що історія циклічна, тобто вона має здатність повторюватися.

Хочу розповісти про себе. Я виросла в гарному та заможному селі, що на південному сході Вінниччини. Першим, кого ми хоронили на Великдень (як символічно) був молодий, розумний хлопець. У 2021 році він перервав навчання в медичному університеті та пішов на Схід рятувати і лікувати поранених, хворих бійців ООС. Коли розпочалося повномасштабне вторгнення, не злякався, не скористався тим, що він інвалід (бо бачив лише на одне око), а залишився зі своїм підрозділом. Рятуючи побратимів, загинув під Авдіївкою. Через два місяці, там же, на Донеччині загинув чоловік його сестри. Ще один герой – це батько 12-річної сонячної дівчинки. Який з перших днів повномасштабної війни уміло організував територіальну оборону, а коли прийшов час іти на передову – він лише виконав наказ. Загинув під Соледаром. Одні символи: Соледар – сіль землі; наші воїни – сіль нашої землі.

Я не знайома з цими сім'ями, ми не є родичами, ніколи не бачила їх на мітингах чи протестах. Я не знаю усіх імен воїнів, які стоять на позиціях по всій лінії фронту. Але я знаю точно, що вони мовчки, вперто та зятято виконували і виконують свою роботу. Бо інакше себе не мислять. Бо справжня любов – це вчинок, а не слова.

Євген Чикаленко казав, що мало любити Україну до глибини душі, її потрібно любити до глибини кишені. Кілька десятків автомобілів, до десятка тепловізорів, рацій тощо – пішло на фронт лише з одного села. Діти без примусу ініціюють і влаштовують в школі різноманітні ярмарки, передаючи отримані кошти на потреби фронту. І ні, люди не стають фотографуватися, мовляв: «дивіться, я ж допомагаю ЗСУ», а просто показують свою любов до України, просто наближають день нашої Перемоги. Бо любов – це про вчинки, про готовність допомогти тут і зараз. Війська загарбників, які розраховували на швидку перемогу, наштовхнулися на сильний супротив українців, які завзято, хоробро боронять свою землю, волю та незалежність. Боронять – бо люблять, не зважаючи на те, що звичне життя руйнується на очах. Священний обов'язок кожного свідомого українця – встати на захист рідної землі, на будь-якому фронті: чи то військовому, чи то культурному...

Українці в молитві завжди просять перше за когось, а тоді вже за себе. Бо люблять. І наша молитва буде почута, адже ця молитва, наповнена любов'ю, а не ненавистю. Ми ворога не ненавидимо, тому що це занадто високе почуття. Ми відчуваємо до нього лише огиду і страшенну лють. А у своїй молитві проказуємо:

Боже великий, єдиний,
Нам Україну храни...
Волі і світу промінням
Ти її осіни.
Світлом науки і знання
Нас, дітей, просвіти,
В чистій любові до краю,
Ти нас, Боже, зрости.
Молимося, Боже єдиний,
Нам Україну храни,
Всі свої ласки й щедроти
Ти на люд наш зверни.
Дай йому волю, дай йому долю,
Дай доброго світу, щастя,
Дай, Боже, народу
І многая, многая літа.

ВПЛИВ ДІАСПОР НА МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ

Пех Вікторія, студентка

Національний авіаційний університет, м. Київ

*Науковий керівник: Мороз А., доцент кафедри міжнародних відносин,
інформації та регіональних студій, к.п.н*

До найбільших змін в сучасній міжнародній системі відносять зміну складу її акторів. У процесі глобалізації великого значення набувають діаспори та етнічні спільноти, які виступають носіями етнокультурних традицій певного народу, політичним інструментом міждержавних відносин, а також самостійним учасником зовнішньої політики. У зв'язку з цим посилення ролі діаспори визначається і передбачається державою на політико-правовому рівні.

Проблема розвитку діаспор як важелів впливу держав в умовах глобалізації сьогодні набула особливої актуальності і знаходиться в центрі уваги провідних країн світу, а

обґрунтування напрямів і способів її вирішення є наріжним каменем їхньої внутрішньої і зовнішньої політики.

Використання впливу діаспоральних груп у геополітичних процесах є життєво важливою складовою сучасної зовнішньої політики особливо для маленьких етносів.

Сучасним міжнародним правом діаспора розглядається як транснаціональний актор політики загалом, як і політичний чинник двосторонніх відносин країни-донора та реципієнта зокрема, а також як фактор співпраці в міждержавній і транснаціональній сферах [1].

Діаспора у сучасних умовах як учасник міжнародних відносин не обов'язково має бути представлена державою. У більшості випадків діаспори домагаються своєї мети шляхом впливу на держави, що, однак, не виключає самостійної діяльності таких спільнот.

Так, діаспори можуть бути не тільки ініціаторами взаємодій, а й забезпечувати їх тривалість. Для виконання подібних завдань усередині діаспори існує своєрідна еліта, яка формулює інтереси всіх співвітчизників і виробляє стратегію своєї діяльності для досягнення конкретних результатів. Ця група всередині спільноти оперує соціально-політичним та гуманітарним ресурсами впливу.

Таким чином діаспори можуть впливати на світову політику, використовуючи різноманітні механізми.

За певної чисельності співтовариства, наявності політичного та економічного потенціалів, усе перелічене вище характеризує діаспору як актора світової політики.

Наслідки діяльності діаспор як акторів світової політики передбачити складно.

Також міграційні процеси розвивають структуру нація-держава, оскільки нація втрачає прив'язку до території, і цим «глобалізується».

З іншого боку, етнічна та культурна різноманітність у світі не зникає. Відбувається процес формування світових націй - нових гібридних політичних структур та механізмів віддаленого управління (англ. governing at a distance) [2, с.146-147].

Отже, виходячи з вищесказаного, можна стверджувати, що значення та роль діаспор досить великі у сучасному світі. Проте й досі діаспора не розглядається як дієвий інструмент впливу на міжнародні відносини та на взаємодії людей різної національності.

Список використаних джерел:

1. Арістова А. В., Гаврилишина Н. А., Гірік С. І. Українська діаспора// Велика українська енциклопедія. URL: https://vue.gov.ua/Українська_діаспора .
2. Монолатій І.С. Діаспора як фактор політики у сучасному світі/ І.С.Монолатій. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zavantag.com/docs/208/index-108442_6-1.html?page=5.
3. Нечитайло А. А. Національний та транснаціональний характер сучасних діаспор як суб'єктів геополітичного впливу. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2015. Випуск 126 (частина I). С.144-149.
4. Рудько С. Проблема «національної ідентичності» українських політичних діячів доби Української революції 1917–1921 рр. URL : https://eprints.oa.edu.ua/688/1/2009_Poznan.pdf

ГЕОПОЛІТИЧНИЙ ВПЛИВ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ НА СУЧАСНІ МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

Піддубняк Ольга, студентка

Національний авіаційний університет, м.Київ

XXI сторіччя характеризується наявністю новітніх форм та методів збройного протистояння між країнами за для реалізації їх геополітичних інтересів на міжнародній арені. Однією з таких форм є гібридна війна – поняття, що включає в себе синтез класичної війни та ведення війни нетрадиційними способами, зокрема: підтримка лояльних політичних сил у внутрішньому середовищі держави, внутрішньополітичний розкол громадянського суспільства, використання пропаганди та інформаційних «фейків», підбурювання громадянського конфлікту, інформаційний тиск та відкрита військова агресія. [1, с. 367]

Гібридна війна має свою унікальність. Її важко ідентифікувати через розмитість меж між війною та миром; та водночас така форма війни менш затратна та ризикована, оскільки витрати на фінансування інструментів дезінформації менші, ніж витрати на забезпечення повномасштабного збройного конфлікту.[2]

Найважливішою сферою реалізації гібридної війни є сфера культури та цивілізаційних цінностей країни. Увага акцентується на зниженні культурно-інтелектуальних вимог щодо формування інформаційних матеріалів для широкої аудиторії, тобто важливою стає форма подачі, а не зміст. Український політолог-науковець Є. Магда наводить приклади реалізації цього феномену. Наприклад, при анексії Криму в 2014 р. з метою ненаголошення на військовій приналежності використовувалися такі форми опису як «зелені чоловічки», «ввічливі люди»; а для ефективності російського впливу на аудиторію півострова – «Крим наш», «місто російських моряків», «місто російської слави» [4; с.66]. У 2022 р. повномасштабне вторгнення російських військ на територію України позиціонується в інформаційному просторі як «спеоперація», «звільнення від нацистів-бандерівців».

Зарубіжні дослідники І. Котулеса та В. Пуштаї стверджують, що дезінформаційні кампанії пропагують у такий спосіб російське бачення війни в Україні; використовують фальшиві історичні, ідеологічні та геополітичні аргументи для виправдання свого вторгнення в Україну; нав'язують думку, що Україна є полем бою між Заходом і росією за цивілізаційні цінності [5].

Тобто, метою гібридної війни є інформаційно-психологічний вплив на противника: зламати його моральний дух, дезінформувати і в результаті отримати перемогу з мінімальною кількістю жертв та витрачених ресурсів.

Дослідження американських та європейських експертів, що представлені в доповіді «Геополітика війни в Україні» демонструють аналіз геополітичних процесів, що призвели спочатку до гібридної, а потім й повномасштабної війни росії проти України. Так науковці кваліфікують порушення росією кордонів України як «порушення норм міжнародного права, принципів міжнародного порядку та називають злочином відповідно до міжнародного кримінального права, оскільки така поведінка порушує фундаментальні принципи Статуту ООН» [3]. Водночас вони зазначають, що росія, маючи довгострокові геополітичні цілі, буде використовувати військову силу, ядерну та енергетичну перевагу як інструменти їх досягнення. Саме тому спочатку гібридна, а тепер й повномасштабна війна в Україні має вплив не лише на загальноєвропейську систему безпеки, а й на геополітичну ситуацію в світі. Так, дві позаблокові країни Фінляндія та Швеція подали заявку на вступ до НАТО; Молдова та Грузія можуть бути наступними для повномасштабного вторгнення росії на їх території; можлива ескалація збройної агресії у Північній Африці; Китай та Іран можуть використати приклад росії для реалізації власних інтересів.

Саме тому науковці визначають найімовірніший сценарій розвитку подій в Україні – це «війна на виснаження», що характеризуватиметься внутрішньою згуртованістю НАТО й держав Заходу щодо підтримки України у військовому, матеріально-технічному, технологічному, інформаційному, фінансовому та дипломатичному напрямках.

Список використаних джерел:

1. Барна О. С. Інформаційний простір України як чинник суспільної консолідації в умовах гібридної війни [Електронний ресурс]. Держава і право. Юридичні і політичні науки. – 2019. – Вип. 86. – С. 365–376.
2. Резнікова О., Войтовський К. Геополітичні аспекти впливу на хід війни РФ проти України. Національний інститут стратегічних досліджень.
URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/natsionalna-bezpeka/геopolitychni-aspekty-vplyvu-na-khid-viyny-rf-protu-ukrayiny> (дата звернення: 18.02.2023).
3. Arsalan Bilal. Гібридна війна – нові загрози, складність і «довіра» як антидот. NATO REIEW. URL: <https://www.nato.int/docu/review/uk/articles/2021/11/30/gbridna-vjna-nov-zagrozi-skladnst-dovra-yak-antidot/index.html> (дата звернення: 18.02.2023).
4. Лисецький Ю.М Старовойтенко О.О Семенюк Ю.В Павленко Д.Г ГІБРИДНІ ВІЙНИ. КОМПОНЕНТИ ТА ОСОБЛИВОСТІ Публічне управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку Том 32 (71) № 5 2021 С.63-69; С.66.
5. IOANNIS E. KOTOULAS, WOLFGANG PUSZTAI. GEOPOLITICS OF THE WAR IN UKRAINE. Alexandras Avenue Athens : Alexandras Avenue Athens, 2022. 77 p.
URL: <https://www.aies.at/download/2022/Geopolitics-of-the-War-in-Ukraine-FINAL.pdf> (date of access: 18.02.2023).

ЕНЕРГЕТИЧНА ПРОБЛЕМА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Побоченко Леся, доцент, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу, к.е.н , Єршов Антон, аспірант

Національний авіаційний університет, м.Київ

В умовах сьогодення знайти ефективні рішення для забезпечення енергетичної безпеки світу стає все складнішим завданням, оскільки невизначеність у глобальній політиці, економіці та технологічному прогресі може впливати на енергетичну систему. Повномасштабне вторгнення російських військ на територію України призвело до загострення глобальної енергетичної кризи. Ці події спричинили зміни і напругу на глобальних енергетичних ринках, а тенденції стануть значно виразнішими у 2023 році.

Зокрема, енергетичні перспективи 2023 розглядають нещодавні перебої у світовому енергопостачанні та пов'язані з цим впливи на світові ціни, а також досліджують, як це може вплинути на перехід до енергоресурсів до 2050 року. За даними Energy outlook 2023 світове споживання енергії зросте лише на 1,3% у 2023 році на тлі уповільнення економіки та високих цін на енергоносії. Зменшення поставок газу та екстремальні погодні явища змусять багато країн повернутися до використання викопного палива, затримуючи перехід до зеленої енергії [1].

Енергетичний прогноз 2023 досліджує ключові тенденції та невизначеності, пов'язані з енергетичним переходом. Ці тенденції допомагають сформуванню основних переконань щодо того, як енергетична система може розвиватися протягом наступних 30 років [3]:

1. Вуглецевий бюджет закінчується. Незважаючи на помітне зростання урядових амбіцій, викиди CO₂ збільшуються щороку після Паризького СОР у 2015 році (у 2020 році). Чим довша затримка з вжиттям рішучих заходів щодо скорочення викидів на постійній основі, тим більшими є ймовірні економічні та соціальні витрати.
2. Урядова підтримка енергетичного переходу зросла в ряді країн, включаючи прийняття Закону про зниження інфляції в США. Але масштаби виклику декарбонізації вказують на те, що потрібна більша підтримка в усьому світі, включаючи політику, яка сприятиме швидшій видачі дозволів і затвердженню низьковуглецевої енергетики та інфраструктури.
3. Збій у світовому енергопостачанні та пов'язаний з цим дефіцит енергії, спричинений російсько-українською війною, посилює важливість вирішення всіх трьох елементів енергетичної трилеми: безпеки, доступності та стійкості. Війна має довготривалі наслідки

для глобальної енергетичної системи. Підвищена увага до енергетичної безпеки збільшує попит на вироблені в країні відновлювані джерела енергії та інші невикопні види палива, допомагаючи прискорити енергетичний перехід.

4. Структура попиту на енергію змінюється: значення викопного палива зменшується, замінюється зростаючою часткою відновлюваної енергії та збільшенням електрифікації. Перехід до світу з низьким вмістом вуглецю вимагає цілого ряду інших джерел енергії та технологій, включаючи низьковуглецевий водень, сучасну біоенергетику, а також уловлювання, використання та зберігання вуглецю.

5. Попит на нафту скорочується порівняно з прогнозом, зумовлений падінням використання в автомобільному транспорті, оскільки ефективність парку транспортних засобів покращується, а електрифікація транспортних засобів прискорюється. Незважаючи на це, нафта продовжує відігравати важливу роль у світовій енергетичній системі протягом 15-20 років.

6. Перспективи природного газу залежать від швидкості енергетичного переходу, причому зростання попиту в країнах, що розвивається, у міру їхнього зростання та індустріалізації компенсується переходом до джерел енергії з меншим вмістом вуглецю, на чолі з розвиненими країнами.

7. Нещодавній дефіцит енергії та стрибки цін підкреслюють важливість переходу від упорядкованого використання вуглеводнів, щоб попит на вуглеводні відповідав наявним запасам. Природне скорочення існуючих джерел видобутку означає, що протягом наступних 30 років необхідно продовжувати інвестиції в розвідку нафти та природного газу.

8. Використання сучасної біоенергетики – сучасної твердої біомаси, біопалива та біометану швидко зростає, допомагаючи декарбонізувати сектори та процеси, які важко зменшити.

9. Водень з низьким вмістом вуглецю відіграє вирішальну роль у декарбонізації енергетичної системи, особливо в процесах та діяльності, які важко зменшити, у промисловості та на транспорті. Серед низьковуглецевого водню переважають зелений і синій водень, причому з часом важливість зеленого водню зростає. Цілий ряд методів видалення вуглекислого газу, включаючи біоенергію в поєднанні з уловлюванням і зберіганням вуглецю, природні кліматичні рішення та пряме уловлювання вуглекислого повітря зі зберіганням, знадобляться світові для досягнення швидкої декарбонізації [2].

Загалом, енергетична проблема в умовах глобальної невизначеності може бути вирішена шляхом розвитку нових технологій та енергетичних джерел, регулювання енергетичного ринку та співпраці між країнами у вирішенні енергетичних проблем. Важливо також забезпечити збалансований підхід до використання різних джерел енергії, з урахуванням екологічних, економічних та геополітичних факторів.

Список використаних джерел:

1. Energy outlook 2023. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.bp.com>.
2. Концепції «зеленого» енергетичного переходу України до 2050 року. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mepr.gov.ua>.
3. Energy outlook. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.bp.com/en/global/corporate/energy-economics/energy-outlook.html>.

ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ТА НАСЛІДКИ САНКЦІЙ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Поливач Роман, аспірант

Національний авіаційний університет, м. Київ

Санкції, які також називають обмежувальними заходами, є важливим інструментом Європейського Союзу (ЄС) у досягненні його спільних цілей у сфері зовнішньої політики з питань безпеки. Вони часто застосовуються для врегулювання конфліктів, криз і порушень міжнародного права. У цій статті розглядаються правові аспекти санкцій ЄС, досліджується правова база, що лежить в основі їх застосування, різні типи заходів, що використовуються, і фактори, які сприяють їх ефективності.

Правова основа санкцій ЄС. Санкції ЄС ґрунтуються на Договорі про Європейський Союз (ДЄС) [1] та Договорі про функціонування Європейського Союзу (ДФЄС) [2], які разом визначають спільну зовнішню та безпекову політику ЄС. Цілі політики, викладені в статті 21 ДФЄС, є основою для повноважень ЄС запроваджувати обмежувальні заходи. У деяких випадках ЄС запроваджує санкції у відповідь на резолюції Ради Безпеки ООН відповідно до Глави VII Статуту ООН, інтегруючи економічні санкції ООН у власну регуляторну систему та потенційно запроваджуючи більш жорсткі заходи, якщо це буде визнано необхідним [3].

Правові процедури запровадження обмежувальних заходів регулюються статтею 29 Договору про заснування Європейського Союзу [1] та статтею 215 Договору про функціонування Європейського Союзу [2]. Ці заходи можуть застосовуватися як на рівні ЄС, так і окремими державами-членами. Деякі заходи, такі як ембарго на постачання зброї або обмеження на в'їзд, застосовуються безпосередньо державами-членами, тоді як інші заходи, що порушують економічні відносини з третіми сторонами, включаючи заморожування коштів та економічних ресурсів, ухвалюються ЄС кваліфікованою більшістю голосів за пропозицією Верховного представника ЄС із закордонних справ і політики безпеки. Парламент ЄС має бути поінформований про підстави для запровадження економічних санкцій, а Суд ЄС може переглянути ці заходи.

Застосування санкцій сприяє зміцненню автономії, спроможності та узгодженості /згуртованості ЄС як міжнародного суб'єкта. Практика обмежувальних заходів частково підтверджує, що ЄС є «нормативною силою», оскільки застосовує санкції переважно з наміром просувати демократію і підтримки режиму нерозповсюдження зброї масового знищення [4, с.2].

Види санкцій та їхні правові наслідки. ЄС застосовує різноманітні обмежувальні заходи для досягнення своїх цілей. Ці заходи можна умовно поділити на такі категорії:

- ембарго на постачання зброї: Ці заходи обмежують постачання, продаж або передачу озброєнь і пов'язаних з ними матеріалів до країни або групи країн, проти яких вони спрямовані, з метою обмеження їх військового потенціалу або дестабілізації ситуації;

- обмеження на в'їзд (заборона на поїздки): Накладаються на осіб, відповідальних за небажану політику або дії, або тих, хто їх підтримує, і обмежують в'їзд або транзит через країни-члени ЄС;

- заморожування коштів та економічних ресурсів: Цей захід передбачає тимчасове знерухомилення фінансових активів визначених осіб або організацій, запобігаючи доступу до них або використанню їхніх активів у шкідливих цілях. Слід зазначити, що ці фінансові обмежувальні заходи не є каральними за своєю природою;

- обмеження на імпорт та експорт: Ці заходи обмежують потік певних товарів і послуг до та з країни або організації, щодо якої запроваджено санкції, включаючи обмеження на ключові технології або продукти, які можуть сприяти дестабілізаційним діям об'єкта санкцій [5, с. 14-18].

Правова природа санкцій ЄС така, що вони є некаральними, цілеспрямованими заходами, спрямованими на вплив на поведінку конкретних осіб, груп або країн. Зосереджуючи увагу на відповідальних за небажану політику або дії, а також на тих, хто їх підтримує або отримує від них вигоду, ЄС прагне максимізувати вплив на цільові суб'єкти, мінімізуючи непередбачувані наслідки для населення в цілому або третіх сторін.

Ефективність санкцій ЄС залежить від їхньої належної розробки, імплементації та адаптивності, а також від співпраці та координації між державами-членами ЄС і міжнародними партнерами. Глибоке розуміння правової природи санкцій ЄС, зокрема їх цільового характеру та некарального підходу, має вирішальне значення для оцінки їхнього впливу на суб'єктів, проти яких вони спрямовані, та їхнього потенціалу для просування цілей зовнішньої та безпекової політики ЄС.

Висновки. Правові засади санкцій ЄС ґрунтуються на міцній і всеосяжній базі, що охоплює положення як європейського, так і міжнародного права. Підхід ЄС до запровадження обмежувальних заходів адаптований до конкретної ситуації та бажаних результатів, забезпечуючи ефективне просування цілей зовнішньої та безпекової політики блоку. Ефективність цих заходів залежить від їхньої належної розробки, впровадження та адаптивності, а також від співпраці та координації між державами-членами ЄС та міжнародними партнерами. Розуміння правової природи санкцій ЄС розкриває механізми, за допомогою яких ЄС долає складні глобальні виклики і просуває свої цінності та інтереси.

Список використаних джерел:

1. Treaty on European Union (TEU) (Document 12012M/TXT) https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/teu_2012/oj.
2. Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU) (Document 12012E/TXT) https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/tfeu_2012/oj.
3. United Nations Charter, Chapter VII: Action with Respect to Threats to the Peace, Breaches of the Peace, and Acts of Aggression <https://www.un.org/en/about-us/un-charter/chapter-7>
4. The when, what, where and why of European Union sanctions by Francesco Giumelli, Fabian Hoffmann and Anna Książczaková, European Security 2021, Vol. 30, NO. 1, 1-23, <https://doi.org/10.1080/09662839.2020.1797685>.
5. Council of the European Union. (2018). Guidelines on implementation and evaluation of restrictive measures (sanctions) in the framework of the EU Common Foreign and Security Policy. Retrieved from <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5664-2018-INIT/en/pdf>.

ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ СТАТУС АДВОКАТА

Постоєнко Вадим, студент

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Лесь І., доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, к.ю.н.

Процес реформування кримінального судочинства зумовлює необхідність дослідження важливих питань гарантій прав і свобод особи, яка підозрюється чи обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення, зокрема участі у ньому захисника. У період сьогодення важливими питаннями для розгляду залишаються участь захисника у кримінальному процесі як одного із найважливіших учасників кримінального провадження, дослідження проблем, пов'язаних із реалізацією законних прав та інтересів людини і громадянина. Розгляд і вирішення цих питань сприятимуть ефективнішому вирішенню справ по суті, адже інститут адвокатури – це гарантування обвинуваченому чи підозрюваному конституційного права на захист.

Аналіз дослідження проблеми. Окремі аспекти процесуального статусу адвоката у кримінальному провадженні України розглянуто у монографіях та наукових статтях вчених Б. М. Баженова, О. Б. Батуріної, О. Ю. Вишневської, І. Ю. Гловацького, А. В. Молдована тощо. Проблема забезпечення діяльності захисника у кримінальному провадженні, вивчення питань, пов'язаних із процесуальним статусом захисника у сфері кримінально-процесуальних правовідносин, були предметом дослідження багатьох вчених, таких як: В. П. Бахін, В. І. Бояров, І. Л. Бронз, І. М. Одинцова, Н. С. Карпов, С. М. Логінова, В. О. Попелюшко, Т. М. Тилик, С. Я. Фурса та інші. Велика кількість вчених, науковців досліджували та аналізували проблеми реалізації права на захист у кримінальному судочинстві, зокрема, в наукових дослідженнях С. А. Альперта, І. Ю. Гловацького, В. Г. Гончаренка, С. В. Гончаренка, Я. П. Зейкана, О. Ю. Татарова, Є. Д. Лук'янчикова, М. А. Маркуш, О. Р. Михайленка, В. Т. Нора висвітлено цю проблематику

Правовий статус адвоката як суб'єкта кримінального провадження врегульований КПК України, а також Законом України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність". Згідно з статтею 45 КПК України захисником є адвокат, який здійснює захист підозрюваного, особи, стосовно якої зібрано достатньо доказів для повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, але не повідомлено про підозру у зв'язку з її смертю, обвинуваченого, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, а також особи, стосовно якої передбачається розгляд питання про видачу іноземній державі (екстрадицію).

Призначення кримінального провадження полягає в тому, щоб покарати злочинців і запобігти новим правопорушенням, одночасно уникаючи залучення до відповідальності невинних осіб. До вступу в силу обвинувального вироку суду по відношенню до підозрюваних, обвинувачених та інших учасників справи застосовується принцип презумпції невинності. Виконуючи службові функції, слідство, прокуратура і судові органи зобов'язані діяти строго в рамках закону, а контроль над їх поведінкою – це одна з функцій адвокатури.

У кримінальних правовідносинах адвокат виступає як суб'єкт захисту в кримінальному провадженні. Основним призначенням захисника, у кримінальному процесі є захист прав, свобод та законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого. З цією метою КПК України наділяє адвоката правами, якими володіє підзахисний, а також особливим процесуальним статусом, в основі якого лежать законні інтереси особи, які встановлюють правові межі діяльності захисника. Із цього випливає найважливіша особливість правового статусу адвоката, яка полягає в тому, що права захисника є похідними від прав особи, щодо якої він здійснює захист, а захисник є суб'єктом обов'язку доказування усіх сприятливих для підзахисного обставин кримінального провадження і цей обов'язок може обмежити лише підзахисний.

У підсумку треба сказати, що роль адвоката в кримінальному провадженні є питанням актуальним та малодослідженим, тому потребує більш детального вивчення.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI; [Електронний ресурс] // Сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар (2012) / ред. В. Г. Гончаренко, В. Т. Нор, М. Є. Шумило. Київ: Юстініан. 1224 с.
3. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність: закону України» [Редакція від 29.12.2022]; [Електронний ресурс] // Сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>

ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ РОСІЙСЬКОЇ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Прокоп'єва Аліна, доцент кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу,
к.е.н., доцент

Національний авіаційний університет, м. Київ

Війна в Україні, яка триває вже майже рік, призвела до великих людських жертв, масового переміщення населення, значного пошкодження інфраструктури, негативних екологічних наслідків, величезних економічних втрат тощо. Розглянемо детальніше основні з цих наслідків.

1. Різке скорочення реального ВВП. За даними МВФ, зростання ВВП знизилося на 37,2% у річному обчисленні у другому кварталі 2022 року. Але при цьому економіка пристосовується до реалій війни одночасно з перенесенням бойових дій до східних та південних регіонів України. Приватне споживання та інвестиції і далі залишаються слабкими через зниження купівельної спроможності, фінансових обмежень та масштабну міграцію за кордон. За 2022 рік, за даними МВФ, ВВП скоротився на 35 % в зв'язку з орієнтацією фіскальної політики на найважливіші витрати - на оборону, соціальні виплати, гуманітарні потреби, виправлення функціонування об'єктів критичної інфраструктури.

У I кварталі 2023 року також очікується падіння ВВП на 19,0%, після чого почнеться поступове відновлення за прогнозами НБУ. Згідно прогнозу, у 2023 році очікується зростання на 5,5%, у 2024 році - на 4,9%. Міжнародне агентство Fitch Ratings прогнозує у 2023 році невелике відновлення економіки України на 4% в порівнянні з 2022 роком, що в першу чергу пов'язане з поверненням частити громадян і локалізацією військових дій у східних і південних областях території України.

2. Масова міграція населення. Близько п'ятої частини населення - 7 млн українців — залишили країну або стали внутрішніми переселенцями, що чинить тиск на систему соціального захисту, що змінило демографічний склад населення багатьох областей.

3. Стрімке зростання інфляції. У звіті МВФ зазначається, інфляція у 2022 році становила 30 %, тобто відповідно купівельна спроможність населення, інвестиції та внутрішній попит знизилася. На думку експертів, у 2023 рівень інфляції знизиться до 18 % на кінець року [4].

Прогноз рівня інфляції у 2021 – 2023 роках, р-р % (Сценарій 1)

УКРАЇНЕ ЕКОНОМІСЬ ОУТЛООК

4. Зменшення обсягів зовнішньої та внутрішньої торгівлі. До початку повномасштабного вторгнення Україна експортувала понад 15% від світового продовольства

кукурудзи та близько 10% зернових. При цьому, зараз український продовольчий ринок знаходиться у кризовому стані через дію багатьох факторів, які поступово діяли вже протягом достатньо довгого періоду. По-перше, минулі роки були достатньо несприятливі погодні умови для світового врожаю с/г продукції (і ми в Україні цього не відчули, тому що у минулому році мали рекордний врожай). По-друге, зростання цін на енергоносії, в першу чергу на газ, які збільшили ціни на добрива. А добрива, це звичайно, важливий компонент собівартості зерна та інших с/г продуктів. По-третє, саме вторгнення росії в Україну та початок війни теж суттєво вплинуло на світовий продовольчий ринок. Адже багато компаній не захотіли співпрацювати з країною-агресором. По-четверте, звичайно, відсутність експорту зерна з України, також підштовхнуло на зміну цін на продовольство у світі. А за цінами на зерно почали зростати ціни на м'ясо та інші продовольчі товари.

5. Безпрецедентне зростання бюджетного дефіциту. В результаті дефіцит бюджету без урахування зовнішніх грантів, за оцінками, сягнув 14,9% ВВП 2022 року на кінець року. Завдяки значному приросту неподаткових доходів, який забезпечується зовнішніми грантами, загальний дефіцит бюджету на кінець серпня був нижчим і становив близько 8% від ВВП.

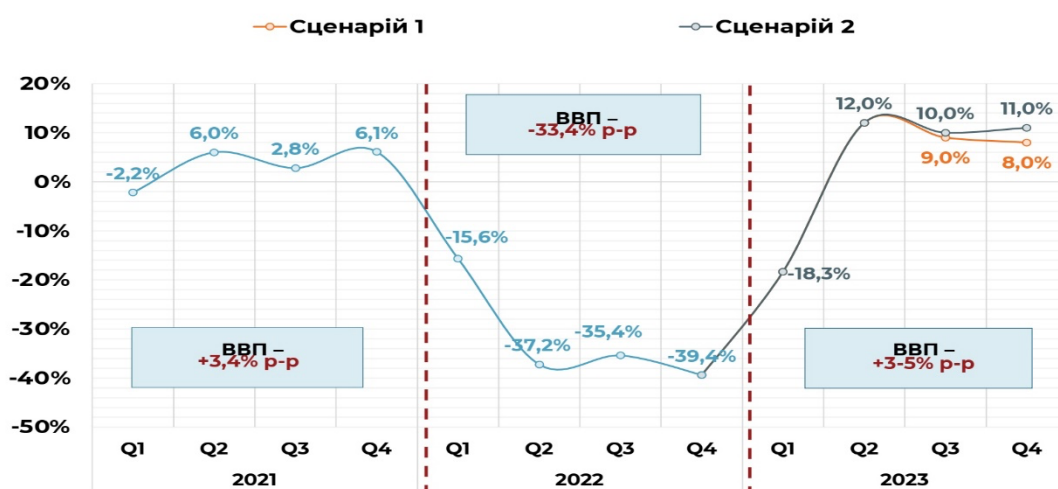
Високий рівень безробіття. За даними Міністерства економіки України, на кінець 2022 р. в Україні нараховується приблизно 2,6 млн безробітних, що майже вдвічі більше проти 2021 р. Головні фактори такої ситуації є зменшення на ринку праці пропозицій щодо працевлаштування: нині в центрі зайнятості зареєстровано 31 тис. вакансій, а 2021 р. в цей час їх було 70 тисяч. Відповідно, зараз на робоче місце претендує 8 безробітних, а торік це було 4 особи. Найбільша кількість жінок зі статусом безробітних сконцентрована в регіонах з найвищою чисельністю внутрішньо переміщених осіб – отже, саме там треба забезпечити дієву підтримку та належний соціальний захист жінок з дітьми (соціально вразливих груп населення).

6. Дисбаланс на валютному ринку. Після того, як Національний банк девальював прив'язку обмінного курсу на 25%, тиск зменшився.

При цьому, враховуючи, що війна стала довготривалою, у МВФ називають перспективи на 2023 рік стриманими та вкрай турбулентним.

RAU у партнерстві з аналітичною компанією NielsenIQ та компанією Ukraine Economic Outlook представили спецпроект: дослідження «Основні тренди ритейлу 2022». Де, зокрема, було дано прогнози стану української економіки в наступному році від провідних фахівців-економістів.

Прогнозна динаміка реального ВВП у 2022/23 роках, % р-н

UKRAINE ECONOMIC OUTLOOK

Навіть за помірно-песимістичним сценарієм, який передбачає продовження війни весь 2023 рік, в наступному році очікуємо зростання ВВП в доларовому еквіваленті майже на 10%, до \$165-170 млрд. [4].

Список використаних джерел:

1. <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/sotsialno-demohrafichna-sytuatsiya-v-ukrayini-shlyakhy-podolannya>.
2. <https://www.rbc.ua/ukr/news/nbu-otsenil-poteri-ekonomiki-ukrainy-nachala-1659092089.html>.
3. <https://www.rbc.ua/ukr/news/plennyh-pereveli-obstrelyannyu-barak-nakanune-1659092048.html>.
4. <https://rau.ua/novyni/ritejler-2023-prognoz-ukraine/>.

ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ПОЛІТИКИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ЩОДО УКРАЇНИ ЗА ПРЕМ'ЄРСТВА БОРИСА ДЖОНСОНА

Путченко Юлія, студентка

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Боротканич Н., доцент кафедри міжнародних відносин, інформації та регіональних студій, к.і.н.

Велика Британія - одна із головних союзниць України, що допомагає протистояти агресії Російської Федерації. За часів прем'єрства Бориса Джонсона у Великій Британії відбулося переосмислення східноєвропейського вектору в зовнішній політиці та ролі України в Європейському Союзі та НАТО.

Велика Британія була однією із перших країн, що активно підтримала Україну після 24 лютого 2022 року. На це вплинули кілька факторів. По-перше, рішення про вихід Британії із ЄС у 2016 році, спричинило значну політичну та економічну кризу в країні. Щоб відновити репутацію Британії як країни, відданої міжнародним і регіональним багатостороннім структурам і домовленостям, для уряду Б. Джонсона важливим було подвоїти чинні міжнародні зобов'язання Великої Британії, особливо в євроатлантичному регіоні та побудувати потужні механізми для співпраці з Європою у сфері безпеки.

По-друге, зухвала поведінка Росії на території Великої Британії. У 2018 році Москва спробувала отруїти родину Скрипалів, що спричинило процес усвідомлення ризиків втручання РФ у внутрішні справи Сполученого Королівства. Офіційний Лондон вислав російських дипломатів. Таким чином, загрози з боку Росії стали очевидними, ще до широкомасштабного вторгнення в Україну [1].

У 2020 році був оприлюднений звіт парламентського комітету з питань розвідки та безпеки який стосується російсько-української війни. Було оприлюднено інформацію, що РФ використовує державні медіа для дезінформації, пропаганди, а також здійснює кібератаки.

Підтримка України та протистояння Росії є беззаперечними пріоритетами зовнішньої політики, де прем'єр-міністр Джонсон має загально визнаний успіх. Очевидно, що його політику продовжили наступники, зважаючи на наявний суспільний і політичний консенсус із цього питання. Також Борис Джонсон докладав зусиль для тиску на європейські держави, які все ще коливаються в протидії РФ.

Прем'єр-міністра Бориса Джонсона можна вважати символом дружби між Великою Британією та Україною. Його візит до Києва вже після складення повноважень прем'єр-міністра став новою віхою в історії українсько-британських відносин. На знак пошани Президент України Володимир Зеленський нагородив британського прем'єра орденом Свободи. Борис Джонсон сказав, що відзнака – це визнання зусиль його держави щодо допомоги Україні [2]. Також Борис Джонсону присвятили другу символічну табличку на Алеї сміливості, яку відкрили напередодні на площі Конституції в Києві. Борис Джонсон з Володимиром Зеленським взяв участь у церемонії погашення поштового блоку «Вільні. Незламні. Непереможні»: із зображенням українського воїна увійшла марка до поштового блоку та шість марок з ілюстраціями, які демонструють трагедію повномасштабного російського вторгнення.

Борис Джонсон є першим зі світових лідерів, який побував в Україні після 24 лютого з початку широкомасштабної війни Росії з Україною. Борис Джонсон ще в перший день сказав, що: «Тепер ми маємо чітку місію: дипломатично, політично, економічно та, зрештою, військово - ця огидна та варварська витівка Володимира Путіна має закінчитися провалом». Для Джонсона дії Кремля це «напад на демократію та свободу у Східній Європі та в усьому світі» [3].

Завдяки Борису Джонсону сформувалась чітка позиція Британії щодо Російської Федерації та України, яку підтримала наступниця Джонсона Ліз Трасс, а потім і Ріші Сунак. Суть її у тому, що Росія втручається у внутрішні справи Великої Британії та порушує міжнародне право. У той час, як Україна бореться за свою свободу та цінності Європи, їй потрібна підтримка та військова допомога.

Борис Джонсон зазначив, що Велика Британія «буде активно стримувати та захищати проти повного спектра загроз, які походять від Росії». Тож він продовжив та продовжує підтримувати «країни Східного Партнерства, це стосується і України, де ми продовжимо розбудовувати потужності її Збройних Сил».

Велика Британія активно допомагає українцям, які виїхали до Сполученого Королівства, ховаючись від агресії РФ в Україні. Завдяки цьому, багато українців отримали притулок та допомогу.

Завдяки прем'єрству Бориса Джонсона, Україна отримала допомогу як для мирного населення, так і Збройних сил України, також отримала підтримку на міжнародній арені, що сприяло можливості України борони свої кордони, стати країною-кандидатом у члени ЄС та подати заявку на вступ у НАТО. Це підкріплюється і формуванням нового безпечного союзу Києва, Лондона та Варшави, ініціатором якого було українське МЗС [3].

Список використаних джерел:

1. Переосмислення політики Лондона щодо України за прем'єрства Бориса Джонсона. - [Електронний ресурс] - Режим доступу до джерела: - <https://armyinform.com.ua/2022/05/13/pereosmyslennya-polityky-londona-shhodo-ukrayiny-za-premyerstva-borysa-dzhonsona/>.
2. Якою буде Британія після Джонсона і що світить Україні. - [Електронний ресурс] - Режим доступу:- <https://thepage.ua/ua/experts/hto-bude-premyerom-pislya-dzhonsona-i-yak-zminitsya-stavlennya-do-ukrayini-u-londoni>.
3. Президент України відзначив допомогу Прем'єр-міністра Великої Британії та запросив до участі в погашенні поштового блоку, присвяченого 31-й річниці незалежності. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/news/prezident-ukrayini-vidznachiv-dopomogu-premyer-ministra-veli-77297>.

РЕГІОНАЛЬНІ КОНФЛІКТИ ТА ЗАГРОЗА ПОШИРЕННЯ ЗБРОЇ МАСОВОГО ЗНИЩЕННЯ

Ратушняк Дарія, студентка

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Лесь І., доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, к.ю.н.

В сучасному світі населення стикнулося з серією глобальних викликів, які слід вирішувати на глобальному рівні. Глобальні виклики зустрічаються й у сучасних міжнародних відносинах. Найактуальнішою проблемою наразі є регіональні конфлікти та загроза поширення зброї масового знищення.

Ні один з міжнародних конфліктів не є копією іншого, він завжди характеризується певними особливостями, що притаманні тільки йому, тобто причини виникнення, засобів, складу конфліктуючих сторін і специфіка перебігу. Регіональні конфлікти поширені в більшій частині країн регіону або охоплюють його повністю. Дані конфлікти характеризуються великими обсягами залучених до боротьби ресурсів та середньою тривалістю. Щодо варіантів виникнення цих конфліктів, то є два варіанти: - початок локального конфлікту призводить до поступового втягнення третіх держав до нього, тим самим розширюючи не тільки склад учасників, але й його географічні межі та ресурсні масштаби; - держави регіону задовго до виникнення конфлікту групуються в протистоячі одна одній коаліції, які в момент конфлікту одразу вступають в боротьбу згідно наперед розроблених планів.

Яскравим прикладом є ситуація, що відбувається на території України, тобто повномасштабне вторгнення РФ на територію незалежної держави, умисне знищення українського народу та культури; руйнація міст та інфраструктури; окупація територій та жорстоке ставлення до населення, яке відкрито підтримує українську сторону.

Щодо зброї масового знищення, то міжнародне гуманітарне право забороняє або обмежує використання окремих видів зброї або в цілому, коли договірна норма проголошує неприпустимим використання зброї, що діє певним чином, або конкретно, коли називаються види зброї, використання яких обмежено чи заборонено [2]. Аналізуючи міжнародні договори та інші акти можемо виділити три види зброї з огляду на характер їхньої дії:

- 1) зброя, що робить смерть неминучою;
- 2) зброя, здатна завдати надмірних страждань;
- 3) зброя, якій властива невідбиркова дія.

Загрози, що пов'язані зі зброєю масового знищення та засобами її доставки, виростають на фоні збільшення військових бюджетів і накопичення військових арсеналів. До того ж вони посилюються внаслідок стрімкого підвищення регіональної напруженості. У такому геополітичному контексті надзвичайно важливі заходи щодо зміцнення довіри між державами, насамперед у сфері контролю над озброєннями, нерозповсюдження та ліквідації зброї масового знищення.

Існує Конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичення, застосування хімічної зброї та про її знищення від 13 січня 1993 року. I Стаття. Загальні зобов'язання

1. Кожна держава-учасниця цієї Конвенції зобов'язується ніколи, ні за яких умов:

a) не розробляти, не виробляти, не придбавати іншим чином, не накопичувати або не зберігати хімічну зброю або не передавати прямо чи непрямо хімічну зброю будь-кому;
b) не застосовувати хімічну зброю;
c) не проводити будь-яких військових підготувань до застосування хімічної зброї;

d) не допомагати, не заохочувати або не спонукати будь-яким чином будь-кого до будь-якої діяльності, яка забороняється державі-учасниці цією Конвенцією.

2. Кожна держава-учасниця зобов'язується знищити хімічну зброю, яка знаходиться у її власності або володінні, або яка розташована у будь-якому місці під її юрисдикцією або контролем, відповідно до положень цієї Конвенції.

3. Кожна держава-учасниця зобов'язується знищити всю хімічну зброю, яка залишена нею на території іншої держави-учасниці, відповідно до положень цієї Конвенції.

4. Кожна держава-учасниця зобов'язується знищити будь-які об'єкти з виробництва хімічної зброї, які знаходяться у її власності чи володінні, або ті, які розташовані у будь-якому місці під її юрисдикцією чи контролем, відповідно до положень цієї Конвенції.

5. Кожна держава-учасниця зобов'язується не використовувати хімічні засоби боротьби з заворушеннями як засоби ведення війни[1].

Список використаних джерел:

1. Конвенція «Про заборону розробки, виробництва, накопичення, застосування хімічної зброї та про її знищення»; [Електронний ресурс]// Сайт Верховної Ради України. - Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_182#text
2. Смолянук В.Ф. Зброя масового знищення. юридична енциклопедія: в 6 т. / Редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ: Видавництво «Юридична енциклопедія імені М. П. Бажана», 1999. т. 2. с. 561-563.

ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ У СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

Ремєскова Юлія, доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, к.ю.н

Національний авіаційний університет, м. Київ

Сьогодні світ зіткнувся з безліччю складних проблем, які ставлять під загрозу безпеку та процвітання країн. Серед них можна виділити кілька ключових викликів, які мають глобальний характер і вимагають спільних зусиль для їх вирішення. По-перше, зміна клімату є одним з найбільших глобальних викликів нашого часу. Зростаюча температура та інші наслідки зміни клімату, такі як зміни в розподілі водних ресурсів та зменшення родючості ґрунту, можуть призвести до загострення конфліктів та міграційних криз. Для боротьби з цим викликом необхідно приймати відповідальні рішення щодо зменшення викидів парникових газів та захисту природних екосистем. По-друге, міжнародний тероризм та екстремізм також є серйозними глобальними викликами. Терористичні акти є причиною міжнародних конфліктів та призводять до втрати людських життів. Для боротьби з цим викликом необхідно зміцнювати міжнародну співпрацю та розвивати спільні підходи до протидії тероризму. По-третє, кібербезпека є ще одним глобальним викликом у сучасних

міжнародних відносинах. Зростаюча залежність від цифрових технологій може призвести до кібератак на важливі інфраструктурні об'єкти та великі компанії. Для боротьби з цим викликом необхідно розвивати міжнародну співпрацю в галузі кібербезпеки та зміцнювати кіберзахист країн. Необхідно також забезпечувати створення ефективної міжнародної правової бази для регулювання діяльності віртуального простору. По-четверте, відсутність водних ресурсів та нестача їжі є серйозними глобальними викликами. Зростаюча кількість населення світу призводить до того, що існує все менше природних ресурсів на людину. Це може спричинити гострі конфлікти в районах, де водні ресурси та їжа є обмеженими. Для боротьби з цим викликом необхідно здійснювати зусилля з підвищення ефективності використання водних ресурсів та збільшення виробництва продуктів харчування. По-п'яте, міжнародна міграція є ще одним глобальним викликом. Конфлікти та економічна нестабільність в країнах можуть призвести до того, що люди будуть шукати кращі умови життя в інших країнах. Це може призвести до напруження в міжнародних відносинах та загострення соціальних та економічних проблем в країнах-приймачах. Для боротьби з цим викликом необхідно здійснювати зусилля щодо поліпшення економічної та соціальної стабільності в країнах-донорах, а також зміцнювати міжнародну співпрацю в галузі міграції та біженців. Отже, глобальні виклики у сучасних міжнародних відносинах потребують складних та довгострокових рішень, які вимагають спільних зусиль від всіх країн світу. Для ефективного вирішення цих викликів необхідно зміцнювати міжнародну співпрацю та спільність дій країн у вирішенні проблем. Основні інструменти для розв'язання глобальних викликів у сучасних міжнародних відносинах включають:

1. Міжнародну співпрацю: Спільні зусилля країн у вирішенні всесвітніх проблем, таких як зміна клімату, пандемії, кібербезпека, боротьба з тероризмом і т.д., можуть призвести до позитивних результатів. Міжнародні організації, такі як ООН, ЄС, НАТО, Європейська Рада, АСЕАН та інші, можуть сприяти координації зусиль країн у вирішенні цих проблем.

2. Економічна співпраця: Розвиток міжнародної торгівлі, інвестицій та технологічного співробітництва може зменшити економічну нестабільність і сприяти розвитку країн. Країни можуть співпрацювати у вирішенні економічних проблем через створення різних міжнародних економічних організацій, таких як Світова торгова організація, Міжнародний валютний фонд і т.д.

3. Дипломатія: Застосування дипломатичних зусиль для розв'язання конфліктів між країнами. Дипломатія може бути використана для зменшення напруги, зміцнення взаєморозуміння та пошуку мирних шляхів розв'язання конфліктів.

4. Національна безпека: Одним з головних викликів у сучасних міжнародних відносинах є питання національної безпеки. Країни повинні займатись захистом від терористичних нападів, кібератак, збройних конфліктів та інших загроз. Важливо розробляти національні стратегії та політику, яка забезпечує безпеку своїм громадянам.

5. Зміна клімату: Зміна клімату є однією з найбільших глобальних проблем нашого часу. Країни повинні спільно працювати над зменшенням викидів парникових газів та зменшенням залежності від викопних палив. Важливо розробляти нові технології та стимулювати використання відновлювальних джерел енергії.

6. Кризи здоров'я: Пандемія COVID-19 показала, як швидко можуть поширюватись хвороби та як важливо мати глобальну стратегію для їх протидії. Країни повинні співпрацювати у вирішенні цієї проблеми та забезпечити доступність вакцин та ліків.

7. Розвиток та бідність: Нерівномірний розвиток та бідність є серйозними викликами у сучасних міжнародних відносинах. Країни повинні працювати над зменшенням бідності та нерівності, забезпеченням доступу до освіти та охорони здоров'я, розвитку економіки та підтримки сталого розвитку.

У сучасних міжнародних відносинах глобальні виклики вимагають складних та довгострокових рішень, які вимагають спільних зусиль від всіх країн світу. Для ефективного вирішення глобальних проблем необхідна глобальна координація, співпраця та діалог між країнами. Зокрема, досягнення цих цілей вимагає наступних кроків:

1. Міжнародні угоди та договори: Угоди та договори міжнародного рівня, такі як Паризька угода про зміну клімату, допомагають забезпечувати співпрацю між країнами в боротьбі з глобальними проблемами. Важливо розвивати та вдосконалювати такі угоди, щоб забезпечити їх ефективність та реалізацію.

2. Технологічний розвиток: Розвиток нових технологій є ключовим чинником у боротьбі з глобальними проблемами. Країни повинні спільно працювати над розвитком технологій, які допоможуть зменшити викиди парникових газів, використовувати відновлювальні джерела енергії та забезпечити доступ до новітніх ліків та вакцин.

3. Фінансова підтримка: Фінансова підтримка з боку розвинених країн є важливою для забезпечення розвитку та зменшення бідності в країнах, що розвиваються. Також важливо забезпечити фінансову підтримку для боротьби з глобальними проблемами, такими як зміна клімату, кризи здоров'я та інші.

4. Ефективне глобальне управління: Для вирішення глобальних проблем потрібне ефективне глобальне управління. Важливо забезпечити співпрацю та координацію між міжнародними організаціями, такими як ООН, Всесвітня організація здоров'я та ІКТ, щоб забезпечити ефективне вирішення глобальних проблем.

5. Забезпечення прав людини: Забезпечення прав людини є необхідною умовою для вирішення глобальних проблем. Доступ до освіти, охорона здоров'я, гендерна рівність та інші соціальні та економічні права є важливими чинниками для забезпечення сталого розвитку та боротьби з глобальними проблемами.

6. Зміцнення демократії: Демократія є важливою умовою для ефективного вирішення всесвітніх проблем. Вільні та справедливі вибори, свобода слова та доступ до інформації допомагають забезпечувати відповідальність та прозорість у прийнятті рішень, що стосуються глобальних проблем.

Всі ці кроки вимагають співпраці та взаємодії між країнами та міжнародними організаціями. Здатність до співпраці та компромісу є ключовим чинником для досягнення міжнародної стабільності та сталого розвитку. Тому вирішення глобальних проблем є необхідністю для забезпечення стійкого майбутнього нашої планети. І незважаючи на те, що досягнення міжнародної стабільності та сталого розвитку вимагає великих зусиль, ми повинні сприймати це як виклик, а не як перешкоду. Тому є важливим, щоб країни та міжнародні організації співпрацювали, розуміли та поважали один одного, щоб захистити наш спільний дім - планету Земля. Тільки тоді ми зможемо створити більш мирне, стійке та процвітаюче майбутнє для всіх людей.

Список використаних джерел:

1. The World Economic Forum, Global Risks Report 2022. URL: <https://www.weforum.org/reports/global-risks-report-2022/> (data zvernennia 19.02.2023)

2. United Nations, Sustainable Development Goals (SDGs). URL: https://www.pwc.com/ca/en/today-s-issues/environmental-social-and-governance.html?WT.mc_id=CT7-PL57-DM1-TR4-LS40-ND30-TTA1-CN_CA22ESGGOASTD&gclid=Cj0KCQiArsefBhCbARIsAP98hXTZuo1n8YHHp8vBkTowoqGkXgvpW3524zLFLIOoh2ix1MC6MKP0_waAv9nEALw_wcB&gclsrc=aw.ds (data zvernennia 19.02.2023)

3. World Health Organization, Global Health Observatory data repository. URL: <https://www.who.int/data/gho> (data zvernennia 19.02.2023)

4. JOINT COMMUNICATION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL. The EU's Cybersecurity Strategy for the Digital Decade. URL: [file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD/Downloads/join2020_18_en_act_part1_v9_copy_2DD42D12B246B9BEE927D92051AE4753_72164%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD/Downloads/join2020_18_en_act_part1_v9_copy_2DD42D12B246B9BEE927D92051AE4753_72164%20(2).pdf) (data zvernennia 19.02.2023)

МОЛОДІЖНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ НА АФРИКАНСЬКОМУ КОНТИНЕНТІ

Сапсай Артем, доцент кафедри міжнародних відносин, інформації і регіональних
студій, к.політ.н.

Національний авіаційний університет, м. Київ

Характерною рисою періоду завершення «холодної війни» стали процеси зміни природи загроз міжнародній безпеці. Однією з таких змін була трансформація конфліктів від міждержавних до більшою мірою внутрішньодержавних. Зазначені зміни утім не торкнулися Африканського континенту, де весь постколоніальний період ХХ ст. був позначений розгортанням більше громадянських війн, ніж міждержавних збройних конфліктів. В основі останніх лежала боротьба переважно політичних або етнопонаціональних груп за утримання влади та ресурсів держави. Утім, і ці риси залишилися у минулому. За останні двадцять років конфліктне поле в Африці значно розширилося і передбачає сьогодні залучення значно ширшого кола учасників протистоянь, серед яких приватні військові компанії, кримінальні угруповання, молодь, скотарі та фермери, релігійні групи і об'єднання.

Особливо активним учасником конфліктів в Африці наразі є молодь, яка потерпає від наслідків незадовільного соціально-економічного становища у власних державах. Більшість молодих людей є безробітними, що робить їх легкою здобиччю для вербування озброєними повстанськими групами. З іншого боку, значна частина африканської молоді вдається до політичних акцій на протигагу інструментам насильства. Багато з них очолюють рекордну кількість протестів, які спостерігаються в Африці за останні роки [1]. Це піднімає питання про те, як молодь може осмислено та конструктивно брати участь у розвитку своїх країн, просуваючи реформи та покращення рівня безпеки.

Враховуючи високу активність і потенціал молоді, їх місце і значення під час конфліктів, необхідно відзначити не лише деструктивний вплив останньої. Представники африканської молоді також відіграють важливу роль у переговорах, аналізі конфліктів, соціальній згуртованості, інклюзивному національному діалозі, примиренні, підприємстві, просуванні миру та посередництві.

У грудні 2015 року Рада Безпеки ООН одногосно ухвалила резолюцію 2250 про молодь, мир і безпеку [2]. Рада Безпеки ООН закликала держави-члени розглянути можливість створення механізмів, які б дозволили молодим людям брати активну участь у мирних процесах і розв'язанні суперечок.

На Африканському континенті сьогодні працює чимало молодіжних неурядових організацій, які займаються врегулюванням конфліктів у різних секторах громадського життя. Багато молодіжних організацій (зокрема Птаха миру), прагнуть посилити рівень поваги до прав людини, належне врядування, верховенство права та розбудову потенціалу через освітні програми миру. Окремі молодіжні організації безпосередньо займаються розробкою, плануванням та впровадженням програм і заходів з розв'язання конфліктів і сприяння миру. ONG Prospérité, наприклад, бере участь громадському діалозі та розбудові потенціалу молоді.

У Демократичній Республіці Конго Фонд Чірезі (FOCHI) створив суди «бараза» (розв'язання конфліктів і посередницькі збори в місцевих громадах) для вирішення

невеликих конфліктів і земельних питань у селах. ФОСНІ – це низова ініціатива, яка забезпечує вирішення конфліктів, посередництво та навчання миру для громад і молоді. Більшість підготовлених молодих людей застосовують навички діалогу та посередництва для вирішення конфліктів у своїх селах. [3]

У Південному Судані молодь використовує спорт для зміцнення миру та взаємної довіри між ворогуючими племенами, які займаються ловом худоби. South Sudan Wrestling Entertainment – місцева організація, заснована та очолювана молодими жителями Південного Судану – використовує місцевий вид спорту боротьбу, щоб сприяти мирному співіснуванню багатьох племен, особливо в неспокійних районах Джонглі, Лейкс, Східному штаті та штаті Центральної Екваторії. Ініціатива мобілізує борців із скотарів доставляючи їх до Джуби на місячні змагання. Окрім самого турніру, організуються додаткові зустрічі між молодіжними лідерами та керівниками різних громад. Завдяки участі в цій програмі молодь із конкуруючих громад налагодила довготривалі стосунки, які сприяли вирішенню конфліктів і управлінню ними на місцевому рівні [4].

Проводиться робота зі сприяння миру через культурні обміни та міжконфесійні заходи. Так, Центр рівності та справедливості, організація громадянського суспільства Нігерії, надає онлайн-курси для молоді та активістів з метою участі в міжконфесійному діалозі та зменшення міжрелігійного насильства. Ця ініціатива, що була започаткована у 2019 році, розширила сферу зусиль із розбудови миру. Програма націлена на молодь віком від 18 до 29 років і спонукає їх зрозуміти культури, що відмінні від їхньої, шляхом вивчення різних мов і релігій. Програма спрямована на протидію екстремізму, який використовує в Африці релігію як зброю, уособленням якої є Боко Харам. Метою є заохочення релігійної терпимості та протидії етнічній поляризації шляхом забезпечення взаєморозуміння [1].

Окреслені вище заходи, таким чином, свідчать про достатньо широкий спектр діяльності молодіжних організацій в Африці, що займаються проблемою як упередження, так і розв'язання конфліктів. Сильною стороною відповідної діяльності є те, що африканські молодіжні організації охоплюють різні соціальні групи, використовують у своїй роботі різний інструментарій, а також поширюють свою діяльність на локальному рівні держави.

Список використаних джерел:

1. Peter Biar Ajak. African Youth Engaging in Peace and Security. *Africa Center for Strategic Studies*. April 29, 2021. URL: <https://africacenter.org/spotlight/african-youth-engaging-in-peace-and-security/> (дата звернення: 17.02.2023).
2. Resolution 2250 (2015). Adopted by the Security Council at its 7573rd meeting, on 9 December 2015. URL: <https://daccess-ods.un.org/tmp/8064290.28511047.html>. (дата звернення: 17.02.2023).
3. Kitenge Fabrice Tunda. Youth Engagement in Conflict Transformation in the Central African Republic. *Conflict & Resilience Monitor* 2017/3. 12 Oct 2017. URL: <https://www.accord.org.za/conflict-trends/youth-engagement-conflict-transformation-central-african-republic/> (дата звернення: 17.02.2023).
4. African Youth Engaging in Peace and Security. *Reliefweb*. 30 April 2021. URL: <https://reliefweb.int/report/world/african-youth-engaging-peace-and-security> (дата звернення: 17.02.2023).

ОСОБЛИВОСТІ НЮРНБЕРЗЬКОГО ПРОЦЕСУ

Санжура Ігор, аспірант

Національний авіаційний університет, м. Київ

Незважаючи на те, що з часу закінчення Нюрнберзького процесу минуло понад 70 років, багато питань, які були порушені в рамках цього суду, продовжують залишатися актуальними для сучасного міжнародного права.

Установа та діяльність Нюрнберзького міжнародного військового трибуналу стали найважливішим внеском у справу становлення та розвитку інституту міжнародної кримінальної відповідальності індивідів. Нюрнберзький процес нині актуалізувався у новій формі. У рамках Нюрнберзького процесу було встановлено відповідальність керівників нацистської Німеччини. В результаті Нюрнберзького процесу було прийнято низку міжнародно-правових документів, які можуть бути використані для боротьби із сучасним міжнародним тероризмом. Той факт, що підсудні діяли за розпорядженням урядів або наказами начальників, не звільняє їх від відповідальності, але може розглядатися як аргумент для пом'якшення покарань.

Нюрнберзькі принципи, які передбачали створення міжнародної системи правосуддя та заклали правову основу міжнародних норм кримінального судочинства, які застосовуються до військових злочинів, залишаються актуальними для правової науки. Черніченко С.В. справедливо зазначає, що Нюрнберзький процес започаткує становлення міжнародної кримінальної юстиції, а Нюрнберзькі принципи відіграли істотну роль розвитку національного права різних держав. Цей документ передбачає низку важливих положень. Зокрема, будь-які особи, які вчинили будь-які дії, що визнані, згідно з міжнародним правом, злочинами, несуть за них відповідальність і підлягають покаранню. Будь-які особи, які обвинувачуються у міжнародно-правових злочинах, мають право на справедливий розгляд їхніх справ на основі фактів та права.

В результаті проведення Нюрнберзького процесу було створено Міжнародний кримінальний суд, який діє на підставі Римського статуту Міжнародного кримінального суду 1998р.

У висловлюваннях Ковальова С.А. є і зворотний бік медалі. «Згадаймо Нюрнберзький процес. З погляду права це чисте неподобство, адже це суд переможців над переможеними, причому там навіть не було спроб це приховати. Яка тут рівність сторін? Це суд, який судив за спеціально для нього написаними законами. Було свідомо порушено фундаменталістський, найважливіший принцип права: закон немає зворотної сили. Вирішили що має. І підняли людей, багато з яких чинили суворо відповідно до законів своєї країни, які тоді діяли. Жажливими законами, варварськими, але законами».

Вінстон Черчіль сказав про правосуддя «Є люди, які вважають, що вони мають право говорити все, що їм заманеться, але якщо комусь спаде на думку суперечити, то це — порушення закону». Міжнародно-правової криміналізації були піддані діяння, які є злочинами в національних системах кримінального права. Таким чином, міжнародне право виявило здатність самостійно визначати сферу кримінальної репресії. Це стало революційною подією у його історії.

Так, Г.Фінш категорично відкидав тезу, згідно з якою готовність до війни — агресивної чи іншої — була незаконною з міжнародного права.

Ф.Могем писав, що світ був здивований, коли прочитав у вироку, що Статут був виразом існуючого міжнародного права. М.М.Полянський зазначав, що «міжнародне право і правосвідомість народів значною мірою були підготовленим попереднім розвитком до притягнення до відповідальності нацистських злочинців». В.В.Пустогаров писав: «У світлі цих фактів наївно представляти підсудних на трибуналі як осіб, які не знали, що агресія є міжнародним злочином. І можна запитати: яке кримінальне законодавство, міжнародне чи національне, могло заздалегідь передбачити Освенцім», тобто небачений доти злочин гітлерівців?

Правосуддя замінило собою позасудове свавілля, формулювання підстав міжнародної кримінальної відповідальності, що міститься в Статуті трибуналу, дозволило обвинуваченим активно здійснювати свій захист у рамках кримінального процесу та сприяло досягненню цілей невідворотності покарання за умови дотримання фундаментальних прав обвинувачених. У цьому випадку ретроактивне застосування закону не потребує спростування, оскільки покращує становище обвинувачених та є виправданим. Для обґрунтування поширення своєї юрисдикції на діяння, які не визнавалися злочинними за кримінальним внутрішньодержавним правом, національні суди робили посилання на авторитет міжнародного права. Міжнародний злочин - це зазіхання на універсальну етику та загальнолюдські цінності, які підлягають солідарному кримінальному переслідуванню світовою спільнотою в цілому. Особлива небезпека полягає в тому, що міжнародна та внутрішньодержавна юстиція може стати заручником політичних інтересів. А там, де розпочинається політика, закінчується правосуддя.

ОСОБЛИВОСТІ ПОСЛУГ В СУЧАСНИХ УМОВАХ: МІЖНАРОДНІ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ТРЕНДИ

Сахнюк Вікторія, студентка

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Набок І., доцент кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу, к.е.н.

Світовий ринок як економічна категорія являє собою систему взаємовідносин між країнами світу в різних сферах суспільного життя, які ґрунтуються на матеріальному інтересі. Головною зовнішньою ознакою існування світового ринку є міжнародна торгівля, тобто система відносин з приводу обміну товарами, технологіями, послугами між країнами.

Сьогодні міжнародна торгівля послугами набуває все більшого значення і стає предметом уваги з боку провідних спеціалістів світу. Зазвичай, міжнародну торгівлю послугами розглядають невідривно від міжнародної товарної торгівлі, а під міжнародною торгівлею розуміють торгівлю як товарами, так і послугами. Проте, поняття послуги є більш багатограним, ніж поняття товару.

Таким чином, розвиток світового ринку послуг відбувається значними темпами. Ринок послуг динамічніший за ринок товарів. Він розглядається як цілісна система з багатьма складовими, пов'язаними між собою. Швидко зростає асортимент послуг.

Особливого розвитку вона набула з виникненням поділу праці. Якщо в давні часи люди самі забезпечували необхідними послугами себе і свою родину, то надалі послуги перетворилися на окрему галузь господарства.

Галузі сфери послуг надзвичайно різноманітні. До сфери обслуговування відноситься і державний сектор з його судами, біржами праці, лікарнями, позичковими касами, військовими службами, поліцією, пожежною охороною, поштою, органами регулювання і школами, і приватний некомерційний сектор з його музеями, благодійними організаціями, церквою, коледжами, фондами і лікарнями.

До сфери послуг відноситься і добра частина комерційного сектора з його авіакомпаніями, банками, бюро комп'ютерного обслуговування, готелями, страховими компаніями, юридичними фірмами, консультативними фірмами з питань керування, приватно практикуючими лікарями, кінофірмами, фірмами по ремонту сантехнічного устаткування і фірмами — торговцями нерухомістю.

Також є інші фірми які займаються діловими послугами, що спланують участь у конференціях і торгових нарадах, розроблять всі потрібні товари, оброблять необхідні дані чи нададуть у розпорядження тимчасових секретарів і навіть керівників.

Формування ринку послуг залежить від структури населення за місцем проживання (міське, сільське), віком, статтю, його освітнім рівнем.

Під послугами розуміють величезну розмаїтість видів діяльності і комерційних занять. Послуга — будь-який захід чи вигода, яку одна сторона може запропонувати іншій і які в основному невловимі і не приводять до заволодіння чим-небудь.

Близько половини світового імпорту та експорту послуг припадає на провідний регіон у сфері послуг, а саме Європі. Друге та третє місце у світовій торгівлі послугами посідають Північна Америка та Азія.

Інші країни світу мають 10 % частки у світовій торгівлі послугами. Оцінка та аналіз сьогочасної територіальної структури міжнародної торгівлі послугами зводиться до двох головних принципів:

- провідні позиції у міжнародній торгівлі послугами зберігають за собою два найвисокорозвинутіших регіонів світу — Західної Європи та Північної Америки;

- характерне незначне зростання частки у міжнародній торгівлі послугами для інших регіонів світу, яке не впливає на збільшення та підвищення позицій або спад та стагнацію.

На світовому ринку послуг домінуючі позиції протягом кількох останніх років тримають такі країни: Великобританія, Німеччина, США, Франція, Бельгія, Італія, Японія, Нідерланди, на них припадає 50 % світового імпорту послуг та більш ніж 2/3 світового експорту.

Імпорт послуг становить понад 2,3 млрд. дол. США, або 18,6% світового імпорту товарів та послуг, а експорт-2,4 млрд. дол. США, або 19% від світового експорту товарів та послуг.

Таким чином, в умовах глобалізації та динамізації світового ринку послуг відбувається активний розвиток у більшості країн світу сфери послуг, яка в свою чергу сприяє розвитку економіки, піднесенню добробуту населення, підвищення конкурентоспроможності країн світу тощо.

Структура торгівлі послугами, обсяги імпорту та експорту безперервно змінюються і цьому сприяють різні чинники, проте однією тенденцією, яка практично не міняється є те, що міжнародна торгівля послугами щорічно зростає та набуває великих масштабів.

Перспективи розвитку послуг пов'язані з можливостями інституціонального забезпечення нових більш складних форм соціального професійного, інтелектуального життя. Так, розвиток науки, технологій і висококваліфікована робоча сила є необхідними передумовами для динамічного розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, програмного забезпечення, електронної і мобільної торгівлі, які базуються на основі глобальної мережі Інтернет, що може відіграти роль "локомотиву розвитку", тобто простимулювати розвиток всієї національної економіки, забезпечити міцні конкурентні переваги на світових ринках.

Список використаних джерел:

1. Масляк П. О. Загальна характеристика сучасного світу

URL: https://subject.com.ua/textbook/geography/9klas_6/38.html

2. Тіпанов В.В. Світове господарство і міжнародні економічні відносини

URL: <https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/33735/06tvvuge.pdf?sequence=1>

3. Формування ринку послуг в сучасних умовах URL: <https://studfile.net/preview/5115881/>

ЗБІР ДОКАЗІВ

Семенюк Наталія, студентка

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Лесь І., доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, к.ю.н.

Дана тема, на мою думку, є дуже актуальною, що обумовлено активними соціальними, економічними та політичними змінами, що відбуваються в Україні з часів її незалежності. Кримінальні діяння відбувалися раніше і продовжують відбуватися зараз, тому є необхідність визначення ефективних способів їх викриття. В нагоді стає тема цієї тези - збирання доказів та їх аналіз, що допомагає ефективно розслідувати кримінальні справи та знаходити винних у їх вчиненні.

Дана тема досліджувалася як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями, такими як С. Валітов, Ю. Журик, С. Мельник, І. Князева, Є. Борзило, С. Васильєв, К. Пілков та інші.

Проте, наразі ця тема досі залишається актуальною серед вчених, адже з розвитком криміналістики з'являються нові та більш ефективні методи збору доказів.

Виділяють декілька видів доказів, які збирають слідчі під час розслідування справи: показання, речові докази, висновки експертів, за допомогою яких встановлюються фактичні дані, біологічні речовини, цифрові докази, показання технічних приладів. Кожен зі згаданих вище доказів має рівну силу перед іншими, жоден з них не повинен виділятися.

До показань, або свідчень, відносяться факти, сказані під присягою, виписки лікарів, протокол поліції. Речові докази це будь-які матеріальні речі, що можуть бути знайдені на місці скоєння злочину. До біологічних речовин належать кров, слина, сеча, сперма, та іноді навіть деякі бактерії. До цієї ж категорії відносяться судово-медичні докази - звіти лабораторії, що показують рівень алкоголю в крові після ДТП, або вчений, який може пояснити, як стався інцидент, ґрунтуючись на тому, як були встановлені плями бризок крові. Зазвичай це представляється в суді через свідка-експерта. Цифровий доказ — це будь-який доказ, який зберігається в електронному вигляді в двійковій формі. Двійкова форма - це спосіб зберігання, передачі та відображення інформації між комп'ютерними системами. По суті, це група 1 і 0, які дають комп'ютерам певні команди. Є спеціальні вчені, які проводять перевірку цифрових пристроїв.

Процедура збору доказів складається з декількох етапів.

Перший етап включає в себе збір інформації, її відбір та оцінювання. Таким чином слідчий буде низку версій, за якими могли відбуватися події на місця скоєння правопорушення.

Наступним кроком є огляд місця злочину, спочатку візуальний. Цей крок складається з письмового опису місця, а також його фотографування з різних ракурсів загальним планом, а також крупним планом усіх предметів та поверхонь. До цього етапу також входить аналіз бризок крові, якщо вони наявні на місці правопорушення.

Після цього слідчий збирає речові, фізичні докази, а також біологічні речовини. Далі докази передаються для подальшого проведення експертизи, яка надалі супроводжується висновками спеціалістів.

З часів зародження криміналістики відбулися значні зміни у процесі збору доказів, а особливо в етапі збору біологічних речовин, що стало можливим відносно недавно. Проте, враховуючи вищевикладене, я можу визначити, що процедура збору доказів є ефективною при розслідуванні злочину та пошуку правопорушника, що його вчинив, проте вона все ще потребує удосконалення, враховуючи кількість правопорушень, що не були доведеними до розкриття через відсутню базу доказів, що унеможливило знайти винного.

Список використаних джерел:

1. The European investigation order and the lack of European standards for gathering evidence. <https://journals.sagepub.com/doi/epdf/10.1177/203228441500600103>
2. Mutual Recognition and its Implications for the Gathering of Evidence in Criminal proceedings: a Critical Analysis of the Initiative for a European Investigation Order. https://web.archive.org/web/20201107081745id_/https://www.nomos-elibrary.de/10.5235/219174411798862677.pdf
3. Evidence Gathering (Chapter 9). <http://ndl.ethernet.edu.et/bitstream/123456789/58919/1/Roberto%20E.%20Kostoris.pdf#page=361>

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ТА САМОСТІЙНОСТІ СЛІДЧОГО У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЯК ГАРАНТІЇ НЕУПЕРЕДЖЕНОГО ТА ВСЕБІЧНОГО РОЗСЛІДУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ВПРОВАДЖЕНІ

Серебрій Владислав, студент

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Лесь І., доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, к.ю.н.

Законність та правопорядок у країні є важливими складовими для будь-якої держави. Забезпечення процесуальної самостійності слідчих відіграє важливу роль у житті суспільства, оскільки прийняття ними процесуальних рішень стосуються долі учасників того чи іншого кримінального процесу (підсудних, обвинувачених тощо).

Проблеми процесуального статусу слідчого через їх величезну практичну значущість завжди перебували в центрі уваги вчених і практиків. Серед вітчизняних та зарубіжних науковців і юристів-практиків варто виділити роботи Ю.П. Аленіна, В.Б. Андрусяка О.В. Бауліна, В.Л. Буднікова, О. О. Власова, М.С. Городецької, І.Д. Гончарова, Ю.О. Гришина, А.П. Гуляєва, І. В. Гловюк, В.О. Гринюка, В.С. Зеленецького, А.В. Іщенко, П.В. Коляди, О.М. Ларіна, О.І. Марочкіна, О.І. Литвинчука, Л.М. Лобойка, В.Т. Маляренка, О.Р. Михайленка, Ю.В. Манаєва, В.А. Осмолян, С.С. Охріменко, М.А. Погорецького, А.А. Рева, С.В. Слинська, О.А. Солдатенко, С.М. Стахівського, З.Д. Смітійенко, О.Ю. Татарова, В.М. Тertiшника, А.Р. Туманянц, В.І. Фаринника, І.В. Чурікової, Г.В. Юркової та ін[2].

Гарантія досягнення цілей та завдань слідчим у кримінальному судочинстві, а саме – захист прав та законних інтересів учасників кримінального процесу, включається до процесуальної діяльності слідчого. Процесуальна самостійність слідчого виділяється в якості елемента його правового статусу, так як можливість прийняття слідчим рішень у кримінальній справі самостійно, багато в чому визначає належне встановлення обставин скоєного злочину та забезпечення прав та інтересів дичності при провадженні попереднього слідства.

Аналіз положень КПК України дає підстави констатувати не досить чітку регламентацію процесуального становища слідчого, значне звуження його повноважень і обмеження самостійності у прийнятті процесуальних рішень, що на практиці призводить до затягування досудового слідства та його неефективності[7].

Слідчий у кримінальному провадженні реалізовує по суті дві кримінально-процесуальні функції, які є процесуально сумісними та не порушують принципу змагальності. Основна його функція полягає в досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень, у встановленні обставин, що мають значення для законного й обґрунтованого вирішення кримінального провадження. Та інша функція, яка починає реалізовуватися з моменту повідомлення певній особі про підозру і завершується (для слідчого), складанням обвинувального акту, - це обвинувачення.

Усі слідчі, незалежно від відомчої власності, мають однакові процесуальні повноваження, передбачені ст. 241 Кримінально-процесуального кодексу України. Ці повноваження можна розділити на великі групи: повноваження, здійснювані за умов процесуальної самостійності, коли дії слідчого здійснюються незалежно від інших учасників процесу; повноваження, здійснювані за умов відомчого контролю.[6].

Незалежність слідчого проявляється за такими напрямками його діяльності; 1) незалежність від впливу будь-яких державних органів, посадових осіб, громадських об'єднань та їх представників; 2) незалежність від комплектуючих органів та їх посадових осіб які не мають права чинити на слідчого тиск у зв'язку з провадженням у конкретній кримінальній справі; 3) незалежність від посадових осіб органу дізнання, біля якого слідчий здійснює свої повноваження; 4) незалежність від вищих працівників органів попереднього слідства, які не здійснюють безпосереднього процесуального контролю за діяльністю слідчого[3].

Самостійність слідчого - це вужча за змістом категорія. Вона визначає те, які рішення та дії слідчий має право здійснювати самостійно, без погодження з іншими посадовими особами, які здійснюють кримінально-процесуальну діяльність.

Доведено, що важливим елементом змісту процесуальної самостійності слідчого є його право відстоювати (захищати) свою процесуальну самостійність передбаченими КПК України засобами, зокрема шляхом: 1) оскарження слідчим рішень, дій чи бездіяльності прокурора (ст. 311 КПК України); 2) звернення до керівника органу досудового розслідування у випадках відмови прокурора у погодженні клопотання слідчого до слідчого судді[7].

Зміст процесуальної самостійності слідчого складають наступні елементи: 1) повноваження слідчого оцінювати всі докази та приймати процесуальні рішення на підставі свого внутрішнього переконання; 2) наділення слідчого самостійними процесуальними повноваженнями; 3) повноваження слідчого самостійно визначати напрямки розслідування, порядок і послідовність проведення процесуальних дій та нести повну відповідальність за їх законне і своєчасне проведення; 4) механізм взаємодії слідчого із прокурором, керівником органу досудового розслідування, слідчим суддею та оперативними підрозділами; 5) повноваження слідчого приймати процесуальні рішення та пред'являти законні вимоги, що є обов'язковими для виконання всіма органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, службовими особами, іншими фізичними особами; 6) право слідчого відстоювати (захищати) свою процесуальну самостійність передбаченими законом засобами[5].

Реалізація процесуальної самостійності та незалежності слідчого багато в чому визначається характером його взаємовідносин та взаємодії з посадовими особами, які здійснюють відомче та процесуальне керівництво та контроль (керівник слідчого органу та суд) та наглядові повноваження (прокурор) за його діяльністю: тотальне розширення повноважень керівника слідчого органу з процесуального керівництва та відомчого контролю за діяльністю слідчого суттєво знизило рівень процесуальної самостійності та незалежності останнього, що негативно позначається на ефективності слідчої роботи; зміна законодавства, що регламентує взаємини слідчого та прокурора.

Значення процесуальної самостійності слідчого полягає в тому, що вона є неодмінною умовою ефективного, всебічного, повного та неупередженого розслідування, оскільки тільки процесуально самостійний слідчий здатний всебічно, повно та неупереджено встановити всі обставини кримінального провадження, надати їм належну правову оцінку та забезпечити прийняття законних і неупереджених процесуальних рішень, і тим самим забезпечити виконання завдань кримінального провадження.

Ефективне виконання слідчим функції розслідування кримінальної справи та, загалом, досягнення загального призначення кримінального судочинства багато в чому залежить від забезпечення процесуальної самостійності та незалежності слідчого - найважливішої умови здійснення ним функції з розслідування злочинів.

Таким чином, дотримання принципу процесуальної самостійності слідчого є важливою та суттєвою гарантією підвищення ефективності судочинства для захисту прав та законних інтересів учасників (суб'єктів) кримінального процесу. Тільки при практичному втіленні даного принципу в реальну дійсність можливо буде забезпечити дотримання законності та обґрунтованості прийнятих рішень слідчого та слідчої діяльності в цілому.

ВИПРАВДУВАЛЬНИЙ ВИРОК У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ **Ситнікова Валерія, студентка, голова Наукового товариства ФМВ**

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Лесь І., доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, к.ю.н.

Відсутність значної кількості виправдувальних вироків у діяльності українських органів кримінальної юстиції – одна з поширених тем для обговорення в наукових та експертних публікаціях. Водночас щоразу проголошується їх відсутність та неможливість практичної реалізації інститутів змагальності в кримінальному процесі, адже все одно судді за будь-яких умов не виправдовують обвинувачених.

На перший погляд пересічному громадянину незрозуміло, чому в Україні не виправдовують обвинувачених, адже законодавство передбачає такий механізм. Насамперед це стверджує презумпція невинуватості: жодна особа не є винуватою у вчиненні злочину до постановлення обвинувального вироку суду, що набрав законної сили. Водночас кримінальний процес у теорії видається простим: прокурор керує розслідуванням і разом із слідчим збирає докази, які підтверджують вину особи або виправдовують її. Далі складають обвинувальний акт і направляють до суду, який і має вирішити, винна людина чи ні, з наступним її засудженням або виправданням.

Виправдувальний вирок – це основний акт правосуддя, який володіє властивостями обов'язковості, винятковості, незмінності, істинності, завершує стадію судового розгляду та кримінальне судочинство в цілому, суть якого полягає у встановленні судом невинності особи у скоєнні злочину, обвинувачуючи його органами попереднього розслідування.

Проте, незважаючи на важливість винесення судом остаточного рішення у провадженні, яке фактично реабілітує людину, на сьогодні судова статистика свідчить про те, що судами виносяться надто мала кількість виправдувальних вироків.

Дану проблему розглядали та досліджували у своїх наукових роботах: Агеєва Г.Н., Адаменко В.Д., Толочко А.Н., Ларіна А. М., Петрухіна І. Л., Грошевий Ю.М., Матвієнко Е. А., Куцова О. Ф., Перлова І. Д.

Також, окремі вчені досліджували саме виправдувальні вирoki: Оганесян Р. М., Пашкевич П. Ф., Савицький В. М., Іванов Ю.А., Скворцов Н. Н., Лукашевич В. З., Маліков М. Ф.

Правильність вирішення питання про наявність або відсутність вини підсудного визначає весь подальший хід успішного постановлення законного та обґрунтованого вироку або виправдання. Суд повинен вирішити певні питання при постановленні вироку. Ці питання встановлюють вину підсудного або її відсутність:

- 1) Чи мало місце діяння, у вчиненні якого обвинувачується підсудний;
- 2) Чи має це діяння склад злочину і якою саме статтею кримінального закону він передбачений;
- 3) Чи винен підсудний у вчиненні цього злочину.

Позитивна або негативна відповідь на ці питання і визначає висновок суду про винність або невинність підсудного. Вирішенням цих питань суд приходять до висновку чи визнавати підсудного винним і постановити обвинувальний вирок, чи визнати його невинним та постановити виправдувальний вирок. Простими словами кажучи, вирішення цих питань і визначає вид вироку – обвинувальний чи виправдувальний.

Якщо суд приходять до висновку, що діяння, вчинене підсудним, не містить складу злочину, відпадає необхідність обговорення подальших двох питань, а суд постановляє виправдувальний вирок за відсутністю в діянні підсудного складу злочину.

Якщо суд приходять до висновку про відсутність у діях підсудного наміру або необережності, або, якщо встановлені обставини, що усувають кримінальну відповідальність, суд виносить виправдувальний вирок за відсутністю складу злочину.

Частина 4 ст. 327 КПК України вказує, що виправдувальний вирок постановляється у випадках:

- 1) Коли не встановлено події злочину;
- 2) Коли в діянні підсудного немає складу злочину;
- 3) Коли не доведено участі підсудного у вчиненні злочину.

Тільки за наявності однієї з цих трьох підстав суд виносить виправдувальний вирок.

При ухваленні судом виправдувального вироку суд звільняє обвинуваченого з-під варті в залі судового засідання (ст. 377 КПК України). Це означає, що виправдувальний вирок виконується негайно.

Список використаних джерел:

- 1.Г. І. Алейніков «Виправдувальний вирок у кримінальному процесі України» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://xn--80ane0bfp.zp.ua/wp-content/uploads/2012/06/virok.pdf>
- 2.Практичний погляд на відсутність виправдувальних вироків в Україні // [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA010378
- 3.Аналіз роботи судів загальної юрисдикції у 2005р. // Вісник Верховного Суду України. 2006р. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.viaduk.net/clients/vs.nsf/0/F51846B9917A8F40C325709E001D9A19?OpenDocument&CollapseView&RestrictToCategory=F51846B9917A8F40C325709E001D9A19&Count=500&>

4.Кримінальний процесуальний кодекс України // Чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 2 січня 2023р.

5.Кримінальний кодекс України // Чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 2 січня 2023р.

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОПОМОГИ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМ ОСОБАМ

Скоробагатько Анна, студентка

Національний авіаційний університет, м. Київ

Збройна агресія російської федерації проти України стала причиною найстрімкішого вимушеного переміщення населення країни та гуманітарної кризи в сучасній історії не лише нашої держави, а і Європи в цілому. Станом на 31.01.2023 за даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців 8,05 млн біженців з України зафіксовано по всій Європі [1]. На початок лютого 2023 року в Україні ж обліковується 4,8 млн внутрішньо переміщених осіб та їх реальна кількість близько 7 млн осіб за даними Віцепрем'єр – Міністра з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій Ірини Верещук [2].

Питання щодо допомоги внутрішньо переміщеному населенню у перші дні після виїзду з територій, які несуть небезпеку життю людини представлено у даному дослідженні. Як завдяки інформаційно- комунікаційним технологіям держава та усі небайдужі громадяни країни допомагають внутрішньопереміщеним особам.

Якими послугами внутрішньо переміщені особи можуть скористатися онлайн? Внутрішні переселенці можуть скористатися адміністративними послугами від держави, не виходячи з дому – за допомогою додатку «Дія» та на відповідному вебпорталі. Завдяки цифровізації держпослуг у застосунку «Дія» можна:

1) отримати довідку ВПО та подати заявку на виплату грошової допомоги на проживання (за даними Мінсоцполітики цією послугою вже скористалися понад 1,4 мільйона громадян станом на 01.02.2023);

2) змінити місце фактичного проживання ВПО (послугою скористалися понад 45 тисяч осіб станом на 01.02.2023) ;

3) скасувати довідку ВПО (послугу отримали близько 75 тисяч людей станом на 01.02.2023).

Така можливість стала доступною завдяки обміну даними між інформаційно-комунікаційними системами державних органів, у тому числі Єдиної інформаційної системи соціальної сфери та порталом «Дія». Це забезпечує швидку й автоматизовану верифікацію даних внутрішньо переміщених осіб.

Також ВПО на порталі «Дія» можуть подати заявку на участь у програмі «Надання пільгових іпотечних кредитів внутрішньо переміщеним

особам», яка реалізується в межах спільного проєкту Мінреінтеграції та Держмолодьжитла [3].

З іншого боку, завдяки волонтерам та застосуванням ними інформаційно-комунікаційних технологій, здійснюється допомога внутрішньо переміщеним особам.

З початку війни було створено багато каналів для комунікації, а саме сайтів, телеграм-каналів, сторінок у соцмережах, основною цілю яких є допомога особам постраждалим внаслідок війни. Дослідження проведено на базі Благодійного фонду «Пліч-о-пліч», які з 24 лютого 2022 року здійснювали роботу ініціативи SOS.

Завдяки ініціативі, до якої приєдналися волонтери та активні громадяни, вдалося побудувати систему допомоги українцям, які постраждали від війни.

Система покриває цілий ряд напрямків одночасно:

- евакуація українських громадян шляхом вивезення з окупованих територій;
- тимчасове розміщення евакуйованих людей та вимушених переселенців в Одесі та Одеській області;
- забезпечення переселенців харчовими продуктами, медикаментами, побутовою хімією, засобами особистої гігієни та іншими товарами першої необхідності;
- допомога жінкам та дітям у рамках психологічної підтримки, майстер-класи, гуртки для дітей, психологічні тренінги.

Окремо зупинимося на аналізі емблеми Благодійного фонду «Пліч-о-пліч». Це є зображення двох голубів, або голуба і голубки. Голуб – це символ Святого Духа, а також щирої любові, злагоди й ніжності. Голуб і голубка в парі – символ вічної й вірної любові. Для всього людства – це птах всеземної любові, птах миру. З давніх часів синій колір вважався кольором шляхетності й достатку. В психології людини він означає умиротворення,

спокій, мудрість і віру. Саме блакитний відтінок символізує мир і впевненість у майбутньому. Емблема цього фонду викликає довіру та прагнення у людини докладати зусилля до побудови миру і приваблює увагу представників зі всього світу, які щоденно долучаються до спільної справи творців миру.

Надходження коштів до благодійного фонду та реалізація ініціатив здійснюється завдяки спонсорській підтримці та діяльності волонтерів, які дізнаються про діяльність фонду за допомогою інформаційно-телекомунікаційних технологій.

Сайт фонду, який знаходиться за посиланням <https://plich-o-plich.org.ua/>, має національний український домен другого рівня org.ua для розміщення сайтів некомерційних організацій, який також викликає довіру. Фонд має свою сторінку на Фейсбуці, яка постійно розвивається та на цей час має 2,6 тис. підписників. Крім того, активно ведеться сторінка в Instagram та нещодавно створено Telegram-канал «Стоїмо пліч-о-пліч» (https://t.me/side_be_side).

За результатами проведеного дослідження можна зробити висновок, що спільними зусиллями органів державної влади, представників бізнесу, волонтерів та небайдужих людей, застосовуючи інформаційно-телекомунікаційні технології, здійснюється комплексна підтримка та допомога внутрішньо переміщеним особам в їх адаптації до нових умов життя, підкріплюючи їх матеріальним забезпеченням, психологічно-емоційною та юридичною базами, що дає основу для налагодження життя особам, які покинули (втратили) свою домівку з незалежних від них обставин.

Список використаних джерел:

1. OPERATION DATA PORTAL. UKRAINE REFUGEE SITUATION [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>
2. Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://minre.gov.ua/news/zavdannya-minreintegraciyi-na-2023-rik-integraciya-vnutrishnih-pereselenciv>
3. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/yakymy-posluhamy-vnutrishno-peremishcheni-osoby-mozhut-skorystatsia-onlain>

ОСОБЛИВОСТІ ПИТАННЯ РАТИФІКАЦІЇ ТА ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ РИМСЬКОГО СТАТУТУ УКРАЇНОЮ

Смоляр Інна, студентка

Національний авіаційний університет, м. Київ

Наукові керівники - Аляб'єва Н., доцентка кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, к.ю.н., Замула А., доцентка кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, к.ю.н.

Обрання теми дослідження зумовлено особливою роллю і важливістю, теоретичного і практичного осмислення як сучасних інтеграційних, так і інноваційних процесів, що відбуваються в Україні. Україна як держава Європейського кола, досить наполегливо та впевнено рухається до інтеграції у світову європейську спільноту. Римський статут Міжнародного Кримінального Суду (далі МКС) від 17 липня 1998 року був підписаний від імені України 20 січня 2000 року.[9] Питання ратифікації та імплементації Римського статуту Україною, стоїть на порядку денному вже двадцять три роки.

Не дивлячись на великі та важкі виклики які встають на шляху держави, Україна незмінна у своїх цілях та прагненнях, стати і бути повноважним та повновладним учасником міжнародного політичного, правового, економічного та культурного простору. Тому держава та суспільство докладає всіх зусиль не лише для того, щоб стати членом впливових міжнародних організацій та об'єднань, а в першу чергу зайняти своє місце у світовому товаристві - якого вона гідна. За ці 23 роки було багато зроблено кроків на шляху до ратифікації та імплементації. Маємо на меті в цій публікації проаналізувати деякі вагомі підстави на користь пришвидшення подолання труднощів до ратифікації РС. Підтвердженням значення обраної теми - є активне вивчення питань імплементації Римського статуту такими вітчизняними юристами-міжнародниками, як: А. Кориневич, Т. Короткий, М. Костенко, С. Кучевська, П. Пилипенко, Кристофер Кейтл Холл, А. Ціммерман, М. Шеріф Бассіоні.

МКС на даному етапі є центром системи міжнародного кримінального правосуддя. Україна, не звертаючи уваги, на виклики які стають на шляху до вступу до Європейського Союзу (однією з умов приєднання до ЄС - є ратифікація Римського статуту), гідна бути безпосереднім учасником системи міжнародного кримінального правосуддя. Як зазначено у Римському статуті МКС у аб.6, преамбули «нагадуючи, що обов'язком кожної держави є здійснення її кримінальної юрисдикції стосовно осіб, які несуть відповідальність за вчинення міжнародних злочинів». [9] Україна не повинна залишатись осторонь міжнародних процесів. Особливо після всіх жаклих подій які вже мали місце і зараз розгортаються на території України. Метою дослідження є встановлення доцільності ратифікації Римського статуту Україною.

Доповнення судової системи України до 2016 року не могло бути виконано, тому що не відповідало розділу VIII «Правосуддя» Конституції України. Це давало підстави для висновку, що аб.10 преамбули «наголошуючи на тому, що Міжнародний кримінальний суд, заснований відповідно до цього Статуту, доповнює національні системи кримінального правосуддя;» та ст. 1 Римського Статуту «Цим засновано Міжнародний кримінальний суд. Він є постійним органом та має повноваження здійснювати юрисдикцію стосовно осіб за найбільш тяжкі злочини, що викликають занепокоєння міжнародного співтовариства, як зазначено в цьому Статуті, та доповнює національні системи кримінального правосуддя. Юрисдикція і функціонування Суду регулюються положеннями цього Статуту» [9] не узгоджувалися з положеннями ч. 1.3., ст. 124 Конституції України. [5] На цій підставі приєднання України до Римського статуту відповідно до ч. 2, ст. 9 Конституції України, ставало можливим тільки після внесення відповідних змін. Після набрання чинності новою

редакцією ст. 124 Конституції України у червні 2016 року (ч. 6 ст. 124 набрала чинності з 30.06.2019 - відповідно пункт 1 розділу II Закону № 1401-VIII від 02.06.2016 – «...частина шоста статті 124 Конституції України в редакції цього Закону, набирає чинності через три роки з дня, наступного за днем опублікування цього Закону.») [2] Україна має змогу визнати юрисдикцію МКС на умовах, визначених Римський статут МКС.[12]

З причини неможливості доповнення Судової системи України, як зазначено вище, 17 квітня 2014 року Україна відповідно до п. 3 ст. 12 Римського статуту мала можливість апелювати лише з заявою [3] про визнання юрисдикції МКС, стосовно правопорушень режиму Віктора Януковича (Президента України з 25 лютого 2010 - 22 лютого 2014 років) під час подій Революції Гідності та 8 вересня 2015 року щодо воєнних злочинів і злочинів проти людяності. Багато розмов та суперечок які протягом 23 років велись у правових, політичних та суспільних колах, так і не привели до повного розуміння питання доцільності ратифікації Римського статуту. [1] Не зважаючи на те, що ратифікація є однією з умов приєднання до ЄС, до цього часу суспільство не має повного переконання у важливості та доречності цих кроків. Римський Статут МКС було підписано Україною 20 січня 2020 року, як зазначалось раніше, однак на даному етапі його ще не ратифіковано.[12] На цій підставі Україна визнала юрисдикцію МКС за допомогою заяви відповідно п. 3 ст. 12 Римського статуту. Перший крок: заява про визнання юрисдикції МКС за ст. 7 (злочини проти людяності) від 25 лютого 2014 року за № 790 – VII. [3] Другий крок: постанова від 4 лютого 2015 року за № 790 – VII, яка затвердила Заяву - о визнанні юрисдикції МКС за ст. 7, 8 РС - злочини проти людяності та воєнні злочини - відповідно. [8]

Прокурором МКС Фату Бенсуда (обіймала посаду з 15 червня 2012 року по 15 червня 2021 року) 11 грудня 2020 року було оголошено, що попереднє вивчення ситуації в Україні завершено. [11] І на тому етапі ситуація в Україні була визнана такою, що відповідає вимогам Римський статут МКС і надає базис для відкриття розслідування. Після повномасштабного нападу Російської Федерації на Україну, 24 лютого 2022 року, збір фактів злочинів скоєних агресором почав вестися по всім напрямкам. За всіма зібраними даними ведеться розслідування. [10] Генеральна прокуратура України, 13 країн-членів ЄС та Управління Прокурора Міжнародного кримінального суду розпочали розслідування за фактами скоєння в Україні воєнних злочинів та злочинів проти людяності.[7]

28 лютого 2022 року прокурор Міжнародного кримінального суду Карім Хан [11] (12 лютого 2021 року обраний головним прокурором по теперішній час) оголосив що шукатиме дозволу на відкриття розслідування ситуації в Україні на основі попередніх висновків Офісу прокурора МКС, що випливають із його попереднього вивчення, і охоплюють будь-які нові ймовірні злочини, що підпадають під юрисдикцію Суду. [11] 1 та 2 березня 2022 року Офіс прокурора МКС отримав звернення 43 держав-учасниць з проханням відкрити розслідування стосовно нападу Росії на Україну.[4]

2 березня 2022 року Прокурор МКС Карім Хан оголосив, що він розпочав розслідування ситуації в Україні на підставі отриманих звернень. Відповідно до загальних юрисдикційних параметрів, наданих завдяки цим зверненням, та без шкоди для спрямованості розслідування, сфера охоплення ситуації включає будь-які минулі та теперішні звинувачення у воєнних злочинах, злочинах проти людяності чи геноциді, скоєних на будь-якій частині території України будь-якою особою, починаючи з 21 листопада 2013 року. [4] 11 березня 2022 року доєднались до розслідування, Японія та Північна Македонія і 21 березня 2022 року Чорногорія додатково повідомила Офіс МКС про своє рішення приєднатися до групової передачі ситуації державою-учасницею. 1 квітня 2022 року Республіка Чилі приєдналася до групової передачі ситуації державою-учасницею.[14]

В умовах війни з Російською Федерацією та військової окупації великої території України, руйнування критичної інфраструктури та масове вбивство цивільних - з усім цим наша країна зіткнулася за останній рік. [6] Такі обставини виводять питання міжнародно-правового захисту інтересів України на новий рівень, що потребує належного теоретичного та практичного обґрунтування. Ратифікація Римського статуту МКС як безпосереднього

механізму покарання для тих, хто віддає накази та скоює міжнародні злочини, надає Україні такі переваги, як :

- стимул для національних органів діяти набагато ефективніше під час розслідування злочинів;
- мати можливість отримати та вивчити більше коло фактів, що можуть вказувати на скоєння воєнних злочинів;
- слідувати міжнародним стандартам доказування та роботи зі свідками;
- залучення МКС до вивчення ситуації в країні одразу мобілізує правозахисну спільноту та дає поштовх задля швидкого навчання новому;
- співпраця з міжнародними експертами з відповідним досвідом, дадуть великий поштовх не тільки в розвитку міжнародних відносин та міжнародного правосуддя, а й у вдосконаленні національного кримінального правосуддя, тощо.

На підставі всього вище викладеного, вважаю що ратифікація Римського статуту є важливою і дуже потрібною дією як для країни, так і для суспільства в цілому, при дотриманні всіх потрібних змін та прийняття законів і постанов на національному рівні, щоб ратифікація Римського статуту принесла користь країні та покарання злочинцям на яке вони заслуговують.

Список використаних джерел:

1. А.О. Кориневич, О.О. Чубінідзе. Правове регулювання універсальної юрисдикції у національному законодавстві: порівняльний аспект [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://scholar.google.com.ua/>
2. Закон України “Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)[Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-19#Text>
3. Заява Верховної Ради України до Міжнародного кримінального суду про визнання Україною юрисдикції міжнародного кримінального суду щодо скоєння злочинів проти... [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/790-18#Text>
4. ІНТЕРФАКС - УКРАЇНА 42 країни світу звернулися до МКС через воєнні злочини Росії – Малюська [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/823122.html>
5. Конституція України[Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
6. Наталія Аляб’єва, Ленур Керімов. Захист цивільних осіб і доступ до правосуддя в умовах збройного конфлікту // Матеріали конференції «Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні»: Матеріали V. Міжнар. наук.-практ. конф. (29 жовтня 2021р., Чернівці) (2021 р.)//[Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://law.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/docs/zbirnyk-29.10.21.pdf>
7. Наталія Аляб’єва, Ленур Керімов. Захист прав цивільних осіб з інвалідністю в умовах збройного конфлікту відповідно до міжнародних стандартів //Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції "Права людини як індикатор розвитку сучасної держави" (13 грудня 2021 р., Київ) // Навчально-науковий інститут права Київського національного університету ім.Тараса Шевченка. 2022. С.127-131.
8. Постанова Верховної Ради України (ВРУ) Про звернення ВРУ до Президента України щодо невідкладного внесення до ВРУ проєкту Закону України "Про ратифікацію Римського статуту Міжнародного кримінального суду" [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://ips.ligazakon.net/document/DI08059A>
9. Римський статут Міжнародного кримінального суду [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text

10. Т.Короткий, А. Кориневич, І. Заворотько. Стаття “Діти під російським прицілом Як Росія нищить майбутнє України”. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zn.ua/author/Timur%20Korotkiy>
11. International Criminal Court Office of the Prosecutor [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.icc-cpi.int/about/otp=7>
12. International Criminal Court [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.icc-cpi.int/>
13. Nataliia Aliabieva, Lenur Kerymov. Right to Social Protection of Persons with Disabilities According to International Standards // Соціально-правові студії. 2022. Т. 5, № 1, с. 63-69 // [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://sls-journal.com.ua/uk/journals/tom-5-1-2022/pravo-na-sotsialny-zakhist-osib-z-invalidnistyu-za-mizhnarodnimi-standartami>
14. "Ukraine: Justice in times of war": the full video of our debate in The Hague - JusticeInfo.net [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.icc-cpi.int/ukraine>

АФРИКАНСЬКА СТРАТЕГІЯ ВТІЛЕННЯ БЛАКИТНОЇ ЕКОНОМІКИ ЯК ПАРАДИГМА ГАРМОНІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ЛЮДИНИ Й ДОВКІЛЛЯ

Соколова Зоя, доцент кафедри міжнародних економічних відносин та бізнесу, к.е.н.

Національний авіаційний університет, м. Київ

Блакитна економіка (англ. Blue Economy) – термін стосується експлуатації, збереження та регенерації морського середовища. Блакитна економіка включає широкий спектр економічних секторів, від відомих - риболовство, аквакультура, морський транспорт, прибережний та морський туризм, до нових видів — прибережна відновлювальна енергія, послуги морської екосистеми, видобуток корисних копалин з морського дна, дослідження біорізноманіття.

Значення концепції Блакитної економіки полягає в тому, що вона спрямована на сприяння економічному зростанню, соціальній інклюзії та збереженню або поліпшенню засобів до існування, одночасно забезпечуючи екологічну стійкість океанів і прибережних районів. Важливим завданням Блакитної економіки є усвідомлення того, що стале управління ресурсами океанів вимагає співпраці в глобальних масштабах між національними державами та у форматі державно-приватного партнерства [1].

Перехід до стійких моделей виробництва у галузях блакитної економіки вимагає інвестицій в інноваційні технології: енергія хвиль та припливів, вирощування водоростей, розвиток інноваційних риболовних засобів або відновлення морських екосистем, – все це має сприяти створенню нових зелених робочих місць та сучасних бізнес моделей.

Цілі розвитку блакитної економіки полягають в наступному [2]:

- досягнення кліматичної нейтральності та нульового забруднення шляхом розвитку морських відновлюваних джерел енергії, декарбонізації морського транспорту та екологізації портів; розвиток використання стійкої енергії океану, енергії вітру, тепла, хвиль та припливів;

- перехід до обігової економіки та зменшення забруднення через оновлені стандарти конструкції рибальських снастей, переробки кораблів та заходи щодо зменшення забруднення пластиком та мікропластиком;

- збереження біорізноманіття та стимулювання інвестицій в природу: надати заповідний статус для зменшення втрат біорізноманіття, збільшення запасів риби, пом'якшення наслідків зміни клімату;

- адаптація до наслідків зміни клімату та стійкий розвиток прибережних територій: розвиток зеленої інфраструктури в прибережних районах, захист узбережжя від ерозії та повеней з одночасними заходами зі збереження біорізноманіття та природних ландшафтів, що принесе користь туристичному бізнесу та місцевій економіці;

- забезпечення сталого виробництва продуктів харчування: сталі моделі виробництва та нові стандарти маркування морепродуктів, культивування та використання водоростей і морської трави, посилення контролю за рибним господарством, дослідження та інновації в галузі клітинних морепродуктів;

- покращення використання супутникових технологій у морі.

Африка щорічно втрачає щорічно близько 1,3 млрд дол. США від нелегального вилову риби (переважно від цього страждають країни Західної Африки) [3].

В листопаді 2018 р. в Найробі (Кенія) була проведена глобальна конференція з питань сталої блакитної економіки.

Політика та стратегія реформування рибальства та аквакультури в Африці спрямована на покращення управління сектором для збільшення сталого внеску в продовольчу безпеку, засоби до існування та створення добробуту. Також в рамках Порядку денного Африканського Союзу до 2063 року африканська Стратегія блакитної економіки охоплює інклюзивну та сталу блакитну економіку, спрямована на зростання Африки [4].

Стратегію африканської блакитної економіки було схвалено в жовтні 2019 р. Спеціалізованим технічним комітетом Африканського союзу з питань сільського господарства, сільського розвитку, води та навколишнього середовища. Африканська стратегія блакитної економіки консолідована на основі п'яти деталізованих тематичних напрямків, які вважаються критично важливими для зростання блакитної економіки в Африці [4, р. 1]:

1. Рибальство, аквакультура, збереження та стійкий розвиток водних екосистем.
2. Судноплавство / транспорт, торгівля, порти, безпека на морі.
3. Прибережний та морський туризм, зміна клімату, життєстійкість, навколишнє середовище та інфраструктура.
4. Стійкі енергетичні та мінеральні ресурси та інноваційні галузі.
5. Поліція, інституційне управління, зайнятість, створення робочих місць, викорінення бідності та інноваційне фінансування.

Реалізація стратегії африканської блакитної економіки повинна сприяти інклюзивному економічному зростанню, соціальному процвітання, управлінню та захисту навколишнього середовища.

Практичні рекомендації для досягнення результатів включають:

- підвищення обізнаності, обмінюватись досвідом застосування концепції блакитної економіки;
- створення механізмів блакитного управління для забезпечення планування та координації на континентальному, регіональному та національному рівнях;
- мобілізація ресурсів для реалізації Стратегії блакитної економіки.

Список використаних джерел:

1. Міжурядова океанографічна комісія ЮНЕСКО. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://ioc.unesco.org/topics/blue-economy>.
2. Блакитна економіка — новий підхід до стійкого розвитку. - Інформаційний центр “Зелене дос'є”. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.dossier.org.ua/news/blue-economy/>.
3. Блакитна економіка в Африці. Комісія ООН з питань Африки. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://uneca.org/eastern-africa/blue-economy>.

4. African Union Interafrican Bureau for Animal Resources (AU-IBAR), 2020. Africa Blue Economy Strategy Implementation Plan, 2021-2025. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/346841034_Africa_Blue_Economy_Strategy_Implementation_Plan_2021-2025.

РЕАЛІЗАЦІЯ МОДЕЛЕЙ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇН ЄС

Сривкін Павло, студент

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Чмельов В., доцент кафедри інформаційної боротьби, к.техн.н.

Вступ. Інформаційна політика в умовах світової кризи відіграє вирішальну роль у прийнятті важливих зовнішньополітичних та внутрішньополітичних рішень країн Європейського Союзу. Важливість реалізації моделей інформаційної політики спостерігається в тому, що підходи до обробки, дослідження інформації постійно трансформуються і еволюціонують, таким чином, зазначені моделі також мають швидку тенденцію змінюватись. Ця зміна залежить від безлічі кількості факторів, які можна проаналізувати і показати, які моделі інформаційної політики відповідають умовам міжнародних відносин, що склалися.

Відповідно до поняття «інформаційної моделі», можна з'ясувати, що інформаційна політична модель визначає сукупність інформації та форми її подачі, які необхідно сформувати для впровадження інформаційної політики держави [4]. З цієї характеристики, виділимо інформаційні політичні моделі відповідно до сучасних напрямків ведення зовнішньої політики країн ЄС.

Демократична модель: Європейський Союз – на початку 21 століття є проявом повноцінної демократичної організації [1]. Модель підкреслює важливість участі європейських партій, транснаціональних списків, громадян Європейських країн у розробці інформаційної політики. Спільна робота та розробка євроінтеграційного процесу, спрямована на розширення можливостей майже всіх осіб і громад висловлювати свої політичні бажання, брати участь у роботі ЗМІ та процесах прийняття політичних рішень.

Модель індивідуальних свобод: ця модель наголошує на індивідуальних правах і свободах громадян країн ЄС, включаючи свободу слова та свободу преси, порушення якого є злочином [2]. Напрямок такої політики характеризується мінімальним державним регулюванням над медіа та сильним акцентом на індивідуальному виборі та відповідальності.

Модель суспільного мовлення: Ця модель підкреслює важливість надання громадськості якісної, точної та неупередженої інформації. Свобода ЗМІ та є важливими принципами, закріпленими в Європейській хартії основних прав. Комісія підтримує журналістів, які висвітлюють внутрішні та зовнішні проблеми ЄС, запускає конкурси з грошовими грантами для створення проектів європейських медіа-платформ [6].

Технологічна модель: Ця модель підкреслює важливість технологічних інновацій у формуванні інформаційної політики. Цифрова стратегія ЄС спрямована на те, щоб ця трансформація працювала на користь людей і бізнесу, одночасно допомагаючи досягти мети створення кліматично нейтральної Європи до 2050 року [5]. ЄС створив комісію та активізував активні дії проти кіберзагроз, щоб вирішити проблему погіршення безпеки на тлі агресії Росії проти України та посилити спроможність ЄС захищати своїх громадян та інфраструктуру. Європейські країни матимуть змогу посилити свій цифровий суверенітет і

встановити власні стандарти, а не наслідувати стандарти інших, з чітким фокусом на інформацію та розвиток інформаційних технологій [3].

Використання моделей інформаційної політики в країнах ЄС обумовлені кількома причинами:

По-перше, моделі інформаційної політики можуть забезпечити основу для поширення інформації у спосіб, що сприяє прозорості, підзвітності та демократичній участі. Прийнявши модель, яка наголошує на суспільних інтересах і наданні точної, достовірної інформації, країни ЄС можуть сприяти зміцненню довіри між громадянами та їхніми урядами.

По-друге, моделі інформаційної політики можуть допомогти забезпечити роботу ЗМІ відповідно до демократичних цінностей і норм. Це включає в себе сприяння різноманітності та плюралізму в медіа-середовищі, забезпечення того, щоб усі голоси були почуті, а також запобігання концентрації медіа-власності в руках кількох потужних гравців.

По-третє, моделі інформаційної політики можна використовувати для просування цифрової грамотності та медіаосвіти, які є важливими для забезпечення громадян навичками та знаннями, необхідними для орієнтації в цифровому середовищі та критичного оцінювання інформації з різних джерел.

По-четверте, моделі інформаційної політики можуть бути використані для вирішення проблеми дезінформації та фейкових новин. Прийнявши модель, яка підкреслює важливість точної, достовірної інформації, країни ЄС можуть допомогти протидіяти поширенню неправдивої інформації та сприяти вільному потоку інформації через кордони [6].

Таким чином, використання моделей інформаційної політики в країнах ЄС є важливим для сприяння прозорості, підзвітності, демократичної участі, різноманітності медіа, цифровій грамотності та захисту даних. Розробка ефективної інформаційної політики вимагає постійної оцінки та адаптації до мінливих обставин і нових викликів, таких як зростання дезінформації та кіберзагроз з боку інших держав. Прийнявши модель, яка відповідає цим цінностям, країни ЄС можуть допомогти зміцнити довіру та сприяти вільному потоку інформації по всьому світу.

Як **висновок**, можна сказати, що інформаційна політика ЄС має достатньо адаптивний характер, і модель реалізації інформаційної політики є параметром, який здатен пристосовуватись до всебічних політичних цілей задля реалізації зовнішньої політики країн ЄС.

Список використаних джерел:

1. The EU has developed its own distinct model of democracy, but it seems, it hasn't quite realised this, writes Jaap Hoeksma [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.theparliamentmagazine.eu/news/article/the-eu-has-developed-its-own-distinct-model-of-democracy-but-it-seems-it-hasnt-quite-realised-this-explains-jaap-hoeksma> (Станом на 20.02.2023р.)
2. Media sector calls — EU support to the news media sector. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/funding-news-media-sector> (Станом на 20.02.2023р.)
3. A Europe fit for the digital age [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age_en (Станом на 20.02.2023р.)
4. Information policy [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/Information_policy
5. Jolly's M. E. The European Union and the People / M. E. Jolly's. – England : Oxford Academic, 2007. – 93-140 с. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199213078.003.0004> (Станом на 20.02.2023р.)
6. European media platforms [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/funding/european-media-platforms-0>

(Станом на 20.02.2023р.)

ЛЮБИТЬ ЇЇ... ВО ВРЕМ'Я ЛЮТЕ

**Торія Торія, студентка, переможниця Конкурсу ораторського мистецтва
з нагоди Дня народження Тараса Шевченка**

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Васильченко В., завідувач кафедри журналістики, доцент, к. філ.н.

“Свою Україну любіть, любіть її... во врем'я люте...” Невже тоді, в 1847 році, Вічний Геній уже знав? Знав, що знову прийдуть, знав, що будуть знову бити і вбивати, безжалісно нищити і ламати. Ламати долі, виломлювати людську душу жахливими кривавими руками, а потім, забирати те останнє, що залишилося всередині кожного з нас.

“У вас будет только 3 дня. Сдавайтесь и мы вас спасем”, – казали нам у спину...

“Ми з України”, – кажемо гордо в обличчя їм 9-ий рік!

Хто ви? Нащо ви прийшли сюди? Нічого сказати? А от мені вже є! Та почну я із признання.

Тобі, Ненько, у великій любові. У тому, що мужньо стоїш, опираючись кайданам, і так голосно на весь світ кричиш про свої страждання. Тобі, Природо, за твою допомогу, за таку часом важливу для нас штормову погоду та за теплу, неморозну цю зиму.

Я дякую тобі, Солдате, Мужній Воїне, що не здається в бою, з болем і стражданнями вигризаючи кожний клаптик своєї ж Богом даної землі. Для вас уже немає дня чи ночі, вихідного чи свята, для вас є важливим спокій для тих, хто в тилу. Країна, то є люди, народ, який став надзвичайно рідним для кожного з нас. Це коли, здавалося б у чужих очах, читаєш щось до болю знайоме. Ти вбачаєш той біль за Дніпро і ті крики, що досі в кожного в пам'яті, і водночас тихо витираєш сльозу, читаючи про український Херсон, Ізюм, Бучу, Мар'їнку, Бахмут. І добре знаєш, у пам'яті ще свіжий той напис біля театру в Маріуполі “Діти”, а перед очима назавжди залишиться кухонна шафа з півником із Бородянки, що тримається за руїни так само міцно, як і наша жага до життя.

Враже, тобі не зламати цього, тобі не перемогти це! Тобі не подолати наших воїнів і наших маленьких дітей. Тобі ніколи не зрозуміти, як це по-справжньому кохати, так вірно і віддано, до останнього подиху й миті. Тобі не здолати тую волю, що рветься назовні, те прагнення бути єдиною, вільною, соборною та незалежною. Ти думав, що той *февраль* нас зламає. Ні, клятий враже! Той *лютий* нас об'єднав і зробив лютими! І вже у стократ кращим стає зрозумілим великий Кобзар: “Любіть її... во врем'я люте, В останню тяжкую минуту”...

Любити. Вірити. Перемагати. І назавжди бути володарем у своєму домі!

Героям слава!

СУД, СТОРОНИ ТА ІНШІ УЧАСНИКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Турчин Артем, студент

Національний авіаційний університет, м.Київ

Вступ. Кримінальний процесуальний кодекс України (КПК) встановлює правові засади здійснення кримінального провадження та визначає функції та обов'язки суду, сторін та інших учасників процесу. У цій тезі розглядаються ролі та обов'язки суду, сторін та інших учасників кримінального провадження в Україні, викладені в КПК.

Суд. Суд є центральною інституцією в системі кримінального правосуддя і несе відповідальність за забезпечення справедливого та неупередженого кримінального провадження. Стаття 8 КПК встановлює незалежність суду і вимагає, щоб він керувався принципами законності, рівності та справедливості.

КПК встановлює повноваження та обов'язки суду в кримінальному провадженні, включаючи повноваження заслуховувати докази, вирішувати питання про винуватість чи невинуватість обвинуваченого та призначати відповідні санкції або покарання. Суд також несе відповідальність за забезпечення захисту прав обвинуваченого та інших учасників процесу, а також за те, щоб провадження здійснювалося відповідно до закону.

Сторони. Сторонами в кримінальному процесі є обвинувачення і захист. Обвинувачення відповідає за передачу справи до суду та надання доказів на підтримку обвинувачення, тоді як захист відповідає за захист обвинуваченого та оскарження доказів, наданих стороною обвинувачення.

КПК встановлює права та обов'язки сторін у кримінальному провадженні, включаючи право подавати докази, допитувати свідків та наводити правові аргументи. Стаття 48 КПК вимагає, щоб сторонам обвинувачення і захисту були надані рівні можливості для подання ними своїх доказів, а суд зобов'язаний розглянути всі докази, надані обома сторонами, що мають відношення до справи.

Інші учасники. У кримінальному провадженні в Україні є кілька інших учасників, включаючи потерпілого, свідків та експертів. Потерпілий має право брати участь у провадженні та надавати докази, тоді як свідки зобов'язані давати показання та надавати докази, коли їх викликають. Експертів часто викликають для надання спеціальних знань або технічної експертизи, щоб допомогти суду у прийнятті рішень.

КПК встановлює правила для захисту прав цих інших учасників кримінального провадження, включаючи право на захист, анонімність та компенсацію. Стаття 209 КПК вимагає від суду вжити заходів для захисту безпеки свідків, а стаття 310 передбачає виплату компенсації потерпілому, якщо обвинуваченого визнано винним і потерпілому завдано шкоди.

Висновок. Функції та обов'язки суду, сторін та інших учасників кримінального провадження в Україні визначені КПК. Суд відповідає за забезпечення справедливого та неупередженого судового розгляду, а сторони мають право подавати докази, допитувати свідків та наводити правові аргументи. Інші учасники, такі як потерпілий, свідки та експерти, також відіграють важливу роль у процесі, і їхні права захищені КПК. Ефективна реалізація цих правил і захист прав усіх учасників процесу має вирішальне значення для забезпечення чесної та справедливої системи кримінального правосуддя в Україні.

Список використаних джерел:

- 1.Кримінальний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар /За загальною редакцією С.В.Ківалова, С.М.Мищенко, В.Ю.Захарченко. – Х.: Одиссей, 2013. – 1104 с.
- 2.Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02 червня 2011 року // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 51. – Ст. 577.
- 3.Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23 грудня 1993 р. // Голос України. – 1994. – 2 березня.

4. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві: Закон України від 23 грудня 1993 р. // Голос України. – 1994. – 2 березня.
5. Про звернення громадян: Закон України від 2 жовтня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. № 47. – Ст.256.
6. Про міліцію: Закон України від 20 грудня 1990 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 4.
7. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 22. – Ст.303.

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Фадєєв Іван, аспірант

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Лєсь І., доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, к.ю.н.

Протягом тисячоліть людство мало вкрай обмежений вплив на навколишнє середовище, але в другій половині ХХ століття у зв'язку з різким збільшенням антропогенного навантаження нього і важкими екологічними наслідками найбільш гостро постала проблема охорони навколишнього середовища, знаходження рівноваги між забезпеченням економічних і соціальних потреб суспільства і збереженням навколишнього середовища. В умовах зростаючої загрози навколишньому середовищу і здоров'ю населення практично у всіх країнах світу були ухвалені законодавчі акти, що обмежують і регулюють антропогенний тиск на природу. Одночасно розробляються і впроваджуються нові технології, що виключають або мінімізують шкідливий вплив виробничих процесів на повітря, воду і ґрунт.

Перший закон в Англії щодо екології, прийнятий у 1688 році, був спрямований на охорону якості води у річці Темза і забороняв скид побутових та виробничих відходів у річку у межах Лондона. На кінець ХV століття були виготовлені перші вугільні брикети, якими можна було опалювати каміни. Таким чином, був відкритий шлях до спалювання вугілля у домашніх вогнищах. Індустріалізація і забруднення повітря, як найважливіші події промислової революції ХVІІІ століття, призвели до винаходу парової машини та відкриття можливості одержання заліза й інших матеріалів. Забруднення димом і кіптявою заводів та жилих приміщень перетворилося на проблему, якою не можна було більше нехтувати. Проте численні закони по боротьбі з димом, що видавались з 1898 року виконувались погано, не дивлячись на введення спеціальної інспекції і громадського контролю. Прогрес розпочався з прийняття у 1922 році нової постанови, яка поклала відповідальність споживачів за правильне поводження з печами, боротьбу з димом і вибір придатного палива. Цім рішенням муніципалітету виділення густого диму протягом двох хвилин чи більше при спостереженні тривалістю однієї години було достатнім для притягнення до суду.

У 60-70-ті роки ХХ століття відповідні обмежувальні норми реконцентрації оксидів азоту та інших токсичних речовин були прийняті всіма промислово розвинутими країнами, із того часу неодноразово переглядались у бік посилення. Проблема очищення димових газів стала пріоритетною у 80-90-ті роки ХХ століття. У червні 1984 року країнами, що входять в ЄС, був прийнятий основоположний документ, що містив основні положення щодо обліку шкідливих викидів в атмосферу ТЕС та інших паливовикористовуючих установок. У зв'язку із загрозливим впливом викидів на атмосферу країни Європи, США та Канади у 1985 році

підписали “Протокол щодо скорочення викидів сірки або їх транскордонних потоків, що найменше 30%.

Одним із перших на шкоду промислових відходів ще в 1851 році звернув увагу Д.І.Менделєєв. Далі він розглянув причини походження диму і указав, як можна йому запобігти.

У 1978 році було введено Державний стандарт на правила встановлення викидів шкідливих речовин в атмосферу та у водойми промисловими підприємствами, а в 1989 році — технічні вимоги до новопоруджуваних котельних установок, у відповідності з якими визначились гранично допустимі викиди і концентрації забруднювачів у повітрі населених пунктів.

Постійно зростаюче техногенне навантаження на навколишнє середовище викликало погіршення екологічної ситуації в багатьох країнах сучасного світу. Проблема охорони навколишнього забезпечення екологічної безпеки вийшла за межі національних кордонів та перетворилась в одну із глобальних проблем, що стоять перед світовим товариством у XXI столітті. Міжнародне співробітництво у сфері екології базується на відповідних положеннях Статуту Всесвітньої декларації прав людини (1948р.), Декларації Стокгольмської конференції з проблем навколишнього середовища.

Виходячи з цього, соціально-економічний розвиток країн має супроводжуватись збереженням безпечного стану навколишнього середовища для забезпечення життєздатності суспільства і кожної людини, спираючись на правову систему, що базується на гуманістичних ідеях і принципах міжнародного права. При цьому екологічна політика спрямована на запобігання проявам наслідків негативного техногенного впливу і забезпечення дієвої системи екологічної безпеки.

Система національного екологічного законодавства зазвичай ґрунтується на:

- Конституційному регулюванні екологічних правовідносин, що закріплює найважливіші принципи форми використання природних ресурсів, декларує екологічні права громадян, вимоги з охорони навколишнього середовища і екологічної безпеки;

- Екологічно-правовому регулюванні, що базується на законодавчих актах і еколого-правових нормах;

- Міжнародно-правовому регулюванні за допомогою ратифікації законодавчим органом держав міжнародних конвенцій на рівні ООН, ЄС, дво і багатосторонніх угод держав, іншими державами і, що надто важливо, забезпеченням пріоритету міжнародних еколого-правових норм з гармонізацією національного законодавства з принципами і положеннями міжнародного права.

В останні десятиріччі практично у всіх країнах посилились вимоги національних законодавств нормативів з охорони навколишнього середовища, що регламентують пріоритетність забезпечення екологічної безпеки у всіх видах діяльності.

НОВІТНЯ ІСТОРІЯ АНГЛІЙСЬКОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА

Фанта Юлія, студентка

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Лесь І., доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, к. ю. н.

У 1981 році Королівська комісія з кримінального процесу (Комісія Філіпса), створена через неправомірне засудження трьох молодих людей за вбивство Максвелла Конфейта, опублікувала свій план «чесної, відкритої, працездатної та ефективної» системи.[1] Рекомендувалося, щоб у кримінальному судочинстві існував «фундаментальний баланс» між правами підозрюваних і повноваженнями поліції. Хоча не всі пропозиції були прийняті, але її звіт призвів до прийняття Закону про поліцію та кримінальні докази 1984 року і Закону про переслідування правопорушень 1985 року.[2] За допомогою Закону 1984 р., разом із пов'язаними з ним кодексами, практики вперше забезпечили детальну законодавчу базу для виконання повноважень поліції та прав підозрюваних. Закон 1985 р. створив Королівську службу прокуратури та взяв на себе функції обвинувачення від поліції. Тепер останнє слово щодо того, чи слід розслідувати справи, мають адвокати, а не поліція. Мета полягала, зокрема, у тому, щоб переконатися, що низка недоліків кримінального процесу, така як неналежний тиск на підозрюваних, щоб вони зізналися, відсутність юридичної консультації для підозрюваних у відділках поліції та відсутність незалежної перевірки рішень поліції, буде усунена, тим самим зменшуючи ризик подальших судових помилок.

Проте, в роки після введення в дію цих двох законів парламенту, з'явилася низка проблем, пов'язаних з незаконним ув'язненням. Наприклад, Патрік Ніколс, засудження якого було скасовано 12 червня 1998 року, відсидів 23 роки за «вбивство» людини, яка, як пізніше було доведено, майже напевно померла природною смертю.[3] Причини судових помилок відрізнялися від справи до справи, але спільними рисами було приховування поліцією та органами прокуратури доказів, корисних для захисту, викривальних доказів (включаючи неправдиві зізнання), отриманих від підозрюваних за допомогою психологічних засобів, недоліки у підготовці та інтерпретації експертних свідчень, а також спотворення, маніпуляції та час від часу фабрикація доказів обвинувачення. Мабуть, ще однією причиною були необмежені ресурси, доступні захисту для охорони. З усіх цих причин змагальний механізм виявлення істини був підірваний, і присяжні, зрозуміло, засуджували на основі того, що в суді переважна кількість справ виявлялися обвинуваченнями.

Декого з фігурантів різних справ судили до того, як Комісія Філіпс внесла зміни в законодавство, але інших (наприклад, «Кардіфську трійку», де трьох молодих людей неправомірно звинуватили у вбивстві повії) було засуджено за новим законодавством.[4] Крім того, до липня 1993 року було скасовано вироки 14 особам через порушення, допущені однією конкретною групою офіцерів поліції (відділ боротьби з серйозними злочинами Вест-Мідленд). Тиск, створений цими вражаючими випадками, призвів до створення Королівської комісії з кримінального правосуддя (Комісії Рансімена), яка звітувала в 1993 р.. Проте Комісія Рансімена виступала за кілька серйозних змін у кримінальному процесі, стверджуючи, що немає підстав вважати, що «переважна більшість» вироків були «неправильними». Крім того, її рекомендації в цілому більше сприяли інтересам поліції та прокуратури, ніж інтересам підозрюваних.[5]

Більшість академічних коментаторів дійшли висновку, що корінь проблеми полягав у тому, що Комісія Рансімена не розробила адекватну систему оцінки для інформування своєї роботи. Вона розглядала питання про те, чи зменшить перехід до слідчого режиму кримінального процесу ризик судових помилок, і дійшла висновку, що ні. Однак вона визнала, що деякі з її рекомендацій «можна справедливо тлумачити як спроби зрушити систему в інквізиційному напрямку або принаймні як спроби мінімізувати небезпеку того, що змагальність зайде занадто далеко» (пункт 12).[6] Наприклад, Комісія Рансімена виступала за те, щоб судді були більш активними в управлінні судовими процесами, викликаючи деяких свідків самостійно та запобігаючи участі адвокатів у перехресному допиті вразливих свідків. Але ці пропозиції не ґрунтувалися на теоретичному розумінні ідеології змагальності – справді, Комісія Рансімена, здавалося, майже поздоровляла себе з вибором замість цього «керуватися практичними міркуваннями», спрямованими на покращення спроможності системи кримінального правосуддя. Таким чином, вона не змогла

розв'язати протиріччя, наприклад, між підтримкою як змагального ідеалу безстороннього пасивного судді, так і інквізиційного ідеалу слідчого втручання.

Згодом, законодавство, засноване на рекомендаціях Комісії Рансімена, прищепило інквізиційні елементи до того, що залишається по суті змагальною структурою. У такому очевидному протиріччі немає нічого нового. Важливим моментом є те, що будь-які цілі, які краще забезпечуються такими пристосуваннями, наприклад ефективність, чистий пошук істини або більш високий рівень засуджень, можуть бути досягнуті лише за рахунок цілей і цінностей, які охоплює ідеологія змагальності. Процедури змагальності, які зараз діють у цій країні, далекі від досконалості та можуть бути вдосконалені, не руйнуючи їхню змагальну природу. Але реформи цих процедур, які ігнорують їхню основну раціональність, ризикують сформувати внутрішні протиріччя, які роблять систему слабшою.[7]

Окреме питання, яке викликає така послідовність подій, полягає в тому, чи мала рацію Комісія Рансімена, вважаючи нову структуру, встановлену Законом про переслідування правопорушень 1985 року, загалом надійною. Альтернативна точка зору полягає в тому, що для належного захисту підозрюваних було потрібно щось більше, ніж звичайні хитрощі. Ця позиція знаходить підтримку в моделях зловживань поліції та очевидно протиправних засуджень. Протилежна точка зору полягає в тому, що законодавство середини 1980-х років уже так сильно хитнуло маятник на користь гарантій для підозрюваних, що здатність поліції доставляти злочинців до правосуддя було надмірно перешкоджено, незважаючи на випадкові драматичні випадки або корупційні справи.

Перелік законодавства на цю тему включає: Закон про злочини та правопорушення 1998 р., Закон про кримінальне правосуддя (тероризм і змову) 1998 р., Закон про правосуддя щодо неповнолітніх і кримінальні докази 1999 р., Закон про регулювання слідчих повноважень 2000 р., Закон про тероризм, злочинність і безпеку 2001 р., Закон про реформу поліції 2002 р., Закон про антигромадську поведінку 2003 р., Закон про кримінальне правосуддя 2003 р., Закон про домашнє насильство, злочини та жертви 2004 р., Закон про запобігання тероризму 2005 р., Закон про чисті райони та Закон про навколишнє середовище 2005 р., і т. д.[8].

Рішення про те, скільки повноважень надати поліції та органам прокуратури, не можуть бути фактично визначені, а радше виражають ціннісний вибір щодо відповідних цілей кримінального правосуддя, порядку їх пріоритетності та відповідних засобів їх досягнення.

Список використаних джерел:

1. Report of an Inquiry into the Circumstances leading to the Trial of Three Persons on Charges arising out of the Death of Maxwell Confait and the Fire at 27 Doggett Road, London SE6 (HCP 90) (London: HMSO, 1977).
2. Royal Commission on Criminal Procedure (RCCP), Report (Cmnd 8092) (London: HMSO, 1981) para 10.1.
3. RCCP (1981) paras 1.11 to 1.35.
4. Rozenberg J, 'Miscarriages of Justice' in Stockdale E C and Starmer K, Miscarriages of Justice (London: Blackstone).
5. Report of the Independent Inquiry into the working practices of the West Midlands Police Serious Crime Squad (London: Civil Liberties Trust, 1991).
6. Royal Commission on Criminal Justice (RCCJ), Report (Cm 2263) (London: HMSO, 1993).
7. See Redmayne (2001: ch. 7, esp. 201); McEwan (2004).
8. For evidence of police and prosecution malpractice of a kind likely to contribute to miscarriages of justice see chapters 2-7. For quashed convictions and successful civil actions against the police since the RCCJ reported, see chapters 11-12. For accounts of the most notorious miscarriages of justice uncovered in recent times, go to www.innocent.org.uk/cases/index.html

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ТА ЄВРОАТЛАНТИЧНОГО ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Федун Дарія, студентка

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Боротканич Н., доцент кафедри міжнародних відносин, інформації та регіональних студій, к.і.н.

Інформаційно-аналітичне забезпечення є важливою складовою процесу європейської та євроатлантичної інтеграції України. Інтеграція України до європейської та євроатлантичної спільноти є давньою метою країни з моменту здобуття незалежності у 1991 році. Курс на європейську інтеграцію був остаточно закріплений у 2014 р. ратифікацією Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, яка передбачає значну економічну інтеграцію, проведення реформування ключових сфер діяльності держави, а також запровадження європейських стандартів у країні на всіх рівнях. Таким чином, на даному етапі, євроінтеграція була визначена ключовим пріоритетом внутрішньої та зовнішньої політики України. 23 червня 2022 року під час саміту лідерів країн ЄС Україна отримала статус кандидатів на членство у ЄС.

Однак процес інтеграції є складним і потребує всебічної аналітичної підтримки для прийняття рішень та забезпечення його успіху, а також донесення інформації щодо прогресу.

Весь період європейської та євроатлантичної інтеграції України характеризується демократизацією суспільства, що проявляється в: адаптації українського законодавства до європейських стандартів; розбудову громадянського суспільства; забезпеченні основних прав людини; адаптації культурної, освітньої та соціальної політик до європейських стандартів; промисловій кооперації між Україною та країнами ЄС; співпраці у сфері охорони навколишнього середовища та проведенні низки економічних реформ [2].

Процес інтеграції вимагає збору, аналізу та поширення інформації з широкого кола джерел, включаючи політичні, економічні, соціальні та безпекові дані. Ця інформація використовується для виявлення тенденцій, оцінки ризиків і прогресу інтеграційного процесу. Вона також використовується для надання рекомендацій політикам та іншим зацікавленим сторонам, включаючи широку громадськість, щодо того, як найкраще підтримувати і просувати процес інтеграції. В роботі Тарнавської І. О. «Інформаційно-аналітичне забезпечення євроінтеграційних процесів в Україні» автор виокремлює три рівні інформаційно-аналітичного забезпечення євроінтеграційного процесу в Україні: внутрішньодержавне, забезпечення спрямоване на зовнішню аудиторію та висвітлення відповідної інформації іншими країнами [3].

Одним з головних викликів інтеграційного процесу є подолання інформаційної асиметрії між Україною та ЄС. Ця асиметрія зумовлена відмінностями в рівні економічного та політичного розвитку, а також культурними та історичними відмінностями. Важливо подолати цей розрив шляхом надання всебічної та достовірної інформації про ЄС, його інституції, нормативно-правову базу та політику. Ця інформація має бути доступною і зрозумілою для широкої громадськості та зацікавлених сторін в Україні, а також надавати всебічний огляд цілей, пріоритетів та викликів ЄС. Важливим результатом роботи ЄС в межах проекту «Підтримка впровадження Угоди про асоціацію між Україною та ЄС» є заснування сайту «Євроінтеграційний портал», що надає обширну інформацію, як от основні новини про інтеграцію України до ЄС, галузеву співпрацю з ЄС, право ЄС, Угоду про асоціацію та ключову аналітику для широкої громадськості [1].

Крім того, аналітична підтримка має важливе значення для визначення та вирішення проблем, з якими стикається Україна в процесі інтеграції. Ці виклики можуть включати політичні, економічні та соціальні питання, а також ризики, пов'язані з безпекою. Наприклад, політичні виклики можуть включати необхідність проведення реформ, спрямованих на боротьбу з корупцією та покращення управління, тоді як економічні виклики можуть включати необхідність підвищення конкурентоспроможності та залучення інвестицій. Аналітична підтримка може допомогти визначити першопричини цих викликів та надати рекомендації щодо їх подолання.

Таким чином, інтеграція України до європейської та євроатлантичної спільноти потребує всебічної та надійної інформаційно-аналітичної підтримки. Ця підтримка має важливе значення для інформаційного забезпечення процесу прийняття рішень та забезпечення успіху процесу інтеграції. Вона також має вирішальне значення для подолання інформаційної асиметрії між Україною та ЄС і для вирішення політичних, економічних та соціальних проблем, з якими стикається Україна в процесі інтеграції. Таким чином, надання інформаційно-аналітичної підтримки є критично важливим компонентом інтеграційного процесу і має бути пріоритетом для політиків та інших зацікавлених сторін в Україні.

Список використаних джерел:

- 1.Євроінтеграційний портал; [Електронний ресурс] // Сайт Євроінтеграційного порталу. – Режим доступу: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/>
- 2.Руденко О. М. Інтеграція європейська України: Енциклопедичний словник з державного управління, 2010. С. 287.
- 3.Тарнавська І. О. Інформаційно-аналітичне забезпечення євроінтеграційних процесів в Україні, 2019. С. 5.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

Ханкішиєв Раміль, студент

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Лесь І., доцент кафедри Міжнародного права та порівняльного правознавства, к.ю.н.

Кримінальне право — одна з фундаментальних галузей права, законодавства, наука і навчальна дисципліна. Кримінальне право як галузь права — це система юридичних норм, що встановлюють, які суспільно небезпечні діяння є кримінальним правопорушенням, і які покарання підлягають застосуванню до осіб, що їх вчинили.

Згідно з більш розлогим визначенням, Позитивне (об'єктивне) кримінальне право України — це сукупність правових норм, що визначають загальні принципи, умови та підстави кримінальної відповідальності; коло діянь, які внаслідок високого рівня суспільної небезпеки визнаються злочинами; види і розміри покарання та інші види кримінально-правового впливу, що застосовуються до осіб, які визнані винними у їх скоєнні, а також підстави та умови звільнення від відповідальності та від покарання

Завдання кримінального права — правове забезпечення охорони прав і свобод людини і громадянина, власності, громадського порядку та громадської безпеки, довкілля, конституційного ладу від злочинних посягань, забезпечення миру і безпеки людства, а також запобігання злочинам.

Принципи кримінального права

Принципами кримінального права визнаються найбільш визначні, головні положення (засади) кримінального законодавства, які встановлені законом чи безпосередньо з нього витікають, і які мають пряму дію, пряму регулятивну функцію.

Всі принципи кримінального права можна поділити на загальні та спеціальні.

Загальні принципи притаманні не тільки кримінальному праву, але й іншим галузям права. Такими є: законність, рівність громадян перед законом, невідворотність відповідальності, справедливість, гуманізм та демократизм.

Спеціальні принципи притаманні тільки кримінальному праву.

Принцип законодавчого визначення злочину (лат. *Nullum crimen sine lege* — немає злочину, не передбаченого Законом). Це одне із найважливіших загальних положень (принципів) кримінального права. Воно визначається в ст. 1, 2, 3 та 11 КК України. Реалізація цього принципу не залишає місця для аналогії кримінального закону, яка прямо заборонена ч. 4 ст. 3 КК.

Принцип особистої відповідальності. Кримінальна відповідальність можлива лише за власні дії (бездіяльність). Ніхто не може бути притягнутий до кримінальної відповідальності за злочин, вчинений іншою особою. Цей принцип безпосередньо витікає зі змісту ч. 2 ст. 2 КК: «Особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду».

Принцип винної відповідальності. Кримінальна відповідальність настає тільки при наявності вини, тобто лише в таких випадках, коли заподіяна шкода, вчинений злочин були заподіяні

навмисно чи необережно (ст. 23 КК). Невинно заподіяна шкода (казус), незалежно від її тяжкості, злочином не визнається і кримінальної відповідальності не тягне.

Принцип суб'єктивної осудності. Кримінальна відповідальність ґрунтується лише на суб'єктивній осудності. Об'єктивна осудність відхиляється, оскільки вона не враховує, не припускає участі в діях свідомості та волі. Крім вини, як підґрунтя суб'єктивної сторони злочину, кримінальна відповідальність припускає, вимагає усвідомлювання винною особою всіх ознак складу злочину. Найбільш переконливо принцип суб'єктивної осудності діє при ексцесі виконавця. Співучасники не підлягають відповідальності за ті дії виконавця, які не охоплювалися їх умислом.

Принцип повної відповідальності. Повнота осудності означає вимогу поставити в провину особі все скоєне нею, незалежно від того, якою кількістю кримінально-правових норм це передбачено. Будь-яка неповнота осудності визнається безумовною підставою для повернення кримінальної справи на додаткове слідство.

Принцип переваги обставин, що пом'якшують відповідальність. При конкуренції обтяжуючих та пом'якшуючих відповідальність обставин перевагу мають пом'якшуючі обставини вчинення злочину. Так, наприклад, при вчиненні навмисного вбивства з особливою жорстокістю перебуваючої в стані вагітності жінки, але в стані фізіологічного афекту, скоєне кваліфікується лише як умисне вбивство, вчинене в стані сильного душевного хвилювання.

Принцип більшої караності групового злочину. За невеликим винятком всі або переважна більшість правових норм про відповідальність за навмисні злочини містять кваліфікуючу ознаку — вчинення його групою осіб або організованою групою. Крім того, п. 2 ч. 1 ст. 67 КК визнає вчинення злочину групою осіб за попередньою змовою, яка обтяжує відповідальність винної особи. Чим більше злочинна група та чим міцніше вона організована, тим більшої кари вона заслуговує.

Принцип повного відшкодування шкоди, заподіяної злочином. Цей принцип є здійсненням нової концепції кримінального закону — концепції захисту, доповнення караючої функції кримінального закону функцією захисту, поновлення порушених прав, інтересів особи. Кара за злочин може і повинна бути засобом захисту, а не тільки покарання,

як це витікає із змісту ст. 50 КК. Принцип відшкодування шкоди потерпілому визначений також у ст. 111 Кримінально- процесуального кодексу України.

Принцип економії кримінальної репресії. Це практичне визначення оптимальної, найбільш відповідної рівню економічного та культурного розвитку суспільства межі, що відокремлює злочин від незлочинного, межі між криміналізацією та декриміналізацією злочинів. Даний принцип полягає в тому, що кримінально-правова політика повинна здійснюватися лише в оптимально необхідних межах, не допускаючи їх перевищення.

Наука кримінального права являє собою частину юридичної науки, одну з галузей суспільних наук. Її змістом є злагоджена система кримінально-правових поглядів, ідей, уявлень про злочин і покарання. «Кримінальне право як галузь права виступає для науки як предмет її вивчення»

Предмет кримінального права становлять суспільні відносини, які виникають при вчиненні злочину між особою, яка його вчинила, та державою, від імені якої виступають відповідні правоохоронні органи. Внаслідок врегулювання нормами кримінального права вони набувають форми правовідносин.

Предмет кримінального права не збігається з предметом науки кримінального права, який полягає у вивченні та теоретичному розвитку: історії цієї галузі права; джерел кримінального законодавства та практики його застосування; моделюванні розвитку кримінального законодавства; проблем підвищення дієвості кримінального законодавства; кримінального законодавства іноземних країн.

Метод правового регулювання — це сукупність певних засобів, за допомогою яких регламентуються й охороняються суспільні відносини. До основних методів науки кримінального права належать: філософський, або діалектичний; метод пізнання; юридичний, або догматичний, метод; соціологічний метод; метод системного аналізу; метод порівняльного правознавства, або компаративістський; історичний (генетичний) метод дослідження.

Список використаних джерел:

1. Загальні нормативні акти й література, рекомендовані до курсів «Кримінальне право України. Загальна частина та Особлива частина»: [арх. 12.12.2013] / Кузнецов, Савченко. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Кримінальне право [Архівовано 18 лютого 2020 у Wayback Machine.] : навчальний посібник / за заг. Ред. М. І. Хавронюка. — К. : Ваіте, 2014. — 944 с.
2. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. / Нац. Акад. Прав. Наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, Нац. Юрид. Ун-т ім. Ярослава Мудрого; редкол. В. Я. Тацій [та ін.]. — Т. 17 : Кримінальне право / гол. Редкол. В. Я. Тацій, 2017. — 1064 с.
3. Київська школа кримінального права (1834—1960 pp.): історико-правове дослідження / П. С. Берзін. — К. : КНТ, 2008. — 435 с. : іл., табл., портр. ; 21 см. — Бібліогр. В підрядк. Прим. — 500 пр. — ISBN 978-966-373-340-1.
4. Поняття, предмет, методи, завдання, функції, система, джерела та принципи українського кримінального права : навч. Посіб. / В. К. Гришук ; Львів. Держ. Ун-т внутр. Справ. — Львів : Львів. Держ. Ун-т внутр. Справ, 2009. — 111 с. — Бібліогр. В підрядк. Прим. — ISBN 978-611-511-014-8.
5. Кримінальне право [Архівовано 2 березня 2017 у Wayback Machine.] // Юридична енциклопедія : [у 6 т.] / ред. Кол.: Ю. С. Шемшученко (відп. Ред.) [та ін.]. — К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2001. — Т. 3 : К — М. — 792 с. — ISBN 966-7492-03-6. Хавронюк М. І. Кримінальне право // Велика українська енциклопедія.

БОРОТЬБА УКРАЇНИ КРІЗЬ ВІКИ

Чернишев Кирило, студент, учасник Конкурсу ораторського мистецтва з нагоди Дня народження Тараса Шевченка

Свою Україну любіть. Любіть її во врем'я люте. В останню тяжкую минуту за неї Господа моліть. Слова митця лунають у тяжку годину доречно як ніколи раніше. «Борітеся й поборете» - лозунг України впродовж всієї її історії. Держава, з багатою культурою, історією, родючою землею та співучою мовою, упродовж всього свого існування має виборювати свою незалежність, право жити, існувати за власною правдою. Така боротьба заливається кров'ю побратимів як за часів Запорозької Січі так і сьогодні, забираючи цвіт нації, проте даючи їй майбутнє. Та треба розібратись чому, коли і хто спричиняє масований геноцид українського народу впродовж тисяч років.

Деякі сусіди України з давніх-давен зазіхають на її землю, природні копалини та географію. Україна має дуже вигідне географічне розташування, адже має вихід до двох морів, що ще за часів Київської Русі сприяло розвитку торгівлі та налагодженню зв'язків з Європейськими монархіями. З давніх-давен знали про Україну всі знатні люди – від французьких королів до Візантійських правителів. Та боронитися від сусідів ще тоді доводилось багато. Половці, деревляни вже тоді зазіхали на скарби перлини Сходу та попри все були відбиті, спалені й знищені силою нескореного народу.

Уже тоді українські жінки вражали силою духу, нескореністю та сміливістю. Ще до часів формування феміністичних рухів вони приймали складні політичні рішення та вирішували державні питання, рішучіше за чоловіків. Княгиню Ольгу – історія запам'ятала, як розсудливу та рішучу жінку, яка не тільки боронила Україну від ворогів, а ще й помстилася за смерть чоловіка. Ще знаємо про королеву французьку Ганну, про високий інтелект якої згадував папа Римський, попри зневагу її чоловіка до неї за її мудрість. Та як же не згадати про Роксолану, котра відігравала важливу роль у прийнятті рішень султана. Крізь всі віки українки прославляють свою Батьківщину, демонструючи розум, інтелект, чуйність, талант, науковий потенціал.

Україна славиться у всьому світі завдяки унікальній родючості ґрунтів. Його і в музеї виставляли, і вивозили, як золото з Латинської Америки. Багаті ліси, річки, озера, природні копалини – насправді Україна має потужний потенціал для розвитку. Чому ж тоді постійно ми маємо боротися, відстоювати своє право бути самостійними, якщо маємо багато природних ресурсів, працьовитий народ, сміливих воїнів? На мою думку, це відбувається через дві причини. Перша це звичайне бажання сусідів завоювати Україну, ;позбавити її незалежності та ще є й друга причина: цитуючи творчість Шевченка: «гірше ляха свої діти її розпинають».

Свого часу Золота Орда панувала у наших краях, за ними точили списи на Україну поляки, османи та росіяни. Ці народи грабували, нахабно відбирали ресурси, вивозячи із зерном і вугіллями і українців розселяючи їх на своїх територіях. Століттями забороняли мову й пригнічували українську культуру. Але і на власних теренах між українцями постійно тривала боротьба за владу, що призводило до постійних переворотів, політичного супротиву, економічних криз. Ще за часів Київського князівства відбувалася боротьба за владу між синами Володимира Великого, що згодом й привело до доби Руїни. Згадати 20 сторіччя, коли через політичну боротьбу і неузгодженість в діях, завадило отримати незалежність. Або ж сучасні події Майдану, коли народ вийшов проти режиму януковича, який хотів, щоби Україна була у повній залежності від росії.

Попри всі заборони і знищення Україна була, є і буде боронити власні кордони та цінності як це робили її славетні діячі як Володимир Великий, Богдан Хмельницький і до сьогоднішніх днів, коли свою свободу і незалежність виборють на полі бою славні українські воїни. Слава Україні!

РОЗВИТОК РИНКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЕКОНОМІКАХ КРАЇН СВІТУ ТА УКРАЇНИ

Чорба Анна-Олександра, студентка

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник - Волошин Ю., декан факультету міжнародних відносин НАУ, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України

Сучасний світ розвивається шляхом заміни одних технологічних систем іншими. Метою будь-яких технологічних інновацій було і залишається вирішення глобальних проблем і викликів, з якими стикається все людство і кожна країна з урахуванням специфіки її розвитку. У процесі швидкого розвитку національної економіки потрібна певна інформація, яка є основним засобом конкуренції за міжнародний ринок. У цьому плані розвиток ІТ-галузі та впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій є визначальними трендами економічного зростання країни.

З розвитком процесу глобалізації та популяризацією суспільної інформатизації нескінченним потоком виникають нові інформаційні технології. Таким чином, це створює нові можливості для українських підприємств для розвитку вітчизняного ІТ-ринку та використання інформаційних технологій та ІТ-продуктів у контексті інтеграції у глобальному інформаційному суспільстві, що потребує аналізу поточного потенціалу ІТ-ринку України для визначення майбутніх перспектив розвитку його функціонування.

Відповідно до статті першої Закону України «Про Національну програму інформатизації» від 1998 р., інформаційна технологія – це цілеспрямована організована сукупність інформаційних процесів з використанням засобів обчислювальної техніки, що забезпечують високу швидкість обробки даних, швидкий пошук інформації, розосередження даних, доступ до джерел інформації незалежно від місця їх розташування. [1]

Важливою частиною формування Україною сучасного інформаційного суспільства в умовах глобалізації є використання можливостей сучасних інформаційних технологій для виробництва товарів і надання послуг, сприяння сталому розвитку та ефективному розвитку економіки країни.

За даними ІТ Ukraine Association світовий ринок ІТ стрімко зростає. Україна має велику перевагу на ІТ ринку з країнами-конкурентами. Перш за все це :

- Найбільший ринок праці
- Найбільша кількість випускників з ІТ спеціалізацією.
- Високий рівень використання інформаційних технологій населенням (особливо останні 2-3 роки).

При цьому в Україні в 2-4 рази менше ІТ-спеціалістів на 100 тис. населення, ніж у країнах-конкурентах. Це свідчить про високий потенціал розширення зайнятості в ІТ-сфері через формальну освіту та перекваліфікацію. [2]

Водночас активно розвивається неформальне навчання та навчання в компаніях: ІТ-школи, курси, академії та корпоративні програми ІТ-компаній. Наразі від 10000 до 12 000 молодих ІТ-спеціалістів щорічно проходять навчання у сфері неформальної освіти. За прогнозами асоціації, в найближчі роки ця цифра зросте до 20 000-25 000.

Через дефіцит кваліфікованих фахівців деякі компанії створили власні програми розвитку персоналу, що дозволяють людям з інших галузей отримати доступ до ІТ-навчання та можливостей працевлаштування. До таких компаній належать EPAM, SoftServe, Luxoft, ELEKS, Beetroot та багато інших. ІТ - компанії також співпрацюють з університетами для розробки навчальних програм, надаючи власний досвід та менторську підтримку студентам.

Звичайно, що після цього можна зробити маленьке узагальнення, що Україна має дуже великий потенціал у сфері розвитку ринку інформаційних технологій.

Щодо світової економіки, то там також спостерігається процес комерціалізації інформаційних технологій. Саме тому, завдяки активній участі ТНК (транснаціональна компанія) у цьому процесі, вони заново адаптуються до ринкового середовища. Транснаціональні корпорації відіграють важливу роль у процесі глобалізації світової економіки, будучи її головним носієм та ін-струментом. Без транснаціональних корпорацій глобалізація була б неможлива [3].

Сьогодні понад 80% ринку інформаційних технологій контролюється транснаціональними компаніями, які щороку інвестують у виробництво нових високотехнологічних продуктів, виділяють велику кількість коштів на формування глобальних маркетингових стратегій і розвиток нових ІТ-ринків.

Відомий автор багатьох праць з економіки цифрового суспільства – Тапскотт сформував нову парадигму суспільства так: «Нове суспільство — це суспільство інтелектуальної праці, засноване на виробництві людських знань про все, що виробляється і як воно виробляється. Нові ідеї — основне джерело добробуту» [4]. Отож треба сказати, що розвиток інформаційних технологій є одним із факторів, що сприяють глобалізації світової економіки. Нові інформаційні та комунікаційні технології є однією з рушійних сил глобалізації, які надають компаніям нові, безпрецедентні інструменти розвитку. З іншого боку, глобалізація, в основі якої лежить поглиблення процесів взаємодії суб'єктів ринку, сприяє подальшому розвитку та поширенню інформаційних технологій. Розвитку ринку інформаційних технологій сприяють і інші чинники, такі як науково-технічний прогрес, можливість досягнення кращих показників економічної ефективності за рахунок використання високотехнологічних рішень, серед яких можливість економії на собівартості продукції. Проте саме глобалізація світової економіки має вирішальне значення як чинник розвитку світового ринку інформаційних технологій. Інтенсифікація (або по-іншому активізація) інформаційного обміну на рівні окремих осіб, компаній, державних та міжнародних інституцій створює передумови для збереження високих темпів зростання у сфері інформаційних технологій у майбутньому.

З огляду на вищеописаний матеріал, можна зробити висновок, що зараз світ переживає період глобалізації. Саме під впливом цього процесу світ перетворюється в зону, в якій переміщуються такі предмети, як гроші, товари, послуги, але найголовніше – це інформація. Тому галузь інформаційних технологій, що пов'язана зі створенням, збором, прийманням, обробкою, зберіганням, представленням і передачею інформації, виявилася затребуваною і почала розвиватися швидкими темпами саме в епоху глобалізації по всьому світові. Світ дійсно має великий потенціал для подальшого розвитку у сфері інформаційних технологій. З приводу нашої країни, то вже доведеним є той факт, що нашими спеціалістами вже цікавляться іноземні компанії, тому що в Україні досить високий рівень технічної освіти, як наслідок, є талановиті розробники.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про Національну програму інформатизації» [Редакція від 01.01.2022]; [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/Z980074?an=12>
2. Офіційний сайт асоціації «ІТ Ukraine» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://itukraine.org.ua/results-of-a-national-study-of-the-it-industry.html>
3. Наукова робота «СВІТОВИЙ РИНОК ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ, автор Сокол А.М. (с.81)»; [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/162896119.pdf>
4. Наукова робота «АНАЛІЗ РИНКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ УКРАЇНИ, автор Жмурко Н.В.»; [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/292/286>

МЕТОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КІБЕРБЕЗПЕКИ: ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Чорний Юрій, студент

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник – Лесь І.О., доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, к.ю.н.

У зв'язку із розвитком комп'ютерних систем та технологій, кіберзлочини розвиваються досить швидко, а процес доказування становить окремий механізм, який необхідно постійно вдосконалювати та вносити корективи, відповідно до змін та доповнень законодавства.

Розберімо що ж таке кіберзлочинність і яке значення це слово має для суспільства. Кіберзлочинність – це сукупність злочинів, які вчиняються у віртуальному просторі (інформаційний простір, в якому знаходяться відомості про осіб, предмети, факти, події, явища і процеси, представлені в математичному, символічному або в будь-якому ін. вигляді або відомості, що зберігаються в пам'яті будь-якого фізичного або віртуального пристрою, а також іншого носія, спеціально призначеного для їх обробки, зберігання і передач в просторі) за допомогою комп'ютерних систем або шляхом використання комп'ютерних мереж та інших засобів доступу до віртуального простору, в межах комп'ютерних мереж, а також проти комп'ютерних систем, комп'ютерних мереж і комп'ютерних даних.

Юристи зазначають, що кримінально-правовий обсяг поняття «кіберзлочинність» складають злочини, передбачені статтями 361, 361-1, 361-2, 362, 363, 363-1 КК України, що містяться у Розділі XVI «Злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку».

Взявши до уваги статистику, можна зробити висновок що у структурі кіберзлочинності в Україні переважає несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку (ст. 361 КК України). На нього припадає понад 69,8 % злочинів у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку, які вчиняються (реєструються) на території України.

Кіберзлочини можна поділити на наступні групи: 1) злочини проти конфіденційності, цілісності та доступності комп'ютерних даних і систем (незаконний доступ, незаконне перехоплення, втручання в дані, втручання в систему);

2) злочини, пов'язані з використанням комп'ютера як засобу скоєння злочинів, а саме – для маніпуляції з інформацією (комп'ютерне шахрайство та комп'ютерне підроблення);

3) злочини, пов'язані з контентом (змістом даних);

4) злочини, пов'язані з порушенням авторського права і суміжних прав;

5) акти расизму та ксенофобії, вчинені за допомогою комп'ютерних мереж. Даний поділ міститься в «Конвенції про кіберзлочинність» 2005р.

Знаючи теорію розглянемо практичні аспекти. Розслідування кіберзлочинів розпочинається з моменту внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань про факт виявлення такого порушення та закінчується складанням обвинувального акту відносно винної особи та направлення до суду, або відповідно закриття кримінального провадження. Під час проведення досудового розслідування слідчий/прокурор застосовують усі необхідні заходи щодо притягнення винних до кримінальної відповідальності за кіберзлочини шляхом проведення гласних та негласних слідчих (розшукових) дій, експертиз, міжнародного співробітництва тощо. Доказами в кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому Кримінально-процесуальному кодексі України, на підставі

яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню (ст. 84 ч. 1). Доказування полягає у збиранні, перевірці та оцінці доказів з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження (ст. 91 ч. 2) («Кримінальний процесуальний кодекс України»). Кримінально-процесуальне значення доказування полягає в тому, що: правильне його здійснення дає змогу забезпечити реалізацію прав та законних інтересів усіх учасників кримінального процесу; усі питання, що виникають під час кримінального провадження, можна вирішити лише на підставі достовірно встановлених під час доказування обставин. Особливу увагу під час проведення розслідування кіберзлочинів приділяють збиранню доказів.

Сторона обвинувачення здійснює збирання доказів шляхом: проведення слідчих (розшукових) дій витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій та актів перевірок проведення інших дій, передбачених КПК України. Основним завданням слідчого на початковому етапі розслідування кіберзлочинів є аналіз інформаційного середовища вчинення злочину. Кіберзлочини вчиняються підготовленими особами, які мають високий інтелектуальний рівень та відмінні знання у сфері використання комп'ютерних технологій. Важливо для розслідування таких злочинів залучати експертів та спеціалістів у вказаній галузі, які зможуть провести якісну експертизу.

Необхідною дією при розслідуванні кіберзлочинів можна вважати проведення тимчасового доступу до речей та документів як заходу забезпечення кримінального провадження (у разі необхідності вилучення документів). Під тимчасовим доступом до речей і документів розуміється надання особою, у володінні якої знаходяться такі речі і документи, можливості стороні кримінального провадження ознайомитися з ними, зробити їх копії та, у разі прийняття відповідного рішення слідчим суддею, судом, вилучити їх (провести виїмку). Проведення вказаного заходу забезпечує отримання речей або документів, які можна використати в якості доказів, встановивши їх причетність до кіберзлочину.

Основними заходами запобігання кіберзлочинності, що повинні реалізовувати ОВС та Національною поліцією (в особі Департаменту кіберполіції), слід визнати такі: розроблення та затвердження МВС Стратегії протидії кіберзлочинності, що повинна містити концепцію кримінально-превентивної діяльності, науково обґрунтовані стратегічні й тактичні заходи антикримінального впливу й моніторингові механізми забезпечення якості. Збільшення кількості планових і позапланових перевірок відповідними органами поліції підприємств, установ та організацій, діяльність яких прямо пов'язана з використанням комп'ютерних технологій або наданням інформаційних послуг, з метою виявлення випадків використання нелегального (нерегламентованого) програмного забезпечення; посилення відповідальності уповноважених осіб підприємств, установ або організацій, діяльність яких пов'язана із зазначеною сферою.

Як висновок, можна з впевненістю сказати, що кіберзлочинність – виходить за межі однієї країни, це явище, яке водночас має ряд переваг, а в той же час характеризується негативним впливом не тільки на охоронювані законом права, інтереси, свободи, суспільні відносини людей, підприємств, установ, організацій, але й на інфраструктуру країни в цілому, що може призвести до ряду негативних наслідків. Для своєчасного, попередження, виявлення, припинення та неупередженого, швидкого, повного розкриття кіберзлочинів необхідно вдосконалити нормативно-правове регулювання кримінальної відповідальності за вчинення даного виду злочину відповідно до ратифікованої Верховною Радою України Конвенції Ради Європи «Про кіберзлочинність» від 01.07.2006.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України // Чинне законодавство зі змінами та доповненням станом на 2 січня 2023р.

- 2.Кримінальний процесуальний кодекс України // Чинне законодавство зі змінами та доповненням станом на 2 січня 2023р.
- 3.Конвенція про кіберзлочинність // Чинне законодавство зі змінами та доповненням станом 07.09. 2005.
- 4.Конвенція про кіберзлочинність : міжнародний документ від 23.11.2001.
- 5.Конвенції Ради Європи «Про кіберзлочинність» // Чинне законодавство станом на 01.07.2006.
- 6.Савчук Н. В. Кіберзлочинність: зміст та методи боротьби 2022 // Молодий вчений №8 // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-8-108-6>

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ТА КОНСТИТУЦІЙНІ АСПЕКТИ СТАТУСУ КРИМСЬКОТАТАРСЬКОГО НАРОДУ: СЬОГОДЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ

Шарова Софія, учениця , призерка міського туру учнівських наукових робіт МАН в секції «Правознавство»

Науковий керівник - Волошин Ю., декан факультету міжнародних відносин НАУ, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України

Динамічні зміни в правовому регулюванні статусу кримськотатарського народу, умови повномасштабного вторгнення та активна діяльність Кримської платформи задають вектор розвитку державної політики з питань кримськотатарського народу.

Формування сучасного вітчизняного законодавства щодо статусу Криму та кримськотатарського народу почалося з набуття Україною незалежності в 1991 році. З цього часу нормативно-правова база зазнавала неабияких змін. Існувала посада Президента Автономної Республіки Крим, Конституція Автономна Республіка Крим, які згодом ліквідували. Основним джерелом права з цього питання був Розділ Х «Автономна Республіка Крим» в Конституції України. У 2014 році відбулася російська агресія, яка призвела до окупації півострова Крим та міста Севастополя. Окупація на даний момент продовжується вже понад вісім років.

Окупаційна влада свідомо порушує права людини в Криму, а також права кримськотатарського народу. Суттєві зміни в національному законодавстві щодо статусу кримськотатарського народу розпочалися у 2021 році з прийняття Закону України від 01.07.2021 року № 1616-ІХ «Про корінні народи України», а також із запуску Кримської платформи. У цьому законі було визначено поняття “корінний народ України”, права самих корінних народів та особливості їхньої реалізації у вітчизняному законодавстві. експерти, хоч і позитивно відносяться до Закону, проте все одно

висловлюються про необхідність подальшого формування чинного законодавства. Так, наприклад, у своєму інтерв’ю на діджитал-платформі «Суспільне. Новини» від 5 липня 2021 року кримськотатарський журналіст та правозахисник Алім Алієв пояснив: «Цей Закон фактично є рамковим і затверджує поняття «корінного народу», як народу-автохтону, який жив і сформувався на території сучасних кордонів України та не має іншої держави, ніж Україна». «Але далі мають напрацьовуватися і підзаконні акти, цілі програми, які розвиватимуть кожен пункт цього Закону”, – додав він [1].

Інша правозахисниця, Постійний Представник Президента України в Автономній Республіці Крим Таміла Ташева так само висловила, що Закон України «Про корінні народи України» є рамковим, що основні положення, які там мали бути, відображені. Проте, за її словами, виникне питання створення корінними народами засобів масової інформації в

Криму. Ухвалення закону про корінні народи є одним з напрямів «Стратегії деокупації та реінтеграції Автономної Республіки Крим та м. Севастополя», яка була затверджена у лютому 2021 року. У цьому документі є ряд питань, що пов'язані із закріпленням, відновленням прав кримських татар та інших корінних народів, зауважила Ташева. «Тому під цю Стратегію також розробляють детальний, чіткий, з конкретними датами план заходів...», – додала Таміла Ташева [2]. Тобто, хоч прийняття закону є важливою політико-правовою ініціативою, нормативно-правова база з цього питання потребує вдосконалення. Це сприятиме реалізації прав корінних народів.

За час окупації Криму російська федерація реалізує політику тиску і репресій по відношенню до усіх, хто висловлює протест окупації та окупаційному режиму. Ці репресії постають у вигляді переслідувань, незаконних обшуків, затримань, тортур, депортації мешканців тимчасово окупованих територій на територію російської федерації, заборони Меджлісу, мілітаризації півострова, порушень прав людини на освіту рідною мовою, свободу віросповідання [3]. Світу відомі і справа Нарімана Джеліяла, і братів

Ахтемових, і Ремзі Бекірова. Спостерігаючи за подібною політикою Російської Федерації, можна зробити висновок, що українській владі доведеться проводити розслідування щодо порушення прав людини в Криму із залученням уповноважених міжнародних організацій.

Отже, Україні доведеться удосконалити вітчизняну нормативно-правову базу з питань прав кримськотатарського народу, адже на даний момент існує лише рамковий Закон України “Про корінні народи України”, а також декілька офіційних державних стратегій. Цього недостатньо, адже все ще не визначено, яким буде статус Криму після деокупації. Окрім цього, нагальними до правового регулювання є питання збереження та розвитку культурної спадщини кримських татар, освітнього процесу кримськотатарсько мовою, екологічних проблем, тощо.

Список використаних джерел:

1. Інтернет ресурс «Суспільне. Новини». Стаття «Навіщо Україні закон про корінні народи, пояснює експерт», 2021. Режим доступу: <https://suspilne.media/144961-naviso-ukraini-zakon-pro-korinni-narodi-roasnue-ekspert/> (останній перегляд 05.01.2023).
2. Інтернет ресурс «Суспільне. Новини». Стаття «Що закон "Про корінні народи" означає для кримських татар, караїмів та кримчаків. Пояснює експертка», 2021. Режим доступу: <https://suspilne.media/147894-so-zakon-pro-korinni-narodi-oznaca-e-krimskih-tatar-karaimiv-ta-krimcakiv-roasnue-ekspertka/> (останній перегляд 05.01.2023).
3. Матеріали Кримської Платформи: наслідки окупації півострова, 2021. Режим доступу: <https://crimea-platform.org/analysis> (останній перегляд 05.01.2023).

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ЗАХИСТ

Швець Дар'я, студентка

Забезпечення права на захист підозрюваного, обвинуваченого, засудженого і виправданого у кримінальному провадженні - це одна з найважливіших державних гарантій захисту прав і свобод людини та громадянина, закріплених Конституцією України (ст. 59, ч. 2 ст. 63, п. 6 ч. 3 ст. 129) та міжнародними актами, які становлять національне законодавство щодо прав людини і основоположних свобод (ст. 11 Загальної декларації прав людини; ч. 3 ст. 14 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права; ч. 3 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод).

Під захистом у кримінальному провадженні слід розуміти систему легітимних засобів і способів, використання яких дає можливість спростувати факт вчинення кримінального правопорушення, винність особи у його вчиненні (повністю або частково), захистити її права та законні інтереси.

Орган, який веде кримінальне провадження, зобов'язаний роз'яснити підозрюваному чи обвинуваченому, законним представникам неповнолітніх обвинувачених чи осіб, щодо яких застосовуються заходи примусового медичного характеру, про їх право запросити до участі у провадженні для захисту їхніх прав і законних інтересів захисника за своїм вибором з числа адвокатів, відомості про яких внесені до Єдиного реєстру адвокатів України. Слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд також зобов'язані надати підозрюваному та обвинуваченому, який знаходиться під вартою, допомогу у встановленні зв'язку із захисником та особами, які можуть його запросити. При цьому вони мають утримуватися від рекомендацій щодо залучення до провадження конкретного адвоката (ч. 1 ст. 48 КПК).

Якщо підозрюваний чи обвинувачений мали бажання, але не залучили захисника через відсутність коштів на оплату його праці, а також у випадках обов'язкової участі захисника у провадженні, а названі учасники не запросили його, слідчий, прокурор, слідчий суддя чи суд зобов'язані забезпечити участь захисника-адвоката на підставі та в порядку, передбаченому ст. 49 КПК та Закону України "Про безоплатну правову допомогу" від 2 червня 2011 р. (з наступними змінами і доповненнями).

Стаття 20. Забезпечення права на захист

1. Підозрюваний, обвинувачений, виправданий, засуджений має право на захист, яке полягає у наданні йому можливості надати усні або письмові пояснення з приводу підозри чи обвинувачення, право збирати і подавати докази, брати особисту участь у кримінальному провадженні, користуватися правовою допомогою захисника, а також реалізовувати інші процесуальні права, передбачені цим Кодексом.

2. Слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд зобов'язаний роз'яснити підозрюваному, обвинуваченому його права та забезпечити право на кваліфікаційну правову допомогу з боку обраного ним або призначеного захисника.

3. У випадках, передбачених цим Кодексом та/або законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги, підозрюваному, обвинуваченому правова допомога надається безоплатно за рахунок держави.

4. Участь у кримінальному провадженні захисника підозрюваного, обвинуваченого, представника потерпілого не звужує процесуальних прав підозрюваного, обвинуваченого, потерпілого.

Список використаних джерел :

1. Кримінальний процесуальний кодекс України // Чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 2 січня 2023р.

2. Кримінальний кодекс України // Чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 2 січня 2023р.

3. Посилання на електронний кримінальний процесуальний кодекс <https://ips.ligazakon.net/document/VRR00178>

4.Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. / за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. — Х.: Право, 2012. — Т. 1. — 768 с., Т. 2. — 664 с.

ІНФОРМАЦІЙНА ГІГІЄНА ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПРОТИДІЇ ПРОПАГАНДИ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Шевчук Єлизавета, студентка

Національний авіаційний університет, м.Київ

Науковий керівник: Чмельов В., доцент кафедри інформаційної боротьби, к.техн.н

Вступ. Психологічний стан це той фактор що впливає на поведінку людини. Будь яка інформація несе в собі для цільової аудиторії певну приховану емоцію, що відповідно і робить інформаційну війну на даному етапі не менш ефективною. Діє така формула: отримана інформація викликає певну психічну реакцію і залишає відбиток, тобто результат своєї дії, на фізичному тілі людини [1, с.86]. Саме тому, зараз як ніколи, почалась фільтрація усього що ми читаємо та аналізуємо, зважаючи на ситуацію, нам доносять лише те, що ми маємо почути, відгороджуючи від ймовірних подразників ззовні, таких як пропаганда, фейки та сучасний людський ресурс як проросійські блогери, щоб не посіювати паніку. На разі, досягнути масового ефекту можна за кілька хвилин, адже майже 85% населення України має телефон та доступ до мережі, що створює подвійні стандарти, адже разом з негативним впливом, він значно полегшує інформування громадян владою про становище країни у воєнний період. У рамках інформаційної війни проводяться заходи наступального й оборонного характеру, тому інформаційна гігієна є одним із ефективних оборонних заходів, метою якої є зниження негативного впливу інформації на наше психічне, фізичне і соціальне благополуччя [10, с. 147].

За результатами дослідження рівня інформаційної гігієни українців у Facebook, у серпні 2020 року – 54% українських користувачів Facebook публікують фейки та маніпуляції, а 7 з 10 вірять у фейки, маніпуляцію та конспірологію. Проте фейки — не основна проблема інформаційної гігієни українського суспільства. Лідирують публікації маніпулятивної інформації (34%) та посилання на сайти-сміттярки (29%).

За оцінкою масштабу Інформаційно-психологічного впливу, що ведеться проти України, американські вчені наводять дані стосовно того, що 75% «життєвих історій» і «посилань на джерела», що наводилися в коментарях у соціальних мережах у періоди активізації російської пропаганди, були майже повністю вигаданими [8, с.8]. Головним завданням яких було внесення в суспільну та індивідуальну свідомість ворожих ідей та поглядів; дезорієнтація та дезінформація мас; послаблення певних переконань, залякування народу образом ворога; залякування супротивника власною могутністю [3].

Тому, існують кілька методів для формування інформаційної гігієни населення:

1.Перевірка фактів. Цей елемент є важливим інструментом оцінки достовірності інформації, і майже кожен може перевіряти факти які вони отримують із різноманітних джерел, зокрема соціальних мереж, інформаційних агентств, та інших джерел інформації.

2. *Розвиток навичок критичного мислення.* Показник що допоможе оцінити точність і надійність отриманої інформації. Навички критичного мислення включають оцінку доказів, підтвердження припущень та уникнення логічних помилок, тобто можуть допомогти людям розпізнавати пропаганду та просто протистояти їй за допомогою логічних і доказових аргументів.

3. *Диверсифікація джерел інформації.* Маючи доступ до інформації з різних джерел, люди можуть уникнути одностороннього нарративу, які може бути використаний для пропаганди та навіювання.

4. *Обмеження у поширенні неправдивої інформації,* тобто слід більш ретельно перевіряти та обачно поширювати неперевірену або ж неправдиву інформацію, оскільки це може не навмисно поширити фейки та спричинити непорозуміння.

5. *Медіаграмотність,* а саме здатність отримувати доступ, оцінювати та створювати медіа. Заохочують Медіаграмотність, люди можуть розвинути необхідні навички для оцінки точності та надійності інформації. Це все сприятиме розвитку критичного мислення, свідомості та протидії пропаганді під час війни [6].

6. *Створення Білого списку,* зменшення впливу інформаційних вірусів на нас, коли є правильно сформований та регулярний у використанні інформаційний трафарет. Тобто, трип'ять медіа в яких особа точно впевнена, офіційні ресурси що несуть лише факти. Лише зрозумівши об'єктивну реальність, переходьте на інші інформаційні канали, де немає стандартів і фільтрування інформації.

Висновок. Російсько-українська війна показала, що боротьба за розум людей починається раніше, ніж стріляє зброя. Про це говорили спікери на міжнародній конференції «Re:Cover» Саме тому, інформаційна гігієна стає важливим інструментом протидії пропаганді під час війни. Перевіряючи факти, розвиваючи навички критичного мислення, верифікуючи джерела інформації, та обмежуючи поширення неправдивої інформації, заохочуючи людей до медіаграмотності, сприятиме точності інформації та протидіятиме панічним настроям в суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Халамендик В.Б. Інформаційна гігієна к фактор збереження психічного здоров'я людини. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. Київ, 2016. 86 с. URL: [file:///Users/admin/Downloads/znpgvzdia_2008_35_9%20\(2\).pdf](file:///Users/admin/Downloads/znpgvzdia_2008_35_9%20(2).pdf)
2. Дезінформація та пропаганда під час війни: як їм протистояти, українські журналісти обговорювали на конференції в Братиславі. URL: <https://nsju.org/novini/dezinformacziya-ta-propaganda-pid-chas-vijny-yak-yim-protystoyaty-ukrayinski-zhurnalisty-obgovoryuvaly-na-konferencziyi-v-bratyslavi/>
3. Горбань Ю. О. Інформаційна війна проти України та засоби її ведення / Ю. О. Горбань. – URL: <http://www.visnyk.academy.gov.ua/wpcontent/uploads/2015/04/20.pdf>
4. Методи інформаційного захисту простору. Інформаційна безпека України URL: <http://www.ua.textreferat.com/referat-7471.html>
5. Почепцов Г. Сучасні інформаційні війни / Г. Почепцов. – К. : Вид.дім “Києво-Могилянська академія”, 2015. – 497 с
6. Рекомендації з протидії пропаганді: тактичні, стратегічні, довгострокові. Центр аналізу європейської політики СЕРА. URL: <https://ms.detector.media/mediaanalitika/post/17669/2016-10-20-rekomendatsii-z-protidii-propagandi-taktichni-strategichnidovgostrokovi-tsentranalizu-evropeiskoi-politiki-sera/>
7. Коруц У.З. Протидія Негативним проявом пропаганди в Європейському союзі. Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Сер.:Юриспруденція. 2019 №42 , том 2, 134 с. URL:https://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc42/part_2/34.pdf
8. Маркова. М.В. Інформаційно-психологічна війна: медико-психологічні наслідки та стратегії протидії. Проблеми безперервної медичної освіти та науки. 2016. №4. С. 6-10. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Psmno_2016_4_3

9.Дубина А. М. Інформаційно-психологічні війни і їх вплив на масову свідомість / А. М. Дубина. — Київ : НТУУ «КПІ», 2011. — 57 с

10.Історія інформаційно-психологічного протиборства : підруч. / [Я.М.Жарков, Л.Ф.Компанцева, В.В.Остроухов В.М.Петрик, М.М.Присяжнюк, Є.Д.Скулиш] ; за заг. ред. д.ю.н., проф., засл. юриста України Є.Д.Скулиша. – К. : Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2012. — 212 с URL:

https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/293118/mod_resource/content/1/%D0%86%D0%9D%D0%A4%D0%9E%D0%A0%D0%9C%D0%90%D0%A6%D0%86%D0%99%D0%9D%D0%95%20%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%A2%D0%98%D0%A1%D0%A2%D0%9E%D0%AF%D0%9D%D0%9D%D0%AF_%D0%9F%D0%86%D0%94%D0%A0%D0%A3%D0%A7%D0%9D%D0%98%D0%9A.pdf

«МОЯ ЗЕМЛЕ, Я БУДУ ТЕБЕ ЛЮБИТИ!»

Шпітонцева Владислава, студентка, призерка Конкурсу ораторського мистецтва з нагоди Дня народження Тараса Шевченка

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Вишнякова Ю., викладачка кафедри реклами та зв'язків з громадськістю

Липень чотирнадцятого року. Я сиджу на барвистій гойдалці в залитому літнім промінням саду. Зморшені бабусині руки пестять мої щоки, проводять по чолу. Спокій, тиша..Тільки невгамовний вітерець порушує створену літом гармонію.

«Ба, я чула, що тата моєї однокласниці забрали на фронт. У нас же війна, так, ба?» - питаю з певним острахом та нерозумінням. Бабуся твердо та погідно відповідає, що: «Так. росія вже вкотре намагається привласнити українські землі, узурпувати, винищити культуру та її носіїв. Тому люди змушені зі зброєю в руках відвойовувати право на вільне та мирне існування, іноді, віддаючи своє здоров'я чи навіть життя» У моєму дитячому світочку немає місця таким термінам, та існуванню насилля, бойовим діям, горю, також немає місця. Уже розмірковуючи перепитую: «Війна це, ну...страшно?» «Ладушка, я б ніколи в житті не хотіла, аби ти зрозуміла що це. Усе, що завгодно, та тільки не війна» - тихенько підсумовує моя старенька, вдивляючись кудись вдалину.

Бабусі не було й восьми, коли почалась Друга світова. Подорослішала рано - довелося вчитись не жити, а виживати, день у день борючись за право на власне існування. Вона особисто впевнилась у жахах окупаційного режиму, коли впродовж кількох місяців, засинаючи в одній хаті з ворожими військовими, що так нахабно прийшли в їхнє село, читала всі можливі молитви за те, аби ця ніч не стала для її родини останньою. І от, знову. Я ніколи не забуду бабусині очі того лютого ранку: два вуглики повні гніву, розпачу та страждань, дивилися у вікно, щоразу наповнюючись новою порцією сліз із кожним наступним ревом сирени. Вона стискала мої тремтячі руки, усвідомлюючи, що її побоювання здійснилися - тепер і я розумію як це, тепер і я побачила війну. Бабуся не дожила до літа лише день, певно, її серце не витримало тягря душевних переживань. Старенька так і не побачить якою мужністю та відвагою просякнуті душі українців саме зараз, так і не відчує щемного та солодкого відчуття нашої недалекої перемоги. Та я пообіцяла собі боротися й далі. За неї, за усіх полеглих у бою українців, за кожну матір, жінку, дитину, сина та батька, чие життя зруйнувала ненажерлива, жорстока, терористична росія.

Українці завжди були вільним народом: від перших згадок у літописах і до сьогодні. Жадібне око ворога зростило з нас, класу мирних робітників-хліборобів, відважних воїнів світла, які боронять високі цінності, власні неповторні традиції і знання. Завдячуючи

незламності пращурів та сучасників, ми маємо змогу берегти, примножувати оту національну єдність, яка є ниткою Аріадни в цій багатовіковій боротьбі.

Держава - то є культура, а культура - то є люди. Скільки ж світлих умів налічує хроніка українського суспільства: письменники, політики, громадські діячі, історики, робітники та військові. Одним із таких людей був, не боячись того слова, голос українського народу - Тарас Григорович Шевченко. Так багато слів сказано про його феноменальність та роль у збагаченні літературної скарбниці знань, та й того, певно, буде мало.

«Він був сином мужика - і став володарем у царстві духа. Він був кріпаком - і став велетнем у царстві людської культури...».

Творчі напрацювання Тараса Шевченка, його проза та поезія, вибиті, закарбовані у серці кожного українця. Його заповіді - наш національний код.

Я неймовірно щаслива, що мій народ нарешті почав масово усвідомлювати свою неповторність, свою мужність, свою єдність. Починаючи від жителів русифікованих містечок, які назавжди поховали в собі комплекс малороса; які щодня, розпалюючи у собі вогник праці, культивують знання української мови, історії, звичаїв. Завершуючи героїчними подвигами незламних хлопців та дівчат, що винищують ворога на передовій. Ми - один єдиний механізм, і кожна шестерня, кожен гвинтик мають своє значення. Попереду ще дуже багато злетів та падінь, але мій народ сповнений палкою любов'ю до власної країни, а значить - нас чекає світле, прекрасне майбутнє.

Наостанок скажу, що кохання здатне творити дива, здатне лікувати та надихати. Особисто мене воно надихнуло на такий щемний, але сповнений високими почуттями вірш.

відлуння сирен у (й) без того гомонячій голові
я шукатиму прихисток, будучи з ворогом візаві
постріл точно у скроню, а я у тобі
розіллуюся синівською люттю, святая земле
лікуватиму розсипи свіжих глибоких ран
розростуся стіною - нових наробити не дам,
як заведено в незрадливих дітей піклуватись про їхніх мам:
я у смертнім бою за життя,
а себто, - за тебе
за дочок твоїх і синів, полеглих у боротьбі
за серця, що відстукують ритми, адже вони досі живі
за кожен клаптик землі, що торкали лапи брудні
повстану променем світла, дійду до зеніту
поглянь - навіть в рої кривавих ночей і днів
ще існує один
наш переможний мотив
і в плеяді співочих пташок,
і у пеклі ворожих вогнів
обіцяю тобі, моя земле, я буду тебе любити!

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Ярмоленко Валерія, студентка

Питання інформаційної захищеності українського суспільства постало вкрай актуальним із початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну. Людина здатна обирати, які джерела інформації споживати, як складати та комбінувати їх таким чином, який для неї буде найкомфортнішим. Тут постає проблема якості контенту, що споживається, і безпека його споживання. Особливо актуальною є тема інформаційної безпеки України в умовах війни.

Метою роботи є дослідження основних аспектів розвитку інформаційної безпеки в Україні.

Завданням тез є аналіз чинників інформаційної безпеки та шляхи її посилення в умовах війни.

Ми можемо погодитися з думкою У. Ільницької, що «інформаційна безпека» є станом захищеності громадян від негативного впливу функціонування інформаційних технологій, коли при її відсутності ми відмічаємо неповноту, невчасність або недостовірність інформації [1, с. 28].

На ситуацію з безпекою, яка склалася із українськими інформаційними медіа, вплинуло те, як вони почала свій розвиток. До 2000 році в Україні були зареєстровані понад 800 телерадіоорганізацій, більшість з яких були прямо пов'язані із Росією та США [2, с. 32-38]. Головною проблемою розвитку українських інформаційних медіа була відсутність повноцінної репрезентації національного мовлення на більшості платформах, що призвело до відсутності інтересу до нього значної кількості громадян України. Це стало джерелом проникнення російської пропаганди в українській інфопростір.

Війна прискорює розвиток інформаційної безпеки громадян. Як наголошує О. Дзьобань, рівень інформаційної культури людини дорівнює рівню інформаційної безпеки, в якому вона знаходиться [3, с. 77]. У своїй статті О. Золотар визначає, що можливості реалізації прав і свобод людини залежать від рівня розвитку інформаційної культури [4, с. 64].

В свій час О. Панченко виділив декілька чинників, що спонукають розвиток інформаційної безпеки [5, с. 34]. По-перше, це освіта. Доступ до освіти надає можливість підвищити шанси суспільства на розвиток, що у свою чергу спонукає бажання свідомого «фільтрування» отриманого контенту. По-друге, це розвиток інформаційної інфраструктури суспільства. Вона визначає саму можливість людей аналізувати надану їм інформацію. По-третє, це демократизація суспільства, що визначається можливістю людини корегувати власний інфопростір, адже це допомагає уникати «інформаційного пузиря». По-четверте, – розвиток економіки країни. Від нього залежить забезпечення ресурсів, необхідних для здобуття людиною освіти.

В умовах війни фільтрація інфопотоку це складна, але необхідна справа. Розгортається справжня інформаційна війна, через яку в інфопростір може попадати фейкова інформація, метою якою є пропаганда. Щоб підвищити інформаційну безпеку у таких умовах першу чергу потрібно виробити стратегію вживання контенту: за правдивою інформацією слід звертатися лише до офіційних джерел; звести контакти із медіапродуктами країни-агресора до нуля; критично оцінювати усю отримувану інформацію.

Отже, ми дійшли до висновку, що через вплив російської пропаганди наразі існує велика проблема із відновленням інформаційної безпеки в Україні. Через війну з'являється можливість розвитку національного інфопростору, і задля цього необхідно приділити увагу політичним, культурним і освітнім інститутам суспільства, адже саме від них залежить рівень культури суспільства.

Список використаних джерел:

- 1.Льницька У. Інформаційна безпека України: сучасні виклики, загрози та механізми протидії негативним інформаційно-психологічним впливам. «Політичні науки» Vol. 2, No. 1, 2016. С 27-32. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/jun/4352/ilnicka0.pdf> (дата звернення: 16.02.2023).
- 2.Вакуленко О. «Роль засобів масової інформації у формуванні здорового способу життя». «Формування здорового способу життя». Український інститут соціальних досліджень. 2001. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.health.gov.ua/publ/conf.nsf/50e0ce97d91c75b3c2256d8f0025c386/d67de83e352f2e0fc2256ddc003ba99e?OpenDocument> (дата звернення: 09.02.2023)
- 3.Дзьобань О. П., Мануйлов Є. М. Інформаційна безпека в контексті інформаційної культури // Інформація і право. 2017. № 1(20). С. 74-81. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://ippi.org.ua/sites/default/files/10_3.pdf (дата звернення: 06.02.2023).
- 4.Золотар О. О. Права і свободи людини: інформаційний вимір. ІТ право: проблеми і перспективи розвитку в Україні, м. Львів, 18 лист. 2016 р. Львів, 2016.
- 5.Панченко О. А., Панченко Л. В. «Інформаційна безпека та інформаційна культура в сучасному інформаційному суспільстві. Правова інформатика» // «Правова інформатика», № 2(46). 2015. С. 32-38. [Електронний ресурс] Режим доступу: http://ippi.org.ua/sites/default/files/poaibik_46_2_2015_0.pdf (дата звернення: 09.02.2023)

THE LANGUAGE OF MASS MEDIA AND ITS INFLUENCE IN THE SPHERE OF INTERNATIONAL POLICY AND INTERNATIONAL RELATIONS

Katerina Borovska, student

National Aviation University, Kyiv

Scientific Supervisor - Nataliia Vasylyshyna, D.Sc. in Pedagogy, Associate Professor, Professor of the Foreign Languages and Translation Department

International policy and international relations are the concepts which are interconnected due to the plethora of aspects. The basic reason is that the notion of “international relations” is broader than “international policy”. That is, international relations are a system of economic, political, social, diplomatic, legal, military, and cultural ties and relationships that arise between subjects of the world community. It is clear that not all relations between peoples, states, governmental and non-governmental organizations are political in nature. On the other hand, international policy is the core of international relations and is defined by the latest Ukrainian political and philosophical dictionary as "a complex of bilateral and multilateral political, economic, diplomatic, military, cultural, scientific and technical relations between states, a historically determined form of integrative trends that arise in the process of development of the world community, as well as form of interaction between its subjects".[1]

In the modern world, the geopolitical situation is increasingly determined by the fact that any country in the world needs to create an effective system to counter the formation of its negative image on the world arena. The mass media nowadays is a weapon of each state, its internal and external (international) policy. It does not only and not so much disseminate information as purposefully influence its consumer, modling public opinion. As a result public opinion presents the

thought of the citizens, its values and features. As we are witnessing, the language of mass media can discredit or exalt the actions of anyone whom it broadcasts.

Dysphemism is one of the most effective and frequently encountered language means for implementing the strategy of discrediting in the mass media. L.O. Stavytska notes that the very term "dysphemism" used in two meanings: deliberate distortion of a word to give it a crude meaning; a word opposite to a euphemism in the sense that any concept can be presented in a vulgarized form. [2]

The effectiveness of this language tool is due to several factors. Firstly, dysphemisms are direct names that are offensive to the addressee; secondly, there is a deliberate, conscious replacement of the neutral name with dysphemism, in order to convey by the addresser his negative assessment of the object of the name; thirdly, the stylistic spectrum of dysphemistic names is quite wide: from inappropriate, tactless, harsh to rude, vulgar, abusive.

There is an example of dysphemism in the implementation of insult tactics from the materials of the American and British media that discredit D. Trump: "*Donald Trump has made no secret of his bigotry.*" [3] Here we can observe the use of dysphemisms such as 'bigotry' – obscurantism, aimed at highlighting the destructive person's trait – madness. Due to such description, the readers see and perceive the perspective of the author, in spite of their own opinion. Thereby, the minds of masses' form the state's thought, as a state starts from the individual. And such hyped and ponderable tabloid as "The Guardian" plays a key role in a perception of the foreign's information that has an impact even on international relations and policy.

Exaggeration or hyperbole also takes the readers' attention, trying to set their mind up on the evaluation of specific information. Hyperbole is a tool used for excessive exaggeration in order to enhance the impression. To carry out this function, the superlative degree of adjectives or adverbs is usually used. The example can be the following: "*However, Mr Biden has repeatedly rebuffed Ukraine's pleas for the jets, instead focussing on providing military support in other areas.*" [4] Hyperbolic can be called the phrase "pleas for the jets".

Another common media stylistic device in the mass media language area is the use of various metaphorical expressions. As an example we can pay our attention to the BBC article: "*Western officials see a potential "window of opportunity" in the coming weeks for Ukraine to push Russian forces back.*" [5] "Window of opportunity" here highlights the existing intention of Ukraine to overcome Russian invasion and bear the war away in the glory of Freedom and Independence. Such phrase in this context shows that international community support Ukraine and broadcast this idea to average people who are not even interested in international policy, as they perceive the worldwide situation through the national news.

The 21st century is characterized by such phenomenon as globalization. We are witnessing how rapidly the information spreads and how essential is to provide the actual facts and circumstances. The mass media introduces the data, which it has, to the population around the globe, strengthening or loosening the international ties between countries. The inappropriate word or collocation, causticity cited in the press or online resource may provoke the dispute or even conflict between entities of international community. That's why the language devices have to be prepared and checked properly before the article release. Nevertheless, the mass media can play a role of a bridge of communication and support during the challenging times of a mankind, where the whole world is opposed unpunished and slaughterous seizure of independent country.

References:

- 1.Філософія політики: Короткий енцикл. словник / Авт.-упоряд.: Андрущенко В. П. та ін. – К.: Знання України, 2002. – 670 с.
- 2.Ставицька Л. О. Українська мова без табу: словник нецензурної лексики та її відповідників. К.: Критика, 2008. – 456 с.
- 3.'Shithole countries'? Words worthy of a racist-in-chief. The Guardian: web site. URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2018/jan/12/racist-in-chief-shithole-countries-donald-trump-bigotry-historic-racism> (Access mode: 31.01.2023)

- 4.Ukraine war: Western allies send Kyiv mixed messages on war planes. BBC News: web site. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-64461613> (Access mode: 31.01.2023)
- 5.Ukraine war: Give us tanks, says Zelensky, as Western allies meet. BBC News: web site. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-64341337> (Access mode: 31.01.2023)

SPACEPOWER AT WAR: HOW SPACE IS BECOMING A NEW THEATER OF CONFLICT

Borotkanych Nataliia, associate professor

National Aviation University, Kyiv

The 21st century has seen a significant shift in the way nations perceive space. From being a peaceful and neutral frontier for scientific exploration, it has now become a contested domain where nations compete for dominance. The proliferation of space-based technologies and the increased dependence on them for military, economic, and social purposes has transformed space into a new theater of conflict. This article examines the concept of spacepower, the role of space in modern warfare, and the challenges and opportunities it presents for nations.

Spacepower refers to a nation's ability to use space-based assets for military, economic, and strategic purposes. Space-based technologies such as communication satellites, global positioning systems, and reconnaissance satellites have become indispensable to modern militaries. They provide critical capabilities for surveillance, communication, navigation, and intelligence gathering, which enable militaries to operate more efficiently and effectively. In addition to military applications, space-based technologies have also transformed the way nations conduct diplomacy, economic activities, and disaster response.

However, the use of space-based assets for military purposes has also created new vulnerabilities and risks. Space-based assets are vulnerable to both physical and cyber attacks, which can disrupt or destroy them, thereby degrading a nation's military capabilities. The reliance on space-based assets also creates a dilemma for nations as they balance the need for security with the desire to maintain open access to space for peaceful purposes.

The militarization of space has also sparked concerns about the potential for an arms race in space. The development and deployment of anti-satellite weapons, such as ground-based lasers and kinetic energy weapons, could result in the destruction of space-based assets, leading to the loss of critical capabilities and potentially triggering a wider conflict. As more nations develop space capabilities, the risk of space becoming a new battleground increases.

The concept of spacepower presents both challenges and opportunities for nations. The development of space-based technologies has provided nations with new capabilities for defense, intelligence, and economic activities. However, the increasing reliance on space-based assets also creates new vulnerabilities and risks. Nations must balance the need for security with the desire to maintain open access to space for peaceful purposes. This requires cooperation among nations to develop norms and rules for responsible behavior in space.

The challenges and opportunities presented by spacepower have also led to the emergence of a new space race. Nations are investing heavily in the development of space capabilities, with the goal of achieving dominance in this contested domain. The United States, Russia, China, and other nations are all vying for supremacy in space, leading to increased competition and potential conflict.

The reliance on space-based technologies for military purposes is only expected to increase in the future, making spacepower a critical component of national security strategies. Here are some examples of how satellites are used in modern warfare: communications (military commanders use satellites to communicate with troops on the ground, as well as to coordinate movements and

operations); surveillance and reconnaissance (Satellites equipped with high-resolution cameras and other sensors provide valuable intelligence to military planners. They can monitor troop movements, identify enemy positions, and track the movement of military equipment); navigation (satellites provide critical navigation capabilities for military aircraft, ships, and ground vehicles; missile warning (satellites equipped with infrared sensors can detect the heat signature of missile launches, providing early warning to military commanders. This enables them to initiate defensive measures before the missile reaches its target); weather monitoring [1, p.196; 2, p. 705-707, 3, p.112].

Spacepower is becoming a new theater of conflict in the 21st century. The development and deployment of space-based technologies have transformed the way nations conduct military, economic, and social activities. However, the increasing reliance on space-based assets also creates new vulnerabilities and risks. The militarization of space and the potential for an arms race in space pose significant challenges to international security. As such, nations must work together to develop norms and rules for responsible behavior in space to ensure that space remains a peaceful and neutral frontier for scientific exploration and development.

References:

1. Bleddyn E. Bowen. *Original Sin: Power, Technology and War in Outer Space*. United Kingdom: C. Hurst & Co, 2022. - 464 p.
2. Kai-Uwe Schrogl. *Handbook of Space Security Policies, Applications and Programs*. Second Edition. Springer, 2020. - 1608 p.
3. Linda Billings and W. Henry Lambright. *The Politics and Perils of Space Exploration*. Springer, 2020.

TRANSITIONAL JUSTICE OF INTERNATIONAL LAW IN CONDITIONS OF GLOBAL UNCERTAINTY

Koshel Nanaliia, student

National Aviation University, Kyiv

Transitional justice refers to the set of measures, legal and otherwise, that are put in place in societies undergoing transitions from authoritarian regimes or conflict to democracies or peaceful societies. These measures are meant to address the violations of human rights and other crimes that have been committed during these periods of unrest and to ensure accountability for these crimes. The concept of transitional justice has gained significant traction in recent years, with a growing number of countries adopting it as a means of addressing their past atrocities [1].

However, in recent times, the world has become increasingly uncertain, with rising geopolitical tensions, economic instability, and global pandemics. This has made the implementation of transitional justice more challenging, as the conditions necessary for its success may not always be present.

One of the challenges of transitional justice in the current global environment is the erosion of international cooperation. The world has seen a rise in nationalism and protectionism, with many countries becoming more insular and unwilling to engage in international cooperation [2]. This has made it difficult for international bodies, such as the International Criminal Court, to carry out their mandates effectively, as they rely on the cooperation of national governments to enforce their decisions.

Another challenge is the complexity of the issues at hand. Transitional justice involves dealing with the aftermath of wars, conflicts, and atrocities that may have deep-seated historical and

cultural roots. These issues are often deeply divisive and complex, and it may be difficult to find a consensus on how to move forward.

Furthermore, the current global environment is characterized by a lack of trust in institutions, including legal and political ones. Many people have lost faith in these institutions, and may be unwilling to cooperate with transitional justice processes [3]. This can make it difficult to obtain the necessary information and cooperation needed to ensure accountability for crimes committed.

Despite these challenges, transitional justice remains an important tool for addressing the violations of human rights and other crimes committed during times of conflict and authoritarian rule. There are a number of steps that can be taken to improve the effectiveness of transitional justice in the current global environment [4].

One approach is to focus on building trust and cooperation among key stakeholders. This can be done by engaging in open and transparent communication, and by involving civil society organizations in the process. Civil society organizations can play a key role in bridging the gap between institutions and the public, and can help to build trust in the process.

Another approach is to ensure that transitional justice processes are tailored to the specific needs of the society in question [5]. This may involve adopting more flexible and locally-driven approaches, rather than relying on rigid international frameworks. It may also involve finding ways to integrate traditional and indigenous justice systems into the process.

It is important to acknowledge that transitional justice is a long-term process, and that it may take many years to achieve its goals. It is important to maintain a long-term perspective and to be patient and persistent in pursuing these goals [6].

Another challenge facing transitional justice in the current global environment is the lack of resources. Many countries undergoing transition are facing significant economic challenges, which can make it difficult to fund transitional justice processes. This may lead to a lack of resources for investigations, prosecutions, and other measures aimed at achieving accountability. Additionally, the COVID-19 pandemic has had a significant impact on the global economy, making it even more difficult for countries to allocate resources to transitional justice.

In order to address this challenge, it is important to find innovative ways to fund transitional justice processes [7]. This may involve engaging with international donors, private sector organizations, and other stakeholders to secure funding. It may also involve finding ways to repurpose existing resources, such as by reallocating funds from other areas of government spending.

Another challenge is the politicization of transitional justice. In many cases, transitional justice processes are subject to political influence, with governments or other actors seeking to use them for their own ends. This can undermine the integrity of the process and make it more difficult to achieve accountability [8].

To address this challenge, it is important to ensure that transitional justice processes are independent and free from political interference. This may involve creating independent bodies to oversee the process, or establishing clear rules and procedures for the conduct of investigations and prosecutions [9]. It may also involve engaging with civil society organizations and other stakeholders to ensure that the process is transparent and accountable.

Finally, it is important to recognize the importance of ongoing support for transitional justice. Achieving accountability and reconciliation is a long-term process, and it is important to provide ongoing support to ensure that the gains made are sustained over time. This may involve investing in education and awareness-raising efforts, supporting the development of civil society organizations, and providing ongoing resources to support the work of transitional justice institutions [10].

In conclusion, transitional justice is a critical tool for promoting accountability and reconciliation in societies undergoing transition. While the current global environment presents a number of challenges to its effective implementation, there are a number of strategies that can be employed to overcome these challenges. By building trust and cooperation, tailoring processes to the specific needs of the society in question, securing funding, ensuring independence and

transparency, and providing ongoing support, it is possible to ensure that transitional justice is effective in promoting accountability and reconciliation.

References:

1. Bassiouni, M. C. (2013). *The Relationship between Transitional Justice and International Criminal Justice*. Oxford University Press. Retrieved from <https://blog.oup.com/2013/11/transitional-justice-international-criminal-justice-relationship-pil>
2. De Corte, M. (2021). Transitional justice and mental health: An overview of a neglected field. *Frontiers in Psychiatry*, 12, 8107769. Retrieved from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8107769>
3. De Greiff, P., & Duthie, R. (Eds.). (2014). *Transitional justice and development: Making connections*. Social Science Research Council.
4. Hayner, P. B. (2011). *Unspeakable truths: Transitional justice and the challenge of truth commissions*. Routledge.
5. International Center for Transitional Justice. (2021). *Transitional Justice*. Retrieved from <https://www.ictj.org/our-work/transitional-justice>
6. McEvoy, K. (2007). *Transitional Justice and the Rule of Law*. United States Institute of Peace. Retrieved from https://www.usip.org/sites/default/files/ROL/Transitional_justice_final.pdf
7. Nouwen, S. (2016). Transitional justice and the making of international law: A conceptual framework. *Leiden Journal of International Law*, 29(4), 1087-1106.
8. Roht-Arriaza, N. (2019). The challenges of transitional justice in an uncertain world. *Journal of Human Rights Practice*, 11(3), 384-402.
9. Stahn, C. (2018). Transitional justice and the rule of law. In *The Oxford Handbook of International Law and the Use of Force* (pp. 735-750). Oxford University Press. Retrieved from <https://academic.oup.com/book/26106/chapter/194119369>
10. United Nations. (2019). *What is Transitional Justice?* Retrieved from <https://www.un.org/ruleoflaw/thematic-areas/transitional-justice/what-is-transitional-justice/>

ROBOTS: FUTURE OF CIVILIZATION OR COMPLETE DISASTER

Kovbel Nazarii, student

National Aviation University, Kyiv

Supervisor: Voloshyn Yurii Professor, Doctor of Law, Honored Lawyer of Ukraine

Robots. What actually comes to your mind when you hear this word? A giant metallic humanoid with robotic voice in the distant future? Perhaps you picturize a far enough future, where the world is enslaved by the enormous quantity of robots. Or perhaps you see a line of robot-like devices assembling devices on an auto assembly line.

For instance, let's start from the bottom of the definition for the robots. The main majority of humanity think, that they are familiar with the concept of robots, but actually struggle in order to truly distinguish them from other kinds of devices. Recent explorations have shown, that robots are actually differ from one to another with how they interact and communicate with the world. The majority of what they can do is based to their surroundings, actions and response to them. Robots are likely tools, that can sense, reason, plan and furthermore work. In fact, the word "robot" was firstly used by the Czech writer Karel Capek in his play titled R.U.R. Its initials stood for "Rossum's Universal Robots," the name of a made-up firm that created robots that resembled humans and were intended to carry out difficult, hazardous tasks for people. Eventually, it turned out that machines

grew to their jobs and rebelled against humanity, what caused disaster for population of the world. During the writing of the play, the author asked for advice from his elder brother, who actually suggested the name “robot” for the machines, which means “robota” from the Czech word, meaning “forced labor”. [1]

Robots are universal assistance and their list of kinds are impressive, for example: healthcare, homelife, manufacturing, military section, logistics, space section, travelling, entertainment, science. And it's only the half of the list, which machines can do. Even though, the most interesting section which wasn't mention is an artificially intelligent robots.

Artificially intelligent robots are actually controlled by AI programs and technologies include machine learning, computer vision, reinforcement learning, and others. The majority of robots are often not AI robots; instead, they are designed to carry out a sequence of repeated actions and do not require AI to do so. Unfortunately, the capabilities of these robots are constrained. [2]

The reason to be hopeful about robots, includes further developments in other industries and chances for people to work in more fulfilling, highly skilled positions. For example, new job opportunity. Although the arrival of robots will change the nature of work, the elimination of some positions also leaves place for higher-level positions. Companies still need to hire software engineers and other tech specialists who understand how to maintain robotics technology for every worker that a robot replaces. In this sense, one may contend that the rise of robots has led to the displacement of dull employment and the creation of better jobs. [3]

Despite changing the world with robotic technologies and affecting on how people will live and work, not all of the changes are profitable. One of them is taking away the jobs as it was mentioned like a pros before. According to Pew Research a considerable percentage of blue-collar and white-collar employment will be replaced by robots and digital agents, according to roughly half of the experts polled. They worry that this will lead to greater economic disparity and a large population of individuals who are essentially unemployed. [4] Another negative topic is that robots with AI can make sexist and racial decision. Recent experiment with using neural network Clip has shown, that there is a problem with Artificial intelligence systems with a propensity to infer or establish hierarchies of human body shape, protected class position, predicted character, talents, and future social consequences according to their physiological or behavioral features. [5].

In conclusion, robots are our nearest future in about 3-5 years. Even now we can see, that they are everywhere: from telephones with Apple “Siri” to the robot Ameca from the company Engineered Arts. Robots are developed by people. Although they can labor around the clock, robots cannot generalize or contextualize. They lack interpersonal skills. They essentially have it hardwired in them to carry out very particular, well-defined duties. For humans, this is fantastic news since it allows us to abandon tedious, repetitive occupations and take on those that call for critical thinking and problem-solving based on human intuition. As technology and AI are developing, most vocations will be complemented and enhanced rather than replaced by them. Humans have three key roles: they teach robots what to do, they explain results, particularly when they are illogical or contentious, and they uphold ethical usage of technology. Both robots and humans are dependent on the other.

References:

1. Dictionary Merriam-Webster. — URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/robot>
2. Service JavaTpoint, section «What are artificially intelligent robots?», — URL: <https://www.javatpoint.com/robotics-and-artificial-intelligence>
3. Service Builtin, section «Advantages of robots», — URL: <https://builtin.com/robotics/future-robots-robotics>
4. Official site of the research center Pew Research Centre, section «Business & work», — URL: <https://www.pewresearch.org/internet/2014/08/06/future-of-jobs/> Service Science alert, section «Robots With Flawed AI Make Sexist And Racist Decisions, Experiment Shows», — URL : <https://www.sciencealert.com/robots-with-flawed-ai-make-sexist-racist-and-toxic-decisions-experiment-shows>

NAVIGATING THE COMPLEXITIES OF CIVILIAN DAMAGE IN INTERNATIONAL HUMANITARIAN LAW

Kravtsov Danylo, Phd student

National Aviation University, Kyiv

International humanitarian law (IHL) serves as a vital framework for the protection of civilians and the regulation of armed conflict. One of the central tenets of IHL is the principle of distinction, which seeks to minimize civilian harm and suffering by differentiating between military objectives and civilian objects. However, the interpretation of civilian damage in IHL is a complex and often contentious issue, as modern warfare and evolving technologies pose new challenges to the application of these legal principles. This article aims to explore the nuances of civilian damage in IHL, firstly we focusing on the legal framework and the than examining the challenges and ambiguities in its interpretation. Finally, the conclusion will offer insights into the implications of these complexities for the future of IHL and the protection of civilians.

The Legal Framework for Civilian Damage in IHL. International humanitarian law, primarily derived from the four Geneva Conventions of 1949 and their Additional Protocols, establishes the legal principles and rules that govern the conduct of armed conflict. These legal instruments are designed to protect those not directly participating in hostilities, such as civilians and non-combatants, and to limit the means and methods of warfare.

The principle of distinction is a cornerstone of IHL, requiring parties to an armed conflict to distinguish between civilians and combatants, as well as between civilian objects and military objectives. Under IHL, civilians are afforded general protection from the effects of hostilities, and attacks must be directed solely at military objectives (Article 3) [1]. Civilian objects, such as homes, schools, and hospitals, are also protected from attack, unless they become military objectives due to their use for military purposes (Article 52) [2].

In addition to the principle of distinction, IHL also encompasses the principles of proportionality and precautions in attack. The principle of proportionality prohibits attacks that may cause incidental loss of civilian life, injury to civilians, or damage to civilian objects, which would be excessive in relation to the concrete and direct military advantage anticipated (Article 51) [2]. Precautions in attack require parties to take all feasible measures to verify that the targets are military objectives, and to minimize harm to civilians and civilian objects (Article 57) [2].

The concept of civilian damage in IHL is thus governed by a complex set of principles and rules that seek to minimize harm to civilians and civilian objects while allowing for the legitimate pursuit of military objectives.

Challenges and Ambiguities in Interpreting Civilian Damage in IHL. Despite the established legal framework, interpreting civilian damage in IHL remains a complex and often contentious endeavor. The following discussion highlights some of the key challenges and ambiguities that arise in the context of modern warfare.

1. **Dual-use facilities:** A significant challenge in the application of IHL lies in the identification and treatment of dual-use facilities, which serve both civilian and military purposes. For example, a power plant providing electricity to both civilian homes and military installations may be considered a military objective, but its destruction could have severe consequences for civilian populations. Determining the extent to which such facilities are legitimate military targets requires a careful balancing of military necessity and humanitarian considerations, which can be difficult in practice.

2. **Asymmetric warfare and non-state actors:** Modern conflicts often involve non-state armed groups that blend into civilian populations, making the distinction between civilians and

combatants increasingly challenging [3]. In these situations, it can be difficult to determine whether an individual is directly participating in hostilities and, therefore, whether they are a legitimate military target. Furthermore, non-state actors may not adhere to IHL, exacerbating the risk of civilian harm.

3. Technological advancements: Technological developments have given rise to new methods and means of warfare, such as cyber-attacks, armed drones and robots, raising novel humanitarian and legal challenges. When developing or acquiring any new weapon, means or method of warfare, it is vitally important that a State assess whether it complies with international humanitarian law. However, applying pre-existing legal rules to a new technology may raise the question of whether the rules are sufficiently clear in light of the technology's specific characteristics and foreseeable humanitarian impact [.....]. For example, drone strikes can result in civilian casualties due to their reliance on intelligence that may be outdated or imprecise. In the realm of cyber warfare, determining the proportionality and distinction of a cyber-attack on a civilian infrastructure system can be complicated, given the interconnected nature of modern networks.

4. The principle of proportionality: In the different areas of international law that address the use of force, the formulations of proportionality are as follows. First, the law regulating resort to armed force – *ius ad bellum* – requires that force used in self-defence against the threat or occurrence of an armed attack must be proportionate to that attack and to the aim of averting or stopping the attack. Second, international human rights law specifies that lethal force may be used in law enforcement only if absolutely necessary to achieve a legitimate objective and in a manner strictly proportionate to the achievement of that objective. Finally, proportionality in the rules of IHL regulating the conduct of hostilities expressly prohibits attacks against a military objective if such attacks are expected to cause incidental loss of civilian life, injury to civilians, damage to civilian objects or a combination thereof which would be excessive in relation to the concrete and direct military advantage anticipated [5, p. 6]. But often on practice assessing whether an attack is proportionate in relation to the anticipated military advantage can be highly subjective, as it requires a weighing of potential civilian harm against military necessity. This subjectivity can lead to divergent interpretations and applications of the principle of proportionality, potentially undermining the protection of civilians.

In conclusion, the interpretation of civilian damage in IHL is fraught with challenges and ambiguities, which are further compounded by the evolving nature of modern warfare. Addressing these complexities will require ongoing dialogue, legal development, and commitment from all parties to an armed conflict to prioritize the protection of civilians and uphold the principles of international humanitarian law.

References:

1. Geneva Convention (IV) Relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War. (1949). <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/geneva-convention-relative-protection-civilian-persons-time-war>
2. Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and Relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I). (1977). <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/protocol-additional-geneva-conventions-12-august-1949-and>
3. Melzer, Nils (2009). Interpretive Guidance on the Notion of Direct Participation in Hostilities under International Humanitarian Law. International Committee of the Red Cross. <https://www.icrc.org/en/doc/resources/documents/publication/p0990.htm>
4. New technologies and IHL, International Committee of the Red Cross. <https://www.icrc.org/en/war-and-law/weapons/ihl-and-new-technologies>
5. Proportionality in the Conduct of Hostilities The Incidental Harm Side of the Assessment, Emanuela-Chiara Gillard International Law Programme / December 2018, The Royal Institute of International Affairs Chatham House. p.52,

A MODERN WELFARE STATE: CHALLENGES AND SOLUTIONS

Maksymovych Roman, Doctoral

National Aviation University, Kyiv

The 21st century is marked by rapid social changes and geopolitical shifts that challenge traditional notions of the welfare state. Russia's invasion of Ukraine, in particular, has highlighted the urgent need for a new social contract or a substantial transformation of the existing one to ensure social protection and promote the well-being of citizens. As globalization and technological advances continue to reshape the world order, international law can serve as a powerful tool to guide reform of social security systems and promote cooperation between countries. This article provides an analytical overview of the challenges facing the modern welfare state and offers solutions and recommendations, including in the context of post-war Ukraine.

Challenges facing the modern welfare state. In the most general terms, as mentioned above, we will focus only on certain issues that are currently driving and at the same time are the catalyst that makes states adapt quickly and apply innovative solutions to ensure their existence.

Firstly, globalization - the growing interdependence of economies has led to increased competition and outsourcing of jobs, which contributes to rising income inequality and social exclusion. The inability of nation-states to control their economies and tax systems further weakens their ability to provide effective social protection programs.

Second, demographic change - ageing populations in many developed countries are putting pressure on pension systems and healthcare infrastructure, while migration and refugee inflows are creating challenges for social integration and resource allocation [1, p.5-7]. In the case of Ukraine, it is worth emphasizing that a significant proportion of the working-age population is leaving the country, putting unprecedented strain on social institutions in other countries. To ensure long-term sustainability, social security systems need to be adaptive and responsive to these demographic changes.

Third, technological advances such as automation, artificial intelligence, and digitalization have the potential to transform labor markets and disrupt traditional labor relations, threatening job security and income stability for many workers. At the same time, these advances may lead to the development of innovative mechanisms for providing social assistance and new opportunities for social inclusion. In our opinion, this is an inevitable process, and the legislation of social states should not limit the scope of artificial intelligence in their countries [2], but rather adapt to the possibilities of its use, retraining of workers, etc.

The role of international law and recommendations. Bilateral and multilateral agreements can facilitate cooperation between countries to address common problems, such as tax evasion and profit shifting. The International Labour Organization (ILO) [3] and the World Health Organization (WHO) [4] can facilitate the exchange of best practices and the development of global standards in social protection and health. In the context of post-war Ukraine, international cooperation can help the country rebuild its social security infrastructure and learn from the experience of other countries.

International human rights instruments, such as the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR) [5] and the Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD) [6], establish state obligations to respect, protect and fulfil the rights to social security, education, health and an adequate standard of living. By incorporating these human rights principles into domestic law and policy, states can strengthen their social security systems and ensure a more equitable distribution of resources. For Ukraine, aligning its social security policy with international human rights standards can contribute to a more inclusive and equitable society.

The Sustainable Development Goals (SDGs) are worth noting. The United Nations' 2030 Agenda for Sustainable Development provides a comprehensive and universal framework for countries to build inclusive, sustainable and resilient societies. Some of the 17 SDGs, such as Goal 1 (End poverty in all its forms everywhere) [7, p.15], Goal 3 (Ensure healthy lives and promote well-being for all at all ages) [7, p.16] and Goal 10 (Reduce inequality within and among countries) [7, p.21], are directly related to social protection and well-being and can serve as guidelines for reforming and expanding social security systems. In the case of post-war Ukraine, the SDGs can become a roadmap for rebuilding the welfare state and addressing social problems.

In our opinion, the introduction of a basic unconditional income - the introduction of regular, unconditional cash payments to all citizens - may be the solution that Ukraine needs in the post-war period. It could provide income security, simplify the social security system, stabilize the economy and address the problems of technological displacement.

Conclusion. The modern welfare state faces a complex set of challenges that require innovative solutions and close international cooperation. Using international law and global frameworks, countries can work together to address these challenges and ensure the continued success of social security systems. In the context of post-war Ukraine, rethinking the welfare state and adopting evidence-based policies based on international best practices can play a crucial role in the country's recovery and long-term stability. The issue of introducing a basic universal income in Ukraine requires considerable attention from all scholars, politicians, economists, and legal practitioners. However, given the possibility of using frozen Russian assets, Ukraine may become the first country in the world to introduce a basic unconditional income for the whole country.

References:

- 1.Challenges Facing the Welfare State, Background Paper (151/9) November 2020, The National Economic and Social Council, http://files.nesc.ie/nesc_background_papers/151_background_paper_9.pdf.
- 2.OpenAI claims the AI, ChatGPT, is meant to benefit all humanity but it is unavailable in 45 countries, January 3, 2023 by Edwin Chabuka <https://www.techzim.co.zw/2023/01/openai-claims-the-ai-chatgpt-is-meant-to-benefit-all-humanity-but-it-is-unavailable-in-45-countries/>.
- 3.International Labour Organization (ILO). (n.d.). Social Protection. <https://www.ilo.org/global/topics/social-protection/lang--en/index.htm>.
- 4.World Health Organization (WHO). (n.d.). Social Determinants of Health. https://www.who.int/social_determinants/en/.
- 5.International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR). (1966). United Nations. <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cescr.aspx>.
- 6.Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD). (2006). United Nations Retrieved from <https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html>.
- 7.United Nations. (2015). Transforming our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development, A/RES/70/1 General Assembly, 21 October 2015, <https://sdgs.un.org/2030agenda>.

USAGE OF SAGE OF DEEPPFAKE TECHNOLOGY IN CREATION OF FAKE NEWS AND PROPAGANDA

MYRONIUK Ivan, student

National Aviation University, Kyiv

Scientific advisor: Prokopieva A., docent Department of International Economic Relations and Business of the Faculty of International Relations, PhD in economics

The Deepfake technology is a potent tool that may be used for both good and bad. It employs artificial intelligence and machine learning to produce convincing but wholly created audio and video content. Regrettably, one of these technology's most alarming use is for propaganda. The use of deepfake technology in propaganda and the possible repercussions of its abuse will be discussed in this essay.

Propaganda has been used throughout history to influence people's beliefs, opinions, and behavior, and Deepfake technology takes this to a new level by creating highly convincing fake videos or audio recordings that can deceive even the most skeptical viewer. With the increasing prevalence of social media platforms and the ease with which content can be shared, it has become easier than ever to spread propaganda.

One example of deepfake propaganda is the 2018 video of former US President Barack Obama, which was created using deepfake technology. The video appears to show Obama delivering a speech, but the words he is saying are entirely fabricated. The video was designed to show how easy it is to create fake content that can be used to spread disinformation and influence people's beliefs. A more recent and far more dangerous example, is a video that appeared on March 2022, in which the president of Ukraine Volodymyr Zelensky proclaims an unconditional capitulation to Russia, and orders the Ukrainian army to "lay down their arms and go back to their families".

Deepfake technology can also be used to manipulate images and videos of politicians or public figures. By altering their words and actions, deepfake propaganda can be used to damage their reputation, create confusion or promote misinformation. For example, a deepfake video that appears to show a politician accepting a bribe or making racist comments can be used to discredit them and sway public opinion against them.

The potential for deepfake propaganda to widen already existing societal and political rifts is one of the biggest worries. It is simpler to disseminate propaganda that might stir hatred, cause confusion, or encourage extremist views when one has the ability to produce very convincing phony videos that serve a certain objective, such as those of rogue states. Deepfake technology can further erode public faith in conventional media sources in a world where media trust is already low.

To combat the spread of deepfake propaganda, there have been efforts to create tools that can detect and identify deepfake content. For example, Facebook has invested in research to develop an AI system that can detect deepfake videos. However, this is an ongoing battle, and it is unlikely that technology alone can solve the problem entirely.

In addition to technological solutions, there are also steps that individuals can take to protect themselves from deepfake propaganda. One of the most important things we can do is to be critical consumers of information. We should always verify the source of the content we are viewing and be skeptical of anything that seems too good or too outrageous to be true. We should also be cautious when sharing content on social media and take the time to fact-check before we repost.

Another important step is to support reliable and trustworthy media outlets. While deepfake technology has the potential to erode public trust in mainstream media, it is still essential to have reliable sources of information. By supporting reputable media outlets, we can help ensure that accurate and unbiased reporting remains available to the public.

The ethical ramifications of deepfake technology must also be a topic of discussion. Besides creating propaganda, the technology's potential uses are numerous and diverse. In order to guarantee that this technology is utilized morally and responsibly, the society must determine how we want to regulate and use it.

In conclusion, deepfake technology has the potential to be a powerful tool for propaganda purposes. By creating highly convincing fake content, it can be used to manipulate public opinion and spread disinformation. However, by working together, we can develop technological solutions, educate the public, and promote ethical use of this technology. With these measures in place, we

can ensure that deepfake propaganda does not undermine our democracy and our society and isn't used by bad actors.

As we come to the end of this essay on the usage of deepfake technology in propaganda, I would like to share a surprising fact with you. Some parts of this essay were not written by a human being, but rather by an AI language model developed by OpenAI, and it's unlikely that you would've noticed it if I didn't mention it. In fact, you try to re-read the article and guess which parts were written by an AI and which were written by a human. While the technology used to create this essay may be impressive, it also highlights the challenges and ethical considerations that arise when machines become barely indistinguishable from human beings. As we continue to explore the possibilities of AI and machine learning, it is essential that we remain vigilant and thoughtful about the ways in which we use these technologies to ensure that they serve the best interests of humanity.

In conclusion, deepfake technology is a powerful tool that can be used for good or bad purposes. Unfortunately, the ease with which deepfake propaganda can be created and spread means that it is increasingly being used to manipulate public opinion and spread disinformation. As a society, we must be aware of this threat and work together to find solutions that can protect us from the damaging effects of deepfake propaganda. It is essential that we continue to invest in research and technology to identify deepfake content and raise public awareness of the issue. By doing so, we can minimize the impact of deepfake propaganda and ensure that our society remains safe, free, and democratic.

References:

1. <https://www.france24.com/en/tv-shows/truth-or-fake/20220317-deepfake-video-of-zelensky-telling-ukrainians-to-surrender-debunked/>
2. <https://fortune.com/2018/09/11/deep-fakes-obama-video/>

Для нотаток

Наукове видання

Круглий стіл
з нагоди Дня спротиву окупації Авторомної Республіки Крим та міста Севастополя

23 лютого 2023 року
Матеріали круглого столу

Технічне редагування – Лесь І.О.
Макетування – Барикіна А. С.

Підписано до друку
Електронне видання.
Формат 60x84/16. Умовних друкарських аркушів 8,02